

MARIOLOGIE

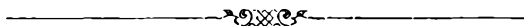
ČILI

UČENÍ CÍRKVE KATOLICKÉ A V CÍRKVI CHOVANÉ

O MATCE BOŽÍ.

SEPSAL

DR. ANTONÍN LENZ,
BISKUPSKÝ NOTÁŘ, KONSIST. RADA, CENSOR KNIH A PROF. BOHOSLOVÍ
V BUDĚJOVICÍCH.

V PRAZE 1879.
NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ CYRILLO-METHODĚJSKÉHO
(J. ZEMAN A SPOL.).

Spis přítomný „**Mariologie**“ od pana doktora a profesora Antoina Lenze zasluhuje tiskem vydán býti, a hoden jest valného rozšíření.

V Budějovicích, dne 23. července 1879.

Jan Valerian Jirsík m. p.
biskup.

Nepoškvrněné Panence a Matce Boží

věnuje

jmenem svým a svých kolegů

na oslavu pětadvacetiletého jubilea prohlášení dogmatu

o nepoškvrněném Početí Jejím

v nejhlubší pokoře

a v pevné důvěře za milostivou ochranu prosí

spisovatel.

O b s a h.

I. Rodičové panenky Marie sv. Jáchim a sv. Anna. Jejich veliká svatost a svědectví sv. otců o ní. Výrok P. M. o sv. Jáchimovi a sv. Anně podle sv. Brigitty. Neplodnost sv. Anny až do věku sešlého a pohanění sv. Jáchima odtud vzešlé. Zprávy evangelií apogrifických o rodičích Matky Boží.

II. Panenka Maria jest nepoškvrněně počata. Písmo sv. tak zvěstuje, Bůh sám v protoevangeliiu tak hlásá, archanděl Gabriel tak svědčí a sv. Alžběta, Svědectví o tom na Východě i na Západě, tradice o nepoškvrněném početí P. M. tisícletá a nad to, tradice nepřetržitá. Spory v církvi. Svědectví theologů scholastiků, řádů církevních, a akademií. Svátek nepoškvrněného početí, a výroky církve Boží. Důkaz rozumový o početí M. P. na základě dogmatu katolického o jejím mateřství.

III. Milosti sv. dívence Marii ihned v početí trpném udělené. P. Maria byla nejenom před hříchem dědičným od Boha ochráněna, ale i hned v trpném početí svým milostí posvěcující obdařena, ctnostmi Božskými a i mravnými, jež se zovou vlité per se, okrášlena. Svatostí touto sobě udělenou vynikala nade všechny svaté a světice Matka Boží. Kromě mravných ctností o sobě vlitých byly jí uštědřeny i mravné ctnosti případně (per accidens) vlité, jimiž obdržela ochotu a lehkost v konání dobrého spíše, nežli je konala.

IV. Panna Maria neměla v sobě nižádných hnutí žádostivostných, tak že nic nerušilo vnitřného klidu jejího, a to jest učení církve Boží a katolických bohoslovců jisté nade všecku pochybu, tak že není volno naproti němu učiti; a však Matka svatá byla prosta i žádostivosti, kteráž slove habitualná, neboť v ní nebylo troudu žádostivosti nižádného, alebrž byla před ním ochráněna, jako ochráněna byla před hříchem dědičným.

V. Narození Panny Marie a její vychování. Panenka Maria byla dítko neobyčejně svaté, a proto byla také od svých rodičů velice ano více milována, nežli rodičové jiní milují dítky své. Až do svého roku třetího byla v domě rodičů svých, na to ji dali podle slibu svého v oběť Pánu Bohu do chrámu v Jerusalemě. Tam trvala Panenka Maria po 11 let.

VI. Zasnoubení Panny Marie. Sv. Josef. Panenka Maria byla nejenom podle duše krásnější nade všechny dcery lidské, ano nad kůry andělské, alebrž ona byla i podle těla ta nejkrásnější z žen, jakož toho vyžadují důvodové vážní, a jak

o tom svědčí otcové svatí, a katoličtí theologové. Když dospěla let čtrnácte, měla podle obyčeje tehdáž panujícího opustiti chrám, a avšak ona se zpěchovala tak učiniti, pravíc, že Bohu jest zaslíbena. I vyvolen způsobem zázračným sv. Josef, aby byl strážcem panenství Matky Boží. Sv. Josef byl panic po všechn život svůj, po matce Boží od Boha nejvíce obdařený vědoudností o věcech Božích a milostmi.

VII. Panenská čistota dívky Marie. Panenská čistota M. P. převyšovala dokonalostí svou čistotu všech paniců a panen, neboť nejenom že nikdy jí o své vůli nepokálěla, alebrž čistoty její svaté neovanul ani ten nejskrovnější dech panenství jejímu protivný, tak že čistota její nade všecku čistotu paniců a panen vyniká, ano i nad čistotu andělskou. Ona byla panna před porodem Syna Božího, při porodu a po porodu. Písmo Boží Starého i Nového Zákona tak učí; učí tak tradice Božská, a její svědkové, otcové svatí, a theologové scholastikové, učí tak i výroky církve Boží.

VIII. Zvěstování Panny Marie. Maria Panna jest Matka Boží ve smyslu vlastním a v pravdě. Pošelství o materství jejím přináší anděl s nebe, v způsobě viditelné, neboť měla mítí sv. Panna z vůle Boží tu největší jistotu o pravdivosti toho, což se s ní díti mělo, a anděl dobrý měl ohlásiti panně vykoupení, jako anděl padlý svedl Evu, ještě pannu. Rozmluva andělova s Marií Pannou. Její svolení. Vtělení Syna Božího. Panna Maria jest Matka Boží v pravdě a ve smyslu vlastním; a tak o ní vezdy věřila církev, otcové sv. tak hlásají na Východě i na Západě, a církev činí zřejmý výrok naproti Nestorioví, že má slouti sv. Panna *θεοτοκος*, bohorodička, ne snad ve smyslu přenešeném, ale ve smyslu vlastním. A to právem, neboť anděl ji v tom smyslu k rozkazu Božímu oslovuje, sv. Alžběta pozdravuje, a sv. apoštol zvěstuje.

IX. Neskonalá důstojnost Matky Boží. Důstojnost bohorodičky jest tak veliká, že Bůh, ač jest všemohoucí, nemůže v tom způsobu nic velikolepějšího učiniti. Výroky sv. Tomáše Aquinského, sv. Bonaventury, sv. Bernardina, sv. Augustina, sv. Anselma, sv. Bernarda a sv. Tomáše de Villanova a jiných. Nižádný nedovede vystihnouti, kterak důstojné a vznešené jest materství P. M., ani svatí a světice, ani andělové, leč Bůh. Panenka Maria sobě zasloužila „suo modo“ státi se Matkou Boží.

X. Maria Panna se nikdy po celý život svůj ani toho nejmenšího hříchu nedočinila. O bezhříšnosti sv. Panny svědčí protoevangelium, slova archandělova, a sv. Alžběty; o bezhříšnosti její hlásají sv. otcové na Východě a na Západě, a souzvučně theologové scholastikové, a církev Boží na sněmu v Basileji a v Tridentu tak učí, ano i rozum věrou osvěcený vděčně tak uznává. Vyvrácení námitek naproti bezhříšnosti Matky Boží.

XI. Svatost Rodičky Boží nabytá. Sv. Panna se rozhojňovala ve víře v Boha, v naději, a v lásce, a tak rostla ve svatosti. U ní byly z vůle Páně podklady ku lásce Boží tak neskonale, jako u nižádného tvora. Ona milovala jako matka Syna svého, a ten byl její všecek, a tak byla Synu svému Bohu-člověku nejpříbuznější a nejpodobnější, a podoba její všecka zářila v tváři Synáčka jejího. Synáček ten byl souhrn všech dokonalostí, a tak milování nejhodnější. Jako matka milovala sv. Panna v Synu svém Boha, a v této lásce nic jí nezdržovalo, ani byla všecka svatá, alebrž vše se spojilo v jedno: upomínka na její minulost, přítomnost i budoucnost, a hojný žár milostí a darů, aby sv. Panna láskou takovou milovala Boha, jakouž nižádný tvor ani lidský ani andělský Boha svého nemiloval. Právem tudíž dějí bohoslovci, že sv. Panna pro lásku svou k Bohu, a pro ochranu Páně netoliko byla bezhříšná, ale také nehřešná (impeccabilis).

XII. Bohoslovná láska Marie Panny ku člověčenstvu. Matka svatá milovala a miluje lidi pro Boha, a miluje je po Kristu Pánu nejvíce. Důvod toho je ten: že nikdo nepoznává a nepoznal neskonale krásy Boží, jako ona, a nikdo tudíž nepoznal více krásy duše podle obrazu Božího stvořeného, nikdo také lépe nepoznal nevyslovitelné krásy duše v milosti Boží postavené, jako sv. Panna. Nikdo nepoznal více lásky Trojice svaté ku člověčenstvu jako ona, a proto sjednána jsouc s vůlí Boží milovala člověčenstvo nevýslovně, vydávajíc i ona za ně jedináčka svého. Ona nás všechny miluje, neboť jest paní a vladařka naše a matka naše: zvláště ale miluje ty, kdož jsou v stavu posvěcující milosti Boží, neboť ti jsou na způsob zvláštní bratři jejího Syna, a tak synové její. Sv. Panna miluje i hříšníky, nebo za hříšníky umíral jedináček její, a miluje i věrné duše v očištění, jsouc matka milosrdenství.

XIII. Nabyté mravné cnosti Rodičky Boží, zvláště ale pokora její. Vynikala-li sv. Panna ctnostmi božskými, zvláště láskou k Bohu a ku člověčenstvu: tož byla i dokonalá v nabytých cnostech mravných. V ní byly na způsob nejdokonalejší čtyry cnosti stezejné, ona byla panna nejmoudřejší, nejspravedlivější, nejstatečnější, nejstřídmější. Zvláště však byla pokora její neskonala, neboť ta právě jest základem cností veškerých. Podřizovalať sebe ráda a ochotně Bohu a pro Boha všem lidem, svým rodičům, svému čistému ženichovi, konala, čeho předpisy Mojžíšovy vyžadovaly, a co velely císařské zákony, stavši se matkou Boží; mčila o důstojnosti své, ač byla v nebezpečí ouraz vzítí na neúhonné pověsti své, v pokoře koná cesty přes hory, aby byla k službě své příbuzné sv. Alžbětě... a tak celý život její svědectví vydává o její nevídané pokore.

XIV. Mučennictví Marie Panny. Mučennictví M. P. ihned začalo, jak mile svolila býti Matkou Boží; neboť od té doby

do podrobná věděla, co na ni čeká, co všechno bude trpěti nevýslovně milovaný Syn její. Utrpení její bylo po utrpení Páně to nejhroznější, a proto ona právem královnou mučenníků slove. Matka sv. trpěla vniternou touto vědoucností o utrpení Syna svého, a dožila se i že zevně pronikal sedmý meč mateřské srdce její.

XV. Statečnost královny mučenníků při hrozném mučennictví jejím. Mučennictví Marie Panny začalo v den páteční (s večerem na pátek), neboť v pátek počala Krista Pána, v pátek nastal také den utrpení Jeho. Matka sv. snášela mučennictví své s myslí hrdinskou, tak že se od hrůz utrpení Synáčekových neodvrátila, a nežádala, aby Bůh umírníł bolestí jejich, ale aby se sloučilo mučennictví její s mučennictvím jeho. Ano ona byla v statečnosti své odhodlána, vydati Syna svého na smrt, ač pukalo její srdce, a vydala Ho, dobře vědouc, že to vůle Trojice svaté jest, aby Jedináček její trpěl za veškeren svět, a tak trpěla z vůle Boží pro Boha, z lásky k Bohu a k nám.

XVI. Marie Panna, vzor panny křesťanské. Maria Panna jest vzor panny křesťanské a andělskou, ano více nežli andělskou čistotou svou, a těmi ctnostmi, ježto jsou nerozdílné družky čistého panenství. Veliká cena panenství. Družky čistoty svaté jsou: pokora a skromnost, a tak nedůvěra v sebe, a pozorlivost, střídmost a užívání zábav a života společenského, mlčenlivost, zbožnost a pracovitost; vzorem ale všech těch cností jest Panna Nejsvětější, jako jest vzor andělské čistoty.

XVII. Maria Panna vzor křesťanské ženy a matky. Maria Panna dopustila dospěvši, aby nad ní bylo rozhodnuto, komu by měla býti zasnoubena. Zasnoubena byvši, byla poddána, ač důstojností sobě Bohem udělenou převyšovala tvory všechny, sv. Josefovi, dobře vědouc, že toho vyžaduje vzor rodiny z vůle Boží, aby pro Boha byla žena podřízena muži, ona také dala svými cnostmi: pokorou, skromností, mlčenlivostí, mírností, pracovitostí a láskou k domácnosti, příklad křesťanským ženám, jakby ony měly povinnosti své plniti. — Matka Boží byla také vzor křesťanské matky, úzkostlivě o to pečujíc, aby dítě Ježíš již v životě jejím milý příbytek mělo. Ona bděla nad děťátkem svým, a vedouc život přesvatý nebyla Synu svému ani v tom nejmenším ourazem.

XVIII. Matka Boží osvobodila pohlaví ženské od poroby. Stav ženy a dívky u pohanů byl bez rozdílu osvěty a vzdělanosti jejich trudný; u nich nebylo opor ku zachování důstojnosti pohlaví ženského, žena neměla práv ani v rodině, ani v ohledu občanském. Tyranství páchané od mužů nad ženami, a nepřátelství naproti nim se strany filosofů, státníků i básníků. V těch věcech činili Germané skrovné výminky. U Židů byla sice žena více v poctivosti; plné důstojnosti jí příslušné, a práva plného

nabyla však teprv křesťanstvím „působením Spasitelovým, a ochranou a příkladem Matky Páně.“ V církvi Boží postavena jest žena na roveň podle své člověcké přirozenosti s mužem; manželství posvěceno jest, a vykázána jsou mužovi a ženě práva a povinnosti, sňatek jest nerozvížitelný, a polygamie zakázána. Zásadami těmito ustavena jest v principu pravá emancipace žen a dívek; provedena ale jest opět působením Páně a ochranou Matky Boží, když ženy a dívky svobody té hodnými se učinily a k ní pohlaví své přispůsobily konáním cností křesťanských, ježto zvláště pohlaví jejich šlechtí, pak mučennictvím svým, účastí svou v rozšiřování víry v rodinách i v říších, a pěstováním hrdinských skutků milosrdenství. Nástrahy na ženské pohlaví v našem věku.

XIX. Matka Boží po vzkříšení a nanebevstoupení Páně až ku její smrti. Po nanebevstoupení Páně zůstala sv. Panna ze svaté rodiny jediná na zemi. Navštěvovala často místa, kde trpěl její Synáček, a toužila vroucně, ač byla s vůlí Jeho sjednána, spojití se s Ním na nebi. Umřela z lásky a láskou k Bohu tiše a bez bolesti. Podle nábožné pověsti byli apoštolé a část učeníků u jejího lůžka smrtelného.

XX. Matka Boží na nebe vzata. Učení toto není v písmě arcí obsaženo, a ani církve neučinila dosud výroku o něm, a však přes to jest pravda ta nade všecku pochybu postavena, tak že žádnému theologovi není volno, jinak učití, aniž lze křesťanu jinak věřiti, neboť jsou o ní souzvuční bohoslovci katoličtí, zvláště ale theologové skolastikové. Písmem byla ovšem událost tato teprv později i na Západě i na Východě zaznamenána, ale pravda sama byla vezdy od církve universální držána, a sice pevně a bez odporu, důkazem o tom jest svátek nanebevzetí P. M., jenž se světí na Východě i na Západě, v církvi pravoslavné, i u všech sekt východních. I rozum vírou osvěcený rád připouští: že Maria Panna jest i s tělem na nebe vzata.

XXI. Sláva Matky Boží na nebi. Podle učení theologů sluší rozdělovati dvojí odplatu svatých a světic v nebesích, podstatnou (substantialis) a případnou (accidentalis). Sláva Matky Boží, nebo-li odměna podstatná byla co do velikosti své nad slávu svatých, a kůřů andělských, neboť její svatost a záslužnost jejich skutků vynikala co do velikosti nad svatost tvorů všech. A však P. M. vyniká netoliko svatostí svou „quantitate sanctitatis“, alebrž i milostí, že se stala matkou Boží, a ta se liší ode všech milostí tvorům udělených jakostí svou (qualitate sua), a tak vyniká i jest sláva Matky Boží na nebi netoliko velikostí svou, ale i jakostí svou nade slávu svatých a světic a kůřů andělských, neboť ona netoliko dívka Páně, ale i Matka Boží jest. Jí náleží korunka panenství, mučennictví, moudrosti a zna-

losti učení Páně; a zvláštní oslava těla jejího. Jí náleží zvláštní sláva za její neskonanou pokoru. Světlo slávy P. M. uštědřené. Léta, jež sv. Panna na zemi přežila.

XXII. Maria Panna jest naše prostřednice u Boha; neboť ona působila ku našemu vykoupení morálně „svým svolením státi se Matkou Páně“, a fysicky, anť nám počala a porodila Krista Pána; ona působila a působí také ku našemu spasení, nebo-li výkupu jak říkají subjektivněmu, a tak jest prostřednice naše u Boha. Jmenujou ji jménem tímto otcové ss. na Východě, a liturgie východní, oslavují ji tím titulem otcové ss. na Západě, a souhlasně o ní tak učí theologové scholastikové, a velebí prostřednictví její liturgie západní církve, a hodinky církevní.

XXIII. Matka Boží jest přímlyvkyně a orodovnice naše u Boha. Matka Boží ví o nás, zná naše svízele a potřeby, miluje nás více nežli všichni nebešťané, a proto oroduje, a prosí za nás u Boha. Že jest Matka Boží orodovnice naše u Boha, o tom učí souzvučně ss. otcové, liturgie na Východě i na Západě. Přímlyva Matky Páně jest u Boha velemocná, tak že jsouc sjednána s vůlí Jeho všecko na Něm vymůže, protože jest netoliko dívka, ale i Matka Páně. Za tou příčinou se k ní utíkají v ouzkostech svých křesťanští národové, a bohoslovci tvrdí se sv. Bernardem, že nebylo slýcháno, aby Matka Boží byla někoho oslyšela, kdož se k ní za pomoc utíkal.

XXIV. Pocta svaté Panence povinná. Povinni jsme P. M. ctíti úctou náboženskou, kteráž slove „hyperdulie“. Úctou touto netrpí ničehož úcta Bohu jediné příslušná, nebo-li „λατρεία“. Úctou tou máme ctíti Pannu nejsvětější, neboť ona jest netoliko dcera a dívka Boží, ale i Matka Boží; Bůh sám ji ctil, vyvoliv si ji za matku svou, a obmysliv ji milostmi neskonalými, a ctil ji slávou nevýslovnou na nebi. Povinni jsme Matku Boží ctíti pro neskonalá dobrodíní, kteráž nám prokázala, a prokazuje, a o nichž zvláště svědčí místa poutnická. Ctěmež Matku Boží, neboť láska a úcta k ní jest jedna ze známek našeho předzřízení; a to tím více, anť nebylo svatého ani světice, kteřížby byli nectili Bohorodičku, anť všickni se k ní měli s úctou převelikou jako synové a dcery Matky nebeské. Úctu Marie Panny hlásají liturgie, svátky jí ku počtě konané, po celý rok jí zasvěcená sobota, a zejména jí věnovaný měsíc „máj.“ Úctu Marie Panny zvěstují po širém světě jí ku počtě vystavené chrámy a oltáře, uměle vyhotovené sochy její a obrazy, zvláště ale následování jejího života milosrdnými skutky. Všichni národové jsou svědkové úcty Mariánské, zvláště ale národové slovanští.

Předmluva.

Přítomný spis povstal z přednášek, jež jsem o Panence Marii v dobách různých činil, a z poznámek, kteréž jsem k vůli plnějšimu poznání učení církve Boží o Matce Páně sestavoval. Zvláštní ale knihy o tomto předmětu napsati neměl jsem v úmyslu. Později jsem sobě myslíval, že by se slušelo, abychom, jakož o Kristu Pánu o Jeho osobě a působení zvláštní spisy máme, také nějaký spis theologický o Jeho přesvaté Máteři měli. Úmysl můj dozrával ještě více, když jsem před rokem dokončil spis svůj: „Katolická anthropologie,“ a do něho vtěsnał učení o člověku v řádu přirozeném i nadpřirozeném, a sice zvláště naproti racionalismu, pantheismu a materialismu, a naproti jejich novomodní záštitě „darwinismu.“ Shledalť jsem tu, že zavírá do sebe anthropologie katolická dvě osob, ježto nade všecko okrášlily a vyvýšily človehctvo, Osobu Spasitelovu, a Jeho přesvaté Matky, Marie Panny, Spasitel ale Kristus Pán není člověk pouhý, ale Bůhčlověk, a Panenka Maria, ač jest dcera Adamova, nepodléhla osudu a kletbě dcer a synů Adamových; a živě o tom přemítaje přesvědčil jsem se, že sluší ku anthropologii katolické předobře jako „monografie“ učení o Panence Marii neboli „Mariologie.“

Než ale ještě jsem otálel, doufaje, že ruka dovedenější nežli moje napíše, čehož jsem snažně žádal, anť jsem nedůvěřoval sobě; otálel jsem avšak na krátko, neboť rokem 1879 nadešla doba jubilea pětadvacítiletého kněžství mého a mých kolegů, a puzen jsem byl, ač velikými bolestmi hlavy skličěn jsa, téměř neodolatelně, abych, byť i jen podle skrovných a slabých sil svých ku počtě královny nebeské, a na poděkování, že jsme se pět a dvacítiletého jubilea kněžského dočekali, nějaký spis napsal.

Bylo to na sklonku druhého běhu školního ve čtvrtém roku v bohosloví r. 1854, nemýlím-li se v červenci, zavítal k nám Jeho Excellence pan biskup Jan Valerian. Viděli jsme

Ho vezdy rádi, neb jsme Ho milovali pro jeho vlídnost, laskavost a dobrotivost k nám. Tentokráte byl ale k nám ještě laskavější, chválil nás velice, a ku konci řeči své doložil: „Vás budu rád na kněze světití.“ Nepochybně, že jsme as sotva všichni veskrze této chvály zasloužili, já aspoň ne, což tuto rád a ochotně vyznávám, a ono by se nám jí as sotva bylo dostalo, kdyby nás náš dobrý rektor Nitsch byl Jeho Excellenci neodporučil. Musím ale k vůli pravdě vyznati: že jsem měl spolužáky hodné, horlivé, mírné, tiché a povážlivé, tři jsou na věčnosti, druzí, Bohu budiž díka, ještě na živu. Jména jejich jsou: Bilbauer Jan, kněz řadu cisterciackého, farář v Rožmitálu (Rosenthal), Čáp František, farář ve Všeradicích, v arcidiecési Pražské, Dvořák Josef v Kestřanech, Kamaryt Bedřich, farář v Deštné, Karý Vincenc, farář na odpočinku, † Koupal Josef, bývalý farář v Selči, Lenz Antonín, spisovatel této knihy, Masopust Tomáš, farář v Políně, † Muchka František, bývalý farář ve Velharticích, Novotný Jakub, doktor v bohosloví, farář v Sukdole, Obermüller Raymund, vikář a farář v Hirschavě, Pech František, profesor náboženství na realných školách v Písku, † Rypáček Karel, bývalý farář v Čimelicích, Reichenauer Josef, farář v Mailontech, Skočdopole Antonín, doktorand a profesor v bohosloví, Vačkář Josef, farář v Ševětíně a Vožický Jan, farář v Tučapech. Čtyři mezi námi byli národnosti německé, avšak nikdy nebylo u nás národnostního sporu, a bylo-li nějakého nedorozumění jiného, bylo ono jen povrchné, a trvalo na krátko. Byly to doby utěšené, často jsem na ně vzpomínal, a kolegové moji nepochybně také.

Začal jsem tedy sestavovati ku poctě Matky Boží tento spis, a mezi sestavováním jsem se najednou upamatoval, že s dobou jubilea našeho *) se setkává jubileum neskonale vznešenější, památka totiž, že dne 8. prosince 1879 uplyne 25 let od oné doby, kdež učení o nepoškvrněném početí za zjevení bylo prohlášeno. I stala se touha má, ve jménu svém a svých kolegů skromný tento spis vydati, tím vřelejší, a sice přede vším na poděkování, že nás sladká Matka nebeská ku oltáři dovedla, a jak doufám až dosud všechny přese všechno pokušení a nebezpečení bezúhonně zachovala.

*) Byli jsme dne 23. července 1854 na kněžství posvěceni.

Kojím se tou nadějí, že Matka Boží tuto oběť dobrotivě z rukou našich přijme; vždyť pak jest na způsob zvláštní Matka kněží. Čteme zajisté, že Spasitel náš, milý Synáček její, učenníky své, když je při poslední večeři na kněžství posvětil, přátele svými nazýval, a čteme o nich, že je jmenoval i bratřími svými, a tím způsobem i přátele své drahé Matičky, a syny jejími. Tou měrou uvedl Kristus Pán i nás kněze své do rodiny své předrahé Rodičky; a já vím dojista: že se ta sladká máti nebeská o nás jako věrná matka starala a nad námi bděla. Ona se nad námi nezatvrdila ani tehdy, když jsme jejího Synáčka hněvali, neboť po hříchu smrtelném, jehož jsme se snad dočinili, vyprosila nám na svém Synu nepokoj duše, a touhu, zase se smířiti s Ním. Tři z nás povolal Bůh na věčnost, jeden zemřel právě na den nepoškvrněného Početí Panenky Marie, když ku její počtě mši svatou odsloužil, druzí dva zaopatření byvše svatými svátostmi. Zajisté, že při všech třech v posledním okamžení Matka Boží stála, a jim orodovnicí byla, aby Bůh se slitoval nad nimi.

Napsal jsem tento spis, abych povinnou chválu a úctu vzdal nepoškvrněné Pánně, a ji, seč jsou mé slabé a skrovné síly, повеlebil v nepatrnou náhradu za veliké urážky jí činěné, zvláště za neslýchané v národě slovanském pohanění, kteréž naproti ní bylo spácháno, když její panenská čest, a čistá nebeská dušinka její od jednoho samozvaného člena tohoto Marii Panně nade všecko oddaného národa barbarským způsobem byla pošpiněna.

Napsal jsem skrovný tento spis, abych díky vzdával Matce Boží a ji chválil a velebil, ač již slabě a nedůstojně, i když jazyk můj oněmí, a ruka má v hrobě bude práchnivěti. Rád bych, aby se četl, a aby se schopnějšími bratry mými a syny mými žáky v Kristu Pánu drahými přidalo a dokládalo, čehož se mu nedostává, když mne nebude více. Prosím za to snažně, nevímť já, jak se mnou bude na onom světě naloženo, bojím se velice, ach kýžby se nestalo tak! že snad své sladké máteře nebeské na věky neužijím, a nebudu moci spolu s nebešťany chváliti ji a velebiti. O kýžby činila má kniha, s co já nebudu!

Ale při obavě své neztrácím naděje, a proto volám jménem svým a svých kollegů ku královně nebeské:

„Nepoškvrněná Panno, nejmilejší Matko Maria! Ty jsi Matka našeho Pána a Spasitele, královna naše, orodovnice, naděje

a outočiště hříšníků. K Tobě spěcháme dnes a utíkáme se k Tobě, my nejbídnější z hříšníků. Před nohy Tvé, o veliká královno, skládáme svou hlubokou úctu, a děkujeme Tobě za všechna nám až po tento den prokázaná dobrodíní, zvláště ale za to, žeš nás od zaslouženého pro hříchy naše pekla tolikrát již vysvobodila. Tebe milujeme o lásky nejhodnější Paní a Panovnice, a z čistě lásky k Tobě činíme nezměnitelný úmysl, Tobě vezdy sloužiti, a dle možnosti se snažiti, aby i jiní sloužili Tobě. Na Tebe skládáme po Tvém Synu všechnu naději svou, a spasení duše své. Přijmi nás za sluhy své, o Matko milosrdenství, a zachovej nás v mocné ochraně své. Poněvadž víme, že u Boha všechno můžeš, proto lkáme k Tobě a voláme se srdcem zkormouceným: Vysvoboď nás ode všech pokušení, anebo zjednej nám aspoň důstatečnou sílu, abychom nad nimi až ku konci života svého vezdy zvítězili. Tebe žádáme za pravou lásku k Ježíši, a skrze Tebe doufáme, že blaženě zemřeme. O naše přelaskavá Matko, prosíme Tebe pro lásku Tvou k Bohu, přispěj nám vezdy ku pomoci, zvláště ale v posledním vše rozhodujícím okamženi života našeho! Neopouštěj nás, až náš uhlédáš mezi svatými v nebesích! Tam budeme chváliti Tebe a Tvé milosrdenství na věky velebiti. Tak doufáme, tak se staň.“)*

„Odporučujeme Tobě o sv. Panno nušeho nejdůstojnějšího velepastýře, zachovej ho ku zdaru církve Boží; a žádáme Tebe, abys byla orodovnicí bývalých zemřelých, anebo ještě žijících učitelů našich.“

„Slituj se, o Matko Boží, nad církví svatou, a nad katolickými národy, Ty víš zajisté, kterak úpí postrádající ve vlastních zemích svých náboženské svobody, a zachraň před nevěrou a zkázou dítky rodičů křesťanských.“

Plán celého spisu tak jsem ustavil sobě, abych netoliko vyslovené články víry, a ty, jež na jistě drží rozptýlená církev, a o nichž se sjednávají katoličtí theologové, alebrž i ty naznačil, jež se v církvi Boží s důvody a na základě autorit o Panence Marii hlásají.

Ku článkům víry přidávám některé úryvky ze života Blahoslavené Panny, opět na základě autorit, zde onde i citáty z apogrifických evangelií.

*) Modlitba sv. Alfonse de Ligorio.

Neštítíl jsem se a neváhal jsem kromě článků nade všechnu pochybu jistých, podati i některých, jež nejsou v tom stupni jisty, ale předobře souhlasí s články víry o Panence přesvaté; neboť jest nám katolíkům vše drahé, což směřuje ku větší cti a slávě přesvaté Mateře naší v nebi. Učinil jsem tak, abych svou vděčnost a lásku svou ku Matce Boží já nehodný osvědčil, abych poněkud napravil, že od dlouhé doby, od časů smrtonosného ledového racionalismu, i mnohé články víry o svaté Panence byly umlčovány, a ještě více odůvodněné na základě článků víry vyvinulé učení velikých bohoslovců scholastiků.

Ve spisu samém udávám všade authority ty, z nichž jsem vážil, a kdekoliv já sám úsudek činím, činím tak vždy na základě výroků osvědčených.

Při vší snaze, jakou jsem na tuto přítomnou práci svou vynaložil, mohlo se snadno státi, že jsem zde onde pochybil. V tom případě prosím čtenáře již z předu za odpuštění, a podrobuju svůj spis ve všem neomylné autoritě církve Boží.

Dáno v Budějovicích dne 23. července 1879.

Spisovatel.

I. Rodičové Panny Marie, Joachim a Anna.

O rodičích Panny Marie nic nečteme v písmě svatém; z prastarého ale podání máme zprávu: že jméno jejich bylo: Jáchim a Anna. Oba byli z pokolení Judova z rodu Davida krále.

Totéž podání dří o nich, že byli zbožní, Bohu velice oddáni, zákona jeho milovní, a k chudým na výsost dobročinní. Příjmy, jež měli, rozdělili do dílů tří; jedné třetiny užili, druhou darovali chudým, a třetí věnovali chrámu a službě jeho. Tak vypravuje o nich spis starobylý pode jmenem: „Evangelium o narození sv. Marie“ známý ¹⁾, a o veliké dobročinnosti jejich šíří se také evangelium sv. Jakoba ²⁾. Sv. otcové jsou taktéž plní chvály o rodičích sv. Panny, že chudinu silou veškerou podporovali.

O veliké svatosti rodičů Panny Marie svědčí zvláště svatá dtvenka, již byli zplodili a odchovali. „*O blahoslavený párku, dří o nich sv. Jan Damašský* ³⁾, *Jáchime a sv. Anno, zajisté že poznáváme vás z nepoškrvněného ovoce života vašeho, jakož Kristus druhdy řekl: Po ovocích poznáte je.*“

Velice vychvalují otcové sv. manželskou cudnost a čistotu Jáchimovu a sv. Anny, a zovou je přechistým párkem brdliček. „*O blahoslavený párku, Jáchime a Anno, dří tentýž světec* ⁴⁾, *jimž*

¹⁾ Evangelium apokriřické.

²⁾ Evangelium sv. Jakuba, as z věku II. dří o Jáchimovi: „že obětoval dary své Bohu dvojnásobné, a že vyřkl: Hojnost má at jest k službě lidu celého.“ Kap. I.

³⁾ S. Joannes Damasc. Orat. I. de Nativ. Virg.

⁴⁾ S. Joannes Damasc. Orat. I. de Nativitate Virginis.

jest všechno tvorstvo (díkem) zavázáno, neboť skrze vás obětovalo tvorstvo Stvořiteli ten nejvýbornější z darů všech, čistotnou totiž Matku, kteráž jediná Stvořitele hodna byla . . . O nejčistotnější, rozumem obdařený párku hrdliček, jež jste pannu matku Boží světu zplodily.“ Ve své řeči třetí o narození Panny Marie dí: „Podle zásluhy obdrželi Jáchim, muž Boží, a Anna, jeho choť, ovoce modliteb svých, tuto řku Královnu, Božskou prozřetelností byvše povoláni¹⁾. Sv. otcové byli o zbožnosti sv. Jáchima a Anny tak přesvědčeni, že velmi mnozí jejich prosbám to přikládají, jakož sv. Epiphanius haeres. 76. píše, že sobě na Pánu Bohu takovou dcerušku vyprosili; a pro tuto svatost, již vynikali, ustanovil sv. otec Leo XIII. v době naší, kdež úcta Marianská utěšeně rozkvetá, aby rodičové Panny Marie také vyšším obřadem církevním (ritu II. classis) byli ctěni. (Decretum Urbi et orbi od dne 1. srpna 1879.)

Zajisté že není s těmito zprávami v odporu to, čehož se dočítáme v zjeveních sv. Brigitty, v nichžto nejsvětější Panna sama svým rodičům toto svědectví dává: *„Syn můj spojil sňatek otce mého a matky mé čistotou takovou, že dobou tehdejší nebylo čistotnějšího manželství; tou měrou se nikdy sejíti nechtěli, leč po zákonu k vůli početí dítě; pochoť v nich byla odumřelá. Z lásky Boží, a k rozkazu andělovu obcovali spolu podle těla, nikoliv, že by pochoti míti žádali, alebrž proti své vůli, z lásky k Bohu, a tak bylo ze semene jejich tělo mé láskou Boží spůsobeno“²⁾.*

Zbožní byli rodičové panenky Marie, ale až do vysokého věku zůstávali bez dětí. U židů ale bylo nečestno, když byla žena neplodna, a neplodnost byla považována za trest od Boha uvalený. A domněnka tato měla svůj důvod jednak v tom: že Bůh Abrahamovi přislíbil, rozmnožiti potomstvo jeho, jako písek.

¹⁾ S. Joann. Damasc. Orat. III. de Nativitate Virginis.

²⁾ Revel. s. Brig. I. I. cap. 9. „Filius meus conjugium patris mei et matris tanta castitate conjunxit, ut tunc non inveniretur castius conjugium, et numquam convenire vellent, nisi juxta legem solummodo causa suscitandi prolem, et voluptas in eis mortua erat: ex charitate divina et ex verbo angeli convenerunt carne, non ex concupiscentia, sed contra suam voluntatem ex dilectione, et sic ex semine eorum per divinam charitatem caro mea compaginata est.“ Zjevení, anebo revelace sv. Brigitty mají schválení sněmů: Basilejského a Konstanského, a papežů Řehoře IX. a Pia V.

v moři, a jako hvězdy na nebi; a jednak také v příslibení, ježto židovský národ nade všechny národy vyvíšovalo, že z jejich ple-mene vzejde spasitel světa. Jest-li že jinak řádná žena a šle-chetná rodinou nebyla požehnána, tož ihned se domýšleli, že snad pro nějaký poklesek, jehož se byla před Bohem dočinila, z požehnání Páně je vyloučena. Tím tížeji se ale dotýkalo bře-meno neplodnosti matky, kteráž byla netoliko z kmene Judova, ale i z rodu Davida krále. Věděliť zajisté mužové, věděly ženy Israelské o proroctví patriarchy Jakuba na loži smrtelném, že vzejde Mesiáš z kmene Judova, a že bude keř z kořene Jesse, veliký syn z domu Davidova, a proto tím spíše považovali ne-plodnost ženy za trest Bohem samým poslaný. Matka panenky Marie sv. Anna byla již u věku sešlém, a Bůh posud ještě nesejmul, jakož bylo domníváno, pohanění s ní. Starobylá tradice vypravuje o rodičích svaté Panny, že sobě na Pánu Bohu snažně žádali, aby pohanění neplodnosti s nich sňato bylo, a aby po-žehnan byl život Annin. A aby Bůh k jejich prosbám se ráčil nakloniti, trvali na modlitbách a v postech, a zaslíbili dětátko, jež by obdrželi na důkaz své vděčnosti Pánu Bohu. Nepochybně že Jáchim a Anna, jsouce Bohu oddáni a nábožní, sobě nežádali dítka tak k vůli sobě, jako k vůli zaslíbení, jež Bůh patriarchovi Abrahamovi učinil. Bůh vyslyšel prosby jejich, jak dí starobylá tradice dále, a poslal anděla svého, aby zvěstoval Jáchimovi, na poušti v postech tu dobu trvajícimu, že manželka jeho Anna porodí dcerušku ¹⁾.

Sv. Jan Damašský mluvě o tomto předmětu takto dí: „*Jachim vešel v sňatek s výbornou a veškeré chvály hodnou ženou Annou; a však jako ona dávná Anna jsouc chorobou ne-plodnosti stížena, modlitbou a slibem svým se stala plodnou: tak také obdržela ona pro modlitbu svou a slib od Boha boho-rodíčku, aby i v tom byla s vznešenými matronami na rovni. Touž měrou tedy „Milost (neboť ten význam má do sebe slovo „Anna“). Panovníci rodí (neboť tak se vykládá jméno „Maria“); neboť učiněna jest ona v pravdě panovníci všech věcí stvořených, ať se stala matkou stvořitelovou. Narodila se ale v domě Jáchimově, a byla (potom) do chrámu uvedena“* ²⁾.

¹⁾ S. Epiphanius. Haeres. 79.

²⁾ S. Joannes Damasc. I. IV. De fide orthodoxa cap. 15.

To tedy jest jisto o rodičích blahoslavené Rodičky Boží, že byli zbožní a svatí, chovajíce sebe v úctě vespolečné, držíce lože své manželské svatě a neporušeně, a však že až do sešlého věku již zůstávalo manželství jejich neplodné. Ano i to nikoliv není tak nejisto, ano spíše jest věrohodno: že rodičové blahoslavené Panny obdrželi s nebes návštějí o jejím početí.

Ježto však po osobě Páně nic není křesťanům dražšího, světějšího nad Pannu nejsvětější, neváhám zde přičiniti starobylé zprávy z evangelií podvržených síce, v nichž však nejedna pravda křesťanská a nejedna stopa událostí nám drahých jest obsažena. Evangelium sv. Jakoba vypravuje o době před počtím blahoslavené Panny Marie z matky Anny takto: „*Přiblížil se velký den Páně (první nebo osmý den svátků velkonocních, letnic a stánkův) a synové Israelští přinášeli dary své. Jemu (Jáchimovi) byl naproti Ruben¹⁾ a pravil: Není ti volno, abys první obětoval dary své, ježto jsi sobě v Israeli nižádného semene ne-
vzbudil. Nad tím se Jáchim zarmoutil velmi, a nešel ku choti své, alebrž odebral se na poušť a tam se postil 40 dní a 40 nocí a pravil: Nesestoupím, abych jedl a pil až by na mne milostivě shlédl Hospodin, modlitba má býti pokrmem mým a nápojem“²⁾.*

„*Ale i Anna na dvoji věc želela, a dvoji žalostí byla zkomoučena, pravíc: Chci lkáti proto, že jsem (jako) ovdověla a že jsem neplodna.*“ Na to ale odloživši roucho smutečné oblékla svatebné šaty své, a jala se Pána Boha takto prositi: „*O Bože otců mých, dej mi požehnání své, a vyslyš modlitbu mou, jako jsi vyslyšel, a požehnal život Sáry a jí dal syna Isaka*“³⁾.

Nyní se na novo rozžalostněla Anna a hle! najednou spatřila anděla, a ten jí přinesl radostné poselství: „*Anna, Anna, Bůh vyslyšel želání tvé, počneš a porodíš a požehnáno bude semeno tvé po vší zemi.*“ A Anna odvětila: „*Jako že Hospodin, Bůh můj, živ jest, jak mile porodím, ať již chlapečka, anebo děvčátko, chci jej obětovati Hospodinu Bohu svému, aby byl k službě jeho po všechny dni života.*“ Na to se ukázali Anně dva andělové, a pravili: „*Hle Jáchim tvůj manžel, přichází se stády, neboť anděl, Páně přišel a zvěstoval jemu: Jáchime, Jáchime,*

¹⁾ Jeden z pokolení Rubenova.

²⁾ Protoevangelium Jacobi. Cap. I.

³⁾ Tamtéž. Cap. 2.

Bůh vyslyšel snažnou prosbu tvou; odejdi, hle manželka tvá Anna počne v životě svém“¹⁾.

Jáchim se skutečně vrátil se stády svými, Anna ale očekávala ho u dveří domu svého, a uviděvši Jáchima, au přichází, běžela jemu vstříc a zvolala: „*Hle vdova není vdovou více a bezdětná počne v životě svém“²⁾.*

Se změnami některými vypravuje o rodičích sv. Panny „evangelium o narození Panny Marie“³⁾, ovšem také podvržené, a z věku pozdějšího, nežli evangelium sv. Jakuba. Blahoslavený Petr Canisius přijal knížečku tu do spisu svého, jež o Panně nejsvětější napsal, jako knihu zbožnou⁴⁾. Evangelium toto vypravuje o sv. Jáchimovi, že, když se přiblížil den posvěcení chrámu, do Jerusalema se odebral.

„*Když (nejvyšší kněz) mezi druhými občany i Jáchima spatřil an přináší oběť, odvrátil se od něho, a opovrhl dary jeho, a tázal se, proč se opovažuje jsa bezdětný, stavěti sebe mezi plodné? I doložil, že dary jeho nemohou se před Bohem jeviti, jako jeho hodné, ježto Bůh ho za nehodna vyhlásil potomstva . . . Na to přidal, že se musí nejprve kletby (Páně) zbaviti zplozením dítěte, a pak teprv že bude moci před tvář Páně s obětí předstoupiti“⁵⁾.*

Tímto pohaněním byl sv. Jáchim velice zahanben, a odešel ku pastevcům svým nechtěje, aby od svých spoluobčanů v Nazaretě taktéž týrán byl.

Nedlouho potom se mu ukázal anděl, a ten jej, vida bázeň jeho, takto oslovil: „*Neboj se, Jáchime . . . neboť já jsem anděl Páně, od Boha poslaný k tobě, abych ti ohlásil, že jsou modlitby tvé vyslyšány, a že tvé posty se vznesly před tvář Jeho.*“ Na to se jme anděl vykládati jemu: že byl od kněze nejvyššího bezprávně pohaněn, anť Bůh je mstitel nad hříchem, a nikoliv nad přirozeností; a přidává, že Bůh uzavírá život mnohé, aby jej

¹⁾ Tamtéž cap. 4.

²⁾ Ibidem. c. 4.

³⁾ Historia de nativitate B. M.

⁴⁾ Petrus Canisius C. I. De beata Virgine Maria. Knížečku tu zdá se též citovati sv. Epiphanius Haeresi 79; a sv. Řehoř z Nazianzu „De humana Christi generatione.“

⁵⁾ Evang. de Nativitate S. Maria cap. 1.

zázračně otevřel, jakož tak učinil při Sáře osmdesátileté, a při Ráchel, ač byla dlouho neplodna, ano Simson a Samuel měli, ač první byl silnější, a druhý světější nad jiné, matky, jež jsou byly dlouho neplodny. Pak dí anděl:

„Jest-li že tebe rozum o mých slovech nepřesvědčuje, nabuď víry z událostí těchto: že pozdní početí a porody dříve neplodných tím více zázračny bývají. Tak porodí tobě Anna, choť tvá, dceru, a tuto nazveš „Maria“: budiž ona, jakož jste se zaslíbili, Bohu posvěcena od dětinství svého, a naplněna Duchem svatým již v životě matky své. Ať nejí a nepije toho, což jest nečisté, a ať nežije ve hluku lidském, alebrž ve chrámě, aby nikdo nemohl se do ní ničeho nepravého domýšleti, aniž o ní mluvit. Ona jest k tomu ustanovena, aby, jakož byla na způsob zázračný od neplodné zrozena, způsobem neslýchaným jako panna porodila Syna Nejvyššího, jenž se bude zváti „Ježíš“ a podle jména svého bude Spasitel národů všech.“

„Znamení ale toho, což já zvěstuju tobě, bude to: Když přibudeš ku Zlaté bráně v Jerusalemě, přijde tobě tvá choť Anna vstříc, kteráž se zaraduje, anť jest velmi zarmoucená, protože otálíš s návratem svým“ ¹⁾.

Na to se ukázal anděl Anně, a pravil: *„Neboj se Anna . . . Já jsem anděl, jenž jsem vaše modlitby a posty před tvář Boží přinášel; a teď jsem poslán k Vám s poselstvím, že se vám narodí dcera, kteráž jménem „Maria“, nade všechny ženy bude požehnána. Ihned od narození svého bude milostí Páně plna, tři leta až ku odstavení svému zůstane v domě otcovském; pak budiž ku službě Páně věnována, a nevycházejž z chrámu až ku věku dospělému (do věku rozumu vyvinutého), a trvej v službě Páně o postu a modlitbě dnem i nocí. Bude se stríci všeho nečistého, a muže nikdy nepozná; alebrž bude sama bez příkladu, bez poskvrny, bez ourazu, bez muže, jsouc Panna porodí Syna, a dívka porodí Pána, Spasitele světa milostí, slovem i skutkem.“*

„Povstaň tedy a vstup do Jerusalema, a když přijdeš ku bráně, kteráž, jsouc pozlacená, slove Zlatá; potkáš sobě na znamení muže svého, o jehož zachování jsi velmi starostlivá byla“ ²⁾.

¹⁾ Tamtéž. Cap. 3.

²⁾ Tamtéž. Cap. 4.

Po rozkazu andělovu odešli oba do Jerusalema, a shlédali všecko tak, jak jim bylo předpověděno, byli plni radosti, a očekávali na jisto, že Bůh splní, co jim byl slíbil.

V „historii“ o narození Panny Marie a o dětství Páně se čte: že sv. Jáchim almužnami poděloval vdovy, sirotky, poutníky a chudé, když ale byl v dvacátém roce věku svého, pojal Annu, dceru Acharovu za ženu, z pokolení Judova, z rodu Davidova. A však ač již po 20 let s ní byl živ, posud neměl z ní nižádných synů ¹⁾. Na to vypravuje tento podvržený spis dále, že, když Jáchim v Jerusalemě obětovati chtěl, bráněno mu bylo zákoníkem, protože jeho sňatek byl neplodný. Takto pohaněný plakal sv. Jáchim, a nevrátil se k choti své, alebrž odešel do hor, a po pět měsíců nevěděla Anna o něm ničehož. Anna se rmoutila z toho velice, a jala se prositi Pána Boha: *„Pane, ty znáš srdce mé, když vyznávám, že jsem již na počátku svého manželství tobě slíbila, v oběť do chrámu dáti syna a nebo dceru, kterouž by jsi mi dal.“* A když se tak modlila, ukázal se jí anděl, a zvěstoval jí, že podle úrady Boží ovoce života jejího bude předmětem obdivu po všechny časy ²⁾.

Toutéž dobou ukázal se anděl i Jáchimovi, tázaje se ho, proč by se nevracel k ženě své? Jáchim odpovídá: *„Dvacet let jsem ji měl; teď ale, poněvadž Bůh nechtěl mi dáti synů z ní, odešel jsem s hanbou opovrhován jsa z chrámu Božího; nač by mi tedy bylo, vrátiti se k ní, ježto jsem i zapuzen i shrzen?“* Na to odvětil anděl: *„Věz, že (žena tvá) počne dceru, ta bude trvati ve chrámu Božím, Duch Boží bude na ní spočívati, její blaženost přejde na všechny svaté ženy, a nikdo nebude moci říci, že byla jí podobná před ní, a takové také nikdy nebude; a semeno její bude blahoslaveno, a i ona bude blahoslavena, jako matka věčného požehnání. Protož sestup s hor, a navrať se k choti své, a oba poděkujte všemohoucímu Bohu“* ³⁾.

Když Jáchim ještě prodléval, ukázal se jemu anděl poznovu, a poručil jemu, aby se navrátil k ženě své, a zvěstoval, že budou mítí dceru takovou, jaké neměli ani proroci ani svatí.

¹⁾ Evangelium nebo-li historia de „Nativitate Mariae, et de infantia Redemptoris. Cap. I.

²⁾ Tamtéž. Cap. 2.

³⁾ Tamtéž. Cap. 3.

Na to se vydal Jáchim na cestu a když se přibližoval, tu opět se anděl Anně zjevil, a pravil, aby šla ku bráně zlaté, svému muži vstříc, neboť že již přichází. A ona spěchala radostně, objala muže svého a pravila: „*Byla jsem vdova, ale viz, nejsem více neplodna, neboť já počnu*“ ¹⁾).

Doba, v níž sv. Anna počala, jest podle tradice osmý prosinec. Kolik let as Anna čítala počavši, není jisto. Podle zprávy svrchu zmíněné byla let čtyřicet. Podle však tradice jiné byla již 58 let ²⁾).

II. Panenka Maria jest neposkvrněně počata.

Sv. Anna počala dítě v životě svém z muže svého, tedy způsobem obyčejným a řádným, jako i z jiných matek počaty jsou děti jejich; avšak počala dítě své, prvotnímu hříchu nepodrobené, a tím se ono liší ode všech dětí, kteréž po Adamovi řádem obyčejným z matek se zrodily. Článek zajisté víry katolické dí: že Adam v ráji nešetřiv zákona Božího, nejenom sobě, ale také nám uškodil. Bylť jemu dán zákon jako hlavě pokolení lidského, takže všichni od něho pocházející v něm zhřešili. Tou měrou ztratil Adam dary sobě přidané, jako dar dokonalé vlády nad sebou, takže naproti vůli jeho nižádné hnutí rozumu protivné v něm povstati nemohlo, a na místě té vlády rozzuřila se v něm žádostivost, ztratil dokonalou vládu nad tvorstvem, a což nejvíce váží, netoliko že byl vyhnán z ráje, byl i vypuzen z ráje rodiny Boží, ztratil milost Boží; přestal býti synem Božím, a dědicem království Božího podle naděje, a stal se tak synem hněvu, a byv dříve panovníkem nad sebou a nad přírodou, učiněn jest otrokem ďáblovým. Přirozenost lidská jemu sice celotná zůstala, i tělo i duše rozumem a vůlí svobodnou obdařená, ale oloupená o ten nejdražší klenot, jež měla, o milost Boží, a tak zbavena nadpřirozené krásy své sšereděla. Přirozenost lidská oloupená a zbavená milosti Boží přelévá se z Adama na všechny, a poněvadž oloupení toto Adamem a v Adamovi zavinělé jest, zakládá se v něm dědičný hřích. Podle

¹⁾ Tamtéž. Cap. 3.

²⁾ Spinello. „*Maria Deipara Thronus Dei.*“ Coloniae Agrippinae. 1663. cap. 18. p. 218.

toho dí apoštol národů: „*Jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět všel, a skrze hřích smrt, a tak na všechny lidi smrt přišla, a němž všichni zhřešili*“ (Řím. 5, 12.). Doba ale, kterouž se převaluje hřích dědičný na nás již v životě matky, jest ta, jížto plné přirozenosti lidské nabýváme, t. j. když se slučuje duše nesmrtelná s tělem v životě mateřském. Bohoslovci nazývají dobu tu „početím trpným“ (conceptio passiva).

Panenka Maria byla ale v okamžiku početí trpného zvláštní milostí všemohoucího Boha a výsadou ohledem na zásluhy Ježíše Krista, Spasitele lidského pokolení, přede vši skvrnou dědičné viny ochráněna. Učení toto jest podle dogmatického výroku papeže Pia IX. od 8. prosince 1854 za článek víry prohlášeno¹⁾.

A o této výsadě přesvaté dívky Marie Panny, hlásá již prvoevangelium v ráji. Bůh dí k hadovi: „*Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi semenem tvým a semenem jejím, ona potře hlavu tvou, a ty ouklady činiti budeš patě její*“ († Gen. 3, 15). Text tento mluví o Mesiáši a o jeho matce se strany jedné, a o ďáblu svůdci se strany druhé. Židé vezdy sobě slova tato od dob starobyklých o mesiáši vykládali, katolíci vždy tak jemu rozuměli, a za dob, kdež ještě více víry bylo, i sekty nekatolické. O ženě, kterážto potřítí měla hlavu hadu pekelnému byli zpraveni i pohanští národové, jakož zjevno jest z tradic Persův, Indův i Američanův²⁾; a dojista že pramen zpráv těchto jest prvoevangelium nadzmníněné. Slova ale Páně mluví o nepřátelství semene, mesiáše, Krista a jeho matky naproti hadu pekelnému, a o jejich konečném vítězství nad ním. Nepřátelství semene a ženy naproti hadovi pekelnému jest podle těch slov totožné. Nepřátelství však semene, Krista Pána, naproti hadovi bylo vezdy neustálé, a jak říkají, absolutní. Nebylo na něm ani toho nejmenšího stínu o skvrně hřichu, ano jemu doprosta bylo nemožno hřešiti, anť byl Bůh člověk v jedné osobě, nebylo v něm ani toho nejskrovnějšího větěrku ku hřichu, neboť nebylo v něm

¹⁾ Bulla dogmatica Pii IX. Ineffabilis die 8 Decembris 1854. Výklad slov „in primo instanti conceptionis passivae ab omni originalis culpae labe, immunis praeservata“ viz v téže bulle dogmatické; v konstituci Alexandra papeže VII., a v Benediktu XIV. De festis c. 15.

²⁾ Syllabus Pia IX.; od Jana Brázdy. p. 164.

žádostivosti¹⁾; nebylo ani okamžiku, v němžto by byl trval Kristus Pán v přátelství s démonem (ďáblem). Jestliže ale bylo nepřátelství matky Páně totožné s nepřátelstvím Krista Pána, pak bylo i ono ustavičné, vezdy, a nebylo okamžiku, v němž by byla v přátelství hadově. Bylo-li však nepřátelství matky Páně naproti hadovi pekelnému ustavičné, a nebylo-li okamžiku, v němž by byla v přátelství jeho, ani v prvním bytu jejím, čili v době, když se spojovala dušinka její s tělem v životě mateřském: pak není možná, aby byla matka Páně, byť i jen na okamžik byla podrobena dědičnému hříchu. Ona tedy jest podle nepřátelství svého naproti hadu pekelnému neposkrvněně počata.

Druhá část textu mluví o konečném vítězství semena a ženy. Vítězství toto se naznačuje slovy: „*Ona potře hlavu tvou*“; anebo podle čtení hebrejské bible, samaritánské a tak zvaných sedmdesáti vykládačů: „*On potře hlavu tvou*“. Prvé čtení: „*Ona potře hlavu tvou*“ má pro sebe množství důvodů závažných²⁾, a bylo-li by přesné, nebo-li původní, pak jde z něho nezbytně, že Panna Maria jest bez poskrvny hříchu prvotního počata, neboť jinak by byla nepotřela hlavy pekelnému hadovi, alebrž sama potřena byla. Jestliže ale čtení: „*On potře hlavu trou*“ původní jest: pak se tvrdí: že Spasitel potře hlavu hadovu, anebo že vítězství nad ním odnese. Vítězství to bylo plné a dokonalé; ale *plné a dokonalé* by nebylo, když by Matka Boží, byť i jen na okamžik byla podlehla jedovatému dechu hada pekelného. Vítězství Páně by *nebylo dokonalé*, poněvadž nepřátelství obou i Krista Pána i Matky Jeho bylo totožné, a totožnost nepřátelství i semene i ženy naproti hadovi nezbytně vyžaduje, aby i vítězství vespolečné bylo a totožné. Jako bylo tedy vítězství Páně nad hadem dokonalé, tak bylo i vítězství Matky Boží nad ním dokonalé, s tím rozdílem, že Matka Boží vítězila silou a milostí Spasitelovou, Spasitel ale silou svou. Matka Boží jest tedy neposkrvněně počata.

Sem náleží slova archandělova, jimiž sv. Pannu pozdravuje: „*Zdravas Maria milosti plná Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami*“ (Luk. 1, 28.); a slova sv. Alžběty: „*Požehnaná*

¹⁾ Sněm v Chalcedoně, a v Konstantinopoli II.

²⁾ Viz. Franc. Xav. Patricii S. J. De h. e. de immaculata Mariae origine a Deo praediota originae. Romae. 1853.

ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého" (Luk. 1, 42.). Dávat se slovy těmito na jevo, že což bylo v ráji slíbeno o ženě, „ona potře hlavu hadu pekelnému“, na matce Boží bylo naplněno: neboť pro hřích dědičný bylo pokolení lidské kletbou stíženo, zvláště ale pohlaví ženské, Eva a její dcery, ženy všechny. Naproti dcerám Eviny tedy slove „Panenka Maria požehnaná“, t. j. kletbou v ráji vyslovenou nikterak nestížená. Kletba ale ta pro hřích byla na ženy, dcery Eviny, uvalena: tou měrou tedy byla matka Páně před hříchem dědičným ochráněna. Odtud ji anděl také milosti plnou zове, tak že nebylo místo v dušince její, kdež by se byl uhostil hřích, a poněvadž Matka Boží nejenom před hříchem dědičným byla ochráněna, alebrž i milostmi a dary obdařena takovými, jakých se nížádnému tvorů rozumovému nedostalo.

Toto učení, že přesvatá dívenka, bohorodička Maria, ani na okamžik nepodlehla dědičnému hříchu, držela katolická církev od kolébky své; a Bůh ani toho nedopustil, aby neposkvrněné početí bylo v pochybu bráno. Na východě drželi učení to, jako klenot svaté víry nejdražší. Četné bludy tam sice povstávaly, naproti osobě Páně, naproti jeho Božství, naproti jeho Božské a naproti lidské přirozenosti, naproti jeho tělu i duši, naproti Trojici nejsvětější, ano nechybělo i na těch, kdož se neostýchali na panenku Bohorodičku vrhati, že snad nezůstalo panenství její vezdy svato a neporušeno: avšak neposkvrněné její početí zůstávalo na Východě nedotknuto. A na Západě postaral se o to Bůh, aby po více jak tisíc let trvala Církev Boží v pokojném držení přeslaské víry této. Chtěl tomu tak všemohoucí Bůh, aby zvláště dva články víry se vžily do duše věřících, a se upevnily dříve, nežliby povstaly jim naproti důmněnký křivé. Ten prvý jest článek víry, že jest Kristus Pán v nejsvětější svátosti oltářní v pravdě, skutečně a podstatně v způsobách chleba a vína přítomen; a druhý jest článek víry o neposkvrněném početí Panenky Marie.

Až do věku XIII. po Kristu Pánu nebyla vyjádřena pochyba, že by snad sv. Panna nebyla neposkvrněně počata. Ve věku tomto, a napotom byli ovšem někteří, kdož upírali, že by svatá Panna ihned v prvním okamžiku bytu svého byla Bohem posvěcena, ale nebylo ani jediného mezi katolickými křesťany, jenž by byl nevěřil, že byla sv. Panna bez hříchu a svata, když se narodila.

Teprvé ve století XVI. začali reformátorové přesvatou dívku Marii Pannu skvrnou hříchu dědičného špinití; a tomu se nelze diviti, neboť lidé ti neměli ani Boha v poctivosti, činíce z něho původu nepravosti a hříšníka, a nad to bezděky tušili, že Matka Boží, Rodička Pravdy, Krista Pána, jest nepřítelkyně bludu, a tudíž i každého kacířství, a proto neměli v lásce Panenku Marii, a nechtěli ji ctíti podle pravdy, a nectí jí, a tak jednáním svým ztvrzují pravdu slov církve sv.: „že matka Boží přemohla a přemáhá po všem světě kacířství.“

Svědectví o neposkvrněném početí přesváté dívky Marie jest množství takové, že není možno, abychom jich vyjádřili, a protož bude nám se uspokojiti pouze s částí.

Sv. otcové příkládají svaté Panně titule takové, ježto nemohou nijakž obstáti s důmněnkou, že by ona byla hříchem dědičným porušena.

Sv. otcové praví o ní:

a) že jest neposkvrněna¹⁾, a spojujou s jménem tímto smysl a rozum ten, že na matce sv. není viny, neboť i sám Kristus Pán, na němž hříchu nebylo a býti nemohlo „neposkvrněným“ v písmě sv. se zove²⁾. Oni ji zovou „neporušenou“³⁾, t. j. toliko jako: beze vší vady⁴⁾. Tak ji jmenuje sv. Efrém Syrský⁵⁾, sv. Sophronius a jiní. Oni ji příkládají jméno „nedotknuté“⁶⁾, nepokálené, bezhříšné, dokonalé⁷⁾, jako sv. Cyrill Alexandrinský⁸⁾; zovou jí „bez ná-kazy“, „bez poskvrny“⁹⁾, rovně, jakož i Moudrost nestvořená tím jménem se oslavuje¹⁰⁾. Avšak jmeny těmi se neuspokojují, alebrž chtějíce pravdu o její bezhříšnosti důrazněji vyjádřiti, dějí:

¹⁾ ἄμωμος, immaculata. Tak ji zove sv. Germanus; v řeči na den obětování Panny Marie; sv. Kosmas a jiní.

²⁾ K Žid. 9, 14. 1 Petr. I, 19.

³⁾ Intemerata, ἀσπίλος.

⁴⁾ I. Tim. 6, 14. Jak. 1, 27. II. Petr. 3, 14.

⁵⁾ S. Ephremus. Prec. 4.

⁶⁾ Intaminata, ἀμικτός.

⁷⁾ Viz. K Žid. 7, 26. 13, 4. Jak. 1, 27. I Petr. 1, 4.

⁸⁾ S. Cyrill. Encom. in S. Mariam Deiparam.

⁹⁾ Impolluta. „ἀμολύτος“.

¹⁰⁾ Sap. 7, 25. 16. Sap. 7, 22.

b) že jest Matka Boží naprosto, docela neposkvrněna, docela neporušena, doprosta beze vší ná-kazy, doprosta nepokálena, docela posvěcena a Bohu jediné přikázána. Oni dějí o ní dále,

c) že jest ona čista¹⁾, nebo-li veškeré skvrny hříchu prázdná; že jest krásna a půvabna²⁾, ve smyslu vyšším nadpřirozeném, a tudíž bezvadna; že jest milosti plna, a mi-lostí naplněna; požehnána; že jest svata; a aby velebu Rodičky Boží s této strany označili, praví dále,

d) že jest ta nejčistší, nejkrásnější, největšími milostmi obdařena, nejsličnější, nejpůvabnější a nade všecky svata³⁾ nebo-li dějí: že všesvata (πανάγια), všečista a t. d. Ano, dokonalosti tyto přikládány byly přesvaté Panně s takovou přesvědčeností a horlivostí na Východě, že se předhazovala Západu, že prý se zove svatá Panna tamtéž pouze „svatou“, kdežto jí přísluší jméno: „přesvatá a nejsvětější.“

e) Sv. otcové a učitelové a spisovatelé východní srovná-vajíce svatost, neporušenost a bezvadnost svaté Panny se sva-tostí tvorů jiných učí, že jest ona světější nade všecky lidi, ano nade všecky anděly, nad cherubíny a sera-fíny. Avšak oni ještě více tvrdí o Rodičce Boží, dějíce,

f) „že jest pro její svatost „svatost sama“, pro krásu „krása sama“, aby tím naznačili, že svatá Panna jest Bohu pro svatost svou a bezvadnost nejbližší, a jemu nejpodobnější.

Avšak jestliže sv. otcové o svaté Panně učili, že je nepo-skvrněna, neporušena, bezvadna, nepokálena, ano nade všecky neposkvrněna, neporušena, bezvadna a nepokálena, jestliže o ní děli, že jest čista, svata, sličná, půvabna a krásna, ano nade všecko čista, svata, sličná, půvabna a krásna, pak není možno zároveň s tím srovnati: že by svatí otcové ji byli podřídili kletbě dědičného hříchu. Avšak otcové ještě více vyvýšili Matku Boží, kladouce ji nad anděly v nebi, cherubíny a serafíny. O andělech ale, cherubínech a serafínech víme: že není hříchu na nich, že jsou čisti, bezvadni, svatí. Kdyby tedy svatá Panna,

¹⁾ Pulchra, καθαρά.

²⁾ Pulchra, καλή, speciosa „ωρσία“.

³⁾ Purissima, καθαρωτάτη, nejkrásnější καλλιστή, nejsličnější, a nej-půvabnější ωραιωτάτη, nade všecky svata ιερωτάτη.

byť i jen na okamžik byla podlehla povodni dědičného hříchu; nebyla by nad anděly čista a svata. Matka svatá jest tedy podle učení sv. otců neposkvrněně počata.

Jako na Východě sladké toto učení o Matce Boží těmi výrazy bylo všemu světu oblašováno: tak i na Západě. Na Západě vzplanul ovšem boj naproti Pelagianům, kteříž učili, že hřích Adamův jemu pouze uškodil, a nikoliv nám, a že tedy dědičného hříchu ani není, a proto se snažili otcové ss. přede vším, aby učení o hříchu dědičném dokázali, takže k tomuto účelu pracujíce neměli na snadě, mluvit o výsadě Matce Boží udělené; přes to však přese všecko, dí sv. Augustin, jenž byl v čele těch, kdož učení o hříchu dědičném hájili: „*Víme, že jí (Panně Marii) bylo dáno milostí více, aby se všech stran zvíťázila nade vším hříchem, anaž zasloužila, počítí a poroditi toho, o němž je známo, že neměl nížádného hříchu*“¹⁾.

Avšak netoliko ss. otcové, alebrž i liturgie, svědčí o přesvatém, neporušeném a neposkvrněném početí Marie Panny. Liturgie ale, nebo-li způsoby bohoslužby, jsou jako do duše církve vryté učení a vtělené, jimiž církev povšechná svou víru na jevo dává. Zvláště zde zpomenouti jest na liturgii sv. Petra, sv. Jakuba, sv. Marka, sv. Basilia, sv. Jana Zlatoústého.

V liturgii sv. Petra čteme: „Vysvoboď nás, prosíme Tě, o Pane, ode všeho zlého, přítomného a budoucího, na přímlyvy neposkvrněné a veleslavné panovnice naší bohorodičky vezdy panny Marie²⁾. Liturgie sv. Jakuba zpomíná na sv. Pannu takto: „Činíme upamatování na všesvatou, neposkvrněnou a slavnou panovnici naši, matku Boží Liturgie sv. Markovi přikládána dí: „Zpomínáme zvláště na přesvatou, nedotknutou, a požehnanou panovnici naši, bohorodičku, a vezdy Pannu Marii.“ V liturgii sv. Basila čteme po slovech, že má býti Bůh žádán, abychom našli milosrdenství a milost, se všemi svatými, kteřížto se Bohu od věků líbili: „že zvláště si toho žádáme s přesvatou, neporušenou, nade všecko požehnanou, slavnou panovnicí naší bohorodičkou, vezdy Pannou Marií.“

¹⁾ S. Aug. De nat. et gratia c. 36. n. 42.

²⁾ Τῆς ἀρχάντου καὶ δεδοξασμένης ἡμῶν, Θεοτόκου αἰεὶ παρθένου Μαρίας.

Liturgie sv. Jana Zlatoustého dí: „že se přináší oběť zvláště ku počtě přesvaté, neposkvrněné, nade všechno požehnané, vele-slavné královny naší, bohorodičky a vezdy Panny Marie.“

Podobně oslavují sv. Pannu i liturgie Koptů, sv. Basila, i sv. Řehoře, liturgie Syřanů, Jakobitů, liturgie sv. Cyrilla a dvanácti apoštolů a liturgie Arménů.

Nesčíslná místa k učení o neposkvrněném početí Panny Marie tihnoucí nalézti lze v obřadech církve na Východě v antifonách, v modlitbách při uzavírání sňatků, při svěcení olejů svatých a vody, při obléčení noviců, při pohřbu laika, kněze a mnicha, a při jiných příležitostech.

I na Západě máme dosti četných důkazů pro neposkvrněné početí Panny Marie, neboť i zde se Matce Boží přikládají titule, ježto se nijakž nesnášejí s důmněnkou, že by byla nám podobně podlehlá kletbě dědičného hříchu; zejména v sakramentáři sv. Řehoře, v mešním formuláři Gothů, v mešním formuláři franckém a v galikanském¹⁾.

Že Matka Páně jest nepoškrvněně počata, o tom učili v středověku ti nejvėhlasnějši bohoslavci, a veškeré řády jako Benediktini, Cisterciaci, Carmelitani, Coelestini, Praemonstrati, Augustiniani, řád Jesuitů, a jiní přede všemi ale řád Františkánů, za příkladem subtilného doktora svého a myslitele Jana Dionysia Scota. Pravdať jest arci, že někteří z theologů, zvláště mezi Dominikany, ač připouštěli všichni: že sv. Panna byla v životě matky své Anny posvěcena, a že se tudíž narodila bez hříchu ve stavu svatosti; přece se domnívali, že sv. Panna aspoň na okamžik dědičným hříchem poškrvněna byla: a však veliká většina i z Dominikánů za svaté a nepoškrvněné početí Panny Marie vezdy stála a bojovala. Čítajíť zajisté z Dominikánů 136 spisovatelů hajitelů nepoškrvněného početí, a pouze 92, již byli svaté Pauně této výsady nepřičítali, a i tyto omlouvá dvojí okolnosť. Oni se jednak domnívali, ač jak soudím, se klamali, že anďelský doktor jejich, sv. Tomáš Aquinský na jisto tak učil, a za druhé nemohli srovnati jaksi a sjednati tuto výsadu sladké Boží máteře s učením o vykoupení Páně, že totiž Kristus Pán za všechny umřel, a všechny vykoupil. Ušlo

¹⁾ Vide: „Passaglia S. J. De immaculato Deiparae semper virginis conceptu.

jím: že vykoupení Páně i k Panence Marii, ač nepoškořněně počaté, směřuje, ano že ona byla na způsob velikolepější Kristem Pánem vykoupěna, nežli my: neboť jí se dostalo pro zásluhy Spasitelovy té milosti, že byla chráněna před hříchem dědičným, tak že jím ani na okamžik nebyla uchváćena; my ale touže milostí býváme od hřichu dědičného, jenž nás poškořnil, na křtu sv. osvobozeni.

Spisovatelů, kteřížto nepoškořněně početí sv. Panny spisy svými oslavovali, jest množství veliké. Simon Santagata čítá jich ve věku XVII. k šesti tisícům, a těch, kdož vebili svatou Pannu veřejnými řečmi na místech posvátných, jest do nekonečna; do nekonečna jest těch, kdož ji těmi nejněžnějšími básněmi oslavovali.

Jako řehole učení o nepoškořněném početí Mariánském báily, tak se dělo i se strany akademií a universit, tak že nebylo volno, státi se údem jejich leč přísahou, že ten, jemž se dostalo akademické důstojnosti, veškerou snahou zastávati bude učení: že Panna Maria jest nepoškořněně počata.

S vědou se spojilo i umění: malířství i sochařství, i stavitelství oslavovalo sv. Pannu a její nepoškořněně početí sochami, obrazy, oltáři, a chrámy.

I může se dobře říci: že dříve nežli sv. Otec svaté paměti Pius IX. učení o nepoškořněném početí za článek víry byl prohlásil, celá církev o pravdě jeho dávno byla přesvědčena. On byl uložen v něžných těch titulech, jimiž k svaté Panně volali sv. otcové na Východě a na Západě, on byl uložen v těch nejstarších liturgiích, byl uložen ve svaté vědě, a v umění svatém. O něm hlásali v středověku církevní řádové, bratrstva, bohoslovci biskupové a kněží, císařové a králové, kuřata, a šlechta, a s nimi křesťanští národové. I mohl právem napsati blahoslavený Canisius tato slova: *„Ti, jenž jinak smýšlejí, — počtem skrovní jsou bázni před zahanbením držáni, aby toho, což v duši chovají, a skrytě mezi sebou mluví, a se domnívají, veřejně nevyslovili, anť se jim to zdá býti méně bezpečné: a jestliže tak učiniti se odvážili, nebývají slyšáni bez veřejného odporu, a bez ourazu lidu; tak jest nyní nenáviděno a oslabeno mínění odpůrců.“*¹⁾

¹⁾ S. P. Canisius. De Maria Deipara, Lib. I cap. 7.

A však i církev vyučující sama učení tomuto oporou byla, je doporučovala, jednak svátkem nepoškořněného početí, a pak zřejmými výnosy svými a nálezy. Svátek nepoškořněného početí byl na Východě záhy slaven. Máme o něm historické památky církve řecké z věku V. a VI., a na Západě z věku VIII. a IX. Že ve věku V. slavili na Východě svátek nepoškořněného početí je známo z typika sv. Sáby, čili z řádu, jímžby se měly odbývati hodinky církevní: Na den devátý se totiž klade početí sv. Anny, matky bohorodičky, a početím vyrozumívají Řekové početí i působivé (conceptio activa) i trpné (passiva) matky Boží. V věku X. byl svátek početí Mariánského již po veškeré církvi řecké svěcen, jakož se dovídáme z menologia, ježto k rozkazu Basila mladšího napsáno bylo, a kdež se klade V. Idus Decembris jakožto den početí sv. Anny, matky Bohorodičky. Ve věku XII. byl ten den svěcen v celém království Navarrském, a tak i v Anglicku, a ve Francouzsku. Ve věku XIII. poručil sv. Bonaventura, serafský doktor z řádu Františkánského, aby den nepoškořněného početí Marie Panny se světíl ve všech chrámech řádu bratrů Františkánů (v r. 1263). Synody v Cambray, a v Londýně (ve věku XIV.) ustanovily, aby nepoškořněné početí Mariánské se slavilo, a synoda ¹⁾ Caesaroaugustská (z r. 1378) rozkázala, aby se den ten nejen slavil, ale aby se i od práce odpočívalo; a tak se poznenáhla svěcení dne tohoto po celé církvi rozšířilo, až konečně papež Klement XI. v r. 1708. rozkázal, aby se svátek ten po veškerém světě katolickém slavil. Jestliže ale církev svátek nepoškořněného početí Panny Marie světíla; pak musela i věřiti, že početí Matky Boží je svaté, a beze skvrny; neboť ničehož nesvětí církev, leč co svaté jest. Světíla zajisté Narození Panny Marie, poněvadž sv. Panna se narodila svatá: a tak světíc „početí Její“ vyznává, že ono svato jest a nepoškořněno, tak že nebylo okamžiku, v němžto by sv. Panna kletbou hříchu dědičného byla stížena.

Církev Boží vyznává a vyznávala, že Matka Boží nepoškořněně počata jest, neboť jí v hodinkách církevních přikládá texty písma Božího, jimiž na jevo jde, že jest ona beze vší skvrny, jako text: „*Všecka jsi krásná přítelkyně má a po-*

¹⁾ Saragossa = Caesaro augusta.

skvrny není na tobě,^{a 1)} když je byli dříve již katoličtí bohoslovci o Panně nejsvětější zbusta vykládali.

Věda tedy a umění, chrámy a oltáře, řehole a bratrstva, biskupové a kněží, a po katolickém světě národové blásali, a hlásají, že přesvatá dívenka Panna Maria byla nepoškořněně počata. Hlásala a hlásá tak církve slavnými výroky na sněmích, a hlásali tak a hlásají Římští papežové. Sněm Basilejský činí výrok: „Učení, ježto tvrdí: že slavná Panna bohorodička Maria působením zvláštní milosti Boží nikdy skutečně nepodléhla dědičnému hříchu, ale že byla ode vši skvrny dědičné a osobné viny vezdy prosta, a svata i nepoškořněně, jest zbožné, a víře katolické souzvučné“ ...²⁾ Sněm Tridentský vysloviv učení o hříchu dědičném, a vyjádřiv, že jest všeobecný a každému zvláštní, přidává, že nemá v úmyslu, zahrnouti v tento svůj výrok blahoslavenou a nepoškořněnou Pannu Marii, bohorodičku, ale že mají býti šetřeny Konstituce šťastné paměti papeže Xista IV.³⁾ Xistus ale IV. v první konstituci⁴⁾ uděluje všem těm, kdož budou nábožně světiti den nepoškořněného početí, odpustků, a ustanovuje zvláštní Formulář mešní, a zvláštní modlitbu, v níž se jmenuje početí Panny Marie nepoškořněné; v druhé⁵⁾ ale těžce to nese, že mnozí podkládají svátku nepoškořněného početí jiný význam, a že se na ty, kdož věří, že Panna Maria bez poškvřny počata je, skvrna kacířství uvaluje; v třetí konečně⁶⁾ se zavrhuje důmněnka těch jako křivá a bludná, kdož uvalují na ty, již v nepoškořněné početí Panny Marie věří, anebo hodinky o něm odřikávají, anebo řeči poslouchají, hřích smrtelný. Pius V. předeřsal na svátek početí Panny Marie hodinky o narození Ježíš odbývané, s tou změnou, že se na místo narození čte „početí,“ ježto se tamtéž nazývá „svatým“. Pavel V. zakázal jmenovati sv. Pannu ve veřejných řečích anebo přednáškách „v hříchu dědičném počatou,“ a Řehoř XV. rozšířil zákaz tento i na spisy a řeči soukromé; Alexandr VII.

¹⁾ Cant. cantic. 4, 7.

²⁾ Conc. Basileense. Sess. 36.

³⁾ Trid. sess. V. decr. de peccato originali l. ult.

⁴⁾ Constitutio. „Cum praeclsa meritorum.“ z r. 1476.

⁵⁾ Constitutio. „Grave nimis gerimus et molestum.“ z r. 1482.

⁶⁾ Constitutio z r. 1483.

obnovuje výroky Xista IV. Pavla V., a Řehoře XV., a vykládá zároveň, že Matka Boží v okamžiku, když duše Panny Marie do jejího těla se vlévala před hříchem dědičným, byla ochráněna a v tomto smyslu že bylo nepoškozené početí Její v církvi slaveno. ¹⁾ Řehoř XVI. konečně dovolil, aby volno bylo ²⁾ zpívati v prefaci o Pannence Marii: „A tebe v nepoškozeném početí blahoslavené vezdy Panny Marie chváliti,“ a ji v litanii Loreťanské vzývati: „Královno bez poškrvny hříchu prvotného počatá, oroduj za nás.“

Což tedy divu, že když Pius IX. jal se k účelu prohlášení dogmatu o nepoškozeném početí sbíratí mínění biskupů z celého světa, nebylo ze 600 biskupů, kteří svůj hlas do Říma zaslali, ani jediného, jenžby byl jinak věřil, a ihned hlasovali všickni za to, aby učení o nepoškozeném početí blahoslavené Panny za článek víry bylo prohlášeno až na čtyry, a i z těch „tři“ své mínění změnili.

Sv. dívka Maria byla tedy nepoškozeně počata; a tomu i rozum náš rád přisvědčuje. Vímeť zajisté, že Bůh všemohoucí jest, že mohl ochrániti Panenku svatou před nákazou dědičného hříchu, neboť ač bylo dáno přikázání v ráji Adamovi jako hlavě veškerého člověčenstva, tak že v něm zhřešili všickni a hřích ten se valil na všechny, kdož z něho původem svým pocházeli, mohl Bůh proudů tomu veleti, aby v okamžení, když dušinka Marie Panny s tělem byla pojena, neuchvacoval jí. Bůh mohl tak učiniti, a možno říci, že bylo příslušno, aby tak učiniti volil; anť se jednalo o Matku Boží. Nikdo z veškerého tvorstva na celém světě nebyl Bohu bližší jako sv. dívka Maria; a nikdo v tak těsném a něžném spojení nebyl s Trojicí nejsvětější, jako ona. Ona dělila, jako Matka Boží, otcovství s Otcem Věčným, neboť toho právě, o němž dí osoba Božská první: „Syn můj jsi Ty, já dnes zplodil jsem tebe,“ nazývá ona taktéž synem svým: „Synu, proč jsi nám tak učinil?“ praví k němu v chrámu Jerusalemském; a jako byl Kristus Pán jednorozený Syn Boha Otce, tak byl i jednorozený Panny Marie; ač byl jinak z Otce, a jinak z Matky své zplozen. Panenka

¹⁾ Constitutio z r. 1661.

²⁾ Indultum S. Congreg. rituum multis ecclesiis Galliae, Americae, Angliae, Italiae, ac Germaniae.

Maria těsně spojena byla s druhou Božskou osobou, neboť jest v pravdě a skutečně, ne snad obrazně pouze matkou Boží; matkou Jeho právem daleko větším nežli kterákoliv matka se zove matkou syna svého, neboť byl všecek její, ona ho počala a porodila. Konečně byla a jest Panenka Maria těsně spojena s Duchem svatým, neboť Jeho nevěstou jest, anť on ji zastínil a mocí Ducha Božího počala Syna Božího. Jestliže tedy svatá dívka Maria z vůle Boží měla býti Matkou Spasitelovou, a jestliže tím způsobem co nejněžněji byla sloučena s Trojicí Nejvyšší; pak z téže vůle Páně se vidělo, jakož s důvodem u světlé svaté víry soudíme, aby byla sv. dívka Maria bez poškvrny hříchu dědičného počata.

III. Milosti sv. dívence Marii ihned v početí trpném uštědřené.

Sv. dívka Maria byla nejenom před hříchem dědičným ochráněna, ale ihned v tom okamžení, když dušinka její s tělem byla pojena, svatostí a spravedlností, a všemi těmi dary, ježto jsou s posvěcující milostí Boží z vůle Páně nezbytně spojeny, ale i mimořádnými obdařena.

1. Sv. dívka Maria byla již v prvním bytu svém milostí posvěcující obdařena, neboť

a) podle řádu Bohem stanoveného jest člověk ku dosahu cíle nadpřirozeného povolán, a pro tento nadpřirozený cíl byl již člověk prvý v stav svatosti a spravedlnosti postaven ¹⁾, a tato svatost měla býti přelévána na všechny, kdyžby byl Adam ve zkoušce byl obstál, ne jakoby Adam byl jí nám zasloužil, čině podle rozkazu Božího, ale proto, žeby jí byl Bůh jednomu každému vléval podle řádu stanoveného. Že ale neobstál, přechází hřích dědičný na všechny. Povaha ale hříchu toho se zakládá ve ztrátě posvěcující milosti Boží. Teď ale matka svatá a dívka Panna byla výsadou Boží ochráněna před hříchem dědičným: a proto podle řádu Páně netoliko byla v prvním bytu svém bezhříšna, ale i milostí posvěcující obdařena.

b) Člověk prvý Adam, a Eva byli od Boha obdařeni ihned když byli stvořeni, posvěcující milostí Boží. Jestliže ale tomu

¹⁾ Trid. sess. V. decr. de pecc. orig. c. I. et. II.

tak jest: pak nelze upíratí svaté dívence Marii, že byla ihned v početí svém, jsouc v životě matky své, posvěcena. Bylať ona netoliko ku nadpřirozenému cíli povolána, ale měla ihned od věčnosti předurčení, že se stane matkou Boží, a majíc je od Boha přesvatého a velemoudrého, musela býti ihned s počátku budoucí veliké velebě své přiměřeně opatřena, a protož ihned s počátku svého pobytu nebo-li života byla do rodiny Boží přijata, obdrževši život nadpřirozený od Boha, jemuž i život přirozený děkovala, pokud Bůh sám bezprostředně jí vléval dušinku do těla.

c) Milost Boží jest nadpřirozený život náš (jak theologové praví „esse supernaturale“) nám darovaný, abychom v řádu nadpřirozeném jsouce byli způsobili ku dosažení života věčného. A však jako nám dává v životě přirozeném Bůh netoliko byt, ale i vlohy, jimiž nás činí schopny ku skutkům řádu přirozeného; tak ozdobuje nás také v řádu nadpřirozeném vlohami. A tyto vlohy nadpřirozené jsou: víra, kteráž odpovídá mohutnosti rozumu duše naší v řádu přirozeném; láska, a ta odpovídá mohutnosti vůle v témže řádu; naděje, a ta odpovídá neuhastitelné touze po blahoslavenství nám od Boha samého již v řádu přirozeném vštípené. K božským cnostem těmto přidává Bůh člověku, jehož milostí obdařil, i mravné cnosti, ježto zovou vlitými o sobě (*virtutes morales infusas per se*).

Jestliže ale svatá dívka ihned v prvním bytu svém milostí posvěcující byla obdařena, tož jí byly toutéž dobou dojista také vlitý cnosti Božské víra, naděje a láska, a cnosti mravné, jež jmenujou „vlitými o sobě.“

d) Avšak jakož jisto jest, že nebylo nikdy světějšího úkolu na světě, a důstojenství většního, nežli se mělo dostati Panence Marii; tak také jisto jest, jak dí sv. Alfons ¹⁾, že nebylo nikdy krásnější duše, jako dušinka Panny Marie. Bylo na světě svatých a světic dosti a Bůh je ustanovil a předzřídil ku vykonání velikých věcí. Volil sobě apoštoly, a poslal je, ač neumělé, aby hlásali slovo Páně, a obracovali svět; a oni šli a vykonali, jak ustanovil Pán. Volil sobě mučeníky a mučnice, aby Slávu Páně a Jeho Velikost krví svou vyznávali, a tak upravili půdu církve, aby byla roditelkou svatých a jejich živitelkou; a oni šli

¹⁾ S. Alphonsus de Liguorio. *Herrlichkeiten Mariens*. II, 76.

a život svůj vydali; a učinění jsou divadlem nebešťanů. Velké věci učinil s nimi Pán! Jiné zase volal Pán, aby v těle jsouce v ustavičné čistotě andělský život vedli, a oni uposlechnuvše zem i nebe obdivem naplnili. Jiné zase volal, aby opustili společnost lidskou a jí se Bohu k vůli odřekli, by se jemu jediné v obět přinášeli, živi jsouce na poušti v samotě o kořínkách, uprostřed zvířat a šelem divokých, aby byl Bůh veleben životem strastiplným, a podle vzoru tohoto světa doprosta nemoudrým. A oni šli, a jak je volal Bůh, tak učinili. Velké věci s nimi učinil Pán! Jiné zase volal, aby řehole zakládali, anebo do řeholí vstoupili, aby tam o svatých pravdách byli vyučeni, a vyučení byvše o nich rozjímali a hloubali, a pak jiné vzdělávali. A oni šli a jak jim velel Bůh konali, vynakládajíce ku namahavé práci své dni a noci nesčíslné. I obdivujeme nyní velkolepou učenost jejich o věcech Božích, hloubku jejich myšlenek, velikého jejich ducha, a veliké úsilí jejich ku blahu člověčenstva. V pravdě! velké věci učinil s nimi Pán! Jiné opět povolal, aby nesli na těle svém zvláštní obdobu vtěleného, útrapám podrobeného Boha, aby na jeho způsob a milostí Jeho nejenom za sebe trpěli ale i za jiné, a když by na ně uvalil veliké svízele a nemoci, dopustil, anebo spíše, udělil jim daru, aby nesli na těle svém patero jeho ran, jako sv. František serafinský, a sv. Kateřina Senenská, a jiné světice a bohumilé osoby, jako blahoslavená Lidvína, zbožná sestra řeholní Kateřina Emerichova, a za našich dnů Luise Lateau. I s nimi učinil velké věci Pán, a oni naplnili úlohu, k níž byli voláni.

Než ale účel, jež měl Hospodin s Panenkou Marií, jest tak velkolepý, že se nedá s ničím na světě být i jen z daleka porovnat, neboť mateřská její důstojnost nemá sobě rovné na zemi, nemá sobě rovné na nebi. Bůh tudíž jsa velemoudrý a veledobrotivý i volaje ji ku nevýslovně důstojnému úkolu jejímu, duši její netoliko krásnou učinil, ale i nevýslovně krásnou, a netoliko milostí obdařil ji, ale také na způsob nevýslovný. „*Jednomukaždému, dí sv. Tomáš ¹⁾, se dává milost podle toho,*

¹⁾ S. Thomas. S. III. q. 27. art. 5. ad 1. Sed Beata Virgo Maria tantam gratiae obtinuit plenitudinem, ut esset propinquissima auctori gratiae, ita quod eum, qui est plenus omni gratia, in se reciperet, et eum pariendo quodammodo gratiam ad omnes derivaret.“

k jakému cíli byl vyvolen. A poněvadž Kristus pokud byl člověk, k tomu byl předřízen a vyvolen, aby byl syn Boží, tož měl ohledem na sílu ku posvěcování to zvláštní, že měl takovou plnost milosti, aby se ona rozlévala na všechny, podle toho, což se dí Io. 1. „Z plnosti jeho obdrželi jsme všichni.“ „Blahoslavená Panna Maria obdržela takovou plnost milosti, aby byla původu milosti nejbližší, ježto přijala do sebe toho, jenž jest veškeré milosti plný, a ježto porodivši ho, na způsob jistý milost na všechny převedla.“

Podle toho učí svatí otcové, a bohoslovci katoličtí, jakož zprvu již bylo řečeno, že sv. Panna milostí sobě uštědřenou nejenom jednotlivé svaté a světice překonala, alebrž i anděly veškerých kůřů. Ano theologové u své zbožnosti ku Bohorodičce neunaveni jsouce, tvrdí dokonce, že obdržela sv. Panna od Boha větší míru milosti, nežli svatí a kůrové andělští dohromady. Učení prvé jest jisté, a nelze o něm pochybovati; učení druhé, jež vynalezává láska ku Matce nejsvětější předkládá, jest pravdě podobné, a nemá nic do sebe, co by nesouhlasilo s učením církve Boží o neskonalé důstojnosti Bohorodičky. Také je drží theologové jména proslulého, jako Carthagena, Suarez, Spinello, Recupito, a jiní, zvláště učený Pepe, a ctitel horlivý Marie Panny sv. Alfons de Ligorio. Učení toto bylo také souhlasně přijato na vysokých školách v Salamance ¹⁾. Ano theologové ti tvrdí, že učení o tom, že Matka svatostí svou svaté a světice, ano i kůry andělské dohromady předstihla, docela jisté jest.

Nevýslovné této míry milosti se dostalo svaté dívence Marii ihned v době početí jejího; neboť ihned měla určení, státi se nejenom matkou Boží, ale také prostřednicí naší u Boha, a matkou naší v řádu nadpřirozeném. Sluší se zajisté, aby prostředník byl milejší tomu, u něhož oroduje; tož i sv. dívka Maria byla již v životě mateřském Bohu milejší, nežli lidé všichni; milejší, nežli andělové a archandělové, nežli cherubíné a serafíné. Byla Bohu milejší a lbeznější pro krásu svou a slíčnosť nadpřirozenou. Krása ale nadpřirozená jest milost posvěcující. Měla-li tedy sv. Panna z vůle Boží ten oučel, aby na způsob arcí jiný

¹⁾ S. Alphonsi „Herrlichkeiten Mariens.“ II. 77.

nežli Kristus Pán, byla prostřednicí mezi Bohem a lidmi, tož vynikala nade všechny svatosti Bohem sobě přidělenou.

Matka Boží není sice v tom smyslu prostřednicí andělů, jako lidí, neboť za anděly neumíral Spasitel, jehož ona počala a porodila, a s nímž i utrpení sdílela, jako za lidí, a andělové také nebyli s kříže jejímu sv. prostřednictví poručeni jako lidé, ač theologové mnozí se domýšlejí, jak píše sv. Alfons ¹⁾, že Kristus Pán v tom spaseny učinil anděly svaté, ježto jim zasloužil milost setrvání. Než ale, byť toho nebylo, zasloužil jim Kristus Pán na jisto, aby případná radost jejich se zvýšila, a to vyplněním sídel, jež byli opustili padlí andělové, neboť sídla tato se pro výkup a spásu Páně neustále obsazují, a tím se radosti andělů případné neustále množí a rozhojňují, a tou měrou byla a jest rodička svatá, jsouc Rodičkou Vykupitele a Spasitele, Syna Božího, i prostřednice radostí andělů — a byla tudíž nad ně krásou svou nadpřirozenou nevýslovně vyvýšena. Víme zajisté ze slov Páně, že andělové Boží na nebi se radují z obrácení hříšníkova, a proto tím větší radost mají, pakliže kajícník, nabyv milosti, setrvá, k bráně nebeské dospěje, a požívá spolu s nimi Boha svého. Každé obrácení se hříšníkovo, a každé setrvání v dobrém až do konce jest vítězná palma milosti Boží, a tak sláva Krista Pána, Vykupitele lidského pokolení, a touže měrou i radost andělů. Původa ale této radosti andělů případné počala a porodila sv. Panna, a v tom jest ona prostřednicí i jejich.

A poněvadž jakož bylo dotčeno, spojuje Bůh s milostí posvěcující (nebo-li s bytem napřirozeným, *Esse supernaturale*) nadpřirozené ctnosti víru, naději a lásku, čili tři Božské ctnosti, a ctnosti mravné, jež zovou ctnostmi samo sebou (*per se*) vlitými : tož je obdržela přесvatá dívka Maria v míře takové, jakéž nebyly uštědřeny nižádnému svatému, ba ani kůřům andělským ne v okamžení, když byli od Boha stvořeni.

Byla tedy přесvatá dívka Maria již v prvním bytu svém od Trojice svaté nevýslovnou milostí ozdobena, a přistvořeny jsou jí byly ctnosti Božské a mravné o sobě vlité v míře nevýslovné, tak že již tehdaž byla milejší Bohu svému, a před Jeho obličejem líbeznější, nežli andělové a svatí v nebi.

¹⁾ S. c. II. 83.

2. Byla-li sv. dívka Maria milostí posvěcující a ctnostmi jí vlitými a vštípenými již v prvním bytu svém vyvýšena nad svaté a nad anděly v nebi: tož jí nechyběly také ctnosti, jež zovou bohoslovci katoličtí ctnostmi mravnými případně vlitými (*virtutes morales per accidens infusae*). Vždyť pak, jakož bohoslovci učí, ctnostmi těmi byl obdařen Adam, a byla jimi obdařena Eva. Vštípenými těmito ctnostmi byli nakloněni rodičové naši v ráji ku konání dobrého, majíce vštípenou ochotu, a lehkost v konání toho, což se týká vůle Páně již dříve, než skutečně dobré skutky byli konali. Obdařil-li Bůh Adama a první Evu ochotou a lehkostí ku dobrému způsobem, jak říkáme, kromě-přirozeným, nebo-li bezprostředně; tím spíše obdařil druhou Evu, sv. dívku Marii. První zajisté Eva byla pouze pramáteří člověčenstva; druhá Eva ale Matkou Boží. Jako tedy byla důstojností svou druhá Eva nad první neskonale vyvýšena: tak také dojistá kromě mravních ctností o sobě vlitých, i ctnosti mravné případně vštípené od Boha obdržela.

IV. Panna Maria nebyla znepokojována ani hnutími žádostivostnými, aniž bylo v ní stavu žádostivosti.

Bůh nedopustil toho, jakož bylo vyloženo, aby sv. dívka Panna Maria, jsouc od věčnosti za matku Boží předřízena, podlehla kletbě dědičného hříchu, alebrž ochránil ji ohledem na zásluhu Vykupitelovy před ním, tak že nebylo okamžiku v jejím životě, v němž by byla dědičným hříchem poškrvněna. On ji také obdařil milostmi nevýslovnými, svatostí nad anděly, nad serafíny a cherubíny, ozdobil její svatou dušinku božskými a mravnými ctnostmi, a zejména těmi, jež zovou theologové případně vlitými.

A však Pán Bůh ji obmyslil darem ještě jiným, podle něhož nebylo v ní žádostivosti zlé (*concupiscentia prava*). Žádostivost se bere v dvojím rozumu: neboť se vykládá jako hnutí v nás proti vůli Boží a tak i proti rozumu jsoucí, jež nás nezřízeně ku věcem stvořeným nachylují, ano i od Boha by odvrátily nás, když bychom s nimi souhlasili. Žádostivost takto pojatá jmenuje se „hnulá“ (hnutá), nebo-li po latinsky „*concupiscentia actualis*“. Stav ale, z něhož vycházejí tato hnutí, anebo chceme-li obrazně mluvit jezero,

z něhož proudí vlny žádostivostné, sluje žádostivost o sobě, nebo-li žádostivost habituálná.

První člověk v ráji, Adam, měl kromě jiných darů, jimiž oplýval, i ten, že vládl dokonale sám nad sebou, nad tělem svým, tak že nemohlo povstati v něm naproti vůli jeho nižádné hnutí, a že přicházelo podle toho, jakž byl chtěl. Nebylo v něm tedy vlnobití žádostivostné, alebrž neustálý mír a klid. Když ale zhřešil, vypověděv neposlušností svou Pánu Bohu povinnou službu; vypovědělo i tělo poslušnost jemu, a tak mír a klid z duše Adamovy, z přirozenosti jeho lidské vymizel, povstal spor mezi tělem a duší, hnutí přerozličné naproti vůli a naproti rozumu, hnutí tak zvané prvoprvé ku samolibosti, ku pýše, ku závisti, nenávisti, nezřízená náchylnost ku věcem a ku dobrům stvořeným, nechť ku pravdám věčným, a ku službě Boží, zkrátka: povstala v něm žádostivost zlá.

Před touto žádostivostí ochránil Bůh Panenku Marii. Arciť že bylo v moci Jeho, ochrániti ji před hříchem dědičným, anižby ji byl ochránil před žádostivostí: neboť jest svatost a spravedlnost nadpřirozená od stavu původné spravedlnosti, pro kterouž člověk dokonalou vládu nad sebou měl, a plný klid v duši své, dělitelna. Vímeť zajisté, že svatí a světice Boží, ač vynikali svatostí, přece neustále boj naproti sobě podnikali, a nejsouce žádostivostí prosti, museli ji krotiti, sebe zapíráti, ježto by jinak byli nesetrvali v dobrém.

Než ale poněvadž se běře žádostivost v rozumu dvojm, díme:

1. Panenka Maria neměla nižádných hnutí žádostivostných, tak že nic nerušilo vniterného klidu jejího, a to jest učení nade všecku pochybu jisté. Že hnutí takových v Panence Marii nebylo, toho lze z důvodů těchto pochopiti.

a) Sv. otcové, spisovatelé a theologové přikládají Rodičce svaté taková jména, kteráž se nijakž nesnášejí s důmněnkou, že by hnutí žádostivostné se ve svaté dušince její byly nalézaly. Oni ji jmenujou, jakož zprvu bylo již dotčeno, netoliko čistou, neporušenou a neposkvřněnou, ale i ze všech stran na výsost, doprosta čistou, neposkvřněnou a neporušenou, všeneposkvřněnou atd. A však kdyby byla sv. panenka hnutími žádostivostnými znepokojována, mohli bychom ji snad jmenovati čistou

a neporušenou, jako jmenujeme pannu čistou a neporušenou, kteráž, ač vniterných pokušení dosti doznala, přece se k nim nesklonila: než ale nade všecko čistou, doprosta neposkvvrněnou a neporušenou bychom ji ztěžka zváti mohli.

b) Sv. otcové, spisovatelé a theologové zovou panenku Marii nejenom krásnou, slíčnou, půvabnou, svatou, požehnanou, a velebnou atd., alebrž ze všech stran, nade všecko, doprosta krásnou, slíčnou, půvabnou, ano sv. otcové, aby nadpřirozenou její krásu a velebu co nejzračitěji na jevo dali, svatostí samou a krásou, a dějí, že ona světější jest a krásnější nad anděly a cherubiny a serafiny; to ale opět a nijakž se nesnáší s tím: že by Panenka Maria hnutím žádostivostným podléhala, neboť v tom by její slíčnost, krása, veleba a svatost nepředstihovala andělů, alebrž byla by spíše od nich předstížena. Sv. otcové, aby ukázali, kterak jest Panenka Maria mezi všemi tvory pánu Bohu nejpodobnější, a jemu nejbližší, srovnávají ji s těmi věcmi, ježto jsou s Bohem těsně spojeny. Zovou ji zajisté domem a chrámem a trůnem Božím, archou úmluvy; a však kdyby byly žádostivostné hnutí v dušince Panenky Marie měly místo: bližší a to daleko bližší a Pánu podobnější byli by andělové nežli ona, neboť andělové svatí jsou prostí i hnutí žádostivostných, ano jsou prostí žádostivosti vůbec.

c) Svatá církev přikládá panence Marii slova písne Šalounovy: „*Všecka jsi krásná přítelkyně má a poskvrný není na tobě.*“ Poskvrna ale, kteráž se tuto míní, jest poskvrna v ohledu mravném, nikoliv fysická; neboť fysické skvrny není před tváří Boží, anť podle apoštola národů všecko stvoření Boží dobro jest. Míní tedy církev Boží přikládajíc Panence Marii svrchu zmíněný text, že není na přesvaté Matce Páně nižádné skvrny v ohledu mravném. Než ale hnutí žádostivostné, ač pokud trvá býti prvoprvé (motus primoprimus), nemůže býti člověku, jehož se týče, za vinu přičteno; přece nese na sobě známku nedokonalosti; a tak jest, jak říkáme, suo modo „svým způsobem“ skvrna, a proto jí není a nebylo nikdy na Panně nej-světější. Zoveť se zajisté v textu „*Krásná všecka*“, a však té krásy povšechné by nebylo, kdyžby nedostatek ten byl na svaté Panně lpěl, že by i v ní žádostivostné hnutí se vlnily.

d) Církev Boží blásá, že se sv. Panna po celý život svůj nikdy nedopustila nižádného hříchu, ani všedního ne: a však

podle svatých otců jest žádostivost a její nesčíslné vlny, ježto na nás neustále dorážejí u příčině ¹⁾, že nižádný člověk nemůže bez zvláštní milosti Boží a výsady po celý život všedních hříchů se vystříhati. Jest-li že tedy svatá Panna nikdy se nedočinila hříchu ani všedního; pak jí zajisté Bůh neodepřel, aby byla prosta vlnobití žádostivostného.

e) Žádostivostné hnutí jsou závadou plné dokonalosti, kteráž se slušela na Matku Páně: „*Dokonalá spravedlnost, dí svatý Augustin, ²⁾, jest jako zdraví plné . . . plná spravedlnost bude tehdáž, až bude zdraví plné; a zdraví plné bude tehdáž, až bude láska plná.*“ A však právě té plnosti lásky k Bohu jest závorou vlnobití žádostivostné, neboť to zdržuje i člověka jinak spravedlivého u vzletu jeho ku Pánu Bohu. A na jiném místě dí tentýž světec: „*Tehdáž se zdokonalilo dobro, když není nižádných tužeb zlých; jako se k dokonalosti přivádí zlo (ve svém způsobu), když bylo posloucháno tužbám zlým. Když ale jsou tužby sice, a však se jim odpírá poslušnost, ani zlo se nezdokonaluje, protože se jim průchodu nedává, aniž dobro je dokonalé, poněvadž jsou.*“ ³⁾ Jest-li že tedy, jakož sv. otcové, a bohoslovci učí, sv. Panna byla přesvatá, ano svatost a krása sama, byla-li podle toho všecka dokonalá; byly i skutky její dokonalé, a tak nebylo v ní hnutí žádostivostných.

f) Sem náleží zvláště článek víry o panenství Rodičky Boží. Bylať ona Panna před porodem, při porodu a po porodu, a nazývána od sv. otců a od věřících na východě i na západě nejenom pannou, ale pannou panen, neporušenou, a nejčistší pannou. Práví se o ní: „že panenské tělo její bylo všecko svato, všecko čisto, všecko příbytek Boží, do něhož nebylo lze vášním se vedrati“ ⁴⁾, práví se o ní, „že byla pannou netoliko duší ale

¹⁾ S. Aug. De pecc. merit. et remiss. l. II. cap. 17.

²⁾ S. August. De perfect. just. cap. 3.

³⁾ S. August. De nupt. et concupiscentia. S. I. cap. 29. „Tunc perficitur bonum, quando desideria mala nulla sunt, sicut tunc perficitur malum, quando malis desideriis obeditur. Quando autem sunt quidem, sed non eis obeditur, nec malum perficitur, quia non eis obeditur, nec bonum, quia sunt.

⁴⁾ Ondřej z Křety. In dormitione Deiparae. Georg. Nicomediensis. In Praesent. Deiparae.

i tělem¹⁾); praví se o ní, „že duše její i tělo předčily čistotou kůry andělské“²⁾); a však těmi všemi jmény by se přesvatá Rodička od sv. otců a od věřících, a od církve, zvláště v litanii Loretánské na zmar oslavovala, když by panenství její sice bylo bez ourazu a bez ouhony, ale pouze tímže způsobem, jako množství panen v církvi Boží zachovaly je ku počtě nebeského ženicha svého Krista Pána. Nejčistší panna tedy, panna všech panen, panna všecka čistá tělem i duší, stánek Boží podle duše i podle těla, naše milá přesvatá Rodička Boží nedoznala nižádných hnutí žádostivostných, byť i jen prvoprůvých.

2. Panenka Maria nejenom že neměla hnutí žádostivostných, alebrž ona neměla žádostivosti vůbec, nebo-li stav (habitus) žádostivosti nebyl v ní.

Kdežto jest učení, že nebylo žádostivostných hnutí v Pannence Marii, nade všecku pochybu jisté, tak že o něm nebylo sporu mezi katolickými bohoslovci; jest to ohledem na otázku o stavu, z něhož hnutí žádostivostné vycházejí, jinače. Zde nebyli bohoslovci jednomyslní. Jedni dělí, jako Alexandr Halesský, že byla žádostivost v Marii Panně uhašena, nebo-li se svaté dívky Marie snata ihned prvním posvěcením, jehož se jí dostalo v životě matky její Anny. Jiní, jako Albertus Veliký a sv. Tomáš Aquinský učí, že žádostivost trvala ve svaté Panně i když byla v životě matky svatostí obdařena, avšak že žádostivost ta nebyla v ní rozpoutána, alebrž jako ukována, a uvázána, aby nižádné hnutí žádostivostné nemělo vzniku ve svaté duši její. Sv. Tomáš praví, že ohledem na otázku, zdali ve sv. Panně setrval troud žádostivosti (*fomes concupiscentiae*), když byla v životě matky své svatostí obdařena, dva náhledy panují. „Někteří pravili, dí světec, že již posvěcením, jímžto byla ona posvěcena v životě, snat s ní byl docela troud. Jiní pravili: že zůstal potud, pokud činí obtíž v konání dobra, že ale byl snat pokud působí náchylu ke zlu. Jiní pravili, že byl troud snat, pokud směřuje ku porušení osoby (*ad corruptionem personae*), pokud pudí ku zlému, a činí obtíž směrem k dobrému; a však že setrval, pokud směřuje ku porušení přirozenosti lidské (*ad corruptionem humanae naturae*), a je příčinou převodu dědičného

¹⁾ S. Joann. Damasc. Orat. I. In dorm. Deiparae.

²⁾ Petrus Siculus.

hříchu na dítě. Jiní ale praví, že po prvému posvěcení trval troud podle podstaty neb jestnosti (*secundum essentiam*), avšak že byl spoután; sňat ale že byl při početí Syna Božího. Abychom ale tomu rozuměli, pokračuje světec dále, sluší ohled míti na to, že troud nic jiného není, než nezřízená žádostivost (*sensibilis appetitus*) po smyslných věcech, a však habitualná; neboť hnulá (nebo-li aktuální) jest již hnutím hříchu. Žádostivost ale po smyslných věcech slove nezřízená (*inordinata*), pokud odporuje rozumu, a to se děje, když ku zlému nachyluje, obtíž činí v konání dobra; a proto náleží ku povaze žádostivosti: náchylnost ku zlému, a obtíž v konání dobra. Za tou příčinou jest „připustiti, že zůstal ve sv. Panně troud, že ale ku zlu nenachyloval, tolik jako dvě sobě odporných věci připustiti.“ Taktéž se zdá: že se zamotávají v odpor ti, kdož dějí, že troud setrval, a však jen potud, pokud směřuje ku porušení lidské přirozenosti, nikoliv ale pokud náleží (*pertinet*) ku porušení osoby. Neboť podle sv. Augustina v knize „*de nuptiis et concupiscentia*“ ¹⁾ jest pochoť (*libido*), kteráž dědičný hřích převodí na dítě. Pochoť ale přináší nezřízenou žádostivost, ana není zcela poddána rozumu. A protož jestliže byl sňat troud, pokud směřuje ku porušení osoby, nemohl trvati, pokud náleží ku porušení přirozenosti.“

„Nezbývá tedy, leč abychom přijali, buď že byl troud ihned prvému posvěcením sňat, anebo jestliže setrval, že byl poután (vázan *ligatus*). Mohloby se ovšem také přijmouti (*intelligere*), že bylo pro hojnost milosti do ní sestupující blahoslavené Panně uštědřeno, aby byly duševné síly její tak spořádány, aby nebylo v nižších sílách nikdy hnutí bez vůle rozumu, jakož bylo řečeno o Kristu, o Adamovi pro prvotnou spravedlnost před hříchem dědičným, tak že by byla měla v Panně milost posvěcující sílu prvotné spravedlnosti. A však ač by se tak zdálo býti slušno pro důstojnost Panny, bylo by na ujmu důstojnosti Kristově, bez jehožto síly nemůže nižádný vybřednouti z prvé zátraty. A ačkoliv byli někteří již před vtělením pro víru v Krista z této zátraty vyproštěni: nezdá se, že by se bylo státi mělo, aby někdo „podle těla“ ze zátraty této byl osvobozen, leč po jeho vtělení, v němžto se nejprvé měla objeviti prázdnota zátraty (*immunitas a damnatione*). A proto, jakož

¹⁾ S. Aug. Lib. de nuptiis et concupiscentia cap. 24.

před nesmrtelností těla vzkříšeného Krista nižádný neobdržel nesmrtelnosti těla, tak se zdá býti nepřiměřeno, žeby před tělem Kristovým, v němž nebylo hříchu, tělo Panny Matky Jeho, aneb kohokoliv jiného bylo bez troudu, jenž slove „zákon těla“ nebo „oudů.“ A proto se zdá, že jest lépe říci: že blahoslavené Panně nebyl odňat troud „quoad essentiam“ posvěcením v životě; a však že trval býti upoután (vázán, ligatus), ne výkonem rozumu jejího, jako v mužích svatých, anť neměla ihned v užívání vůle své (svobodnosti své), jsouc ještě v životě matky své, neboť to jest zvláštní výsada Kristova, alebrž pro hojnost milosti, jakouž obdržela posvěcením, a ještě dokonaleji prozřetelností Božskou, ona stráž měla, a zákazem svým nepouštěla, aby povstalo v ní kterékoliv hnutí nezřízené. Napotom ale v početí Kristova těla, v němž měla ponejprv zasvitnouti (refulgere) prázdnota hříchu, má se věřiti, že ona (prázdnota hříchu) se přelila na Matku vyhostěním troudu na dobro.“ ¹⁾

Tou měrou, jak dí andělský učitel, působil Duch svatý ve sv. Panně dvojí očistění: jedno jako přípravu ku početí Kristovu, a ta nebyla očistěním od nějaké viny, a nebo od troudu, alebrž že učinil, že k jednomu mysl její byla obrácena (mentem ejus magis in unum velligens et a multitudinē subtollens); neboť i o andělech se dí, že byli očištěni, ač skvrny není na nich. Druhé působil v ní Duch svatý prostředkem početí Kristova..., a podle toho se může říci: že ji osvobodil na celo od troudu.“ ²⁾

Toto učení andělského učitele jest spojeno s větou, již byl již zprvu vyslovil: „že tělo Panny bylo v dědičném hříchu počato“ ³⁾, jakož i s učením, že přechází dědičný hřích na všechny pro původ vespolečný z Adama, a jak světec podle svatého Augustina dokládá „pochotí.“ Ježto bylo v životě matky Anny nejprvé způsobeno tělo, a pak teprv sloučena s ním duše sv. dívky Marie a sice řádem přirozeným; činil sv. Tomáš důsledně ten nález: že tělo matky Páně v takové spojbě s Adamem jsoucí v dědičném hříchu počato bylo. A však poněvadž

¹⁾ Thomas S. III. q. 27. art. 3.

²⁾ Tamtéž. Ad. 3.

³⁾ S. III. q. 14. art. 3. „Caro Virginis concepta fuit in originali peccato.“

tělo bez duše nemůže míti na sobě v pravém smyslu viuy a hříchu: béře světec slovo „hřích“ ve smyslu nevlastním, tak sice že podle něho jest tělo, z Adama pocházející, držitelem hříchu nástrojným a nikoliv ve smyslu vlastním, neboli formálním.¹⁾ Poněvadž tedy světec takovým způsobem pravil býti tělo příčinou hříchu dědičného nástrojnou: tož mohl s náhledem svým, jenž nemá bludu do sebe, spojití učení, že Matce Boží, ač byla před hříchem dědičným ochráněna, zbyl stav žádostivosti, kteráž byla prvním posvěcením v životě matky její milostí Boží a Jeho prozřetelností upoutána, a teprv posvěcením druhým v početí Páně na celo uhašena.

Než ale, ač sluší míti v uctivosti i mínění velikého knížete scholastiků, přece nelze s ním v této věci tak z lehka souhlasiti. Také nepřednášel sv. Tomáš tohoto náhledu tak, jakoby byl jedině správný, a jakoby mínění různé bylo na nepravdě.

Díme tedy: že přesvatá dívenka Maria stavu žádostivosti nikdy neměla, alebrž jako byla ochráněna před poskvrnou dědičného hříchu, tak že ji Bůh také ochránil před žádostivostí *quoad habitum*. Důvodové ale tohoto učení jsou:

α) Sv. Tomáš tvrdí, že matka Páně měla žádostivost, ač byla ona milostí Boží a Jeho prozřetelností upoutána, a sice zvláště za příčinou tou, aby Kristu Pánu jedině a výlučně vyhradil, že byl prázden a prost žádostivosti vůbec a však právě k vůli důstojnosti a cti Spasitelově bylo slušno, aby Matce Jeho se vyhradila výsada, že žádostivost ani „*quoad essentiam*“ v ní místa neměla: neboť měla-li býti chrámem a vhodným příbytkem, v němžby bytoval Bůh, musela býti vezdy prosta i nástrojné příčiny hříchu, jak sv. Tomáš žádostivost nazývá.

β) Sv. Tomáš dí, že ač byla v svaté Panně žádostivost, přece že nebylo v ní hnutí žádostivostných, anť byla milostí Boží jako vazbou upoutána, avšak měla-li býti Matka Boží výsadou touto zvláště obmyšlena, zda se neslušelo, aby k začátku výsady se přičinila celota, aby žádostivost vůbec neměla u ní místa? Vždyť pak jest žádostivost trest a následek za dědičný

¹⁾ S. Thomas. Quaest. de malo IV. art. 3.

hřích. Byla-li tedy sv. Panna ochráněna před hříchem dědičným, proč by byla měla podlehnouti žádostivosti? Jest sice pravda, že blahoslavená Panna byla podrobena mnohé úzkosti a útrapám, ano i smrti: avšak útrapy a smrt v jinakém jsou poměru ku hříchu dědičnému, nežli žádostivost. To již nad slunce jasněji vysvítá z toho, že i Kristus Pán, jsa nám podroben ve všem „kromě hříchu“, tělo měl útrap schopné a útrapám podrobené, a na konec smrti, nikoliv neměl žádostivosti, na důkaz: že se nemají útrapy a smrt tak ku dědičnému hříchu, jako žádostivost, a mohl-li Kristus Pán trpěti, aniž by to neskonalemu Božství Jeho bylo k ourazu, avšak žádostivost a osobní spojení druhé božské osoby s člověčenstvím nedají se nijakž srovnati. Za tou příčinou byl by nález nemístný: že sv. Panna touže měrou podlehla žádostivosti, jakouž podrobena byla útrapám a smrtí.

γ) Adam a Eva v ráji neměli ani hnutí žádostivostných, ani stavu žádostivosti, proč by se tedy druhé Evě matce Páně měla odpírati mimořádná milost ta, anť byla té prvé uštědřena v ráji? Zvláště, anť čteme o Matce sv., že ona potřela hlavu hadovi pekelnému; čteme o ní, že vítězství její nad ďáblem bylo dokonalé až ku potření hlavy hada pekelného. Neboť jestliže, jakož její nepřátelství naproti ďáblu bylo ustavičné, tak i vítězství dokonalé bylo, pak jest velmi na snadě ten nález: že sv. Panna, jakož byla ochráněna před jedem dědičného hříchu, tak také nebyla uchválena žádostivostí, již zove kníže scholastiků příčinou dědičného hříchu nástrojnou, anebo jinde „materiale originalis peccati.“

δ) Pouhá upoutanost žádostivosti, aby nenastalo vlnobití její, nedostačuje, jak se téměř na jisto zdá, aby byla nade všechny ctěna sv. dívenka, Panna, Bohorodička Maria; neboť jsou byli mnozí svatí a světice, v nichž žádostivost, byť i ne po celý život, tedy aspoň po dlouhý čas milostí Boží byla upoutána. P. Ribera dává tuto zprávu o sv. Teresii: „Čistota její duše byla tak veliká, že necítila v sobě nižádných hnutí nečistých a neměla takových myšlenek, ježto u jiných způsobem přirozeným povstávají, ano ani nevěděla, co by vlastně byly.“ Když řeholné sestry její se k ní uchýlovaly, aby jim radou byla v pokušeních naproti čistotě sv., tu jim odvětila, aby někoho jiného na radu braly, anť prý není s to, aby poradila, jelikož z milosrdenství Božího takových pokušení nikdy ne-

zkusila, ano ani neví, co by byla ¹⁾). Podobně se čte o sv. Filipovi Neri, že obdržel na Bohu ten dar, jako sv. Tomáš Aquinský, že veškeren popud ku věcem naproti sv. čistotě jsoucím úplně byl v něm vymřelý, tak sice, že v tomto ohledu kamenu se více podobal, nežli bytosti živé ²⁾). I sv. Aloisius Gonzaga, sv. Stanislav Kosta a jiní měli z Boží milosti dar andělské čistoty ³⁾). Ano u mnohých svatých a světic Božích se zdá, jakoby po celý život jejich, a sice se všech stran byla zpoutána žádostivost, aby vlnobití její propuknouti nemohlo. Tak se čte v životopisu blahoslavené Margarety de ss. sacramento ⁴⁾), že ji Bůh k sobě, jakožto jedinému a pravdivému dobru svrchovanému tak přitáhl, že v ní nížádná tělesná a smyslná žádost nepovstala. Když ji ředitelka novicек několik dní po přijetí jejím do řehole uvedla k jedné z příbuzných, a tamtéž se děla řeč o ženitbě jednoho z příbuzných, byla Margaretina mysl ihned odvrácena vytržením, takže ani jediného slova neslyšela. Když se tak několikráte přihodilo, tuť se tázala novicmistrně mladinké dívky na příčinu toho, a dívka odvětila: „Jak mile se začne o věcech pozemských mluvit, působí bratří moji andělové, že Boha s nimi velebím, a tak nezbude v duši mé nic, než slova: „Bůh jediný jest svatý a veliký, a toho hodný, abychom se mu klaněli.“ Jednou sobě žádal jeden příchozí host, jemuž nebylo lze odepřítí toho, s blahoslavenou dívkou touto mluvit. Novicmistrně ji uvedla do hovorny, a žádala, aby se přemáhala a snažila, by vyslechla s pozorností, co se bude mluvit. Markéta tak slíbila, a slibivši vše vynakládala, aby rozmluvě o věcech tohoto světa vyhověla. Avšak nadarmo! Najednou byla u vytržení, a nebylo možná slova z ní dosíci. Když jí tedy velebná matka předstírala: „Milá sestro, nepodařilo se vám lépe nežli prvé, což tedy budete dělati? Kdopak uvázal

¹⁾ Dr. Friedrich Poesl. *Leben der heil. Theresia von Jesu*. Ed. Regensburg. 1847. pag. 388.

²⁾ Dr. Friedrich Poesl. *Leben der heil. Philippus Neri* II. Aufl. p. 190. Ed. Regensburg. 1857.

³⁾ O sv. Aloisiovi čteme: „Perpetuam virginitatem insigni Dei beneficio nulla mentis aut corporis pugna tentatam servavit.“ Právilo se o něm, že jest (jako) člověk bez těla, a anděl v těle.

⁴⁾ Bl. Margareta a ss. sacramento se narodila ve Beaune r. 1619 a † 1648.

duši vaši po celou dobu tuto?“ Na to odpověděla blahoslavená dívka: „Slyšela jsem tato slova: Vytržen jest, aby zlost nezměnila rozumu jeho, anebo aby lešť nepodvedla duše jeho.“ (Sap. 4, 11.)

Poněvadž Bůh vzal milou tuto dívku v takovou stráž, nebylo shledati u ní žádostivostných hnutí. Milovala nad jiné svůj šat řeholní, v němž byla Bohu zaslíbena. — Byla pouhé ještě dítě — a nosila malý habit, a pro velikou úctu k šatu řeholnímu měla v obyčeji, závoj druhých sester líbat, anebo se ho dotknouti, aby napotom zulíbala ruku, kteráž se ho byla dotkla. A poněvadž měla blahoslavená dívka v tom radost čistou a nevinnou, i Bohu milou zálibu: chtěla jí novicmistrně právě v tom zkoušeti. I jala se jí tvrdě domlouvat, proč tak jedná, a poručila jí u veškeré přísnotě, aby za trest svůj šat svlékla a odložila, a to se dělo u přítomnosti sester všech. Malouňká dívka ihned vstala, sňala se sebe škapulíř, složila a políbila, a tak složila i pás, a tu právě tou dobou, když i druhý šat skládati chtěla, a novicmistrně na mysli měla dáti rozkaz, aby ustála; předešel jí Bůh sám, neboť oslavil duši její, tvář dívky se zaskvěla světlem a krásou nebeskou ¹⁾).

Jestliže ale tak tomu jest, není téměř možná přijmouti, aby nejsvětější Panna byla měla žádostivost byt i upoutanou; neboť měrou tou by nebyla výše v tom postavena, nežli ti, kdož od Boha měli ten dar, že byla žádostivost jejich buďže částečně, aneb v některém směru na dobro upoutána.

Za tou příčinou jest učení theologů, Suarez, Toleta, Catharina, Canisia, Vasqueze, Valentiy a jiných, jak pro důvody svrchu dotčené soudíme, pravé, dobře opodstatněné, že Matka Páně nikdy neměla žádostivosti, kterážby byla musela ve vazbě držána, anebo snímána býti.

Jako byla tedy přesvatá dívka Maria zvláštní výsadou Páně ohledem na zásluhy Spasitelovy před hříchem dědičným ochráněna, tak byla i ochráněna netoliko před vlnami žádostivostnými, ale i před žádostivostí samou.

¹⁾ Leben der gottseligen Schwester Margaretha vom heil. Sacramento. Dr. Fried. Poesl. Passau 1842. pag. 307.

Narození Panny Marie, její obětování a vychování v chrámu Jerusalemském.

Sv. Anně, matce dívky přesvaté se naplnili dnové a ona porodila. Radosť, jakou rodičové její měli, když se děťátko zrodilo, nelze popsat. Byliť to rodičové zbožní, pro Boha odhodlaní, v něm ponoření, Jeho nade vše milující, a milující dítě pro Boha, jenž jim je svěřil. Dítě narozené nejenom sňalo s nich kletbu, jaká lpěla na neplodnosti, alebrž ono mělo býti, jak Jáchymovi a Anně bylo podle tradice starobylé od anděla zvěstováno, za matku Spasitelovu vyvoleno. Jmeno „Spasitel“ bylo ono sladké jméno, ježto tou dobou v každém domě a v každé chýži každého dne, snad bezpočtukráte bylo jmenováno, a hle! toto milé a drahé děťátko mělo býti roditelkou právě toho, po němž se byl roztoužil všecek národ židovský, a po němž toužili národové.

A aby se radost jejich zvýšila, radovalo se se svatými rodiči přesvaté dívky dojista přibuzenstvo jejich.

Přesvaté děťátko Marie jsouc od Pána Boha obdařena takovými milostmi, jalo se již záhy prospívati v moudrosti a v lásce Boží, a tulilo se, jakož podle toho, že byla neposkvrněně počata, a milostí posvěcující a milostmi mimořádnými obmyšlena, snadno a na jisto souditi lze, ku rodičům svým, na způsob takový, jako nižádné dítě kromě Syna Božího na světě. Za tou příčinou byla dívka Maria Panna od svých rodičů tak milována, jako nižádné dítě na širém světě, vyjmeme-li lásku, jakou Rodička nejsvětější milovala Synáčka svého Krista.

Každé dítě, byť i vloh nejlepších, nekoná vezdy tak, jak by sobě přáli, a jak velí rodičové. Chybující, nebo i neposlušné dítě nemá z toho viny, pokud nedospělo k rozumu; ale kalí rodičům radost, anť jím zmítá vlnobití žádostivosti dříve, nežli se byl rozum jeho rozvinul. U svatého děťátka Marie nic takového nebylo. Svatá dušinka její vévodila tělíčku a všem hnutím, nebylo na ní nic, co by bylo nespořádáno. Byloť toto přesvaté děťátko již v životě matky své posvěceno, s Bohem svým sloučeno, dobrotou obdařeno, k nebeským věcem pozdviženo, milostí účinnivou střeženo, Trojicí svatou řízeno, bylať dívka Maria všecka nevinná, všecka svatá, všecka něžná, všecka líbezná, působná, všecka rodičům svým náchylná.

Ježto v přesvaté dívence Marii nebylo nižádných hnutí žádostivostných, nevadilo jí nic v létu ku zdokonalosti, ku svaté moudrosti. Prospívání toto se dostavilo u přesvaté dívenky as záhy, aspoň daleko spíše, nežli při těch nejschopnějších dítkách lidských. Příčina toho jest na snadě; neboť jestliže nepodléhla svatá Panna dědičnému hříchu a jeho kletbě, zvláště žádostivosti, a nebyla tížena mrakem, jenž rozum náš zatemňuje a vůli od pravdy odvrací; a proto jakož ku dokonalosti létmo se brala, tak i také ku vědoucnosti¹⁾. Podle toho sobě můžeme poněkud představití radosti rodičů přesvaté dívenky Marie, zvláště ale radosti mateřské sv. Anny. Praví se, že jsou dítky tou dobou nejlíbeznější a rodičům nejmilejší, když začínají mluvit, neunaveny jsouce ve svém se dotazování, a ustavičny ve svém povídání. Vytrvát zajisté mnohá matka, a nevýslovně ráda při svém dítku, a naslouchá uradostušená zvukům lidské mluvy, vycházejícím z útlých rtíků něžného robátka. Onyť jsou dítky v tom věku také nejzajímavější, neboť tou dobou se jeví na nich úžasný pokrok rozumový, anť netoliko slova vyjadřují.

¹⁾ Někteří bohoslovci katoličtí dokonce dějí, aby přesvatou dívenku a její důstojnost tak, jakož slušno jest označili: že sv. dívka již v životě matky své sebevědomí měla a sice již dobou svého početí trpného. Mělit bohoslovci tito na myslí Adama, jenž ihned v prvním okamžení svého bytu i sebevědomí měl i byl obdařen vědoucností vlitou, a nechtěli, aby v tom byl první člověk více vyvýšen, nežli sv. panna. Tak učí Cajeten, Viguero, Suarez, Barada a jiní, jako sv. Bernardinus Senensis (Tom. II. serm. 51. art. 1. cap. 2.). Světec tento takto píše: „Beata Virgo Maria dum erat in utero matris habuit usum liberi arbitrii, atque lumen perfectum in intellectu et ratione: proinde secundum quosdam fuit tunc in sublimiori contemplationis statu, quam unquam fuerit aliqua creatura humana in perfecta aetate: et licet in utero matris suae sicut et caeteri infantes dormiret: attamen somnus, qui abyssat et sepelit in rationis et liberi arbitrii actus et per consequens actum merendi, non credo quod talia fuerit in ipsa operatus: sed anima sua libere ac meritorio actu tunc tenebat in Deum.... Podobně se vyjadřuje sv. Alfens Maria de Ligorio (Herrlichkeiten Mariens). Tomu jest ovšem na odpor Petavius (L. XIV. de Incarn. c. 8), a zejména sv. Tomáš S. III. q. 27. art. 3. Sv. Tomáš odpírá sv. Panně výsadu tu za tou příčinou, poněvadž by byla na úkor důstojnosti Páně, jenž byl sebevědomý od okamžení inkarnace své v životě Panny Marie. Než ale nezdá se, že by výsada ta odporovala důstojnosti Jeho, anť Kristus Pán netoliko že měl užívání rozumu v životě matky své, ale on patřil také na tvář Boží, a v tom se lišila výsada jeho.

ale i myšlenky, pojmy s nimi spojují, takže shledáváme zvláště na dítku v tomže věku, že tvora člověku podobného na světě není, alebrž že se on ode všech podstatně liší. Kdož by tedy dovedl vyličiti, kterak milé, moudré a svaté rozmluvy přesvatá dívenka Maria vedla; kdož by dovedl vyličiti, kterakou radostí a v jakém nadšení sv. Jáchim a Anna poslouchali, všici jsouce blaženi, a vděčností ku Pánu Bohu naplnění, že jim takové děťátko dal.

I ubíhaly blažené ty chvíle jako střela; i minuly rychle doby nejútlejšího mládí. Blahoslavená dívenka dovršila roku třetího, přišla doba, kteroužto zbožní rodičové se zaslíbili, milené děťátko Bohu obětovati. Co byli slíbili, zajisté že také ochotně dávali, ale srdce se kormoutilo, když se rozpomenuli, že nebude jim volno, hleděti denně v tvář přívětivé, tiché, svaté dívenky, dcerušky své, že nebude jim volno, naslouchati těm nábožným slovům svatého děťátka svého, a patřiti na zanícené a svatou láskou roznícené tvářičky, kdykoliv byla řeč o Pánu Bohu nebo o příští Spasitelově.

Sv. Alfons de Ligorio píše ¹⁾, že dívenka svatá Maria věděla o slibu rodičů svých a vědouc, že sama naléhala, aby, ač byla ještě skrovňoučká a útlá, co možná nejdříve Pánu Bohu byla věnována. I uchystali se tedy na cestu rodičové sv. Panny, aby ji v chrámě Jerusalemském obětovali Bohu, aby tam byla, jako i jiné dívky ne tak vychovávána, jako aby tamtéž jako ovečka Bohu v oběť byla přinášena, a sebe v oběť přinášela.

Můžeme sobě pomyslit, s kterakou as vroucností Jáchim a Anna přesvaté dítě své do chrámu uvedli, a jakou zbožností a ochotou ji Pánu Bohu podávali; můžeme se domyslit, jakou láskou se přesvatá dívenka Bohu odevzdávala, a všechno, což měla, co byla, svou dušinku a své tělíčko jemu obětovala.

Ve spisu de ortu et de nativitate sanctae Mariae ²⁾ se dává o obětování svaté dívenky Marie tato zpráva: „Když vypršela lhůta tří let, a čas odstavení Panny se naplnil, přivedli ji rodičové do chrámu Páně. Kolem chrámu bylo podle počtu žalmů gradualných (čili žalmů, jenž se odříkávaly při vstupování do chrámů) stupňů patnácte. Neboť poněvadž byl chrám na

¹⁾ Herrlichkeiten Mariens II, 95.

²⁾ Evangelium de ortu et de nativitate s. Mariae.

hoře zbudován, nebylo lze oltáře zápalu dostoupiti jinak, leč po stupních.

„Na jeden z těchto stupňů postavili rodičové blahoslavenou Pannu, malou Marii. A když šaty, jež byli na cestě měli, svlékali, a podle obyčeje, pěknější a čistější oblékali, vstoupila dívka aniž by jí byl někdo vedl za ruku a podporoval, po všech stupních nahoru; tak že bylo lze podle toho již rozsouditi, že ji nic nechybí na věku dospělém“¹⁾.

Obětovavše Jáchim a Anna svatou dívku svou Pánu Bohu, rozžehnali se s ní.

V chrámě tedy trvala přesvatá dívka na blízku toho místa, kdež za dob dřívějších se chovala archa úmluvy²⁾, a pečlivě strážena byla jako znamení Božské smlouvy s lidem, a přítomností Jeho. Tamtéž vedla svatá dívka život, všecka Bohu oddána. Ve spisu „de Nativitate Mariae et infantiae Salvatoris“ se čte: „Ona (Panna Maria) učinila sobě pravidlo, trvati ráno až do hodiny třetí na modlitbách, od šesté hodiny až do deváté tkala, od deváté se vrátila opět ku modlitbám³⁾ až se dostavil anděl, jenž jí pokrm přinášel, tak sice, že rostla v ní neustále láska k Bohu.“

Pověst, anebo starobylou tradici o tom, jak Pánu Bohu přesvatá dívka Maria sloužila, kterak sobě rozdělila den, trvající v práci a v modlitbě, přijali za pravou sv. otcové ač jinak apokryfických evangelií zavrhovali, ano oni i tu tradici chovají, že byli Panence Marii na blízku svatyně jsoucí, andělové k obsluze. Ano oni přijímají, že sv. Panna s nebe dostávala pokrm, pokrm ale, jehož se jí dávalo jako i jiným pannám, rozdávala mezi chudé: jako o tom tentýž spis o narození Panny

¹⁾ Evang. De ortu et nativitate s. Mariae. Cap. 6. V evangelium s. Jakoba se čte: že sv. Panna byla do chrámu přivezena v průvodu panen, a že kněz jí žehnal těmito slovy: „Pán Bůh učinil jméno tvé mezi všemi pokoleními veliké, a na konci dnů zjeví Bůh na tobě vykoupení synů Israelských. Cap. 7.

²⁾ Ve chrámu Zorobabelově nebylo archy úmluvy více. Jeremiáš prorok kázal jí na útěku svém do Egypta k rozkazu Božímu za sebou nésti. I vstoupil na horu, odkudž Mojžíš shlédł zaslíbenou zem, a našel tam jeskyni a vnesl tam stánek i archu i oltář zápalu a zahrabil dveře. Místo ale se více nenalezlo, kdež archa ukryta jest. II. Machab. 2, 4—6.

³⁾ I. c. cap. 6.

Marie a dětství Spasitelovu se šíří: „Denně byla pokrmem, jež jí anděl s nebe přinášel, posilována; pokrm od kněží chrámu obdržení rozdělovala mezi chudé“¹⁾. Jiří z Nikodemie má za zcela jisto, že anděl s nebe přinášel přesvaté dívence s nebe pokrm. Dí zajisté: „Mravy (sv. Panny) byly nade všecko výborné, a způsob jejího života ctnostmi ozdobený. . . . Obcovala s anděly, aniž postrádala Božských zjevení.“ K tomu dokládá tentýž, že kněz Zachariáš viděl anděla, s ním rozmlouvajícího, a pokrm jí přinášejícího²⁾, a že nad tím neskonale ustrnul. Ustrnul nad tím Zachariáš, ať věděl, že sice i Danielovi přinešen byl způsobem zázračným pokrm, ale nikoliv bezprostředně andělem, alebrž Habakukem prorokem. Pak připojuje tentýž autor: „Kdož kdy viděl a slyšel o takovém vyvýšení těla, jež ve svatyni bytovalo, anděly obklopeno jsouc a obdrží pokrm „Ambrosii“³⁾. Pověst tuto má Jiří z Nikodemie za zcela jistou, a připomíná, abychom o pravdivosti její nepochybovali, a dovolává se k tomuto účelu zázraku daleko většího, že Nestvořené Slovo v životě přesvaté dívky vtělené přebývalo, a tu že věru není zapotřebí o nebeském pokrmu se tázati, jaký by byl býval, zdali hmotný a nebo jinaký. Pravíť zajisté, kterak se slušelo, aby ovečka neposkvrněná takovým jídlem, a takovými pokrmy byla nasycována, a vychovávána v prvním věku ne tak ve svatyni svatých, jako v nebesích nebes, ať nebesa převyšuje, svatostí nad ně vyniká; a tak prý se slušelo, aby ji ne snad jeden pouze anděl obsluhoval, ale aby ji obklopovali tisíce tisíců andělů; neboť ona zázračným způsobem obsáhla toho, na něhož andělové patřiti nemohou.“

Podobně dí sv. Germanus, patriarcha v Konstantinopoli: „Zůstala (sv. Panna) ve svatyni svatých čili u vnitřku chrámu, obdržujíc od anděla Ambrosii za pokrm“⁴⁾. V tentýž rozum se

¹⁾ Cap. 6.

²⁾ Georg Nicomed. Oratione de oblatione Virginis. „Erant quidem mores ei incomparabiles, et erat ejus vitae agenda ratio composita virtutibus . . . Versabatur cum angelis, nec erat divinarum experts apparitionum.“

³⁾ Ibidem: „Quis vidit, quis audivit talem ascensum corporis, quod in sanctis habitat, et alimentum accipit Ambrosiam.“

⁴⁾ S. Germanus. De oblatione Virg. „Mansit autem de caetero in sanctis sanctorum seu in templi penetralibus nutrimentum per angelum accipiens usque ad secundam aetatem.“

vyjadřuje Ondřej z Krety právě: „Že Panenka Maria obyčejného pokrmu nepožívala“¹⁾; a Jiří Cedrenský²⁾.

Sv. Bonaventura uvádí do slova, což bylo svrchu (de Nativ. Mariae et Salvatoris infantia) předesláno, jakožto zprávu ze sv. Jarolíma čerpanou: „Blahoslavený Jarolím píše, že sobě svatá Panna pravidlo učinila, trvati na modlitbách od rána až do hodiny třetí, od třetí až k deváté zevnou prací se zabývati; od deváté ale neustávala od modliteb, až se jí zjevil anděl z jehožto rukou přijímala pokrm, a tak v díle Božím a v lásce prospívala“ A doleji: „Pokrmem, jež obdržela z rukou anděla, byla sama občerstvována, ten ale, jehož jí poskytovali kněží, dávala chudým; denně ji vídali, jak rozmlouvá s andělem, jenž jí sloužil jak sestře své nejmilejší anebo matce“³⁾.

A co tuto bylo o přesvaté dívence Marii podle starobylých tradic řečeno, nemá na sobě nic, cožby bylo nepodobného, uvážíme-li, že ta přesvatá dívka, o níž se děje řeč, jest neskonálním Bohem k úkolu neskonale vznešenému povolána. Adam měl v ráji dojistá v těsné společnosti anděly, zvláště, anť Bůh sám s ním obcoval, a společnost taková přiměřena byla stavu, v němž první člověk stvořen byl, jsa svatý a spravedlivý, a člen rodiny Boží. Ano my křesťané víme, že každému člověku jest dobrotivým Bohem přikázán anděl, již od dob narození jeho, až ku poslednímu okamžení, aby ho střežil, chránil, opatroval. Víme, že svatým a světicím zhusta byli andělové viditelně k ochraně a ostříhání, a že prorokům v starém zákoně prostředkem andělů vědoucnosti o budoucích věcech se dostávalo; jako Danielovi od archanděla Gabriela. Jest-li že ale přesvatá dívka Maria svatostí svou překonala všechny svaté a světice, a dojistá také Adama, a to do nesmírna; snadno lze přijmouti, že ji jako outlé dítě v chrámu Jerusalemském andělové na způsob zvláštní obsluhovali. Adam měl v ráji k vůli tomu, aby tělo jeho, jsouc ku nesmrtelnosti povoláno, trvalo ve své svěžesti, zvláštní Bohem opatřený pokrm, ovoce ze stromu života: proč by byl Bůh nevolil pro přesvatou dívence Marii, v jejímž životě mělo přebývati tělo, jež mělo býti pokrmem ku životu

¹⁾ Andreas Cretensis. Orat. I. de dormitione Deiparae.

²⁾ Georgius Cedren. Compendio historiarum.

³⁾ S. Bonaventura. Meditationes de vita Christi. Cap. 3.

věčnému ¹⁾, pokrmu zvláštního, aby panenské její tělo k úkolu tak zvláštnímu zázračně bylo připraveno? Víme z písma sv., že Eliášovi prorokovi byl dán s nebe pokrm ²⁾; víme, jak veliký sv. Athanáš v životopisu sv. Antonína poustevníka vypravuje, že sv. poustevníkovi Pavlovi krkavec denně chleba přinášel, arciže řízením Boha samého; proč by tedy byl odepřel Hospodin přesvaté dívence Marii, čímž oplývali neskonale méně omilostnění svatí a světice Boží? ³⁾

Takovou měrou trávila tedy sv. dívka své dny ve chrámu, na blízku svatyně svatých, všecka v Bohu ponořená, a často k Němu bývající vtržena, o Něm rozjímající, a tužbou po Spasiteli celá hoříc.

Doba trvání jejího tamtéž bylo as 11 let, jakož dává zprávu Nicephorus, uváděje dopis sv. Evodia, prvního po sv. Petrovi biskupa v Antiochii, v němž se dí: „Když byla Maria tříletá, byla v chrámu obětována, a tam ve svatyni svatých ztrávila jedenácte let, na to byla z rukou kněží Josefovi dána do ochrany, a když byla u něho čtyry měsíce, obdržela blahé poselství od archanděla Gabriela.“ ⁴⁾

Než ale zdali se to srovnává s pravdou, že přesvatá dívka Maria ve svatyni svatých rvala, anť tam vejítí nebylo volno leč jen knězi nejvyššímu? Píšeť sv. apoštol sám: „A když to tak zpraveno bylo, vcházelí sice kněží vždycky do prvního stánku vykonávající oběti podle ouřadu; ale do druhého sám nejvyšší kněz jednou v roce ne bez krve, kterouž obětuje za svou i za lidu nevědomost.“ ⁵⁾ I Josephus Flavius píše: že do

¹⁾ Is. 6.

²⁾ III. Král. 19.

³⁾ Že panenka Maria od anděla pokrmem byla obmyšlena, čteme také v Koranu, v třetí suře Medinské. Mahomed tamtéž dává zprávu, že kněz Zachariáš kdykoliv k Marii Panně vešel, vezdy na stole jídlo spatřil a k otázce, odkud by to bylo? Maria Panna odpovídá: „Od Boha, neboť Bůh dává pokrm komu chce, aniž by platu žádal.“

⁴⁾ Niceph. l. II. cap. 3. Maria cum trimula esset, in templo est praesentata, et ibi in sanctis sanctorum traduxit annos undecim, deinde vero sacerdotum manibus Josepho ad custodiam est tradita, apud quem quum menses egisset quatuor ab angelo Gabriele laetum illud accepit nuntium.

⁵⁾ K. Žid. 9, 6. 7.

svatyně svatých vcházelí pouze knížata kněžská.¹⁾ A však, ač ve chrámu Šalomounově nebylo snad síně pro ženské ustanovené, a od oně mužů oddělené, dobře ale a na jisto ve chrámě Zorobabelově, jakož dotýká Josephus Flavius;²⁾ a při tomto místě byly také byty pro ženské pohlaví upravené, zvláště ale pro dívky, ježto tamtéž se odchovávaly, a pro dívky a ženy, kteréž se službě Boží zaslíbily. Taková byla Anna prorokyně, o nížto píše sv. Lukáš: „Byla také prorokyně, Anna, dcera Fanecelova; ta se byla sestarala ve dnech mnohých, a živa byla s mužem svým sedm let od panenství svého. A ta vdova byla až do let osmdesáti a čtyř; kterážto nevycházela z chrámu sloužíc posty a modlitbami dnem i nocí.“³⁾ O této okolnosti se šíří Origenes, sv. Basil, sv. Řehoř Nyssenský, sv. Ambrož a jiní. Bylo tedy na jisto místo při chrámu Páně, jež obývaly, a k němuž neměly přístupu leč jen ženy. V takovém místě na blízku svatyně trvala přesvatá dívenka Maria, ale zdali ve svatyni svatých? Mnozí z otců východních tak píšou; a snad se v tom neklamou; měliť oni o věci této bližší známost ze zpráv, kteréž jim tehdaž byly k ruce. Tak aspoň nás zpravují sv. Evodius, Nicephorus, Metaphrastes, Pantaleon a sv. Germanus, jenž dí zřejmě: že sv. Panna byla uvedena do svatyně svatých. Barada S. J. dí: „že ovšem po zákonu nebylo volno leč jen knězi nejvyššímu vstoupiti do svatyně svatých, podle výsady ale i sv. Panně. I sv. Jakubovi bylo totéž dovoleno, jak sv. Jarolím píše, a jestliže sv. Jakubovi apoštolovi tak volno bylo pro spravedlnost jeho, proč ne také sv. Panně, jejížto svatosť dojista nebyla neznáma?“⁴⁾ Castro⁵⁾ namítá, že ovšem nebylo lze vkročiti jenom Nejvyššímu knězi do svatyně svatých, když ho služba Boží po zákonu tam volala, dobře ale když čas ten minul, neboť prý čteme v písmě: Žádný z lidí ať není v stánku, když nejvyšší kněz vstupuje do svatyně, aby

¹⁾ Joseph. Flavius l. III. adv. Appionem. „In adytum, i. c. sancta sanctorum soli principes sacerdotum ingrediebantur propria stola amicti.“

²⁾ Joseph. Flavius. lib. VI, de bello judaico cap. 6.

³⁾ Luk. 2, 36. 37.

⁴⁾ Barradas († 1615); u Spinello: „Maria Thronus Dei. Cap. 8. n. 12 pag. 118.

⁵⁾ Castro. Historia Deiparae cap. 3. n. 14.

se modlil za sebe, a za dům svůj, a za všecko shromáždění Israelské, dokudžby nevyšel.“¹⁾ Důmněnkou tuto stvrzuje dále z příkladu, jež máme na sv. apoštola Jakubovi, jemuž bylo jak Hegessipus píše (Lib. V.), sv. Jarolím (de viris illustribus), sv. Ephiphanius (hares. 29), a jiní, dovoleno, jednou za rok do svatyně svatých vstoupiti.

Ať ale trvala přesvatá dívka ve svatyni svatých, a nebo byla na blízku chrámu a v jeho objemu, ač prvá zpráva má dosti vážných autorit pro sebe a svědků: tož jisto je, že Panna Maria jsouc podle duše na způsob zvláštní posvěcena, také podle těla na blízku svatyně svatých Pánu Bohu sloužila, dívkou jsouc Páně všecka podle duše i podle těla.

Ale netoliko že tam Panna Maria sama Bohu sloužila, všecka jsouc tichá, mírná, půvabná, pravdomluvná, zbožná a svatá; ona měla i péči o to, a snažila se, aby dívky, ježto spolu s ní byly vychovány, byly podle vůle Boží skromny a zbožny. Jsouc sobě vědoma, že Bůh ji převelmi mnoho darů udělil, neustále Boha chválila, a když byla pozdravena, majíc mysl k Bohu obrácenou, odvětila: „Bohu díka.“ Okolnost tato byla u příčině, proč křesťané první když vešli do domu na místo obvyklého pozdravení: „Bohu díky.“ „Deo gratias“ vyslovovali.²⁾

VI. Zasnoubení Panny Marie. Sv. Josef.

Přesvatá dívka Maria dospěla ku svému roku čtrnáctému.

Dospěla na duši na způsob nevýslovný, na blízku Páně trvajíc, do Něho ponořená, často jsouc u vytržení, od andělů navštěvována, chráněna, střežena, obsluhována, a od Boha nejhojnějšími dary obmyšlena.

Ona prospívala i také souměrně podle těla. Učitelové církevní a theologové jsou neunaveni v popisování, kterak svatá Panna nade všecko byla krásna a slična.

Byla krásna a slična Maria Panna podle těla, neboť se slušelo dojista, aby budoucí matka Spasitelova podle těla byla dokonalá, vždyť pak z těla jejího mělo býti uspůsobeno tělo věčného Boha samého.³⁾

¹⁾ Levitic. 16, 17.

²⁾ Historia de Nativitate Maria et infantia Salvatoris. Cap. 6.

³⁾ V historii o narození Panny Marie a dětství spasitelově se dí:

K této tělesné kráse její a slíčnosti a půvabě směřovala její preveliká svatost; neboť nebylo v přesvaté dušince její ničádného hřichu, ani dědičného, ani osobného, ni smrtelného, ni všedního; nebylo v ní žádostivosti, ani hnutí žádostivostných ona měla v sobě vštípené ctnosti mravné, a byla v dobrém tak utvrzena, že ač při ní nebylo fysické nemožnosti ku hřichu (anť to Bohu jedině přísluší), přece byla pro svou neskonanou svatost, a pro mysl stále v Bohu ponořenou morálně nemožno, aby zhřešila. Mělať ona jak dí sv. Antoninus ¹⁾ cnosti neztratitelné s anděly, záslužné se svatými na zemi, a poněvadž svatost dušinku její tak ovládala, pronikala ona nevypravitelně krásným půvabným a sličným vzezřením. „*Tak jako tělo Kristovo, jež Bůh sám nadpřirozeně uspůsobil*, dí Dionysius Carthusianus užívá slova Alberta Velikého, *bylo nejdokonalejší a podle přirozenosti nejkrásnější, jakož učiněno býti mohlo podle stavu v tomto životě; tak i tělo Panny bezprostředně zřízeno, bylo nejkrásnější podle stavu tohoto života, jakož přirozenost o sobě působící je s to; a proto díme: že jako Kristus byl spanilý tvářností nad syny lidskými, tak i panna byla nejkrásnější mezi dcerami lidskými, a že byla v tom nade všechno nejdokonalejší, což mohlo býti podle stavu tohoto života za působením přirozenosti v těle ženském.*“ ²⁾

A poněvadž se nesluší býti v chvále přesvaté dívenky skoupým a skrovným, zvláště anť se jedná o věc, ona má pro sebe důvody vážné, vizme co dí tento horlivý ctitel sv. Panny. Praví o Panně přesvaté: „že čím hojnějšími milostmi byla od Boha obdařena, že i milost Boží zářila i na její tváři, na jejím

„Tvář její se skvěla jako sněh, tak že bylo sotva lze na tvář její patřiti. Cap 6.

¹⁾ S. Antoninus P. IV. tit. 15. c. 17. §. 4.

²⁾ Dionysius Carthusianus l. I. de laud. Virg. art. 3. „*Quemadmodum corpus Christi quod Deus supernaturaliter per se ipsum formavit, est perfectissimum atque pulcherrimum in natura quod fieri potuit secundum statum viae: sic corpus virginis ad hoc immediate ordinatum fuit pulcherrimum secundum statum viae, quod natura per se operans facere potest, ideo dicimus: quod sicut Christus fuit speciosus forma prae filiis hominum, sic Virgo pulcherrima fuit inter filias hominum, et quod ipsa habuit summum et perfectissimum, quod potuit esse in mortali corpore foemineo secundum statum viae operante natura.*“

pohledu, a že, jakož čistotou svou a svatostí nad anděly vynikala, tak i slícností a krásou a půvabou tím více se označovala.“ ¹⁾ Serafinský doktor sv. Bonaventura vzývá v litaních Rodičku nejsvětější: „*Sv. Maria mezi ženami nejkrásnější*“ a dí: že Maria Panna jest strom nejkrásnější, a krásné ovoce jeho; Kristus Pán, jenž jest spanilý tvářností nad syny lidskými, ona že ta svatá Panna na otázku; „Jaký jest milý tvůj nad jiného, o nejkrásnější z žen“? (Cant. 5, 9.) odpověď dává: „Milý můj jest bílý a červený, vyvolený z tisíců“ ²⁾. A protož i ona byla ta nejkrásnější mezi ženami.

Tou nejkrásnější mezi ženami zovou ji i ss. otcové, zejména sv. jahan Ephrem Syrský, sv. Epiphanius (de laud. Virg.). Ondřej z Krety a Jiří z Nikomedie.

Spanilá, půvabná byla Maria Panna pro svatou, nevinnou a do Boha ponořenou dušinku svou, a pro účel, jaký s ní měl Bůh, anť se měla státi matkou Syna Božího. Ale ona již v řádu přirozeném byla dědičkou krásy otce svého Davida ³⁾; a tak byla krása její přirozená nade všechno krásou dušinky její zvýšena.

K tomu sluší přidati, že sv. Panna nebyla hříchu dědičnému a kletbě jeho podrobena, že neměla žádostivosti a hnutí žádostivostných, že tudíž nebyla nijakž utrpěla úraz na svaté duši své; a tudíž že dobře lze říci, že sv. Panna i podle těla pobrom dědičného hříchu v jejich hrůze nedoznala. Ona podle učení Církve Boží nebyla podrobena porušení podle těla, neboť i s tělem do nebe vzata byla; ona nikdy nebyla chorobou navštívena, její tělo bylo, jak sv. Sophronius, patriarcha Jerusalemský píše ⁴⁾, prosto veškeré nákazy, přechisté a neporušené; a jakož Suarez ⁵⁾ a mnozí autorové dokazují, a jak se domnívám, nikoliv bezdůvodně. Také víme o sv. Panně: že byla Synu svému nejpodobnější, Kristus Pán ale, ač měl tělo trpitelné a útrapám podrobené, nikoli nepodléhal nemocím ⁶⁾.

¹⁾ Dionysius Carth. l. c. art. 36.

²⁾ S. Bonaventura. Speculum B. V. cap. 4.

³⁾ I. Kral. 17.

⁴⁾ In Ep. synod., quae habetur in synodo VI. act. 11.

⁵⁾ Suarez. Tom. II. In III. P. disp. II. Sect. II,

⁶⁾ S. III. q. 14. art. 4.

Byla tedy Panna Maria ozdobena krásou velikou podle těla i podle duše. Byla krásna podle těla, ježto pocházela z rodu Davidova, a ježto krása její čistoty a její svatosti se rozlévala i na tvář její. A v tom není dojista nic nepodobného. O sv. Filipovi Neri se vypravuje, že svatosť jeho a čistota se jevila zvláštní neobyčejnou půvabou v tváři, zvláště ale v očích jeho. Oči jeho se leskly leskem a jasnotou až do posledního okamžení takovou, že nižádný malíř nebyl s to, jich namalovati, ač se o to mnozí zasazovali¹⁾.

Když dostoupila sv. dívka věku panenského (bylo jí, jak tradice dí, 14 let), tuť měla chrám, jako i jiné dívky, ježto s ní byly odchovány, opustiti. Avšak Panna Maria byla rodiči svými Bohu zaslíbena. O tom věděli kněží, a proto ji také odchovali, co na nich bylo, podle příkladu Samuelova, a vědouce, že dospělá sv. dívka podle duše i podle těla Bohu náležela, byli v rozpacích velikých, co by bylo počíti. V chrámu aby i na dále trvala, nedovoloval obyčej, dáti ji za muže, aby nad ní panoval, se ostýchali, bojíce se Boha, jehož majetkem jest byla²⁾. Rodičové její nebyli již na živu, neboť zemřeli, jak tradice dí, když bylo Matce Boží jedenácte let.

O této věci vypravuje „*evangelium de nativitate B. M.*“, že když sv. Panna dospěla 14 let, a nic na ní zlého nebylo, alebrž vše dobré, že jí a všem dívkám toho věku oznámil, aby opustily chrám³⁾. „Kdežto ale druhé panny ochotně uposlechly rozkazu toho, odvětila Panna Maria, že toho učiniti nemůže a pravila: ona prý a rodičové její ji zaslíbili službě Páně, a nad to slíbila prý ona panenství Boha hodné, kteréhož nikdy zrušiti nechce poznáním muže . . .“ Duše nejvyššího kněze byla tím do úzkých vehnána, neboť měl za to, že jest písmu protivno, ježto dí: „Učiňte slib a naplňte“, slib rušiti, a zase se neodvažoval, zvyku nebývalého u lidu zaváděti; a proto přikázal, aby se k příštému svátku přední z Jerusalema a z míst poblížkých dostavili, aby na radu jejich učinil, což by v této pochybné věci bylo činiti.

¹⁾ Leben des hl. Philippus. I. c. pag. 190.

²⁾ Gregorius Niss. de Christi nativitate ex arcana quadam historia. U Spinello „*Thronus Dei*“. Cap. 8. n. 7.

³⁾ Evangelium de Nativ. B. V. cap. 6.

Tak se také stalo. I uzavřeno, na tuto věc Boha se otá-
zati. Mezi modlitbou ostatních všech přistoupil nejvyšší kněz,
a podle zvyku Boha se tázal. Ihned se ozval hlas, aby se hledal
někdo, jenžby měl býti s pannou zasnouben, a sice podle pro-
roctví Isaiášova, neboť prý stojí psáno:

*„Aj, vyjde prut z kořene Jesse, a květ z kořene jeho vy-
stoupí. A odpočine na něm duch Hospodinův: duch moudrosti
a rozumu, duch rady a síly, duch umění a nábožnosti, a naplní
jej duch bázně Hospodinovy“¹⁾.*

Podle tohoto proroctví vydán rozkaz, aby všichni, kdož
z domu a rodiny Davidovy jsou ku sňatku působili a nejsou
ženatí²⁾ svých ratolestí k oltáři donesli, a tomu, jehož ratolešť
by po oběti rozkvětla a na kohož hlavu by Duch Boží v způ-
sobu holubice sestoupil, má se panna svěřiti a zasnoubiti.

Na to vypravuje tentýž spis, že Josef z rodiny Davidovy
svou ratolešť ukryl, a jí neodevzdal³⁾. Když se tedy neukázalo
znamení hlasem slíbené, domníval se nejvyšší kněz, že jest za-
potřebí, aby byl Bůh znovu tázán. Bůh prý odpověděl, že jeden
své ratolesti neodevzdal, a ten prý má býti s pannou zasnouben,
Tak byl Josef prozrazen. Když svou ratolešť obětoval, sestou-
pila na hlavu jeho holubice s nebe přišedší, tak že bylo všem
jasno a zjevno, kdo by s pannou zasnouben býti měl⁴⁾.

Josef sám byl podle evangelia sv. Jakuba stár, vdovec
a měl děti; podobně i podle spisu „o narození a dětství spa-
sitelově.“

Sv. Epiphan vypravuje (haeres. 78), že byla Panna Maria
odevzdána Josefovi, vdovci; jenž byl tehďáž jak tentýž světec

¹⁾ Is. 11, 1—3.

²⁾ V evangeliu sv. Jakuba se čte, „že se mají svolati všichni vdovci,
a všichni že mají přinést s sebou hůl, a tomu že má panna se zasnoubiti,
na jehož holi by se ukázalo znamení Páně.

³⁾ Podle evang. s. Jakoba „vzal hole těch, kdož jako vdovci žili
v Israeli,“ vnesl je do chrámu a modlil se, na to dal každému jeho hůl
zpět. Znamení se neukázalo žádné. Avšak z hole Josefovy vyšla holubice,
a letěla na hlavu jeho. Tu mu řekl nejvyšší kněz: „Tobě připadl los, abys
přijal pannu do své ochrany.“ Kap. 9. Ve spisu „o narození Marie Panny
dětství Páně se taktéž vypravuje, že z ratolesti Josefovy vyletěla holu-
bice, když byli všichni ze všech pokolení své ratolesti přinesli, a los na
pokolení Judovo padl. Kap. 8.

⁴⁾ Tamtéž. cap. 8.

dí, přes 80 let stár. Jinde píše tentýž svatý (in anchorato), že byl Josef stařec, a že podle losu obdržel Marii Pannu.

Sv. Jan Damascenský dí: že sv. Josef až ku svému věku vysokému šetřil zákona, kde jemu jako strážci svěřena byla Panna Maria od sboru kněží¹⁾.

Cedrenus vypravuje²⁾, že když sv. Panna dosáhla věku 14 let, nechtěli židé, aby v chrámě bytovala, a poněvadž byla Bohu zaslíbená, prosili Pána Boha, aby ukázal, komu by měla býti odevzdána. Nejvyšší kněz tedy vzal 12 proutků z rukou 12 starců příbuzných svaté Panny, a modlil se k Bohu, aby oznámil, komu z nich by měla býti zasnoubena. A hle, prut Josefa, řemeslníka, rozkvetl, a tak jemu starci osmdesátiletému byla odevzdána.

Se zprávou touto jest souhlasno, což čteme v starobylé, původně v arabském jazyku sepsané knize, jejíž titul jest: „Životopis (historia) Josefův,“ kdež se dí: že, když sv. panna dospěla (jak spis dí roku dvanáctého), se kněží na tom ustanovili, ji zasnoubiti. I vyslali posly, a povolali 12 starců z pokolení Judova, los ale padl na starce, spravedlivého Josefa³⁾.

O svatém Josefu dí tedy zprávy starobylé, že byl z pokolení Judova, z rodu Davida krále, že byl muž spravedlivý, a tomuto muži že byla odevzdána svatá Panna.

Dí se o něm, že byl vdovec, a stařec tou dobou, když sv. Panna byla zasnoubena jemu. Oboje i že byl starce i že byl vdovec, jenž děti⁴⁾ měl po prvním manželství, nepochybně as proto starobylí autorové sv. Josefovi přikládali, aby tím snáze mohli prastaré víry hájiti, že sv. Panna vezdy byla neporušenou, přechistou a neposkvrněnou Pannou.

Pravda ale je ta: že vyvolený strážce panenství Bohorodičky byl panic vezdy, že nebyl nikdy ženat, že neměl dětí nižádných; a snad i to jest na pravdě, že sv. Josef nebyl tak stár, jak o něm

¹⁾ S. Joann. Damasc. Orat. I. de dormitione Deiparae.

²⁾ Cedrenus. Compendium „de deipara“.

³⁾ Tamtéž. Kap. 4.

⁴⁾ Jméno dětí těchto udává „Historie Josefa, tesaře v kapitole II. Byli jsou: Synové čtyři: „Judas, Justus, Jacobus, Simon; dcery dvě: Assia a Lydia.“

starobylé ty pověsti dějí. Za tou příčinou učí právem sv. Jarolím, že sv. Josef byl vezdy panic: „*Vážíce možnosti, di světec¹⁾, mohli bychom také tvrditi, že Josef více manželek měl, . . . a že z těchto manželek bratři Páně pocházejí²⁾*, což přemnozí myslí, aniž tak zbožně, jako přivážlivě soudíce. Ty praviš, že *Maria pannou nezůstala, já na tom nepřestávám tvrdě, že i sám Josef skrze Marii panicem byl, aby z panenského manželstva syn panic se narodil. Neboť nepřipadá-li na muže světce smilnění a nepraví-li písmo, že by jinou manželku byl měl, a byl-li té, ježto vůbec za manželku jeho pokládala se, spíše strážcem než manželem; z toho nutně jde, že panicem zůstal s Marií a takto jména otce Páně sobě zasloužil.*“

Slova učeného sv. Jarolíma tím jsou závažnější, anť předmět hájení bylo vlastně neporušené svaté panenství Matky Boží, anť sobě úkol svůj po lidsku učinil těžším, zamítaje, že by byl sv. Josef kdy byl ženy měl, z kteréž by byly pocházely dítky, jež zove písmo „bratry“ Páně.

Podobně učí i sv. Augustin³⁾, Beda Ctihodný⁴⁾, sv. Bernardinus Senenský⁵⁾, Jan Gerson, kanclíř Pařížský⁶⁾, a jiní. Jan Gerson se dovolává i důvodu toho, že sv. Josef tím spíše panic byl, maje úkol, býti ochranou sv. Panně, ať Kristus umíraje odevzdal máteř svou taktéž panici Janovi svatému.

A poněvadž sv. Josef Bohem byl ustanoven, aby byl hlavou rodiny, ana jest pravzor rodin křesťanských, anť byl z vůle Boží ochráncem Panny Marie, a Vykupitele a Stvořitele svého Syna Božího, anť jest tudíž po Kristu Pánu a Rodičce nejsvětější nám křesťanům nejdražší, anť jest z vůle stavův patronem České země, a za volbou papeže blahoslavené památky Pia IX. širé církve: zajisté že mi nezazlí nižádný křesťan čta tyto řádky, když připojím, co Matka Boží sama o čistém ženichu svém sv.

¹⁾ Adv. Heloid. Kap. 21. Překladem prof. doktora Bauera; v časopise katol. duchovenstva z r. 1877. p. 274.

²⁾ Bratři Páně, o nichž písmo mluví, v jiném smyslu se tak zovou, jakož později ukázáno bude.

³⁾ S. Augustinus. „De nativ. Domini.“ Serm. XV.

⁴⁾ Venerabilis Beda. In cap. II. Joann.

⁵⁾ S. Bernardinus Sen. Serm. III. de s. Josepho.

⁶⁾ Joannes Gerson. Serm. de nativitate Joannis in concilio Constantiensi habito.

Brigittě byla oznámila. Zjevení tato jsou sv. Stolicí schválena, a v tom aspoň jistá, že v nich nic není, co by bylo naproti učení církve o víře a o mravech. Přesvatá Panna dí: „že svatý Josef dříve nežli se s ní (Panenkou Marií) zasnoubil, duchem Božím vyrozuměl, že zaslíbila Pánu Bohu panenství své, a že panenství toto není přerušeno ni myšlenkou, ni slovem, ni skutkem; on prý se s ní zasnoubil, aby jí byl ku službě, a ji měl za panovnici svou, a nikoliv za ženu. A zase na vzájem seznala Rodička svatá a to s jistotou nade všecku pochybu postavenou, že panenství její potrvá na vždy bez ourazu, ač by byla řízením Božím zasnoubena muži“ ¹⁾).

Touže měrou vypravuje blahoslavená Margareta, kterážto byla zvláštní ctitelkyně dětství Páně, a jížto se přechoasto vyššího poučení dostalo, že sv. Panna, jak mile shlédla sv. Josefa, ihned poznala jeho spravedlnost, a on také seznal, aspoň z části její dokonalost. Dále vypravuje tatáž ctihodná sestra že i sv. Panna i sv. Josef seznali vespolečně, a to z vnuknutí Božího, panictví své obapolné, a proto že v nich nevznikla myšlenka nižádná na sňatek manželský ²⁾).

Jisto jest, a za našich dnů, jak za to mám, není více volno tvrditi; že by byl svatý Josef ženat byl a že měl děti, prvé než sobě Pannu nejsvětější zaslíbil, alebrž sluší věřiti: že sv. Josef byl vezdy panenství zachoval.

Za tou příčinou, že sv. Josef tak vynikal, i ctností svou a svatostí i úkolem svým, jsa pěstoun Páně, ochrance sv. Panny, a tvoře s Pannou svatou, a dětátkem Ježíšem vzor rodiny křesťanské, byli jsou, kdož sv. Josefu horlivě a neunaveně přisuzovali dary. Blahoslavená Markéta dí: že sv. pěstoun Josef

¹⁾ S. Brigittae revelationes. L. VII. c. 25. „Pro certissimo scire debes, quod Joseph, antequam desponsavit me, intellexerit in Spiritu s. me vovisse virginitatem Deo meo, immaculatamque esse cogitatione, verbo et opere. Qui ea intentione desponsavit me, ut serviret mihi habendo me pro domina sua et non pro uxore. Ego autem in Spiritu s. scivi certissime, quod virginitatis mea perpetuo permaneret illaesa, licet ex occulta desponsatione Dei viro desponsabor.“

²⁾ Leben der gottseligen Schwester Margaretha vom heil. Sacramente Dr. Poesl. Passau 1842. pag. 244.

byl po svaté panně nejvíce o věcech Božských poučen, že v poznání jejich předčil všecky učené, a jako všecky předčil vědoucností, tak i také svatostí, neboť toho vyžadoval již úkol, jež mu svěřil Bůh, anť byl ochráncem a strážcem panenství Bohorodičky, a pěstounem Spasitelovým ¹⁾).

Jan Gerson a mnozí jiní se domnívali: že byl sv. Josef v životě matky své posvěcen a tak od hříchu dědičného očištěn, ano Gerson v řeči, kterouž měl na sněmu Kostnickém, dí, že byla žádostivost v něm budže vyhašena, anebo aspoň vázána ²⁾).

Sv. Bernardin Senenský dí ve své třetí řeči o sv. Josefu, že byl ctnostmi svými bohorodičce co nejpodobnější, anť by ho byl jinak Bůh za ženicha sv. Panny nevyvolil; byl přechistý panenstvím svým, neskonale pokorný, v lásce ku Pánu Bohu na výsost vroucí, zalétal v rozjímání a v kontemplaci až do výšin nejvyšších, a Božskou milostí nad jiné obdařený. Ano tentýž svatý se domnívá, a v tom mu neuí na odpor ten nejlepší vykladač sv. Tomáše, veleučený a skromný Suarez, že sv. rodina Ježíš, Maria a Josef, jakož že žila v práci a lásce vespolečně na zemi, že nyní žijou podle těla a podle duše na nebi. ³⁾

Proč ale byla nejsvětější Panna zasnoubena muži, anť mohla také bez zasnoubení býti?

¹⁾ L. c. p. 244.

²⁾ Naproti výroku, že byl sv. Josef v životě matky své posvěcen, dí Benedikt XIV. nikoliv jako papež, ale jako theolog, a dříve nežli byl papež: „Josephum itaque Gerson cum aliis affirmat, in utero matris fuisse sanctificationem. Verum theologi communiter hujusmodi sanctificationem Beatissimae Virginis, Jeremiae et Joanni Baptistae adstruunt et s. Thomas (S. III. q. 27. art. 6) et s. Bernardus (Ep. 174. ad Canonicos Lugd.) docent, non esse, ad alios extendendam. Quin etiam s. Augustinus docuit, Jeremiam et Joannem non fuisse in utero matris plene sanctificatos.“ Doctrina de servorum Dei Beatificatione, et beatorum canonis actione. Emanuel de Azevedo. Romae 1757. p. 471.

³⁾ S. Bernardinus. Sermone III. de s. Joseph. O tomtéž dí tentýž autor pag. 471. l. c. „De s. Josepho praeterea s. Bernardinus praedicat, eum corpore et anima gloriosum ad coelum ascendisse, quam sententiam Suarez non improbat. Id vero asseri tuto nequit... Za důvod přivodí autor: že theologové a ss. otcové jsou na váhách, zdali ti, kdož vstali z mrtvých, při vzkříšení Páně již tehdaž nesmrtelné tělo obdrželi. O tom viz sv. Tomáš. III. q. 53. art. 3. ad. 2.

Na tuto otázku odpovídá andělský učitel sv. Tomáš, že byla Panenka Maria zasnoubena muži k vůli Kristu Pánu k vůli ní samé a k vůli nám. K vůli Kristu Pánu pro příčiny čtvery: 1. aby nebyl Kristus Pán ode světa shrzený jakoby byl pošlý z lože nezákonného; 2. aby rodokmen jeho podle rodokmenu sv. Josefa poznán byl; 3. aby měl Kristus Pán v úkrytu naproti demonům ochranu; ¹⁾ a 4. aby byl pěstounem svým živem. K vůli panence Marii, a sice a) aby nebyla od židů kamenována jako žena cizoložná; b) aby nebylo na svaté máteři ani stínu necti, ale aby její pověsti bylo šetřeno; c) aby měla podporu a stráž v ctnostném ženichu svém. K vůli nám, aby α) byl svatý Josef svědkem panenství Rodičky Boží; β) aby svatá Panna měla větší víru své panenství osvědčujíc; γ) aby se odňala pannám výmluva málo své pověsti dbalým; δ) aby se zasnoubením tím naznačila církev, kterážto jako panna zasnoubena jest jednomu muži svému Kristu Pánu; ε) aby manželství i panenství bylo zasnoubením jejím ctěno, naproti těm kdožby manželství zlehčovali, anebo panenství zneuctívali. ²⁾

Podle sv. otců a bohoslovců zavázala se svatá panna dojista před zvěstováním archandělovým slibem Pánu Bohu, dáti Jemu na vždy v oběť panenství své, anť se slušelo, aby matka křesťanů nějakým způsobem na sobě dala příklad evangelických rad. ³⁾ Sv. Tomáš se domnívá, že se tak stalo teprv po jejím zasnoubení, jiní ale velice vážní theologové učí, že se již tak stalo, když byla v chrámě chována.

Přesvatá dívka se podrobila tomu, což bylo o ní od kněží ustanoveno, a odebrala se se sv. ženichem svým do domu jeho.

Můžeme se domyslit, že dříve, nežli sv. Panna chrám Boží opustila, všecka do bytosti Boží zabrána jsouc, z plna srdečka svého děkovala Pánu Bohu za všechny milosti a dary, jimiž jí byl v tak hojné míře zahrnul, neboť pokorná dívka měla sebe za nejnepatrnější z služek Páně. Dívka přesvatá děkovala andělům Božím a zvláště strážným, že jí byli ku

¹⁾ Sv. Ignat mučenník přidává tu příčinu, aby početí přesvaté panny zůstalo zakryto démonům; by naproti sv. dítěti oukladů od nich násilnějších nebylo činěno.

²⁾ S. Thomas S. III. q. 29. artic. 1.

³⁾ S. Thomas S. III. q. 28. art. 4. ad 2.

ochraně a ku službě. I odporoučela svatou dušinku svou na novo Stvořiteli Bohu a Spasiteli a tak se ubírala z budovy chrámové.

VII. Panenská čistota přesvaté dívenky Marie. — Panna Maria „panna před porodem Krista Pána, panna při porodu a panna po porodu.“

Panenská čistota přesvaté dívenky Marie převyšovala dokonalostí svou čistotu všech lidí kromě Krista Pána.

Bůh sám si ji tak ustrojil, aby byla čistým chrámem, v němž by bytoval Syn Boží. „*Chtěl Bůh, dí sv. Bernard, aby matka Jeho byla panna, z nížto neposkvrněné neposkvrněný měl vzejíti, kterýž skvrny všech očistiti měl*¹⁾“ a doleji: „*Aby ta, kteráž měla počíti svatého svatých a poroditi, byla podle těla svatá, obdržela dar panenství, a aby byla i podle duše svatá, dar pokory.*“ A opět dí tentýž svatý: „*Blažená panna Maria, jižto nechyběla ani pokora, ani panenská čistota*²⁾“ „*Jak mám vyložiti, dí sv. Ambrož*³⁾, *jak veliká byla sláva panenství té, kteráž zasloužila, aby Kristem byla zvolena za tělesný chrám Boží, v němž, jak čteme, bytovala tělesně plnost Božství? Panna počala spásu světa, panna porodila život veškerenstva.*“

Čistota ale panenská Marie Rodičky byla taková, že ji nikdy neovanul, byť i ten nejskrovnější dech panenství protivný, nižádný pohled, byť i jen na okamžik, ji neporušil, nižádná myšlenka, byť i jen na kratinkou dobu, ji neuchvátila, alebrž ona byla všecka čistá, všecka neporušená, i podle těla, i podle duše. Slyšeli jsme o přesvaté dívence této nejenom že nebylo v ní skvrny dědičného hříchu, že nebylo v ní žádostivostného hnutí, ani žádostivosti, že měla vlité ctnosti mravné a že Bůh sám mysl dívenky své ku věcem Božím obrátil. Podle toho byla také čistota Panenky Marie vznešenější, nežli čistota kteréhokoliv člověka sebe čistotnějšího, a sice v míře nevýslovné: „*Ve všech jiných na živu jsoucích, dí sv. Antoninus, jest čistota ve spojení se sporem naproti žádostivosti, ano s tím, že klesají*

¹⁾ S. Bernardus. Homilia super: „Missus est.“

²⁾ Sv. Bernard tamtéž.

³⁾ S. Ambrosius. Ep. 82.

aspoň ve všední hřích, aniž by byla vyloučena možnost, do smrtelného hříchu upadnouti, leč bychom vyjmuli ty, kdož byli v životě (matky své) posvěceni, a apoštoly, když byli Duchem Božím naplněni, jak dí Albertus: avšak v blahoslavené Marii byla čistota bez zápasu naproti žádostivosti, bez pádu a beze vší možnosti klesnouti buďže do hříchu smrtelného, nebo všedního. Avšak ona netoliko že předstihla čistotu lidí zde na světě, ale i andělů; neboť jest ona za jedno hojnější, neboť andělové ji mají duchem, nikoliv v těle, jehož nemají; blahoslavená Maria ale jest Panna podle těla i podle duše. Za druhé jest čistota při svaté Panně vznešenější a užitečnější, neboť u andělů jest přirozena a touž měrou bez zásluhy: u Marie Panny jest nadpřirozená (gratuita) a záslužná. Ona jest (u Matky Boží) slavnější, neboť jest u andělů jako nevyhnutelná a bez boje, u Marie Panny ale i dobrovolná i vítězná“¹⁾.

Než ale ačkoliv čistota přesvaté dívky Marie v tom se liší od čistoty všech, že ji měla beze sporu mezi tělem a duchem, ano beze vší žádostivosti, přece tím nikterak nebyla ztenčena a zkrácena zásluha její, neboť ona prosta jsouc pokušení vniterného, nebyla prosta zevního, jak učí sv. Tomáš²⁾ a nad to právě proto, poněvadž prosta byla okovů žádostivosti a všech tihot jejich do propasti, tím spíše zalétala do výšin andělské čistoty, jižto Bohu v oběť přinášela.

Katolická Církev předkládajíc učení o panenství Rodičky Boží, dí: že byla 1. panna před porodem, 2. panna při porodu a 3. panna po porodu, a učení to jest veskrze katolický článek víry, takže nelze bez úrazu víry ani o jednom z těchto punktů pochybovati.

Abychom ale dobře vyrozuměli přesvaté čistotě Matky Boží, kteráž o své plnosti a dokonalosti více nežli andělská jest: vizme výměr o čistotě dokonalé: „Čistota dokonalá jest neporušenost duše i těla od veškeré pochoti tělesné.“ V zálibě a pochoti tělesné lze ale tré věci rozeznávati u sice: α) Úraz těla panenského ztrátou roušky panenské, nebo-li znamení neporušenosti podle těla; β) záliba i duše i těla při skutku pohlav-

¹⁾ S. Antoninus P. IV. Tit. 15. cap. 17. § 4.

²⁾ S. Thomas. In IV. dist. 49. q. 5.

ném; γ) záliba a svolení podle duše ku věcem tělesným ¹⁾). Úraz panenské roušky může se státi buď že náhodou, zlou vůlí anebo násilou, aniž by tím trpěla ctnost svaté čistoty, jakož nejednou vyznaly mučenice naše, když jim bylo brozeno tím, čeho se nejvíce obávaly, že jim odejmou násilou neporušené panenství jejich: neboť by jim byli porušili tělo, čistoty svaté podle duše jim vydrati nemohli. Sv. Augustin zřejmě dí: že cizí vášeň neodnímá panenství, pokud je cizí, neboť stydlivost jest ctnost duchová, za niž se i život dává, a proto jest ona v moci člověka; avšak to není v moci naší (t. j. odčiniti, nebo-li tomu zabrániti), když násilou se páše nepravost na těle našem: pokud jsme nesvolili, cizí to hřích jest, ne náš ²⁾“

Možno jest tedy duchem držeti panenství, míti je neporušené a nepokálené, ačby zlou vůlí, násilou, anebo i nešťastnou příhodou a nezručností lékařskou, anebo jakýmkoliv způsobem, pokud jest se strany dívky nezavinělý, rouška panenská nebo-li znamení, že dívka jest pannou, úraz vzalo.

Svatá panna ale, jako že byla podle duše ta nejčistotnější, tak i podle těla všecka byla čista, všecka neporušena, všecka neposkvrněna, rouška panenství jejího zůstala bez úrazu, ona nebyla rušena, jako při jiných rodielkách ani porodem, jakož zůstala nedotknuta, když Syna Božího počala.

Dívka svatá byla panna neporušená před porodem, neporušená při porodu, neporušená podle těla i podle duše po porodu; a to jest zřejmý článek katolické víry.

Panenka Maria byla Panna před porodem, neboť o tom, že matka Spasitelova způsobem nadpřirozeným, jsouc panna, a trvající býti pannou Jej počne, prorokuje Isaiáš prorok takto: „*Pán dá vám znamení. Až počne panna a porodí synu, a nazváno bude jméno jeho Emanuel.*“ ³⁾ Prorok mluví o početí nadpřirozeném, a to jde ze všech okolností, za jakýmiž slova tato byla pronešena. Jerusaleml byl totiž od dvou králů obležen od Rasina krále syrského a od Facea, krále israelského, za dnů, když v Judsku kraloval Achaz. I rozkázal Bůh Isaiášovi prorokovi, aby šel Achazovi vstříc, a ohlásil jemu, že Jerusaleml bude

¹⁾ S. Thomas. S. II. 2. q. 152.

²⁾ S. Augustinus de civ. Dei cap. 18.

³⁾ Is. 7, 14.

od obležení osvobozen, a na důkaz, že tak se stane, velí Bůh, ohlásiti králi, aby sobě volil znamení od Hospodina Boha svého, v hlubokosti pekelné, anebo na výsosti vzhůru. A když král odmítl: Nebudu žádati a nebudu pokoušeti Hospodina, tu dí teprva prorok a sice k rozkazu Božímu: „Sám Pán dá vám znamení.“ Srovnává tedy prorok početí Panny se zázraky největšími na nebi i na zemi, a klade tudíž početí Panny, o níž se šíří, do řady zázraků. A jestliže tomu tak jest, tož mluví o početí nadpřirozeném, a nikoliv o pouze přirozeném, neboť početí obyčejné, ač jest zajisté početí života tajemství, jehož vyskoumati dosud žádný nedovedl, přece není zázračné. Za tou příčinou užívá také prorok v jazyku hebrejském, v němž mluvil slova „ha almah.“ „Almah“ znamená ale pannu netoliko, alebrž pannu ukrytou, pohledu mužů nedostupnou, a tak nedotknutou. Jestliť slovo to šestkrátě ještě v písmě sv. Gen. 24, 43. Exod. 2, 8. Cant. 1, 3 a 6, 17. Prov. 30, 19.; a znamená všude osobu nevdanou, na pěti prvních místech dojista pannu nedotknutou, v Přísloví 30, 19. ale naznačuje ženu, ana vůbec pannou byla jmína. Právem tedy odbývá sv. Jarolím Joviniana a židy ty, kteříž navrhovali, že slovo „almah“ neznačí „pannu“ ale mladici nebo-li mladou dívku, krátce: „žeť ovšem panna slove „betulah“, avšak mladá dívka že se jmenuje „naarah“; almah ale že značí pannu se zvláštním důrazem, anť značí pannu ukrytou, poněvadž není každá panna v úkrytu tak, aby lidé ji nemohli spatřiti ¹⁾. Že mluví prorok o zázračném početí ze života panenského, za to mluví tradice starozákonní Božská, kteráž zvláště se jeví v řeckém překladu písma Božího, kterýž slove „překlad sedmdesáti“ neboli „Septuaginta“. Tam se vykládá hebrejské slovo almah ²⁾ řeckým slovem „parthenos“, ježto značí pannu neposkvřněnou a neporušenou.“

Ten ale, jehož měla počítí a poroditi dívka, jsouc pannou a trvajíc býti pannou, jest zaslíbený mesiáš, neboť o něm dí tentýž prorok: „*Malický narodil se nám a syn dán jest nám, a učiněno jest knížectví na rameni jeho: a nazváno bude jméno jeho Podivný, Rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, Kníže pokoje. Rozmnoženo bude panování jeho a pokoji nebude konce;*

¹⁾ S. Hieronymus. l. I. adv. Jovinianum.

²⁾ הַצִּלְמָה od slova צִלְמָה zakryt byl.

na stolici Davidově a na království jeho seděti bude, aby utvrdil je, a upevnil v soudu a spravedlnosti, od tohoto času až na věky: horlivost Hospodina zástupů to učiní¹⁾.” A opět dí o tomtéž, jehož panna zázračně počne: „Aj, vyjde prut z kořene Jesse, a květ z kořene jeho vystoupí. A odpočine na něm duch Hospodinův; duch moudrosti a rozumu, duch rady a síly, duch umění a nábožnosti, a naplní Jej duch bázně Hospodinovy . . . V ten den bude kořen Jesse státi na znamení národům, jemu pohané modliti se budou a bude hrob jeho slavný“.²⁾

Zaslíbená matka Spasitelova ale byla národu židovskému známa z živé tradice od patriarchů jim dochované. Židé věděli, že ona žena, o níž mluvil Hospodin Bůh v ráji, když Vykupitele zaslíbil, jest matka Spasitelova. Oni věděli o ní, že pojde z ní Vykupitel na způsob neobyčejný, anižby se dotekl čistého panenství jejího. A poněvadž panenskou matku Spasitelovu v budoucnosti očekávali, dí prorok „ha“ alma, neboli „ta panna,“ ta vám všem známá panna počne a porodí. A tak jest již vidno ze slov Isaiáše proroka: že matka Spasitelova měla býti pannou před porodem, a pannou při porodu, měla počítí, anižby vzalo ourazu panenství její, měla poroditi, anižby porušena byla v panenství svém.

Prorocství o tom, že matka Spasitelova počne a porodí bez ourazu panenství svého, jest zahaleno ve spoustě porušených tradic a národů všech. Bylať zajisté nejenom národu židovskému, alebrž všemu světu známa ona žena, kteráž měla potříti hlavu hadu pekelnému, ale i také že z té zaslíbené ženy na způsob zázračný Spasitel počat bude, neboť z tradic těch jde na jevo, že toužený Vykupitel, a světa panovník z panny se narodí. Tradičné toto učení znesvétivše připojili je ku bajkám o heroech, a velkých a učených mužích svých. Tak posla Minerva podle báje z hlavy Jovišovy, Pluto z myšlenky Apollinovy, Romulus a Remus z panny „Illias.“ I Buddha z panny počat jest, a přikládáno mu vlastnosti této právě proto, poněvadž byl zaslíbeným vykupitelem jmín. A co Buddhisté učí o Buddhovi, to přikládají Číňané Fohimu a Xakovi.

¹⁾ Is. 9, 6. 7.

²⁾ Is. 11, 1—3. a v. 10.

Tou měrou jest na jisto postaveno: že matka zaslíbeného Spasitele měla býti matka panna, měla jej počítí jsouc v početí panna, a poroditi trvajíc býti pannou.

Zaslíbený ten Spasitel jest ale Kristus Pán, a matka Jeho Panna Maria, a to všecko spoléhá na důkazech nezvratných, na zázracích od Krista Pána konaných, na Jeho proroctvích, na zázracích sv. apoštolů, na zázracích nesčíslných, jež byly konány v staré v katakombách bohoslužbu konající mučenické církvi, na zázracích velikých našich svatých a světic, neboť všecky byly konány jménem a silou Krista Pána. Důkazem o tom, že jest Kristus Pán Spasitelem světa, jest zázračné rozšíření víry jeho prostředky skrovnými, stálost mučenků u víře, anaž po 300 let obdivem naplňovala, nevidaná přeměna národů náboženstvím Páně proti všemu nadání způsobena, zvláště ale trvání katolické církve hroznému pronásledování na vzdor až po tento den.

Že rodička svatá počala jsouc panna, a porodila trvajíc býti pannou, o tom čteme v písmě sv. Zákona Nového. Archan-
děl přinášeje Panence Marii poselství dí o početí jejím: „*Duch svatý vstoupí v tě a moc nejvyššího zastíní tebe; a protož i, co se z tebe svatého narodí, slouiti bude Syn Boží. A aj Alžběta příbuzná tvá i ona počala syna v starosti své, a tento jest jí šestý měsíc, kteráž slove neplodná; neboť nebude nemožné u Boha žádné slovo.*“ ¹⁾ A u sv. Matouše čteme: „*Josefe; synu Davidův; neboj se vzíti manželku svou: nebo co v ní zroženo jest, z Ducha svatého jest . . . Toto pak všecko stalo se, aby se naplnilo, což pověděno bylo od Pána skrze proroka řkoucího: Aj panna v životě míti bude a porodí syna a nazvou jméno jeho Emanuel, jenž se vykládá, S námi Bůh.*“ ²⁾

Co tedy prorok předpověděl, na Panence Marii naplněno jest, ona počala jsouc panna z Ducha Božího, tak že panenství její v početí a početím nemělo ourazu, ona porodila trvajíc býti pannou, neboť podle prorocství Isaiáše proroka, jež na ní jest naplněno, nejenom počítí měla jsouc pannou, ale i poroditi trvajíc býti pannou.

¹⁾ Luk. 1, 35—37.

²⁾ Mat. 1, 20. 22. 23.

A však netoliko že počne Panna Maria jsouc panna a porodí, anižby měla ourazu v panenství svém, vypravuje písmo, ale i že setrvala vezdy pannou býti, nebo-li, že jest byla vezdy pannou po porodu. Sama panna a dívenka přesvatá Maria tak na jevo dává. Když jí archanděl zvěstoval, že počne a porodí syna, a ten že bude slouti Syn Nejvyššího, odpovídá: „*Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám.*“¹⁾ Slova tato panenky Marie vykládá starobylá církev o tom, že Panna Maria se ustanovila na tom, svatou dušinku svou, a celou bytosť Pánu Bohu v oběť dáti, že zaslíbila se Pánu Bohu čistotou ustavičnou, a panenstvím. A podle toho jest smysl slov Panenky Marie tento: *kterak se to stane, poněvadž jsem se slibem zavázala Pánu Bohu nepoznati nikdy muže?* a na to jí činí výklad andělský posel: že počne a porodí z Ducha Božího, anižby panenství její ourazu trpělo, tak že slib její Pánu Bohu daný zůstane neporušený, jako ona jest a bude neporušená panna podle těla i podle duše.

Tato víra, že Panenka Maria byla panna před porodem, při porodu a po porodu, byla v církvi vezdy držána, i nebylo přesvaté jméno její nikdy vyrčeno, aby jí nebylo přidáno čestné jméno „panny,“ ano „vezdy panny.“ „*Kdož se kdy, dí sv. Epifán, a v kterém věku (ἐν ποίᾳ γενεᾷ) toho odvážil, aby vyslovil svaté jméno „Marie“ anižby ihned nepřipojil jména „panny“? Neboť z přidanych (jmen) těchto vyplývají důvodové o cnosti. Všem spravedlivým dána jsou jména podle jejich zásluky. Tak měl Jakob jméno Israel, synové Zebedeovi „boanerges“ t. j. synové hromu, a tímž způsobem přidáno Marii jméno „panna“.*“²⁾

Na východě zvláště nevyslovili křesťané pravověrní jména přesvaté Rodičky Boží, anižby jí byli přiložili titulu „ἀει παρθένος“ „vezdy panna.“

Ti, jenž co na nich bylo Rodičce Boží ustavičně panenství odpírali, odpírali je z nenávisti naproti Kristu Pánu, anebo z odporu naproti učení o Božství Páně, byli židé, jenž se sice dle jména křesťany zvali, srdcem ale v lůně židovství byli, jako: Ebionité, zvláště ale Carpocrates a Cerinthus. Zarytí nepřátelé tito ani toho nechtěli dopustiti: že Rodička Boží panna jsouc

¹⁾ Luk. 1, 34.

²⁾ Epiphan. Haeres. 78.

počala; alebrž tvrdili, že Kristus Pán se narodil i počat byl způsobem obyčejným, a tím ho strhli do všeobecného záru dědičného hříchu; jiní zase, jako Helvidius, Eunomius, Bonosus a jiní tvrdili, že svatá Panna sice počala a porodila panna jsouc, ale po porodu panenství nedodržela. A s těmito od církve již za starodávna odbytými lidmi souhlasili reformátoři, nechtějíce té cti popříti nejsvětější Rodičce, dobře tušíce, že Matka Boží jest jejich odpůrkyní.

Zase ale otcové sv. vážíce z ustavičné tradice Boží učí:

1. že byla Matka Boží panna před porodem; a svědectví o tom jest množství takové, že není možná, aby se uvodily dopodrobna, a protože dlužno jenom všeobecně i svědectví jejich i důkazův jejich dotknouti. Oci srovnávají Adama prvního s druhým, a Evu první s Evou druhou Marií Pannou, časné zrození Jeho s věčným, a činí výrok: že jako tělo prvního člověka z panenské země vzato jest, tak také z neporušeného života panenského počato jest tělo Adama druhého¹⁾; a jako Eva panna přijala slovo ďablovo, a tak matkou smrti učiněna jest; tak také panna Maria přijala Slovo Boží a učiněna jest matkou života.²⁾ A zase jako Kristus od věčnosti od Otce bez matky (ἀμητωρ) zplozen jest, tak zase jako člověk v čase od matky bez otce počat jest.

Sv. otcové dějí: že jinak býti nemohlo, leč že Kristus Pán nadpřirozeně počat byl, anť by jinak osobou byl lidskou, jakož se domnívali Ebionité, on ale byl osoba Božská, a tuť právě osvědčil důstojnost Božskou, když způsobem nadpřirozeným z Panny neporušené počat jest.³⁾

Sv. otcové dějí, že jest Kristus Pán, původ jsa vykoupení, praotec synů Božích, a vtělení jeho jest základ a obraz duchovního znovuzrození pokolení lidského neboli druhého narození, jímžto se stáváme synové Boží. Obrod ale se neděje z vůle těla a krve (Is. 1, 12. 13.; 3, 3.; 6, 13. 14.), aniž z vůle muže, ale z Boha.⁴⁾ Proto nemohl Kristus Pán, jsa hlava nového po-

¹⁾ S. Irenej. Ad. haeres. III, 2. Tertullian. De carne Christi. 17.

²⁾ Justinus. Dialog. 100. Tertullian. 1. c. Irenaeus. Adv. haeres. lib. IV. 22.

³⁾ Tertullian. L. c.

⁴⁾ Tertull. De carne Christi. 11. S. August. De s. Virg. 6.

kolení, obyčejným řádem (z vůle mužovy) se státi členem pokolení lidského, ale pouze zázrakem lásky Boží početím z panny.¹⁾ Ovocem obrodu měla býti zvláště čistota srdce, anť se jeví porušenost přirozenosti zvláště žádostivostí a hnutími jejími; proto bylo přiměřeno, aby se narodil Spasitel z Panny, a tak se stal idealem panictví.²⁾

Konečně učí otcové sv., že Maria Panna počala panna jsouc aniž by panenství její ourazu utrpělo, anť by jinak byl uvízl Kristus Pán v těsné spojbě s Adamem, a tak i s hříchem dědičným, anť článek víry katolické dí: že přechází hřích dědičný pro společný původ tělesným plozením na všechny.³⁾

Sv. otcové učí o Panence, že byla

2. Panna při porodu, a vykládají: že Matka přesvatá zachovala zázrakem znak panenství svého a neporušenosti své při porodu, tak že ani porodem nevzala ourazu na panenském těle svém, trvajíc býti pannou ač byla početím a porodem matkou, a ač při matkách rušena bývá rouška tělesná, a na značí pannu. I neztrpěli sv. otcové nijakž, aby Matka přesvatá byla jmína byt i jen podle těla, a byt i jen porodem porušenou. Oni tak učili, poněvadž víra svatá toho vyžaduje, ač spisovatelé dva jména velikého, Africký kněz Tertullian,⁴⁾ a démantový Origenes⁵⁾ sice rádi a ochotně přiznali, že panenství Rodičky Boží zůstalo neporušeno před porodem a po porodu, pokudž nikdy nepoznala muže, ale že panenský život její porodem Páně otevřen byl.

¹⁾ Tamtéž.

²⁾ S. Gregor. Nazianz. Orat. 42. S. Ambrosius. De inst. Virg. 5. 6.

³⁾ Origenes. In Rom. VI, 12. S. Augustinus. De nuptiis et concupiscentia. I. 12. Contra Julianum. V, 15.

⁴⁾ Tertullian, De carne Christi. cap. 23. Et virgo, quantum a viro, non virgo, quantum a partu . . . Et si virgo concepit, in partu suo nupsit ipsa patefacti corporis lege . . . Itaque magis patefacta est, quia magis erat clausa . . . Itaque magis non virgo dicenda est, quam virgo, saltu mater ante quam nupta. Et quid ultra retractandum est, cum hac ratione apostolus non ex virgine, sed ex muliere editum filium pronuntiavit; agnovit ad apertae vulvae nuptialem passionem.

⁵⁾ Origenes. Hom. 14. in Lucam.

Otců sv., svědků tradiční víry této, jest opět množství převeliké, a sice z dob nejstarších, na Východě neméně jako i na Západě.

Tak dí Klement Alexandrinský, „že se někteří domnívají, že by matka Boží byla rodičkou obyčejnou, jiní ale, že nikoliv, anť i když byla porodila, shledána byla, jak dějí, od báby pannou¹⁾. Klement Alexandrinský zpomíná zde na zprávu apokryfickou v protoevangeliiu sv. Jakoba, kdež se čte: že bylo bábě té zvěstováno, že rodička, porodivši ve chlévě porodila, panna jsouc; bába ale nevěříc, vyšetřila, čemu spíše věriti nechtěla²⁾. Ovšem že as celá historie v témž způsobu se nesběhla, jak je vypravována, ale podstata zprávy pravdiva je. Podobně vypravuje historie o narození Panny Marie, a dětství Páně³⁾, kdež bába udivená dí, že jest Rodička panna a neporušená porodem, matka, neporušeností ale panna.

Sv. Řehoř Niss. dí: „Že dítě (Ježíš) bylo plenkami obvinuté, a odpočívlo v jeslích, matka ale byla „neporušená matka“ „ἄφθορος μήτηρ“⁴⁾.

Isidor Pelusiota dí: „že život rodičky Boží nebyl obcováním nikdy otevřen, byl prý sice při porodu otevřen, ale ne tak, aby porušena byla matka a její panenství porodem tímto“⁵⁾.

Amphilochius učí: „že co se týká podstaty panenství, to že porodem Páně nikolivěk nebylo porušeno.“ „Co se týká, dí, přirozenosti panenské, nebyly otevřeny brány panenské“⁶⁾.

Překrásně se vyjadřuje sv. Efrem Syrský: „že svatá Pana obětovala svůj panenský život, a že jej podržela neporušený a nepoškvrněný; anť to byl lékař, jenž užil přirozenosti její, a proto ji ostavil zdravou; nebyl to člověk, jenž zvolil pannu, aby Syna jeho zrodila, ale Bůh, a tak ji zachoval, aby

¹⁾ Clemens Alex. VII. Strom. „Φασί τινες παρθένον εὐρεῖσθαι.“

²⁾ Protoevang. Jacobi. Cap. 19. et 20.

³⁾ Historia de nativitate Mariae et de infantia Salvatoris. cap. 3.

⁴⁾ Gregorius Nisae. Historia de natali Christi.

⁵⁾ Isidorus Pelusiota Lib. I. ep. 22. a ep. 484.

⁶⁾ Amphiloch. p. 26. Citatus a Petavio. L. XIV. de Incarn. cap. 6.

„Πρὸς μὲν τὴν παρθενικὴν φύσιν, οὐδὲ ὅλως αἱ παρθενικαὶ πύλαι ἡνεῶχθησαν“.

ukázal, že nepřišel přirozenost rušiti, ale ji bez úhony a bez poskvrny zachovati. Na to dí svatý tento a pokorný jahen: „*Přirozenost panny neztratila roušky (sigillum) panenství, když byla Krista počala, a protož i porodem jeho nebyla otevřena (reserrata). aby plod vydala na světlo. Nebyla zlomena, když rodila; neboť lomu netrpěla, když počala . . . My se rodíme tak, jak jsme byli počati. Neboť se porušuje život (matrix) početím, má tíhoty a bolesti, když rodí: ztrácí roušku přirozenosti, když počíná . . . Kristus byl bez bolesti rozen: poněvadž byl bez porušení počat, v panně vzav tělo, a ne z těla (t. j. z tělesnosti), alebrž z Ducha svatého. Z panny proto vyšel; Duch sv. život otevřel, aby vyšel člověk, jenž jest stvořitel přirozenosti. Duch (sv.) to byl, jenž roditelku manželského lože neznalou sílil v porodu, aby ani, což se rodilo, rouškou panenství nehnulo, aniž aby panna pocítila tíhot a bolesti v porodu . . . Jakož Kristus jediný z panny se narodil; tak také bylo slušno, aby Maria trvala v porodu býti pannou, a aby matkou se stala beze vší bolesti“¹⁾.*

Sv. Jan Damašský nejenom že dává sám svědectví o tom, že Panna přesvatá v početí byla pannou, a jí při porodu byla, a že rouška jejího svatého panenství netrpěla ourazu, alebrž svědčí zároveň, jak tehdáž o tomto článku bylo držáno, a zpomíná na některé, již sice věřili podle pravdy, že panenství Rodičky Boží netrpělo nižádné pohromy porodem, ale bájili, že Kristus Pán se zrodil nebo-li vyšel se strany života matky své. Světec dí: „*Jakož ten, kdož počat byl, pannu zachoval, tak i v porodu na světlo vyšlý totéž panenství zachoval neporušené*“²⁾.

Otcové východní tedy slovy jasnými a určitými vyznávají, že panenství Panenky Marie trvalo při porodu, a po porodu býti neporušené, a oni tuto víru mají za zjevenou. Než ale i na Západě byli otcové sv. o této výsadě přesvaté dívenky, Panny Matky Marie vezdy souzvuční.

Sv. Ambrož dí: „*Jediný (Kristus) narodil se z panny, kteráž nepoznala početí z muže, aniž porušení z porodu*“³⁾. A ve svém dopisu na papeže Siricia dí světec: „*Na cestě špatné*

¹⁾ S. Ephrem. Syr. In orat. de marg. pretiosa.

²⁾ S. Joannes Damasc. De fide orthodoxa. l. IV., 15.

³⁾ S. Ambrosius. Tract. de Symb. apostol. Cap. 12.

se shledávají ti, kdož praví: *Panna počala, ale pannu neporodila. Mohla panna počítí, a nemohla (jako) panna zroditi, anť početí předchází a porod následuje? Tato jest panna, jenž v životě počala, a panna porodila syna. Neboť (prorok) pravil netoliko, že počne panna, ale že i porodí panna. . . . Což je zde víře nepodobného, když naproti obyčejnému původu přirozenému, Maria porodila, a pannou zůstala; ježto proti přirozenému obyčejí moře vidělo a prchlo?“ ¹⁾. Tentýž světec vykládá verš druhý kapitoly 44. Ezechiele proroka o neporušeném panenství Rodičky Boží při porodu. Ona jest prý ta brána zavřená, jížto Kristus Pán do světa vešel, aniž by byla rouška stydlivosti její a panenství jejího porušena ²⁾.*

Taktéž učí i svatý Jarolím tentýž text k svaté Panně odnášeje ³⁾.

Sv. Augustin praví: „*Vizte zázrak na matce Boží; Panna počala, panna porodila, panna po porodu zůstala. . . Bylo záhodno, aby, když se rodil Bůh, zásluha čistoty zrůstala, a aby přístím jeho se nerušilo to, což jest neporušené, anť přišel to uzdraviti, což se bylo porušilo“* ⁴⁾. „*Kdyby byla neporušenost (integritas) její (panny Marie) byt i jen porodem vzala za své, pak by se byl nezrodil z Panny, a církev by o něm, což budiž daleko vzdáleno, podle nepravdy vyznávala; že se narodil z Panny“* ⁵⁾. Podobně hlásá sv. Augustin i jinde, a mluvě o tajemství tomto všemohoucnosti Boží se dovolává ⁶⁾.

Neporušené panenství Rodičky Boží v porodu oslavuje dále sv. Lev Veliký ⁷⁾, sv. Petr Chrysologus ⁸⁾, a sv. Fulgentius ⁹⁾.

Hormisdas papež píše v dopisu svém na císaře Justina takto:

¹⁾ S. Ambrosius Ep. VII. ad Siricium.

²⁾ Tentýž. Lib. de Inst. Virg. c. 6.

³⁾ S. Hieronym. In cap. 44. Ezechiel.

⁴⁾ S. Augustin. Serm. 23. de tempore.

⁵⁾ S. Aug. In Enchirid. cap. 34.

⁶⁾ Viz S. Aug. Serm. 21. L. 22. de civ. Dei. cap. 8. Libr. de haeresibus ad Quemvultdeum.

⁷⁾ S. Leo M. serm. II. de Nativ. D. cap. 2.

⁸⁾ S. Petrus Chrysol. serm. 142. De Annunt. B. V.

⁹⁾ S. Fulgentius. Serm. quodam de Natali Dom.

„Byloť tajemství hodno Boha, kterýž se narodil, aby porod zachován byl bez porušení, anť byl počat bez semene“¹⁾.

Sv. Ildephonsus učinil o tomto článku více pojednání, a zejména a určitě ve své řeči „o porodu a očišťování Panny Marie“ odmítal náhled: „že panenství se neporušuje leč obcováním, a že by Maria Panna neporušená slouti musela, i kdyžby byla rodila podle řádu, jak rodí matky všecky.

A jako otcové sv. tuto víru o zcela neporušené Matce Boží i podle přesvaté duše její a podle nedotknutého a neposkvrněného těla jejího bez ouhony chovali: tak ji drželi bez ourazu učitelové, theologové ve věku středním, tak zvaní scholastikové. Sv. Anselm dí: že světská filosofie arci nechápe, a zdá se jí býti nemožno, aby byl Pán ku svým byl vstoupil dveřmi zavřenými: kdežto on se již rodil, anižby byl dveří přirozenosti otevřel²⁾.

Podobně učili i jiní theologové scholastikové, jako: Svatý Bernard³⁾, sv. Petr Damianský⁴⁾, a všichni souhlasně, tak že možno, ano nezbytno jest tvrditi: že učení, „že Matka přesvatá panna jsouc rodila, a rodíc panenství nepostrádala, a porodivši ourazu panenství neutrpěla,“ bylo v církvi vezdy obecné, a protož dosti bude, když jmenem scholastiků uvedeme pouze knížete jejich svatého Tomáše Aquinského.

Sv. Tomáš takto učí: „Slušno tvrditi, že byla Matka Kristova i v porodu beze vší pochyby panna, neboť prorok dí netoliko: „Aj počne Panna“ alebrž přidává také „a porodí Syna.“ A to bylo slušno pro příčiny tři. Předně zajisté, poněvadž to příslušelo vlastnosti toho, jenž se rodil, a jenž jest Slovo Boha. Neboť slovo se počíná beze všeho porušení v srdci, a vychází bez porušení ze srdce: protož aby se ukázalo, že ono tělo jest tělo „Slova Boha“, bylo příslušno, aby se z neposkvrněného života panenského zrodilo.“ Sv. Tomáš se zde dovolává řeči, kteráž byla na sněmu v Efezu činěna, a v níž bylo zpoмену-

¹⁾ Ep. 79.

²⁾ S. Anselmus. Libr. de Sacram. altaris. Cap. 3. „dum de thelamo uteri virginalis ad currendam viam dispensationis humanae clausis naturae januis processit.“

³⁾ S. Bernardus. Serm. 33. in Cant.

⁴⁾ S. Petrus Damianus. Opusc. 36. De omnipotentia Dei.

že právě pro tu příčinu zůstala matka Boží v porodu neporušena, aby zjevno bylo, že tělo zrozené jest tělo Věčného Slova. „Za druhé bylo tak příslušno ohledem „na účinek vtělení“ Kristova. Neboť za tím právě účelem přišel, aby odstranil porušení, a proto by bylo nepříslušno, aby byl porodem panenství matky své porušil. . . . Za třetí bylo tak slušno (z té příčiny), aby cti matky své neuskrovnil, jenž velel rodiče ctíti ¹⁾. K námitce ze sv. Ambrože činěné: „že Kristus Pán rodě se otevřel život máteře své, a tak prý sv. Panna v porodu a porodem panenství pozbyla,“ odpovídá sv. Tomáš: „Ambrož dí tak ve výkladu toho, což uvodí ze Zákona evangelista: Každé pachole otvírajíc život, svato Hospodinu slouti bude.“ „Toto ale praví, jak Beda (l. I. in Luc. c. 7.) dí, mluvě podle způsobu, jak se obyčejně porod děje: a ne že by byl Pán příbytek svatého života, jež posvětil příchodem svým, znesvětil, z panenství vyzul východem. Odtud neznamená ono stvoření „obyčejné rozevření závory panenského studu: alebrž pouze východ dítěte ze života mateřského“ ²⁾. Aby ale zázračný porod Páně, jímž přesvaté panenství Roditelky Marie Panny nevzalo ouhony, vysvětlil, nechce sv. Tomáš, jako mnozí theologové jeho doby, se domýšleli, že přijal Kristus Pán rodě se vlastnosti těla oslaveného ³⁾, a to jak dí za tou příčinou, poněvadž vlastnosti ty se přelévají s duše oslavené na tělo, Kristus Pán ale volil trpěti, a protož nepředjal Spasitel těchto vlastností. Nezbytno tedy jest, jak sv. Tomáš dále dí, věřiti: „že byl porod matky Boží zázračný, anť Kristus Pán, jakož vstoupením svým v život máteře své panenství jejího neporušil, tak i vycházeje roušku a znak panenství jejího nedotknutý zůstavil.“ ⁴⁾

Že znak panenství nebyl v životě sv. Panny porodem zrušen, o tom také dává svědectví starobylá víra a všeobecná: že Matka Páně obtěžkavši, nižádných obtíží v těhotenství svém neměla a že bez bolesti rodila, ano že porodivši neměla nižádného znečištění následného, jakéž roditelkám jest obyčejno.

¹⁾ S. III. q. 28. art. 2.

²⁾ S. III. q. 28. art. 2. ad. 1.

³⁾ Vlastnost „duchovnosti, subtilnosti a rychloty“, tak že by byl mohl jako po vzkříšení zavřenými dveřmi proniknouti.

⁴⁾ S. III. q. 28. art. II. ad. 3.

Tak učí sv. Petr Chrysologus ¹⁾, a sv. Jan Damašský jenž píše: „že pohlavné pocheti nebylo u sv. panny, a tudíž ji také nižádná bolest porodní nestihla, porodivši anižby s těžkostmi porodními zápolila“ ²⁾. Světec tentýž přidává na tomtéž místě, že sv. Panna neměvši bolestí porodních, u míře neskonale pod křížem stojíc jich zažila, ano již tehdáž, když meč proklál srdce její pro proroctví Simeonovo.

Sv. Bernard píše: „že neměla sv. Panna žádných těžkostí v těhotenství svém, jakéž musejí jiné rodičky snášeti, anť ona jediná počala bez pocheti tělesné. Odtud také těhotná jsouc spěchá Panenka Maria obtížnou cestu přes hory podnikajíc, aby k službě byla své příbuzné sv. Alžbětě; ano když čas její již nadešel, jde a beze všeho koná neschůdnou cestu do Betléma; „neboť ona nosila v životě břemeno lehké, kteréž i ji neslo.“ Touže také měrou byla prázdná kletby, kteráž všechny ženy jiné stihla, rodící v bolestech syny své a dcery své“ ³⁾. A pak všecko v jedno spojiv dí tamtéž sv. Bernard o sv. Panně: „*Ona jediná bez porušení počala, bez obtíží nosila, bez bolesti syna porodila.*“

Sv. Tomáš Aquinas odnáší se o tomto článku mluvě ku sv. Augustinovi ⁴⁾, a odvozuje jej právě z toho, že se Kristus Pán narodil, anižby byl porušil roušky panenství přesvaté Panny, Matky své. Sv. Panna podle téhož učitele církve Boží nejenom neměla bolestí porodních, alebrž porodivši neškonalých radostí okusila, shledajíc, že Boho-člověka porodila ⁵⁾.

3. Matka Boží tedy počala, jsouc panna, porodila, anižby toho nejskrovnějšího ourazu v panenství svém byla utrpěla, trvajíc býti Pannou při porodu, byla ale také pannou po porodu, tak že nikdy až do poslední chvíle zde na zemi čistoty svaté neporušila ani slovem, ani pohledem, tím méně skutkem.

Že ale sv. panna po porodu vezdy setrvala býti pannou, svědčí opět otcové svatí u velikém množství, vyslovujíce tak,

¹⁾ S. Petrus Chrysologus serm. 142. de Annunt.

²⁾ S. Joannes Damasc. l. IV. de fide orthodoxa, Cap. 15.

³⁾ S. Bernardus serm. de B. V.

⁴⁾ S. Augustinus. Serm. 14. paulo a principio.

⁵⁾ S. Thomas. S. III. q. 35. art. 6.

co bylo o sv. Panně za jejich doby o panenství sv. Panny ustavičném držáno.

Sv. otcové nejenom že svědčí o víře v ustavičné panenství Matky Boží, ale oni je i dokazují ze slov Panenky Marie: „Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám?“ Mezi jinými píše zvláště sv. Řehoř z Nissy o této rozmluvě sv. Panny a archanděla sv. v řeči, kterouž konal na den narození Páně. On zpomíná v této řeči na Rodičku Boží, ana nabývá zprávy, že počne a porodí, a popisuje, kterak trne, slyšíc, co anděl zvěstuje, a as takto rozmlouvá: „Zakázán jest mi spolek s mužem ¹⁾. Jak se mi to stane, poněvadž muže nepoznávám?“ Na to dí světec: že kdyby sv. Panna byla vzata byla od Josefa ku skutkům manželským, byla by netrnula slyšíc, neboť by to sama byla očekávala, že bude matkou. „A však poněvadž věděla, že Bohu své tělo posvětila, jako něco z darův posvátných, a že jest povinna, neporušené zachovati je (Επειδὴ δὲ ἀπιερωθεῖσαι τῷ θεῷ σάρκα οἷόν τι των ἀγίων ἀναζημάτων . . .): proto dí: Ačkoliv jsi anděl a s nebe přicházíš; to co jest zjeveno, převyšuje rozum lidský: a jest mi nemožno, ana člověk jsem vystihnouti. Kterak se stanu matkou bez spolku s mužem? Πῶς ἔσομαι μήτηρ χωρὶς ἀνδρός; neboť Josefa ženicha svého znám, za muže ale neuznávám.“ Ιωσηφ μνηστῆρα μὲν διδα ἄνδρα δὲ οὐ γινώσκω ²⁾.

Sv. Augustin dí: „že počatý Kristus vyvolil tu, která již byla Bohu zaslíbena; a toho důkazem, že jsou slova k andělu řečená: „Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám,“ jichžto by byla nevyslovila, kdyby se byla Bohu nezaslíbila. Poněvadž se ale zaslíbení takové neshodovalo s obvyčejem, zasnoubena jest muži, a ten nebyl oprávněn násilou zlehčovati, ale panenství její hájiti. Nikdy by se sv. Panna tak netázala, kdyby byla měla v úmyslu, užítí lože manželského. Volil tedy Kristus Pán býti narozen z Panny, anaž sv. panenství Bohu zasvětila“ ³⁾.

Sv. otcové určitě dějí, že Matka Boží vezdy pannou býti setrvala: Sv. Isidor Hispalenský učí:

¹⁾ ἀπελθεται μοι, φησιν, ἀνδρὶς ὁμιλία.

²⁾ S. Gregorius Niss. Serm. de Natali Domini.

³⁾ S. August. de Virg. cap. 4.

že byla Maria l'anna „panna před porodem, panna při porodu, panna po porodu“¹⁾. Genadius klade beze všeho ku článkům víry učení o ustavičném panenství matky Boží: „*Vírou neporušenou věřiti sluší, že blahoslavená Maria, matka Krista Boha, jsouc panna počala, panna porodila, a po porodu pannou zůstala*“²⁾.

Sv. otcové zovou důmněnkou, že by panenství bohorodičky v něčem bylo zlehčeno, důmněnkou nesmyslnou³⁾, zovou ji svatokrádeží⁴⁾, zovou ji rouháním⁵⁾, a židovskou perfidií⁶⁾. Sv. Basilius blud ten jmenuje nesnesitelným pro ty, kdož Krista milují⁷⁾ a sv. Jarolím zove domněnku tu bezbožnou⁸⁾. Tentýž světec nazývá odpadlého mnicha Helvidia, jenž se odvážil odpírati Panence Marii ustavičné panenství, nevědomcem nevědomým a oslovuje jej takto: „Ty jsi chrám (aulam) těla Páně podpálil, ty jsi svatyni Ducha svatého poskrnil, nebo chceš tomu, čtero bratří a sester že pošlo z ní.“

Sv. otcové se dovolávají souhlasu všeobecného a víry vezdy v církvi jsoucí, že Matka Boží byla vezdy pannou.

„Kdy bylo jest člověka, dí sv. Epiphanius⁹⁾, jenž by se byl odvážil vysloviti jméno svaté Marie, a ihned, aniž by za to byl žádán, nepřidati „slova Panna“? ... Tak se zove svatá Maria „Pannou“, aniž bude kdy jinak jmenována. Onať vezdy neporušenou zůstala.“

A jako otcové sv. panenství Rodičky Boží, jako svaté a neporušené před, při a po porodu předkládali: tak též činili theologové scholastikové. Oni souhlasně se svatými otci vyznávají: že sv. panna již v cbrámě se na tom ustanovila, že panenství její zůstane Bohu zasvěceno,

¹⁾ S. Isidorus Hisp. De vita et morte sanctorum. cap. 68.

²⁾ Gennadius. De dogm. Eccl. cap. 69.

³⁾ Origenes. Hom. 7. in Lucam.

⁴⁾ S. Ambros. De inst. Virg. c. 5.

⁵⁾ S. Epiphanius. haeres. 78.

⁶⁾ S. Siricius. Ep. V. ad Theophilum et Anysium.

⁷⁾ S. Basilius. Hom. 25. de Nativitate Christi.

⁸⁾ S. Hieronymus. Lib. contra Helvidium.

⁹⁾ S. Epiphanius. Haeres. 78.

a učí, že i slib ustavičné čistoty učinila, a odtud že také otázka její: „Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám“ ¹⁾. Oni souhlasně učí: že sv. Panna zůstala vezdy pannou čistou a neporušenou. Na místo veškerenstva sv. učitelů těchto slyšmež sv. Tomáše Aquinského. „Beze vši pochyby se musí povrhnutí bludem Helvidiovým, jenž se odvážil říci, že Matka Kristova byla po porodu Josefem poznána, a že porodila syny, neboť jest to na ujmu dokonalosti Kristově, jenž jest podle božské přirozenosti jednorozený Otce, jakožto ve všem dokonalý Syn jeho: a tak bylo slušno, aby byl matčin jednorozený, jakožto nejdokonalejší plod její. Blud tento činí za druhé bezprávi Duchu Božímu, jehožto svatyní byl panenský život, v němž uspůsobil tělo Kristovo, a proto bylo by neslušno, aby je porušilo obcování. Za třetí bylo by na ujmu důstojnosti a svatosti matky Boží, aniž by se objevila jako na výsost nevďěčna, když by se byla nespokojila s takovým Synem, a kdyžby byla chtěla panenství, ježto bylo v ní zázračně zachováno, tělesným obcováním ztratiti. Za čtvrté muselo by se Josefovi za nesmírnou opovážlivost přičísti, když by se byl odvážil poskvřniti tu, o nížto skrze anděla návštějí obdržel, že Boha z Ducha svatého počala. A protož se musí naprosto tvrditi, že Matka Boží „panna počala, a panna porodila, a tak i pannou po porodu na vždy setrvala“ ²⁾.

Vůči tomuto souhlasu všeobecné církve ničehož nevyřídili a nesvedou ti, kdož chtějí na základě písma sv. přesvatou Pannu zlehčovati, sv. panenství její buď že před porodem a nebo při porodu, a nebo po porodu zapírati.

Za starých dnů se dovolával Helvidius, aby svatou Pannu poskvřnil, slov písma sv.: „Procítnuv pak Josef ze sna učinil, jak přikázal mu anděl Páně, a přijal manželku svou; a nepoznal jí, až porodila syna“ ³⁾. A opět: Kristovo pak narození takto bylo: „Matka jeho Maria zasnoubena byvši Josefovi, dříve nežli sešli se, nalezena jest těhotnou od Ducha svatého“ ⁴⁾. Z textů těch činí Helvidius ten závěrek: že Matka Boží poznána byla

¹⁾ S. Bernard serm. de B. V. S. Thomas. S. III. q. 28. art. 3.

²⁾ S. III. q. 28. art. 3.

³⁾ Mat. 1, 24.

⁴⁾ Mat. 1, 18.

od Josefa. A však činí tak na plano: neboť řecká částice „έως“ „až“ co nejčastěji znamená to, což se dříve nestalo, nikoliv ale, co se napotom dělo. Že tomu tak jest, dovodí sv. Jarolím texty četnými. Tak dí Bůh v proroku (Is. 46, 4. podle septuaginty): „Já jsem, já jsem, a až sestárnete, já jsem.“ Zda-li pak, táže se sv. Jarolím, Bůh býti přestal, když lidé ti sestárlí? A spasitel dí k apoštolům: „Já s vámi jsem po všechny dni až do skonání světa.“ (Mat. 28, 20.) Snad že po skonání světa nebude více s nimi? A tak uvodí sv. Jarolím i jiné souběžné texty, z nichž se jeví patrně, že z textu (Mat. 1, 24.) porušení svaté Panny napotomní nikolivěk nevysvítá. Podobně také z textu, „dříve nežli se“ atd. (Mat. 1, 18.) marně se namáhá Helvidius rouhavou důmněnkou svou dokázati. Sv. Jarolím odmítá námitku jeho příkladem, uvodě větu: „Helvidius nežli pokání činil, smrti předstížen jest.“ Jako z této věty nejde, že Helvidius na onom světě pokání činil (což ovšem nemožno jest): tak také z textu uvedeného nelze dokázati, že Matka svatá nezachovala neporušeně panenství svého.

Helvidius ale namítá: že prý Rodička Boží měla více synů, neboť prý se čte o ní: „že porodila v Betlémě Syna svého prvorozeného“ (Mat. 2.), ano připomínají se v písmě Božím bratří Páně.“ (Mat 12, 47.; Jo. 2, 12.; Jo. 7, 3.; a Mat. 13, 54. 55.; Mark. 6, 2. 3.) Dí se v písmě o Pánu: „Zdaliž matka jeho neslove Maria, a bratří jeho Jakob a Josef, Šimon a Judas?“ A tak i jinde: (Skutk. apoštol. 1, 14.; Gal. 1, 19.; I. Cor. 9, 4. 5.) Ano prý bratří ti se kladou na místě jiném „synové Marie“: „Byly pak tam i ženy mnohé zdaleka se dívající, kteréž byly přišly za Ježíšem z Galileje posluhující jemu; mezi nimiž byly Maria Magdalena, a Maria matka Jakobova a Josefova, a matka synů Zebedeových.“ (Mat. 27, 25. 26.) Podobně (Marek 15, 40. 41.; Luk. 24, 10.)

Než ale odpověď není tak těžká: Maria Panna porodila prvorozence, a právem tak se v písmě dí: neboť každý jednorozenec jest prvorozencem, ač ne každý prvorozenec jest jednozencem; z výrazu ale prvorozenec nejde, že nebyl Pán Ježíš jediný Syn Matky Boží, ale že i on byl, jakož všichni prvorozenci, Bohu zasvěcen.

Maria se ovšem jmenuje matkou Jakobovou a Josefovou, ale ta Marie nebyla matka Páně ale jiná Marie; příbuzná její.

A to věru lze pochopiti, anť by ji jinak Kristus Pán nebyl doporučil Janovi s kříže. Maria ta byla žena Alfeova, nebo-li Kleofášova; a nikoliv matka Páně.

Co se týká těch bratří Páně dí sv. Jarolím, že bratří se kladou v písmech svatých významem čtvrtým α) podle rodu, jako Esau a Jakob β) podle národu, jako židé všichni vespolek, γ) podle příbuzenství, jenž jsou z jedné rodiny po otci, nebo-li potomkové z jednoho otce, tak zove Abraham Lota bratrem, ač byl z bratra syn, Jakob Ráchel, dceru strýce Labana sestrou; δ) podle náklonnosti, a to smyslem dvojím duchovním, a obecným. Duchovním, jako, když všichni křesťané vespolek bratry se zoveme; a obecně „pro původ vespolek z jednoho (pra) otce.“ Než ale bratří Páně nejsou v písmě tak nazváni ani podle rodu, anť nebyli to synové Matky Boží, ani Josefovi ani podle národu, neboť podle toho mohli všichni židé se zváti bratry Páně; ani podle náklonnosti ať již přirozené anebo duchovní, neboť tou měrou mohli apoštolé všichni bratry Páně zváni býti; a jestliže všichni jakožto lidé bratry se nazývají, což by bylo na tom říci: „Aj bratří tvoji hledající tebe?“ (Mat. 12, 47.) A tak nezbývá než říci: že bratří Páně, o nichž písmo zmínku činí, tak se zovou podle příbuzenství ¹⁾.

Odmítá tudíž sv. Jarolím všechny námitky Helvidiovy, a dává jemu právem jméno „nevědomce nevědomého“, anť neznaje věci se jal zlehčovati Rodičku svatou, a neporušené panenství a tím potírá již z předu reformatory věku XVI. a potírá theology luterské i helvetské, pokud se odvažují, chlubně se chvástajíce, že na základě písma pravdu hlásají, přesvaté Panence na cti křivditi, a její neporušené panenství skvrniti. Právem i jim se může říci: že jsou nevědomci nevědomí, anebo že snad pravdu zapírají, zradu na ni páchajíce.

Učení o panenství blahoslavené Rodičky Boží hlásají i výroky vyučující církve, symbola, liturgie, a na světě širém katoličtí národové.

Že byla Matka Boží panna před porodem od věků hlásala Církev, a hlásá až dosud v apoštolském vyznání víry, a sice ve všech formách, jimiž bylo vyznáváno, ve formě Římské, Aquilejské, Africké, Ravenatské, Španělské, Gallikanské, ve formě

¹⁾ Viz sv. Jarolíma: „Adversus Helvidium.“

Alexandrinské, kdež čteme, že se narodil Kristus Pán ze svaté Panny Marie ¹⁾, a ve formě Antiochenské ²⁾. Hlásá tak symbolum neboli snešení víry, na němž se ustanovili otcové všeobecného sněmu Konstantinopolského prvního v r. 381., vyznávající, „že věří v jediného Pána Ježíše Krista . . . , vtěleného z Ducha svatého a z Marie panny ³⁾. Hlásá tak Eugenius papež IV. Východu, zároveň i Západu, když ve svém dekretu pro Jakobity dí: „že svatá římská Církev věří, že jedna osoba z Trojice, pravý Bůh z Otce zplozený, s Otcem soubytný a souvěčný pravou a celostnou přirozeností lidskou z neposkvrněného života Marie panny na se vzal ⁴⁾. Konečně tuto prvou část článku víry o přesvatém panenství Matky Boží hlásají všechny výroky Církve Boží, jež vyslovují, že panenství Rodičky svaté nevzalo ourazu porodem, a že nebylo po porodu nikterak porušeno.

Církev Boží hlásá, že Matka Boží panna jsouc rodila, a porodivši ourazu na panenství neměla: neboť když Jovinianus upíral, že sv. panna zázračně porodila, alebrž že rodíc panenství, neboli roušku panenskou ztratila, zavrhnul blud jeho papež Siricius na sněmu v Římě r. 390 se shluklém, poslav o tom dopis synodální církvi Milanské. Sv. Ambrož, tehdaž biskup v Miláně, neboli spíše sněm tamtéž shromážděný, odpovídá opět synodálním dopisem, v němž takto čteme: „Na cestě nešlechtné že jsou prozrazují ti, kdož praví: Panna počala, ale Ne-panna zrodila. Ta tedy, kterážto mohla (jako) panna počítí, nemohla jako panna zroditi, ať vezdy početí předchází, a porod následuje? Avšak jestliže by se nedala víra kněžím, ať se věří výrokům Kristovým, vyrčením andělů, poněvadž není u Boha nemožná nižádná věc (Luc. 1, 37.), ať se věří snešení apoštolskému, jehož střežila Římská církev vezdy bez úhony a střeží.“ Leo papež veliký ve svém dogmatickém dopisu ku Flavianovi Konstantinopolskému píše: „že Kristus Pán byl počat na způsob

¹⁾ „ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου Μαρίας γεννηθέντα“.

²⁾ Vide „Euchiridion symbolorum et definitionum. Auctore Denzinger.“

³⁾ Πιστεύομεν . . . , εἰς ἓνα Ἰησοῦν Χριστὸν . . . σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου.

⁴⁾ „Veram hominis integramque naturam ex immaculato utero Mariae Virginis assumpsisse.“

nový, a zázračně zrozen“¹⁾. Dogmatický dopis téhož papeže přijal sněm v Chalcedoně, a tím spolu s papežem Lvem I. vyznává: „Počat jest (Kristus Pán) z Ducha svatého v životě matky Panny, kteráž jej zrodila bez úrazu panenství svého (quae illum salva virginitate edidit), jakož jej byla počala při neúhonném panenství svém.“ Otcové téhož sněmu praví v řeči ku císaři Marianovi: „že Bůh dal býti Matce Boží pannou i po početí, a že jakož slušno bylo život její uzavřel“²⁾.

Církev Boží hlásá konečně, že Matka Boží setrvala býti vezdy pannou. Otcové na sněmu v Chalcedoně shromáždění praví: „že Bůh život máteře své po početí uzavřel, ale tak, aby nikdy úrazu netrpěl“ (ut nullius injuriae deinde pateret). Sněm v Efesu³⁾ jmenuje Matku Boží „svatou pannou“ (την ἁγίαν παρθένον). Sněm v Konstantinopoli II. praví, „že Syn Boží se vtělil ze svaté, slavné Bohorodičky, vezdy panny Marie“⁴⁾. Sněm Lateranský za času Martina papeže I. odbývaný jmenuje Matku Boží „svatou vezdy pannu Bohorodičku“⁵⁾. Ve vyznání víry, ježto bylo v r. 1267 od papeže Klementa IV. císaři Michaelu Palaeologovi předloženo a od něho na sněmu v Lyoně II. v r. 1274 papeži Řehoři X. přednešeno, čteme: „Věříme v Syna Božího od věčnosti z Otce zplozeného . . . , jenž se v čase narodil z Ducha svatého z Marie vezdy panny.“

Matička přesvatá, Rodička Boží Maria byla tedy panna před porodem a jí býti trvajíc rodila Syna svého jednorozeného a panna jsouc porodila, a po porodu zůstala vezdy neporušenou pannou a neposkvrněnou. Hlásala tak o ní starobylá církev, hlásali otcové svatí, hlásali theologové, hlásala církev v symbolech a na sněmích, takže kdo chce zůstat i býti křesťanem

¹⁾ Nova autem nativitate generatus; quia inviolata virginitas concupiscentiam nescivit . . . Assumpta est de matre Domini natura . . . nec in Domini Jesu Christo, quis nativitas est mirabilis“ . . .

²⁾ Propter eum, qui virginitatem ipsi etiam post conceptum largitus est, atque ut Deo dignum erat, uterum ejus obsignavit (την μήτηραν σφραγίσαντα).

³⁾ Conc. Ephes. a. 431. Can. I.

⁴⁾ Conc. Constantinopol. II. Con. 2. de tribus capitulis „σαρκωθέντος ἐκ τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.“

⁵⁾ Concil. Lateran. a. 649. Can. 4.

jinak o svaté Panně nesmí věřiti. Hlásá zajisté až po dnes církev panenství Matky Boží od východu slunce až na západ, když v litanii Loretanské nejsvětější Rodičku takto vzývá: „Svatá panno panen, matko nejčistší, matko nejčistotnější, matko neporušená, matko neposkvrněná, panno nejmodřejší, panno ctihodná, panno slavná, panno mocná, panno dobrotivá, panno věrná, oroduj za nás. Všecka ale jména, kteráž církev přesvaté panně tuto dává, jsou z šedé dávnověkosti. Tak jsou zajisté ji oslovovali mučéníci a mučénice, tak i nejstarší sv. otcové, tak ty nejstarší liturgie.

Přesvatá dívenka Maria, přeslavná Matka Spasitelova, byla tedy vezdy panna před porodem, panna při porodu, panna po porodu, nic nebylo v přečistém těle jejím, nic v přečisté dušince její po celý čas života jejího zde na světě, co by neskonalou čistotu její, andělské panenství její bylo rušilo. A proto radostně volá širé křesťanstvo k ní: Svatá panno panen, oroduj za nás“!

VIII. Zvěstování Panny Marie. Maria Panna jest Matka Boží ve smyslu vlastním a v pravdě.

Sv. dívenka Maria dána jest v ochranu sv. Josefovi. Ndlouho na to se ubírá k rozkazu Božímu ku jejímu přibytku andělský duch, a možno-li tak mluvití spolu s andělským Duchem se k ní běře Nestvořené Slovo, Syn Boží.

Anděl Gabriel přichází, a zvěstuje přesvaté Panence, co se má dítí s ní. Zvěstuje, neboť tak toho žádal řád Bohem ustanovený, aby zvěděla dívenka přesvatá o nevyslovitelné milosti, jížto jí podává Bůh, dříve, nežli by v životě jejím neskonalý zázrak se děl, a aby byla tak svědkyní o tajemství vtěleného Boha. Zároveň sobě toho žádal Bůh, aby přesvatá dívenka sklonivši se věrou ku Pánu Bohu se Jemu obětovala, a tak se s ním v duši co nejúžeji spojila dříve, nežli by počavši podle těla s ním spojena byla. Také bylo svolení přesvaté dívenky proto potřebno, aby zjevno bylo, že se vtělením děje zasnoubení duchovní s přirozeností lidskou ¹⁾.

¹⁾ S. Thomas. S. III. q. 20. art. I.

Zvěstování se dělo „andělem“. Za jedno proto, aby se řád zachoval, jehož šetřil Bůh, když věci Božské lidem zjevoval; za druhé, poněvadž přiměřeno tak bylo účelu vtělení, neboť andělem padlým byla Eva svedena, a tak opět andělem, ale svatým bylo zvěstováno tajemství, jímžto se dělo vykoupení; ano bylo tak za třetí i přiměřeno přesvaté dívence Marii, jejížto panenství příbuzno jest andělům ¹⁾).

Anděl, jenž přinesl panně Marii poselství, činil tak ve způsobě „viditelné“, neboť zvěstoval příští Boha, jenž se vtělením státi měl „viditelný“; a nad to měla sv. panna pojmouti Boha netoliko do duše, ale i do těla svého, a tak měla býti netoliko dušinka její, ale i tělo její a zrak měl býti utěšen, a aby pokud možná největší jistotu měla o Božském původu poslání ²⁾).

Přišel posel nebeský do Nazareta ku Marii Panně, takto ji oslovil: „*Zdráva (Χαῖρε) buď milosti plná, Pán s tebou: požehnaná ty mezi ženami.*“ ³⁾). V řeckém čtení, ježto jest původní, anť sv. Lukáš evangelium, z něhož pozdravení toto vynímáme, „řecky“ psal, stojí „chaire“ tolik jako „raduj se!“ Anděl ale mluvil jazykem, jímž mluvila Rodička Boží, syrochaldejským, a oslovil as sv. pannu po způsobu hebrejským slovy: „Pokož tobě“ a to právem: neboť poselstvím tím přinesl archanděl pokoj mezi Bohem a člověčenstvem. Ale i slovo „chaire“ raduj se jest velepřiměřeno, neboť milovala Rodička nejsvětější Pána Boha neskonale, a milovala pro Boha člověčenstvo láskou takovou, jakouž po Kristu Pánu Bohu nikdo: a protož byla zvěst pro ni na výsost radostná, že nadešla doba usmíření se Pána Boha ⁴⁾).

Slyšíc nejsvětější Panna tuto chválu o sobě, neradovala se, ale spíše pokorna jsouc, zarmoutila se nad řečí jeho, anebo

¹⁾ S. III. q. 30. art. 2.

²⁾ S. III. q. 30. art. 3. Svatá panna viděla anděla netoliko poznáním rozumovým, ale i tělesným, ač ho neviděla v jeho duchové podstatě, neboť takové patření jest v těle nemožno.

³⁾ Luk. 1, 28.

⁴⁾ I latinský překlad: „Ave“ zdráva buď, má svůj význam. Čteme-li „Ave“ obráceně, tož se objeví jméno „Eva“, a to právě se výborně hodí pro Marii, ana zkázu ve spásu proměnila, a tak opačnou a blaženou Evou se býti osvědčila. Latinští otcové přechasto k této okolnosti ukazují. Sušil: Výklad sv. Lukáše. p. 14.

podle čtení původního „ulekla se“ a přemýšlela, jaké by to bylo pozdravení. Ulekla se: neboť se jí v pokoře její zdála chvála andělskými ústy vzdávaná nepodobna býti, ježto ji klade nade všechny ženy, anť ona za nic sebe před Bohem neměla.

Vida anděl nesnáz přesvaté dívky vece: „Neboj se Maria, neb jsi našla milost u Boha.“ Neboj se, dívka přesvatá, neboť nejenom že tě Bůh přede všemi svatostí obdařil, a milostmi, ctnostmi, a přednostmi hojně obmyslil, alebrž on ti chce dáti novou milost, neskončenou a neslýchanou. — Přesvatá dívka trvala tou dobou, když anděl k ní vešel, jak sv. Bernard píše ¹⁾, na modlitbách, a předmětem její modlitby byla spása lidstva, čili příchod Mesiáše, jehož národ veškeren, zvláště ale lidé nábožní očekávali. Avšak přede všemi očekávala ho nejtoužebněji panna nejsvětější, poněvadž její láska k Bohu byla ta nejpřímnější a nevroucnější ²⁾.

Neskonanou tu milost, již byla přesvatá dívka u Boha našla, jme se andělský posel ihned zvěstovati: „*Aj počneš v životě a porодиš Syna a nazveš jméno jeho Ježíš. Tenť bude veliký a Syn nejvyššího slouti bude, a dá jemu Bůh stolicí otce jeho Davida, a kralovati bude v domě Jakobově na věky a království jeho nebude konce*“ ³⁾.

A však nejsvětější panna, jakož spíše bylo ukázáno, dala Pánu Bohu v oběť ustavičné panenství své, učinivši slib; a proto se táže: „*Kterak se to stane poněvadž muže nepoznávám?*“ ⁴⁾. Ona dojistá znala proroctví Isaiáše proroka 7, 14., a věděla předobře, že matka Spasitelova počne a porodí panna jsouc, avšak tajemství vtělení Božího, a tajemství, jak mělo obé býti sloučeno i Panenství, i přesvaté Mateřství Bohorodičky, toho ne-

¹⁾ Bernardus. De assumpt. B. V.

²⁾ Sušil. I. c. p. 17.

³⁾ Luk. 1, 31—33.

⁴⁾ Luc. 1, 34. Sušil takto píše: „Jenom když přijmeme, že se Maria slibem panenství zaslíbila, slova její smysl mají, a bez toho slibu ta otázka její . . . na holý nesmysl se zvracuje. Byla choť, nevěsta, zasnoubenkyňe a auděl jí syna opovídá; i kterak mohla tu tázati se, jakby to možná bylo? Némohla tu o nemožnosti mysliti, leč pod tím, že dříve učinila slib, že věčně pannou ostati volí, a tak o bohulibosti slibu toho přesvědčena byla, že raděj o slovech anděla než o slibu svém rozpak připouštěla.“ I. c. pag. 17.

odhalila až dosud ústa prorocká. Anděl tedy odpovídá vece: *Duch svatý sstoupí v tě a moc Nejvyššího zastíní těbe; a protož i co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží. A aj Alžběta příbuzná tvá, i ona počala Syna v starosti své, a tento jest jí šestý měsíc, kteráž slove neplodna; neboť nebude nemožné u Boha žádné slovo¹⁾*. Slovy těmi dí anděl Boží: že bude početí, o němž mluví, zázračné, že je způsobí Bůh sám z ní všemohoucností svou, ale zároveň že neutrpí panenství její ouhony, neboť tatáž všemohoucnost Ducha Božího že zastíní, zázračně zachová panenství její, kteráž působiti bude ku početí v životě jejím. Andělský posel dovolává se dále, když byl se dotekl neskonalého tajemství vtělení Syna Božího, zázraku jiného, že i Alžběta svatá počala v starobě své; a na to končí, že všemohoucnosti Božské jest možno všeliké slovo.

Tu dí nejsvětější Panna: „*Aj dívka Páně, staniž mi se podle slova Tvého²⁾*“; a tím svolila, matkou Páně býti. Na to odchází od ní anděl na znamení, že se stalo, k čemuž sv. dívka svolila, že počat jest Syn Boží.

Tělo Páně bylo, jak učí ss. otcové a katoličtí theologové, učiněno z přečisté krve³⁾ panenky Marie. Z panny bylo vzato tělo jeho, aby α) tím způsobem veškerá přirozenost lidská zušlechtěna byla, neboť jak dí sv. Augustin⁴⁾, mělo býti zjevno vykoupení v obojím pohlaví. Kristus Pán ale vtěliv se přijal v přirozenosti lidské pohlaví mužské, neboť podle pohlaví (nikoliv podle přirozenosti) jest muž ctihodnější (honorabilior) a tak bylo přiměřeno, aby přijal tělo své z ženy. Za druhé se tím objevilo, že Kristus Pán skutečné a opravdové tělo měl. Byl zajisté počat v životě panenském, a trval v něm, ač početí jeho nadpřirozeným způsobem se dalo. Kdyby byl Kristus Pán neměl tělo ze ženy, bylo by nemožno, podati důkazu, že byl člověk, a tak by podle těla odjinud učiněný Spasitel byl napomáhal k bludu těch, kdož Kristu Pánu odpírali tělo opravdové. Ježto se Kristus Pán z panenky Marie vtělil, objevil se býti

¹⁾ Luk. 1, 35—37.

²⁾ Luk. 1, 38.

³⁾ Ex puris sanguinibus ejus. Εξ τῶν αἱμάτων αἱματῶν.
In anthologia Graecorum.

⁴⁾ S. Augustin. lib. 83. Quaest.

tak prostředníkem mezi Bohem a člověčenstvem. Konečně se za třetí objevilo, že se Kristus Pán stal člověkem na způsob takový, jakéhož nikdy před tím nebylo, neboť první člověk Adam byl učiněn ze země, bez muže a bez ženy povstav, druzí lidé nebo-li potomci Adamovy pocházejí z muže a ženy, Kristus Pán ale z panny bez muže ¹⁾).

Z přecistě a nejčistotnější krve Panny Marie počato jest tělo Páně, a touto krví spolupůsobila sv. Panna k tomu, aby vtělen byl Syn Boží a potud byl způsob jejího početí přirozený. Počala ale sv. Panna mocí Ducha Božího, anižby utrpělo úrazu přecistě panenství, a v tom jest ono nadpřirozené. Z Ducha svatého počala nejsvětější Panna, neboť se jeví zvláště ve vtělení Syna Božího neskonalá láska Boží (Jo. 3, 16), a Duch Boží věčný výron (terminus) Věčného Otce a Syna jest ²⁾).

Uspůsobení těla Páně dělo se v životě panenské matky okamžikem, ihned o prvním okamžiku, jak theologové praví „in primo instanti nulla intercedente mora“, a touže dobou ihned přijato Věčným Slovem tělo, oživené taktéž ihned duší nesmrtelnou ³⁾).

Příčina ale proč není možno, aby bylo nejprve v životě přesvaté panny tělo, a pak teprv přijato od Věčného Slova, jest ta: že Slovo tělem učiněno jest a nikoliv naopak ⁴⁾).

Poněvadž ale nebylo přirozenosti lidské Spasitelovy než byla ona přijata Věčným Slovem, neměla tatáž přirozenost lidská jiného způsobu svého bytu (aliud modum subsistendi), leč jen osobu Věčného Slova ⁵⁾). Učení toto, že nebylo nikdy okamžení, v němž by byla přirozenost lidská Páně bývala, aniž by se byla opírala ve svém bytu o osobu Věčného Slova, jest článek víry katolické církve vyslovený ⁶⁾).

Z toho již, že přesvatá Panna počala tak lidskou přirozenost Páně, jak byla ihned v prvním okamžení bytu svého, jde že počala Boha, neboť lidská přirozenost Páně jak byla ihned

¹⁾ S. III. 31 q. art. 4.

²⁾ S. III. q. 31. art. 5. S. III. q. 32. art. 1.

³⁾ S. III. q. 33. art. I. art. 2.

⁴⁾ S. III. q. 33. art. 3.

⁵⁾ S. III. q. 33. art. 3.

⁶⁾ Concilium Ephes. Viz Schwetz theol. dogm. II, 279.

se opírala o osobu Syna Božího, Věčného Slova, a za tou příčinou již matkou Boží právem sluje a jest.

Podle učení církve Boží vysloveného jest Kristus Pán jeden; a tentýž jeden Kristus jest Bůh-člověk v jedné osobě. „Učíme vyznávati, dí sněm Chalcedonský, jednoho a téhož Krista, Syna, Pána, Jednorozeného ve dvou přirozenostech — aniž by se rušil rozdíl přirozeností pro spojení, anť spíše jest zvláštnost obojí přirozenosti bez úhony, ana v jednu osobu a subsistenci se sešla ¹⁾. Panna Maria ale dle toho jediného Krista Pána počala, počavši jej jak byl, ve dvou přirozenostech, lidské a Božské, ježto v jedné osobě nerozvížitelně byly spojeny; a proto jest „Matka Boží“.

Panna nejsvětější netoliko že počala Boha, alebrž i porodila, a toto vyjadřují Řekové slovem jediným, že jest Panna Maria „*Ἐκτόκος*“, kladouce do slova jednoho dva pojmy: i že matka Panna Maria počala Boha i že ho porodila. Ona porodila Boha, neboť porodila Krista Pána, jak se vtělil, jediného, ve dvou přirozenostech, Božské a lidské, anebo-li lidskou přirozenost Páně, ana byt svůj měla a má nerozlučně v jediné Osobě Věčného Slova. Ač tedy věříme a vyznáváme, že Rodička Boží neporodila Božství o sobě, neboť to od věčnosti je, musíme jako katolíci věřiti a věříme, že jest bohorodička, poněvadž porodila Krista Pána, jenž jest Bůh-člověk v jedné a to osobě Božské.

Podle katolického článku víry jest Kristus Pán člověk přirozený, jednorozený Syn Boha Otce, nikoliv přijatý za Syna, nebo-li adoptovaný, neboť Kristus Pán jeden jest, a ten jeden jest jednorozený Syn Boží; a tak jest Panna Nejsvětější „bohorodičkou.“

Přijalť zajisté Syn Boží z Matky své skutečné tělo, a nikoliv ná pohledné, jakož dokétové soudili, aniž nějaké nebeské, jak se vidělo Dimokritům, alebrž lidské, skutečné a pravdivé. Toto tělo přijal Pán z přečisté krve Panenky přesvaté ihned v prvním bytu jeho, aniž by jeden okamžik byl předešel. Jestliže ale spojení dvou přirozeností se dělo vtělením v jedné Osobě Slova, může se říci o osobě, což v pravdě se říká o přirozenosti. A však k osobě směřuje i početí i narození podle té přirozenosti, ana byla počata i rozena. Ježto tedy byla přirozenost

¹⁾ Conc. Chalced. Act. V.

lidská již v prvním bytu svém přijata Osobou Božskou Věčného Slova, může se ve vlastním smyslu a v pravdě říci: že Bůh byl počat a narozen z Panny přesvaté; neboť podle toho se dí o ženě, když někoho počala a porodila, že jest jeho matkou: a tak nezbytno jest věřiti, že blahoslavená Matka v pravdě a ve vlastním smyslu jest „*ἡγετολόχος*“, matka Boží, bohorodička. Jenom tehdaž by tomu tak nebylo, když by přirozenost lidská byla prvé z Marie Panny počata a zrozena, nežli taký člověk byl „Syn Boží“, anebo že by přirozenost lidská nebyla přijata v jednotu Osoby Věčného Slova; avšak oboje jest naproti výslovnému článku víry, a tak bludné a kacířské ¹⁾).

Právem tudíž zavržen jest od církve Boží blud Nestoria patriarchy Konstantinopolského. Tentýž učil, že vtělení Páně není osobné, podstatné a fysické spojení dvou přirozeností v jedné Osobě Slova Věčného, alebrž pouze morální, as jako dvou přátel, spojení dvou osob, božské a lidské, tak že by vtělení nic jiného nebylo, leč bytování Věčného Slova v člověku Kristu. Odtud také rozeznával dvě Synů, jednoho přirozeného a od věčnosti od Otce zplozeného; jiného v čase učiněného, syna Marie Panny, jenž sice také Syn Boží jest, ale nikoliv podle přirozenosti; člověk z Marie Panny zrozený jest prý pouhý člověk, a proto prý není Maria Panna bohorodička, anť Věčné Slovo nezrodila, alebrž pouze Kristorodička (*Χριστοτόκος*). K této heresii Nestoriově se nachýlili Adoptiané, jenž nechtěli míti, aby Kristus Pán člověk byl jednorozený Syn Boží, nýbrž učili, že jest pouze přijatý; a v našem věku vzkřísili Güntheriané tentýž blud Nestoriův poznovu.

Podle učení církve katolické věříme tedy:

1. Že jest Kristus Pán jeden, jedna osoba Božská ve dvou přirozenostech, v Božské a lidské.

2. Kristus Pán Bůh-člověk jest jeden Syn Boží, a tak jest Kristus člověk přirozený, jednorozený Syn Boží.

3. Panna Maria počavši a porodivši Krista Pána jednorozeného Syna Božího, Boha počala a porodila; ona jest *ἡγετολόχος*, bohorodička.

Musí se ovšem v Kristu Pánu rozeznávati dvě synovství, jedno od věčnosti z otce, druhé v čase z matky, pokud máme

¹⁾ S. III. q. 35. art. 4.

zřetel ku dvojímu jeho narození, ku věčnému a ku časnému; ježto ale podmět obojího synovství jest jeden, Nestvořené Slovo, ne dva, ale jeden Syn Boží jest, jednorozený věčného Otce, a jednorozený přesvaté Panenky Marie, a tak jest Matka Kristova ve vlastním smyslu a v pravdě Matka Boží.

Učení toto bylo netoliko vezdy hlásáno, alebrž i v srdcích křesťanů zakořeněno, a bylo i základem lásky a veliké pocty, jižto Rodičce Boží přinášel a přináší katolický svět.

Biskupové, kněží i věřící vezdy byli sjednáni v tom, že Maria Panna, jakož že zázračně Spasitele porodila, tak že i v pravdě a skutečně jest matka Boží.

Sv. Otcové nejenom víru tuto předkládali, ale i dokazovali. Důkazové otův ss. o mateřství panenské Matky jsou tito:

1. Panna Maria jest bohorodička, poněvadž pravého Boha počala a porodila. Sv. Cyrill užívaje tohoto důvodu dí: „Poněvadž (Panna Maria) Boha, člověkem učiněného (ἐνανθρωπήσαντα), a vtěleného porodila (počala i porodila), proto ji zoveme bohorodičkou (θεοτόκον). Jeden tedy jest Syn, jeden Pán Ježíš Kristus, i před vtělením i po vtělení. Neboť nebyl jiný z Boha Otce Slovo; a jiný zrozený ze sv. Panny; ale tentýž, jenž předchází všechny věky, jest předmět víry, že se podle těla z ženy narodil“ ¹⁾. Důvod téhož sv. Cyrilla, jenž přede všemi hájil v tomto cti Marie Rodičky a na němž stavěl důstojnost její, podle níž jest Matka Boží, a jenž zní: „Jestliže jest Bůh Pán náš Ježíš Kristus, kterakž by nebyla „Bohorodička“, jenž jej zrodila, svatá Panna?“ ²⁾ uznal i Theodoretus, ač Nestorioví stranil, neboť napsal naproti anathematismu Nestoriovu II., „že jméno Emanuel neznamená Boha od lidské přirozenosti odděleného, aniž člověka z Božství svlečeného.“

Sv. Jan Damascenský ³⁾ dí: „Hlásáme, že svatá panna jest v pravdě a vlastně bohorodičkou. Neboť jako pravý Bůh jest, jenž z ní narozen je, tak v pravdě jest Boží rodička, která pravého Boha ze sebe vtěleného zrodila.“

¹⁾ S. Cyrillus. Ep. I. ad Suc.

²⁾ S. Cyrillus. Ep. I. „Εἰ γὰρ ἐστὶ θεὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός; πῶς οὐ θεοτόκος ἡ τεκοῦσα ἡ ἀγία παρθένος“.

³⁾ S. Joannes Damasc. De orthodoxa fide.

2. Panna Maria jest Bohorodička, poněvadž Kristus Pán její Syn, jest tentýž Syn, jenž od věčnosti od Otce zplozen jest a nikoliv jiný. Tím důvodem dokazoval sv. Cyrill naproti Nestoriov: „že je-li Panenka Maria Χριστοτόκος, jest tímtež také Θεοτόκος ¹⁾. „Oni (katolíci) zovou sv. Pannu Bohorodičkou, a jednoho praví býti Syna a Krista Pána, dokonalého v Božství a dokonalého v člověčenství“ (τέλειον ἐν θεότητι, τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι).

3). Sv. otcové uvodí pro učení, že Matka nejvyšší jest Bohorodička i tu příčinu, že Věčné Slovo vzalo z ní tělo své, a to tělo bylo Boží tělo, anť Slovo tělem učiněno jest ²⁾.

Ss. otcové z doby nejstarší nikdy nebyli na váhách, mají-li přesvaté Panně dáti jména „Bohorodičky“. Jmenuje ji tak Dionysius Alexandrinský, dovolává se Josiáše Kap. 7, 14. ³⁾. Sv. Řehoř z Nazianzu vylučuje toho, kdož by nevěřil v Bohorodičku Marii z účasti v Bohu ⁴⁾. Sv. Athanáš dí, „že písmo svatá o Spasiteli dvojího způsobu mluvy šetří: že jest Syn byl vezdy a že jest Bůh, oblesk a moudrost Otcova, a napotom že se stal člověkem, vzav tělo z panny Bohorodičky Marie“ ⁵⁾. Sv. Jarolím praví: „Věříme, že Bůh se narodil z Panny proto, že tak čteme“ ⁶⁾. Sv. Cyrill konečně dí: „že bylo jméno „Bohorodičky“ panence Marii dávané starobylým otcům velmi na snadě, a uvodí jich na příklad devět ⁷⁾. Jinde dí tentýž sv. otec, „že z pravověrných otcův nikdo nepochyboval, že sv. Panna jest Bohorodička, anť pravda jest, že Emanuel Bůh je“ ⁸⁾. Ano sám Jan Antiochenský, patriarcha, ač byl příznivec Nestoriův, vyznal: „že slovo „Θεοτόκος“ „Bohorodička“ nebylo od učitelů církevních nikdy zavrženo“; a Theodoretus druhý stranník Nestoriův podle pravdy svědčí,

¹⁾ S. Cyrillus Ep. I. ad. Acac. Episc. Beroensem.

²⁾ S. Cyrillus adv. Nestorium l. I.

³⁾ Dionys. Alex. In Respons. ad. quaest. V.

⁴⁾ S. Gregor. Nazianz. Ep. I. ad Cledon.

⁵⁾ S. Athanasius Orat. IV. Contra Arianos.

⁶⁾ S. Hieronymus. Adv. Helvidium.

⁷⁾ S. Cyrillus. „De recta fide ad reginam“ cap. 9.

⁸⁾ S. Cyrillus. Ep. ad Acac. Beroensem.

že hlasatelé víry od doby nejstarší podle tradice apoštolské učili, že matka Páně má býti ctěna jako Bohorodička¹⁾.

Věrný lid křesťanský vezdy s hlasateli křesťanské víry držel, že Panenka Maria jest Bohorodička; takže Julian odpadlík podle pravdy jim vytýkal, jak svědčí sv. Cyrill, že neustávají zváti Marii Pannu Bohorodičkou, a tak nechtě svědkem se stal, že širý svět křesťanský slavil přesvatou Panenku jménem Bohorodičky²⁾.

Kterak víra tato hluboce v srdcích křesťanů zakořeněna byla, o tom svědčí svatý Cyrillus. Když totiž Nestorius přikázal knězi Dorotheovi, aby u jeho přítomnosti vyřkl: „*Kdoby jmenoval Marii Bohorodičkou, budiž z církve vyloučen*“, povstala v Konstantinopoli bouře nesmírná mezi lidem, ani laikové ani kněží nechtěli míti s kacírským patriarchou společenství. A když otcové v Efezu se shlukli, a v chrámě sv. Eufemie rokovali o důstojnosti této Matce Páně povinné, čekal lid od východu slunce až do večera, s dychtivostí a toužebností, ažby vyhlášeno bylo veřejně a slavně za pravdu, což celý svět křesťanský za pravé měl, a když sněm vyřkl: „*Jestliže by kdo nevyznal: že Emanuel v pravdě Bůh jest, a proto sv. Panna Bohorodička; (neboť porodila vtělené Boha Otce Slovo podle těla) . . . budiž z církve vyloučen*“³⁾, tuť povstal v městě jásot veliký, zástupové doprovázeli otce radostně do obydlí jejich, a rozžali světla na důkaz neskonale radosti své.

Církev Boží ale nejenom v Efezu na jevo dala veřejně a slavně víru svou, že matka Páně jest Bohorodička, alebrž i na napotomních sněmech všeobecných. Sněm Chalcedonský dí: „že Kristus Pán pro nás a pro naši spásu podle člověčenství jest z Marie Panny bohorodičky⁴⁾. Sněm v Konstantinopoli II. vyznává víru tuto v kanonu II. a VI.; v druhém vyznává, že jsou ve Věčném Slovu dvě narození, jedno před věky a bez časů z Otce beztělesné, a druhé v čase ze svaté, slavné, bohorodičky vezdy panny. V VI. vylučuje toho z církve, kdožby tvrdil, že svatá, slavná vezdy Panna Maria není v pravdě bohorodička,

¹⁾ Theodoretus. Hæretic. fab. l. IV. cap. 12.

²⁾ Cyrillus contra Julian. c. 8.

³⁾ Conc. Ephes. can. I.

⁴⁾ Conc. Chalced. „ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου τῆς ἁγίας.“

alebrž že se tak jmenuje pouze nevlastně (abusive). Sněm v Konstantinopoli III. činí výrok: „že Ježíš Kristus, dokonalý v Božství a dokonalý v člověčenství, od věčnosti z Otce je, podle člověčenství z Marie Panny, vlastně a v pravdě bohorodičky.“ A tak i jiní sněmové.

A jakby mohlo býti jinak? Vždyť Pannu nejsvětější tak jmenuje archanděl, když dí: „*Co se z tebe svatého narodí, slouiti bude Syn Boží.*“ Sv. Alžběta ji tak zve: „*Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého. A odkud mi to, že matka Pána mého přišla ke mně*¹⁾. Ano i nemluvnátko v životě sv. Alžběty hlásá tak, neboť plesá při příchodu matky Boží. Sv. apoštol Pavel píše tak: „*Když přišla plnost času poslal Bůh Syna svého, učiněného z ženy, učiněného pod zákonem*²⁾.

Vše tedy v jedno se spojuje, nebe i země, andělové i lidé, ss. otcové, biskupové a kněží, sněmové všeobecní, a křesťanští národové, a jmenují přesvatou Panenku jmenem, jež ji nade všecko pomýšlení vyvyšuje „svatou Boží rodičku.“ Sjednávají se tedy s námi křesťané všech věků a všech národů, když k té přesvaté panenské matince voláme:

Svatá Boží rodičko, oroduj za nás!

IX. Neskonala důstojnost Matky Boží.

„Panenka Maria jest matkou Boží,“ věta to krátká, ale obsahu tak nesmírného že nelze vysloviti. Panenka Maria, jsouc tvorem, stává se matkou svého Stvořitele, a staví se tím na výši takovou, a dospívá k důstojnosti takové, že nelze ani Bohu, ač jest všemohoucí, v tomže způsobu nic velikolepějšího učiniti, nežli materství přesvaté dívenky Marie. To jest učení bohoslovců, a církev Boží nejenom že neodpírá, alebrž ráda přisvědčuje jemu.

Sv. Tomáš Aquinský odpovídá na otázku: zdali může Bůh lepší věci vykonati, než které vykonal takto: „*Jest nezbytno tvrditi, že člověčenství Kristovo za tou příčinou, poněvadž jest s Bohem spojeno: a blahoslavenství stvořené, poněvadž jest požívání Boha, a blahoslavená panna, protože jest Matka Boží mají do sebe důstojnost neskonalou (dignitatem infinitam) pro*

¹⁾ Luk. 1, 42. 43.

²⁾ Gal. 4, 4.

dobro neskonale, jež jest Bůh; a s této stránky nemůže býti nic lepšího nad ně, jakož nemůže býti nic lepšího, nežli Bůh“¹⁾.

Současník andělského učitele serafský doktor sv. Bonaventura učí: že blahoslavená panna pro své zázračné početí, a poněvadž byla matka Boží, nad což se nedá nic vznešenějšího mysliti, měla takovou důstojnost, že nižádná žena větší přijmouti nemůže; a tak by všichni tvorové, když by byli přítomni, byť i sebe více byli vyvýšeni, museli prokázati Matce Boží úctu svou²⁾. A zase dí tentýž světec: že mohl sice Bůh stvořiti větší svět a větší nebe, avšak Matka Boží jest tak vznešena, že Bůh nic velkolepějšího nad ní učiniti nemůže, anť nelze, aby v tom způsobu bylo něco důstojnějšího nad Matku Boží³⁾.

Důstojnost Matky Páně jest tak velebna, ku Pánu Bohu samému tak přilehající, že není dáno jazyku lidskému, aby ji mohl vyjádřiti; neboť jinak bychom museli důstojnost její vystihnouti. K tomu ale by bylo nevyhnutelno, abychom vystihli Velebu Boží, nebo to právě Nejsvětější Pannu nade všechno vyvyšuje, poněvadž vlastně a v pravdě Matkou Boží jest⁴⁾.

Sv. Bernardin dí: že jako Boha nemůžeme jedním slovem vyjádřiti, alebrž mnohými, a tím na jevo dáváme nevystihlost Jeho: tak naznačujeme také blahoslavenou a slavnou Pannu slovy mnohými, majíce v obyčeji, jmenovati ji brzo světlem, brzo sluncem anebo nějakým jmenem jiným, abychom tím způsobem ku vyjádření její důstojnosti a ku poznání jejímu (ad sublimitatem Ejus cognoscendam aliquantulum pertingamus) vystačili⁵⁾.

Ano důstojnost Matky Boží jest tak veliká, že nemůže plně vystižena býti ani kůry andělskými.

Podle víry svaté vidí svatí a světice Boží Boha, a sice tváří v tvář a bezprostředně, jsouce k tomuto patření uspořádaní a ozáření od Boha milostí zvláštní, kteroužto jmenujou theologové „světlem slávy“; vidí Pána Boha andělové svatí, — ne na způsob stejně dokonalý, ale jakž jim Bůh podle své Milosti a

¹⁾ S. Thomas. S. I. q. 25. art. 6. ad. 4.

²⁾ S. Bonaventura. In. I. sent. D. 44.

³⁾ Tentýž. In speculo B. V. c. 8.

⁴⁾ S. Alphons. Herrlichkeiten Mariens, II, 114. seq.

⁵⁾ S. Bernardinus Sen. Tom. III. Serm. 1. De Nomine Virginis.

Spravedlnosti udělil, někteří ze svatých a andělů jasněji, jiní méně jasně, ač všichni tváří v tvář a bezprostředně: a však přes to přese všechno nepoznávají Pána Boha všemi způsoby, jimiž poznán býti může, čili nevystihují Boha, neboť aby Hospodina vystihli, museli by z podstaty své, již drží jako tvorové, se vyzouti, a bohy se státi, anebo by musel Bůh přestati býti „Bůh“, toho ale do věčnosti bezedné nebude.

A tak nám nezbyvá leč jediný Bůh, jenž, jako že jest bytosť neskončená, sebe také neskonalou vědoucností od věčnosti zná. Panenka Maria jest matka, téhož neskonalého a nevystihlého Boha; a tou měrou jediný Bůh důstojnost její dokonale poznává a vystihuje.¹⁾

Ač byla Panenka přesvatá právě ona, jížto důstojnost mateřství Páně byla uštědřena, přece ani ona, jak se domnívá sv. Augustin²⁾, nepostihla plně a dokonale, čehož se jí bylo mateřstvím Páně dostalo. „*Není pochyby, dí světec ten, že Panna podivuhodnou a neuvěřitelnou lahodu nebeských radostí a sladkostí věčné zakusila, když ono Věčné Světlo s veškerým bleskem majestátu svého do ní sestoupilo, a když ten, jehož svět obsáhnouti nemůže, se všecck do vnitřku Panny uložil: (přece) neohroženě (audacter³⁾) prohlašuju, že ani ona plně nedovedla vysvětliti.*“ A na jiném místě dí tentýž světec: že důstojnost mateřství Panny Marie je tak veliká, že se nedá myslí pojmouti, aniž slovy vyjádřiti: „*Srdce lidské nemůže pojmouti, dí, té důstojnosti, a účinků milosti, aniž jazyk vyjádřiti. . . Čeho nevyslovitelná milost dovedla v těle Panny způsobiti, jedině tomu jest veleznámo, jenž z přirozenosti její přirozenost přijal*“³⁾.

Touž měrou jsou i jiní theologové neunaveni v tom, aby ukázali, že důstojnost sv. Panny přesáhá všecko. Rupertus dí o slovech: „O jak si krásná přítelkyně má, že krása Marie Panny jest Bohu samému zúplna povědoma, nám ale že jest nedostupna, nevyslovitelná, ano že na srdce lidské nikdy nevstoupila, ona sice ta přesvatá Panna, že byla poučena o této své důstojnosti, ale zde v obyčejném životě nikoliv, alebrž ve stavu

¹⁾ S. Bernardinus. Sen. Tom. II. Serm. 51. art. 3. cap. I. de B. V. apud Spinello Thronus Dei c. 5.

²⁾ S. Augustinus. Super Magnificat.

³⁾ S. Augustin. Initio libri de Assumptione Virg.

mimořádném; neboť jestliže byl sv. apoštol vtržen až do třetího nebe, tož že královna nebeská přecho do nebes vtržena byla, zvláště když ji při jesličkách obklopili andělé, a tu se naučila, což před našima očima skryto je a skryto býti musí ¹⁾. Podobně se vyjadřuje sv. Anselm, pravě, že to, což by bylo o svaté Panně hlásiti, předčí výši svou všecko kromě Boha ²⁾; a sv. Bernard učí: že nižádnému není přístupno, aby vystihl tu milost, ana byla uštědřena Matce Boží, leč Bohu samému, a „snad“ panna nejsvětější ³⁾.

A právě proto, poněvadž důstojnost Panně nejsvětější „materství“ udělená jest nade všecko, a že lidskými slovy se nedá vyjádřiti, spokojuje se evangelium, když udává rodokmen Marie panny, pouze tím: „z nížto se narodil Ježíš, jenž slove Kristus“ ⁴⁾.

Základ této důstojnosti neskonale bylo něžné spojení Panenky Marie s Jednorozeným Synem Božím, jehož ona podle těla počala a porodila, a tak přirozenou matkou byla, jsouc matkou Boží vlastně a v pravdě. Bohoslovci katoličtí praví: že jako Kristus Pán byl posvěcen jako člověk netoliko milostí stvořenou, čili posvěcující, anebo jinak habitualnou, ale také nestvořenou: tož že také bylo slušno, aby Panenka Maria pro mateřství své byla na způsob zvláštní posvěcena, a proto ji bylo přiděliti plnosti milostí.

Bylať zajisté Matka Boží se Synem Věčného Otce, jsouc jeho matkou na způsob takový spojena, jako nižádná matka na světě se synem svým. Z ní jediné přibral sobě Kristus Pán tělo své, otce podle těla neměl nižádného. Jakož článek víry dí, počala panenka Maria z Ducha svatého, ale ani Duch svatý není Otec Krista Pána, ač působením Jeho zvláštním uspůsobeno jest tělo Páně (nikoliv s vyloučením první a druhé osoby Božské, neboť úkonové Trojice svaté zevní jsou nedílní). Jsmeť zajisté i my od Boha stvoření, a pokud jsme byli účastni i posvěcení, a v obojím smyslu jsme synové Boží, avšak nikoliv ve smyslu dokonalém, tak i Kristus Pán, ač byl podle své přirozenosti lidské stvořen a posvěcen, nebyl podle toho Syn Ducha Božího,

¹⁾ Rupertus. Lib. III. in Cant. Apud Spinello: Thronus Dei cap. 5.

²⁾ S. Anselmus. De excell. Virg. cap. 2.

³⁾ S. Bernardus Hom. IV. Super missus est.

⁴⁾ Sv. Tomáš de Villanova v Herrlichkeiten Mariens. II, 115.

anebo Trojice svaté, alebrž podle toho, že jest od svého Otce od věčnosti zplozen ¹⁾). Jestliže tedy Syn Boží všecko své tělo z Marie Panny vzal, jest její Syn, její Syn na způsob takový, jako nížádný syn na světě není synem matky své. Ano Panna nejsvětější mohla o Synu věčného Boha říci: „Syn můj jsi ty,“ na způsob zvláštní celý a všecek, „já dnes zplodila jsem tebe,“ což první Božská osoba, Otec od věčnosti říci mohl: „Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe.“ Neboť jako od Věčnosti zplozen jest Syn Boží od Otce, a ne od Ducha svatého, tak zase tentýž Syn Boží přijal tělo své jen z Panny Marie. *„Blahoslavená Panna Maria, dí andělský učitel, byla Kristu nejblíže podle člověčenství, protože z ní lidskou přirozenost přijal, a proto bylo slušno (debuit), aby přede všemi větší plnost milosti od Krista obdržela.“* ²⁾

Sv. Bernard dí: „že jest panna Maria i mezi anděly „svata“, andělovi že jest něco velikého býti sluhou Božím, ale Panna Maria něco vznešenějšího má, ona matkou Boží jest“ ³⁾).

Sv. Bonaventura srovnává sv. Pannu pro hojnost milostí, jimiž byla stanouc se matkou obdařena, s mořem, poněvadž veletoky milostí v ní mají ústí své, do ní se vlévají veletoky milostí andělů, patriarchů, proroků, apoštolů, mučovníků, vyznávačů a panen, a opětně z ní se přelévají milosti na všechny, podle čehož v písmě čteme (Sirach 24, 25.): *„Ve mně jest veliká milost cesty, a pravdy, ve mně všeliká naděje života a ctnosti“* ⁴⁾).

Panenka Maria jsouc matkou Boží, byla s Bohem na způsob zvláštní spojena podle těla, a však i duchovně, neboť ač spojení to prostředkem početí těla se stalo, k Bohu samému způsobem svým směřovalo ⁵⁾). Sv. Tomáš zve toto spojení se sv. panny s Bohem „příbuzenstvím“, a odvozuje odtud zvláštní poctu svaté Panně povinnou, kterážto daleko vznešenější jest, než ta, kterouž svaté ctíme a svěťice ⁶⁾).

Tím způsobem byla Panna Maria pro mateřství své zázračné nade všecko, což jest na nebi a na zemi povznešena, a neskona-

¹⁾ S. Thomas S. III. q. 32. art. 3. S. III. q. 27. art. 5.

²⁾ S. III. q. 27. art. 5.

³⁾ S. Bernardus Serm. de Aqua.

⁴⁾ S. Bonaventura in speculo Virg. cap. 3.

⁵⁾ Suarez. Disput. I. Sectio II. Part. III. tom. II.

⁶⁾ S. Thomas II. 2. q. 103. art. 4. ad. 2.

lými milostmi Božími Bohu co nejvěrněji podobnou učiněna, kterážto podobnost i andělům byla nevystižitelná, neboť na nějaký způsob dotýkala se téměř Boha samého, neboť Bůh byl Syn její, a ona Matka Jeho. Tajemství toto o příbuzenství Matky Boží se Synáčkem jejím Bohem vykládá překrásně vroucí její ctitel sv. Bernardin: „*Aby Bůh Boha zplodil nebyla v Bohu nižádná přízpůsoba (dispositio) potřebna, neboť to z přirozenosti mu přislušelo (cum ei ex natura conveniret), aby cestou přirozenosti rozumu zplodil Slovo ve všem stejné sobě. Ale aby žena počala a porodila Boha, jest a byl zázrak; byloť potřebno, aby, řku, žena vyvýšena byla jakousi neskončeností, dokonalostí a milostí k nějaké (quandam) rovnosti Božské (aequalitatem divinam), kteréžto rovnosti nižádný tvor nezakusil; a protož, jakž věřím, nemohl ku této nevystižitelné hloubce všech darů Ducha sv., jež sestoupily do blahoslavené Panny v hodinu jejího početí, nižádný rozum lidský ani andělský dospěti, aby ji vyskoumal, a když Panna řekla: „Kterak se to stane“ atd., odpověděl anděl, „že jest tak velikého tajemství neznalý,“ pravě: Duch svatý sstoupí v tě a moc Nejvyššího zastíní tebe; jakoby řekl: toho, nač se mne tážeš, jsem neznalý; ale učitel Věčné Moudrosti, jenž sobě samému tajemství to zůstavil, vyučí tebe zkušeností nejosvěcenější“¹⁾.*

Právem se domnívá sv. Antoninus: že Panna nejsvětější byla snad ihned při početí vtržena až ku patření na Trojici Nejsvětější²⁾; neboť se slušelo, aby přesvatá Rodička stanouc se Synáčku svému nejpodobnější, a jemu příbuznou, Trojici svatou spatřila poznáním rozumovým, anť mateřstvím svým s třemi Osobami Božskými co nejněžněji byla spojena.

Katoličtí theologové učí ostatně, že Kristus Pán své Matce zde na světě jsoucí často radosti nebeské zjevoval³⁾, a že patřila ona občas u vytržení jsoucí na svatou Trojici⁴⁾.

Důstojnost tuto Marie Panny oslavujou otcové sv. zovouce ji: Královnou andělů, archandělů, cherubinů, serafinů, královnou nebes a země, královnou člověčenstva a když její přesvaté jméno okrášlují tituly nejsličnějšími, a když ji srovnávají s věcmi, ježto

¹⁾ S. Bernardinus. Tom. I. Serm. 61. art. I. cap. 12.

²⁾ S. Antoninus. D. IV. tit. 15. cap. 17. §. 1.

³⁾ S. Bernardus. Serm. De B. V.

⁴⁾ Dionys. Carthus. In I. Sent. D. 16. q. 2.

v Starém Zákoně byly Bobu nejbližší. Oni ji jmenujou „rájem rozkoše, městem Božím, domem moudrosti, stánkem Božím, ložem ženichovým, knihou velikou, novou a zapečetěnou, vrchem Božím, středem země, pramenem zahrad a studnicí vod živých, pramenem Světla, nebem Hospodinovým, stánkem Božím, stánkem svého Stvořitele, chrámem Páně, svatyní Ducha svatého, vznešeným sedadlem Trojice Nejsvětější, stolem chlebů posvátných, archou svědectví, archou úmluvy, branou nebeskou, a těm podobnými tituly Matku Boží oslavující od Východu slunce až na Západ. Sv. Bernard jména tato sebral ve své třetí řeči o „Zdravas Královno“ jednaje ¹⁾, aby tak nemoha najednou neskonale Důstojnosti Bohorodičky vyjádřiti, k ní se přiblížil, v jedno shrnuv titule, kteréž Východ dával Panence Nejsvětější v rodinách i u veřejných bohoslužbách, a po němž církev na Západě nezůstávala pozadu.

Maria Panna jest tedy ve svém mateřství převelikou Důstojností obdařena, kteréž vystihnouti a vysloviti jazyk lidský nedostačuje, ba ani řeč andělská ne.

Důstojnosti této neskonale sobě Matka Páně poněkud zasloužila, ač vtělení o sobě, ano jest výkon nevýslovné Lásky Boží, zasloužiti nikdo nemohl; zasloužila ji sobě čistotou svatou, a svatostí, jížto z milosti Boží vynikala, a kteroužto zásluhu theologové katoličtí „meritum de congruo“ jmenujou. Oniť ovšem i prorokové a patriarchové, s milostí Boží působíce, a na Pánu Bohu žádající: „Rosu dejte nebesa s hůry a oblaka dštěte Spravedlivého“, poněkud toho zasloužili, aby se vtělil Pán, a však oni zasloužili pouze, aby se vtělil, Matka Boží ale, aby ho počala a porodila. Sv. Bernardin dí: „že když Panna Maria svolila, aby počat byl Syn Boží, svolením svým více zasloužila, nežli lidé všichni a andělové veškerými myšlenkami, slovy a úkony svými, že zasloužila sobě plnosti všech darů a milostí i ctností, všech darů, všech blahoslavenství, veškerého ovoce ducha, panenství i mateřství Boží, a nadě všecko, že se zove královnou milosrdenství ²⁾).

Sv. Tomáš Aquinský píše, že se dí v církevních hodinkách o Panence Marii, že zasloužila nositi v životě Pána

¹⁾ S. Bernardus. Serm. III. super „Salve Regina.“

²⁾ S. Bernardinus. Tom. II. concione 61. art. I. cap. 12.

všech, a však nikoliv proto, že by byla zasloužila „vtělení samo“, alebrž za tou příčinou, že sobě zasloužila z milosti sobě dané takového stupně svatosti a čistoty, že bylo „přiměřeno“, aby se mohla státí matkou Boží ¹⁾).

Bezhříšnost Matky Boží, a Její ctnosti budou dalším sladkým předmětem, o němž budeme jednati.

X. Maria Panna se nikdy po celý život svůj ani toho nejmenšího hříchu nedočinila.

Matka přesvatá Panna Maria nebyla, jakož církev sv. učí, dědičným hříchem pokálena, nebylo v ní nižádných hnutí žádostivostných, ani žádostivosti, ona vládla nad sebou plně a dokonale, tak že ustavičný klid ve svaté dušince její panoval.

A však i Adam a Eva byli, jak svatá víra dí, od Boha klidem vniterným obdařeni, nebylo v nich před přestoupením zákona Páně ani žádostivosti, ani hnutí žádostivostných, než ale přece nesetřvali, zhřešili, a sice ne všedně ale smrtelně, hřešili hříchem, jenž byl ohledem na okolnosti, v nichž byl spáchán, ten nejtěžší a nejstrašnější ze všech hříchů, kteří byli zde na světě učiněni; a proto i zde jest se tázati, ač jest kormoutlivo pomysliťi, zdali Pannu Nejsvětější ovanul kdy nějaký hřích osobný.

Jako jsou byli, kdož sv. Pannu jedem dědičného hříchu uchvácenou býti soudili: tak i kdož jí osobné hříchy přikládali. Reformatoři věku XVI. se nestyděli před tváří celého křesťanstva Boho-rodíčku, Matku Spasitele, jehož slávu a čest ti pokrytci naproti katolické církvi, ana prý ji zatemnila, chtěli vyvýšiti, do bezedné propasti i smrtelného hříchu strhovati, jak se toho odvážil Kalvin ²⁾, Lutr ³⁾, centuriatoři a jiní. A tomu věru nelze se diviti, neboť ti lidé, kteřížto ani svatosti Kristovy neměli v poctivosti, jakžby byli mohli v Matce Boží ctíti bezhříšnou a docela čistou dívenku přesvatou? Byliť jsou lidé tito důstojní

¹⁾ S. Thomas Aq. S. III. q. 2. art. 11. „Dicendum, quod B. V. dicitur meruisse, portare Dominum omnium; non quia meruit ipsum incarnavi, sed quia meruit ex gratia sibi data illum puritatis et sanctitatis gradum, ut congrue posset esse Mater Dei.“

²⁾ Calvin. Harmonia Evang. in cap. I. Lucae, et in antidoto Trident.

³⁾ Luther. In postilla majore, a jinde.

v tom předchůdcové nevěry nynější, praotcové fanatické oné chásky lidí, kteřížto nyní z velké části vládu v Evropě uchvátili, a na Boha nevěřice společníky lichvářů se stali, národy vyssávají, svobodu ve jménu svobody utiskují, otrocké jho na říše uvalují, vše což svatého je, jedovatým jazykem a pérem svým poskvňují, Krista Pána nejenom z Božství ale i z poctivosti svlácejí, a přesvatou a všem národům křesťanským předrahou matičku o její panenskou čest olupují.

U křesťanů katolíků jest neslýcháno, aby se byl někdo toho odvážil, tvrditi: „že Matka nejsvětější smrtelně zhřešila“, a však byli jsou, ovšem že skrovní počtem, kdož učili, že Matka Boží nebyla všeho hříchu všedního prosta.

Než ale není možná, aby svatá Panna, byť i tím nejmenším hříchem svou svatou dušinku byla poskvřnila, neboť

1. svědčí o této výsadě Písmo Boží; a zejména prvoevangelium (Genes. 3, 15.): *Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi semenem tvým a semenem jejím, ona potře hlavu tvou a ty budeš činiti ouklady patě její.*“ Neboť jestliže jest v textu tomto řeč o sv. Panně, kterak spolu se Synem svým naproti hadu pekelnému totožné a ustavičné nepřátelství měla, a kterak majíc ustavičné a totožné nepřátelství naproti ďáblu spolu se Synem svým i vítězství nad ním obdržela; tož není možno, aby Panenka Maria se byla kdy dopustila hříchu, byť i jen toho nejskrovnějšího, neboť takovou měrou by její nepřátelství naproti hadu nebylo ustavičné, a vítězství její by také nebylo plné a rozhodné, a tak by hlava hada pekelného nebyla plně potřena. Toho ale nesnáší smysl textu nikterakž. Samo protoevangelium hlásá tedy, že Maria Panna se nikdy ani toho nejskrovnějšího hříchu nedopustila.

I slova archandělova: „*Zdrávas Maria milosti plná Pán s Tebou, požehnána ty mezi ženami;*“ ¹⁾ a slova sv. Alžběty: „*Požehnána ty mezi ženami, a požehnaný plod života tvého*“ ²⁾, směřují k učení: že panenka Maria nebyla nižádným hříchem osobným pokálena. Neboť anděl nedí pouze, že Panenka přesvatá našla milost u Boha, ale že jest milosti plná. Byla-li milosti plná, pak se nesnášelo s plností touto, aby přesvaté divence byť i jen

¹⁾ Luk. 1, 28.

²⁾ Luc. 1, 42.

v něčem na kráse nadpřirozené chybělo; a však krása její by se zatemňovala, kdyžby mráčky byt jen nejskrovnějšího hříchu všedního lesk její zatemňovaly. Onť ovšem všední hřích neodnímá nám milosti Boží, neboť není odvrácením se od Boha, alebrž pouze nezřízeným se nachýlením ku tvorů, on také, jakož theologové vážného jména a téměř vesměs učí, posvěcující milosti Boží neuменьšuje, ale přece duši v létu ku Pánu Bohu zdržuje, a jako mráčky mezi duší omilostněnou a Bohem působí; a protož jestliže Panenka Maria milostí plnou se zove, tož zajiště nebylo na ní mráčku všedního hříchu, anť plnost milostí ji chránila. „Což mohlo, dí sv. Petr Damianský, na svatosti, spravedlnosti, zbožnosti a dokonalosti té výtečné Panně chyběti, anaž milodarem (charismate) veškeré milosti Božské byla naplněna? Vždyť pak jsouc pozdravena od anděla slyšela: „Zdrávas milosti plná Pán s tebou.“ Či které medle místo mohl sobě v duši anebo v těle osvojit hřích, anť ona (přesvatá Panna) nebesům se podobala, ježto toho zasloužila, býti svatyní plnosti celého Božství?“ ¹⁾

Andělský posel jmenuje ale svatou Pannu dále „požehnanou mezi ženami“, a tak ji také z Božího nadchnutí zove sv. Alžběta. Požehnána je ale proto, poněvadž kletba, ana stihla Evu a její dcery, naň ní moci neměla. Ona tedy v tom se podobala pramáteři své Evě, pokud tato nezhrěšila. Ale pramáti její Eva byla před hříchem všecka čista, všecka svata, nemajíc nižádného hříchu na sobě. A to všecko tím více má zde místo, anť matka Boží netoliko že nepodléhla kletbě hříchu, jako ji nebyla podrobena první Eva než byla zhrěšila, alebrž měla i úkol, v semeni svém, Kristu Pánu, potříti hlavu hadu pekelnému.

2. Za tou příčinou slaví otcové sv. Pannu nejsvětější, jako pannu, na niž není nižádné skvrny. Oni ji zovou, jakož bylo dotčeno, neporušenou, neposkvrněnou, bezvadnou atd., ano přeneporušenou, se všech stran neposkvrněnou, docela bezvadnou. Jmenujou ji svatou, krásnou, sličnou, půvabnou, docela svatou, nejkrásnější, se všech stran sličnou a půvabnou, ano krásu a svatost samu. To ale všecko nijakž se neshoduje, byt jen z daleka s důmněnkou, že by svatá Panna se byla dopustila byt i jen toho nejnepatrnějšího hříchu. Ještě méně by souhlasila důmněnka

¹⁾ S. Petrus Damianus. Hom. in Statio. B. V.

s učením sv. otců, že Panenka Maria jest krásnější, čistější a světlejší nežli andělé, archandělé, cherubini a serafini; neboť andělové svatí na nebi skvrny nižádné na sobě neměli a nemají, a tak by přesvatá Panenka v tom byla méně krásna, a méně čista, když by byla byt i jediného a to nejskrovnějšího hříchu se byla dopustila.

Dionysius Alexandrinský píše ve svém synodálním dopisu na Pavla Samosatského o svaté Panně: „že Kristus Pán svou Matku neposkvřněnou, od nohou až ku hlavě požehnanou zachoval“ ¹⁾. Sv. Efrem Syrský dí o bohorodičce: „že jest nedotknuta, neporušena, docela stydlivá (pudica), ode vši skvrny hříchu co nejvíce vzdálená Panna“ ²⁾. Sv. Sabbas takto oslovuje Rodičku Boží: „*V tebe, jež jsi nebyla nikdy vině blízka, kladu naději svou všecku. Nikdo není, jako ty, o vladařko, tak bez viny, aniž jest kromě tebe někdo bez poskvrny. O ty, jež žádné skvrné nejsi podrobena*“ ³⁾.

Sv. Sophronius, patriarcha Jerusalemský, píše ve svém dopisu na Sergia Konstantinopolského; že matka Boží byla vši nákazy a skvrny prosta i podle těla, i podle duše, i podle rozumu“ ⁴⁾. Sv. Jan Damascenský učí; „že neměl had k tomuto ráji (k Panuě Marii) přístupu neboť jednorozený Syn Boží, jenž byl Bůh, Otcí soubytný, učinil sobě z této panny, a čisté země člověka“ ⁵⁾.

Tak učili také otcové sv. na Západě. Sv. Augustin dí: „*Vyjmuta budiž tedy sv. Panna, o nížto nechci k vůli cti Páně, když se o hříších jedná, nižádné činiti otázky, neboť víme, že měla dosti milosti ku vítězství nad hříchem se všech stran, anť zasloužila počítí a poroditi toho, o němž se ví, že hříchu neměl nižádného*“ ⁶⁾. Sv. Ildephonsus srovnává svatou Pannu s archou úmluvy dí: „že nižádná nákaza hříchu neuchvátila Marie Panny“ ⁷⁾.

¹⁾ Dionys. Alex. Epistola synod. ad Paulum Samosat.

²⁾ S. Ephrem. Syr. Oratio de Dei genitrici.

³⁾ S. Sabbas Men. die 2. Januarii.

⁴⁾ Epist. synodica Sophronii ad Sergium, quae a Constantinopolitana synodo III. erat approbata.

⁵⁾ S. Joannes Damasc. Orat. II. de assumptione. B. V.

⁶⁾ S. Augustinus. L. De natura et gratia cap. 36.

⁷⁾ S. Ildephonsus. Serm. de assumptione B. V.

A jako sv. otcové na Východě a Západě o sv. Panně učili, že se nikdy nedopustila ničádného osobného hřichu: tak i theologové scholastikové. Sv. Bernard píše ve svém listu ku kanovníkům v Lyoně takto: „*Myslím, že vstoupilo do ní (sv. Panny) z posvěcující milosti hojnější požehnání, kteréž svatý učinilo netoliko její původ, alebrž i všecek napotomní život všeho hřichu prostý zachovalo; což, jakož věříme, ničádnému z ženy narozenému nebylo dáno. Slušno zajisté bylo, aby královna panen především svatými zvláštní výsadou život svůj beze všeho hřichu trávila, anež zrodivši vítěze nad hřichem a smrtí, dar života a spravedlnosti všem obdržela*“¹⁾).

Sv. Bonaventura učí: „Aby prostřednice pokolení lidského neměla na sobě ničádného hřichu, bylo slušno; bylo přiměřeno, aby Panna tak zvítězila nad ďáblem, by jemu nepodléhla ani na chvílku skrovnou; bylo přiměřeno, aby byla tak neporušenou podle duše jako neporušena byla podle těla“²⁾.

Andělský doktor sv. Tomáš učí: „že Bůh ty, jež sobě vyvolil k účelu svému, tak uspůsobuje a připravuje, aby byli k tomu schopni, k čemu je zvolil. . . . Blahoslavená Panna ale že byla za matku Boží vyvolena, a protož že není ani pochyby, že ji Bůh také k tomu uspůobil; kdyby ale byla někdy zhřešila, nebyla by k té důstojnosti vhodna, neboť česť rodičův se přelévá na dítko, a nad to byla (sv. Panna) velice a úzce spojena se Synem svým, jenž bytoval i v duši její i v těle. I musí se tedy věřiti: že Blahoslavená Panna se nikdy nedopustila ani smrtelného, ani všedního hřichu, ale že trvala býti čistou a neposkvrněnou a celou krásnou“³⁾.

3. Právem tedy uzavřel sněm v Basileji: „že učení, že Matka Páně za předchozí a působivou milostí Boží nikdy nepodléhla dědičnému hřichu, a prosta byla i osobného, je mínění zbožné, souzvučné s písmem, s vírou katolickou a s rozumem“⁴⁾. A Tridentický sněm ohlašuje světu, že katolická církev věří, že blahoslavená Panna po celý čas života svého všedního hřichu

¹⁾ S. Bernardus. Ep. 174. Ad canonicos Lugdunenses.

²⁾ S. Bonav. In III. D. p. I. q. 1.

³⁾ S. III. q. 27. art. 4.

⁴⁾ Conc. Basileense. Sess. 36.

se nedopustila ¹⁾, a tím dává na jevo, že jest učení to zjevené, nade všechnu pochybu postavené, že jest ono článek víry.

4. Písmo sv. tedy, sv. otcové, až na praskrovné výminky, a theologové v tom se scházejí, že sv. Panna ani jediným hříchem osobným, byť i jen všedním po celý čas života svého nebyla ve svatosti své vyrušena, anebo spíše zatemněna; a učení to uznává rád a ochotně rozum, pokud jest vírou osvícen, neboť víme,

a) že byla matka Boží neposkvrněně počata, že nebylo v ní nikdy hnutí žádostivostných, ano ani žádostivosti, a byla-li, tož že byla zvláštní milostí Boží vázána, že nemohlo vlnění její ve svaté dušince Marie Panny povstati. V obojím ale případě nemohlo u vnitř v Panence svaté vznik míti pokušení a vábení ku hříchu; tomu-li však tak jest: pak jest zajisté oprávněný důsledek, že byl v Marii Panně klid a mír s Pánem Bohem ustavičný, že přátelství její s Ním nebylo nižádným mráčkem hříchu osobného, byť i jen všedního kaleno.

b) Katoličtí theologové učí: že nebyl v ráji za trvání neporušeného stavu hřích všední možný, ne snad proto že by byli první lidé, a po případě jejich potomci byli nemohli hřešiti, alebrž za tou příčinou, že se hřích všední, a následek jeho trest, nesnášel s neporušeným stavem, s vniterným klidem a s blažeností rajskou, a tudíž že prozřetelnost Boží toho by byla nedopustila, alebrž lidi ve stavu neporušeném před hříchy všedními chránila, aby neporušenost stavu prvotního ujmy netrpěla. Jest-liže by ale prozřetelnost Boží stráž byla měla nad lidmi v stavu neporušeném; kterak by lzelo připustiti, že by byl hřích všední byl přesvatou dívenku Marii ovanul, a že by byl Duch Boží prozřetelností svou ji byl neřídil, aby nikdy po celý život ji neposkvrnil, byť i ten nejskrovnější hřích, neboť v ní sobě upravilo Nestvořené Slovo stánek a ráj, v němžby přebývalo. Jakby tedy lzelo se skloniti k důmněnce, že by bylo nebe Nestvořeného Slova, a ráj jeho byl znečištěn, byť i jen jediným a to nejskrovnějším hříchem všedním?

c) Církev katolická klade matku Boží nade všecky svaté, jmenuje ji královnou patriarchů, proroků, apoštolů, mučeníků, vyznavačů a panen, ano i královnou kůrů andělských, a přikládá jí přede všemi svatými a anděly zvláštní úctu, jižto po

¹⁾ Concil. Trid. Sess. VI. can. 23.

latinsku zove „cultus hyperduliae“ ; a však této důstojnosti a této úctě musí odpovídati v přesvaté dívence Marii bezhříšnost a svatost taková, jaká není na andělich v nebi a svatých a světicích Božích ; ta ale se nijakž nesnáší s hříchem všedním byt i nejskrovnějším.

Přesvatá dívka, Matka Boží Maria se tedy po celý život svůj nižádného hříchu všedního nedočinila, jsouc všecka čista a neposkvrněna.

Vůči těmto důvodům mizí a rozpadávají se v nivec všechny námitky a útržky naproti bezhříšnosti Matky Páně činěné.

Marně se dovolávají odpůrcové bezhříšnosti Panenky Marie slov: „Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám“, jakoby svatá Panna byla pochybovala o pravdivosti slov archandělových: neboť svatá Panna arcit ihned nesvoluje, ale proto, že slib panenství ustavičného učinila ¹⁾, nikoliv že by byla pochybovala; a nad to dí o ní zřejmě Alžběta sv.: „Blahoslavena jsi, kteráž jsi uvěřila“ ²⁾).

Marně se dovolávají odpůrci bezhříšnosti Matky Boží, že prý se dočinila nedbalosti, anť dvanáctiletého Synáčka svého v Jerusalemě málo opatrovala; neboť Matka přesvatá věděla, že Syn její jest Bůh a člověk v jedné osobě, že již jako člověk pln je moudrosti, a proto mohla Ho odkázati a svěřiti sobě samému, zvláště anť v tom vůle Nejvyššího byla. Že nebylo nižádné viny na Matičce nejsvětější, o tom dávají svědectví její slova: „Synu, proč jsi nám tak učinil? Aj, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe“ ³⁾).

Marna také jest námitka ta: že prý sv. Panna sobě hleděla cti v Kani Galilejské, chtějíc se skvíti, jako matka divotvorceva, když řekla: „Vína nemají“; a proto prý Spasitelem byla poněkud pokárána, když k ní pravil: Co mně a tobě, ženo, ještě nepřišla hodina má“ ⁴⁾. Než ale že sv. panna z ctižádosti učinila, když prosila, praví text sám, neboť k jiným měla zřetel za ně žádajíc.

¹⁾ S. Ambros. L. II. in Luc.

²⁾ Luc. 1, 45.

³⁾ Luc. 1, 48.

⁴⁾ Io. 2, 3. 4.

Žádného nemá základu námitka, jižto činí nepřátelé bezhříšnosti Marie Panny z textu Luk. 8, 19. 12. „Přišli pak k němu (k P. Ježíši) matka a bratří jeho: a nemohli ho dojíti pro zastup. I povědino jest jemu: Matka tvá a bratří tvojí stojí venku, chtějí tebe viděti.“ Matka svatá chtěla prý svou mateřskou vážnost nebo-li autoritu osvědčiti, a proto byla prý od Krista Pána v tom stihána, anť řekl: „Matka má a bratří moji jsou ti, kteří slovo Boží slyší a plní“¹⁾. Avšak ne svatá Panna, ale jiní dávali zprávu Spasiteli o příchodu jejím, a protož nestihal a nemohl slovy těmi stihati přesladké máteře své.

Sv. Jan Zlatoústý²⁾, sv. Cyrill Alexandrinský³⁾, Tertullian⁴⁾, a Origenes⁵⁾ se domnívali, že matka bolestná při přehrozném umučení Páně aspoň na mysli klesala, — než že ani toho nebylo dává nám na jevo písmo Boží, když dí o ní: „že u kříže stála“, a nad to jest proti tomu víra katolických národů, kteřížto nejenom stálost Matky Boží ctí, ale jí i královnou mučovníků zovou.

Matka Páně byla tedy vezdy beze hříchu, dušinka její byla všecka čista, všeho hříchu prosta, a proto denně jí vzývají křesťanští národové slovy: „Matko nejčistší, oroduj za nás.“

XI. Svatost Rodičky Boží nabytá. — Víra Matky Páně, naděje, zvláště ale láska k Bohu.

Matka Páně byla již od prvního bytu svého všecka čista, všecka neporušena a svata. Bůh jí vštípil Božské ctnosti: víru, naději a lásku v dokonalosti takové, jako nižádnému tvorů. Ona měla také Bohem vlité sobě ctnosti mravné, jež zovou theologové vlitými o sobě (per se). Ctnosti tyto se i nám vlévají, spolu s posvěcující milostí Boží. Panna svatá ale obdržela i mravné případně vlité (virtutes morales per accidens infusas), jimiž byla nachýlena ku ctnostem těmto dříve, nežli je byla vykonávala.

¹⁾ Luk. 8, 21.

²⁾ Joannes Chrysost. Hom. XXI. in Jo.

³⁾ S. Cyrillus Alex. Comment. in Joannem.

⁴⁾ Tertullianus. L. de Carne in cap. 7.

⁵⁾ Origenes. Hom. XVII. In Luc.

Kromě milosti posvěcující obdařil Bůh Panenku svatou i milostmi účinnými, a poněvadž Hospodin sám svatou dušinku její nebeskými věcmi nejenom naplnil, ale i mysl její k nim obrátil; můžeme se snadno domyslit, kterak as rychle prospívala a se rozhojňovala v darech Páně, zvláště ale v Božských ctnostech, ve víře, naději a lásce.

Sv. Panna se rozhojňovala u víře, neboť pevně za pravdu měla, což Bůh zjevil, a nade všecku pochybu očekávala, že podle zaslíbení Božích přijde Spasitel, a tato víra její jí byla vůdkyní, že uvěřila v neskonalé tajemství vtělení Syna Božího, a že měla pevně za to, že ač se stane matkou, nevezme úhony přesvaté panenství její. A když těžká doba nastala, kdež mučen a brozně týrán byl Synáček její, Bůh-člověk Kristus Ježíš, trvala býti pevnou její víra, ona ani na okamžik neklesala, jakož šířeji vyložíme, když o mučeníctví jejím mluviti budeme.

Sv. Panna se rozhojňovala v naději; neboť stavši se matkou Boží dobře věděla, že bude matkou bolestnou, ale přes to mysl svou k Bohu obrátivši uložila naději svou v Hospodina Pánu u velikolepém „Magnifikat“ „Velebí duše má“ a praví: „Od této chvíle blahoslavenou mě nazývati budou všickni národové.“ Pevně očekává nejenom pro sebe, ale pro všechny a po všechny věky milosrdenství těm, kdož se Ho bojí. Naděje tato nevzala úhony, když jí Simon útrapy její předpovídal, a když se zdálo, jakoby nevyslovitelným snížením Synáčka jejího i naděje její byla pochována. Než i o tom šířeji budeme jednati, když nám rozjímati bude o mučeníctví jejím.

Zvláště ale neskonalá byla láska Její k Bohu, k Bohu-člověku, Synáčku jejím.

Z lásky k němu svolila Matkou Jeho býti, z lásky svolila, aby počat byl v životě jejím, aby v ní devět měsíců přebýval, z lásky k němu napájela Ho porodivši mlékem svým, bděla při něm, sloužíc jemu a klaníc se jemu, milujíc Ho stupněm takovým, jako nižádná matka před ní syna svého nemilovala, ano milovati ani nemohla, a po ní nižádná nemiluje. Příčiny ale, a podklady této lásky byly přehojné.

1. Pravda jest, že láska mateřská vůbec jest něco nevyzpytatelného. Matka nevylučuje z lásky své ani dítě rozmařilé, a vezdy nalezá, proč by měla milovati i dítě nevďěčné. Bůh sám, ač vše proniká, nenaznačil ničehož, s čímž by jeho

láska ku tvorům se poněkud srovnati dala, leč jen lásku mateřskou: „*I řekl Sion: Opustil mne Hospodin, a Pán zapomenul se na mne. Zdaliž se může zapomenouti žena nad nemluvnátkem svým, aby se neslitovala nad synem života svého? a byť i ona se zapomenula, já však nezapomenu se nad tebou*“ ¹⁾. A v pravdě Bůh sám vštípl do srdce matky lásku ku robátku jejímu nevyčerpatelnou a jako bezměrnou. Mělať s námi matka obtíže počavši, mělať obtíže nás nosíc v životě, krví svou nás živila, porodivši kojila, a když byla nevypravitelné množství útrap s námi měla, neochábala a neunavila se, alebrž jakoby vystálé útrapy ji posilnily, a jakoby jimi byly síly její osvěžily na novo podstupuje útrapy a ráda se podvoluje jim. Přirozený podklad toho je: že Bůh chtěl, abychom počati jsouce veškeré tělo měli z matky své, a na tom ustavil nezpytatelnou lásku mateřskou.

Avšak matka svatá, jakož již bylo dotčeno, větším právem sluje matkou Kristovou, nežli kterákoliv matka matkou syna svého, neboť z její krve byl všecek vzat podle těla, a tělem bylo soudobně spojeno (hypostaticky). Nestvořené Slovo, pozemského Otce neměl Kristus Pán, a tudíž se soustředila v Něm již podle řádu přirozeného láska její mateřská veškera. Svatý Bernardin dí: „*Mezi synem a matkou kteroukoliv není takové příbuznosti a podobnosti, jako Kristus byl všecek z podstaty své matky, a proto také nebylo nikde (mezi synem a matkou) takové lásky*“ ²⁾.

Dítky bývají rodičům podobny, neboť jsou jejich. Kristus Pán ale byl všecek z Marie Panny, podoba její se tedy cestou přirozenou přenesla všecka na něho. Matka Boží byvši bez poskvrny počata, a tím z kletby dědičného hříchu vybavená, byla všecka krásna, půvabna a slíčna, a tak převedla krásu a slíčnost svou na Synáčka svého, o němž písmo dí: „*Spanilý's tvářností nad syny lidskými*“ ³⁾. To všecko ale bylo přirozeným podkladem lásky svaté Panny ku Synáčku Kristu.

¹⁾ Is. 49, 14. 15.

²⁾ S. Bernardinus Sen. Tom. III. Serm. I. de glor. nom. Mariae art. I. cap. 1. Kdež pojednává o přirozené lásce Panny ku Kristu Pánu.

³⁾ Ž. 44, 3.

3. Láska mateřská Matky Boží se zvyšovala vlastnostmi neskonalé dokonalými, kteréž na Synáčku svém shledávala. Nebylo zajisté nikdy syna, jemu rovného. Ovšem že jest možno, a bylo darem Páně často, že měly mnohé matky syny a dcery převýborné. Matka sv. Kateřiny Senenské, Lupa, znala svatost dcerušky své, a věděla předobře o výborných ctnostech, jimiž vynikala, ano ona věděla o ní, že na Pánu Bohu všechno vyprositi může, a také i jí vyprosila, jakož to byla předpověděla, vysoký věk ¹⁾, a dojistá že šťastná matka ta také milovala dobrou dcerušku svou. Dožila se i toho, že hlava milného dítěte jejího jako ostatek světice u vítězoslávě do Sieny byla donešena, a sama uradostněna jsouc byla mezi těmi, kdož velikolepému průvodu tomu obcovali. Avšak není na světě světla beze mráčku, i svatí a světice měli zde na světě vady, aspoň někdy nějakému náhlému dchnutí neopatrně povolili, a tak vniterný klid, a soulad ctností ve vnitřku svém porušili. Ale nic takového nebylo u Krista Pána. Všecky ctnosti byly v něm v tom nejkrásnějším souladu. To všecko znala panenská Matka; a tak se shlukla přirozenost člověka Krista, a výbornost jeho v jedno, aby Matku nejsvětější ku lásce vábila, a to opět bylo podkladem nadpřirozené lásky, jakouž lnula, jsouc sama milosti plna, ku Synáčku svému Bohu, a ku Trojici nejsvětější.

4. Kristus Pán byl všecek matky své, i vylévala se již za tou příčinou všechna láska mateřská na Něho. „*Láskou, kterouž otec a matka vespolečně k synu svému míti mají, shrnula v sobě ku synu svému ta nejšťastnější z matek sama jediná, a zase opět lásku, jižto zavázán jest syn prokazovati otcí a matce dohromady, ku Matce Panně „jediné“ míti byl vázán onen Syn; neboť jakož i jiní synové se z otce a matky rodí, tak Syn tento z matky se zrodil jediné. A tak shrnuje do sebe láska této matky k Synu, a Syna k matce, veškerenstvo vší lásky rodičů k synům a synů k rodičům.*“ Tak sv. Anselm ²⁾. Kristus Pán byl jedináček Nejsvětější Panny, dlouho očekávaný od národů, nejtoužebněji ale od panenské Matky samé, od svého vtělení již, jak tomu souzvučně učí katoličtí theologové, sebevědomý, vědoucností blažených a vlitou naplněný, syn nade všecky syny lidské. Na něm

¹⁾ Leben der heil. Katharina von Siena.

²⁾ S. Anselmus. Lib. de Excellentia Virginis cap. 4.

nebylo ani té nejskrovnější nedokonalosti, alebrž on byl schránka všech ctností, všecko bylo na něm milování hodno. Matka Páně byla všecka matka Synova, jako Synáček její byl všecek její; a tak vše se spojovalo ku neskonalé lásce Matky Páně k Synáčku jedinému. V této lásce nebylo závoří, neboť Marie Panna milujíc Syna svého, milovala svého Boha, neboť Kristus Pán jednorozený Syn Boží od věčnosti, byl a jest její jednorozený Syn: a tak se jí nebylo obávati, aby snad přespříliš Jemu odána jsouc, Pána Boha neurazila.

Podklad to velikolepý, na němž stavíc Matka krásného milování, zbudovala svou nevyslovitelnou a nesmírnou lásku k Bohu. Žilafť zajisté matka Boží jen pro Boha, jím samým jsouc od prvopočátku svatostí obdařena, a milostmi účinnými hojně navštěvována, mateřstvím Božím do rodiny Trojice Nejvyšší na způsob nevystihlý uvedena byla matkou Věčného Syna první Božské osoby, nevěstou Ducha Božího, a tak spojbou nezpytatelnou s Trojicí Nejvyšší spojena a stále spojována, ctnostmi vlitými a milostmi účinnými stále ku Bohu obracována. Bylafť zajisté Matka Boží, mezi všemi tvory, jimž se milosti Boží dostalo, vyvýšená a okrášlená dcera Boha Otce nebeského. Ponořena jsouc pro neskonalé milosti do Boha výš a výš zalétala, rostouc stále ve svatosti, nejsouc ničím v letu svém a lásce své ku Bohu zdržována, nižádným sporem mezi tělem a duší, nižádnou nezřízenou náklonností, za to však vše se spojovalo, aby láska její k Bohu se rozhojňovala. V minulosti shledávala, že jsouc ještě malou dívenkou, od Boha již byla dary velikými obdařena, anděly navštěvována a ochraňována, na to obdrževši poselství andělské, že se stala matkou Boha nejvyššího, jenž ji zázračně zastínil, aby stavši se matkou nepřestala býti pannou. V přítomnosti hleděla v tvář jednorozeného Syna Boha Otce, a zároveň jednorozeného Synáčka svého; neskonalá nesmírná láska Boží ji obklopovala, a pronikala netoliko neviditelně, ale také viditelně, a proto rostla její láska k Bohu do výše takové, že ji nelze jazyku lidskému vyjádřiti, ba ani ne andělskému. Sv. apoštol Pavel rozjímaje o lásce Boží, pro kterouž Kristus Pán se vtělil, za nás umřel, z mrtvých vstal a nyní sedě na pravici Boží za nás se přimlouvá, celý láskou k Bohu zanícený takto dí: „*Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? zdali soužení? anebo úzkost? nebo hlad? zdali nahota?*

čili nebezpečnosti? zdali protivnosti? čili meč? . . . Jist jsem zajisté, že ani smrt, ani život, ani anděl, ani knížectvo, ani mocnosti, ani věci přítomné, ani budoucí, ani síla, ani vysokost, ani hlubokost, ani jiné stvoření nebude moci nás odloučiti od lásky Boží, kteráž jest v Kristu Ježíši Pánu našem¹⁾. Byla-li již láska apoštola národů tak zanícená, ohnivá a silná, že hlásá o sobě, že nedovedou ho ani věci přítomné, ani budoucí, ani svízele a soužení, ani mocnosti pozemské, ani andělské od lásky Páně odtrhnouti, co máme říci o Panně nejsvětější, a Rodičce Boží nejbлаhoslavenější?

Matka sv. nejeuom že byla vykoupěna, ale na způsob zvláštní vykoupěna, anť byla milostí a výsadou Boží ohledem na zásluhy Páně před hříchem dědičným ochráněna, pro ni se netoliko vtělil Kristus Pán, ale z ní se vtělil, byl všecek její, a proto byla i ona ta drahá nejsvětější, na celém světě proslavená, od národů milovaná Rodička Boží, všecka Jeho, milujíc Boha silou takovou, jaké nebylo při žádném svatém a žádné světici na světě, a nebude, a jaké nemají andělští řádové.

Pro tuto neskonalou lásku Nejsvětější Panny, pro těsnou a nevýslovnou spojbu její se Synem Božím, a s Trojicí nejsvětější, pro zvláštní ochranu, s nížto nad ní bděl Bůh co nad dcerou svou nejmilejší; připisují jí theologové jména vážného netoliko, že byla prosta všeho hříchu i dědičného, i osobního, ale že byla v dobrém tak utvrzena, že jí bylo nemožno, (jak dějí „*moralis impossibilitate*“, nikoliv „*physica*“, neboť to jediné Pánu Bohu přísluší), hříchu byť i jen nejskrovnějšího se dopustiti²⁾.

Byla tedy Panna nejsvětější pro lásku svojí a vroucnost, jakouž Boha milovala a pro lásku, jakouž jí miloval Bůh, a pro ochranu, jakouž nad ní bděl netoliko po celý čas života svého bez hříchu, a nebo: byla bezhříšná: alebrž měla i dar nehřešitelnosti, nebo-li byla nehřešna (*impeccabilis*).

Byla tudíž Panenka Maria již na tomto světě podle daru nehřešitelnosti propůjčeného sobě nebešťanům rovna; a však tím

¹⁾ Řím. 8, 35 seq.

²⁾ Suarez. Tom. VII. lib. 10 de conservatione gratiae habitualis. cap. 8. n. 13.

nikoliv neztrácela svobodnosti vůle své, neboť možnost ku hříchu, nebo-li břešitelnost (possibilitas peccandi) nenáleží ku podstatě svobodnosti. Bůh zajisté jest obzvláště svobodný, ale i také absolutně nehřešitelný; andělové a svatí mají vůli svobodnou, a ač jsou nehřešní, nemohouce hřešiti pro nemožnost mravnou. Tak i Panenka nejsvětější, ač byla nehřešna, nepotratila svobodnosti vůle své, spíše mohla voliti s odhodlanější, úsilovnější a ochotnější svobodností to dobré, jímžto Pánu Bohu chtěla se v oběť dáti a tak se jemu zalíbiti, spíše mohla svobodněji zaléhati do neskonalých výšin přečisté svatosti, spravedlnosti, poslušnosti a dokonalosti.

XII. Bohoslovná láska Marie Panny k člověčenstvu.

Matka Boží milovala člověčenstvo pro Boha, a tak jest a byla její láska k nám výron její lásky k Božskému Synu Ježímu. Láska Její k Bohu převyšovala sílou svou všechnu lásku, již mohou míti druzí rozumní tvorové ku Pánu Bohu. Neboť podle sv. Tomáše směřuje láska, již máme ku příteli, ke všem, kdož jsou s ním v nějakém spojení, a tak směřuje i láska k Bohu ku všem těm, kdož Bohu náležejí a od něho jsou milováni ¹⁾. Odtud jde, že křesťanská láska, již theologové jméno „charitas“ v latinském jazyku dali, miluje v člověčenstvu, v bližním Boha samého, neboť miluje bližního pro Boha. A odtud také dí sv. Jan, miláček Páně, že pravá láska k Bohu nemůže obstáti, leč bychom milovali bližního svého: *Milujeme-li se vespolek, zůstává Bůh v nás, a láska jeho v nás dokonalá jest* ²⁾. A opět: *Řekl-li by kdo, že miluje Boha, a nenáviděl by svého bratra, lhář jest. Nebo kdo nemiluje svého bratra, kteréhož vidí, Boha, kteréhož nevidí, kterakž může milovati?* ³⁾. A zase na opak není možná, abychom v pravdě, jak Bůh velí, milovali Pána Boha, leč bychom milovali bližního svého: *„Po tomť poznáváme, že milujeme syny Boží, když Boha milujeme a přikázání jeho ošťiháme* ⁴⁾. Jestliže ale láska křesťanská ku bližnímu směřuje pro

¹⁾ S. II. 2. q. 23. art. I.

²⁾ I. Io. 4, 12.

³⁾ I. Io. 4.

⁴⁾ I. Io. 5, 2.

Boha, tož máme milovati na něm jen to, což Bůh miluje na něm, zvláště obraz Boží přirozený a nadpřirozený, a více to, což člověka činí Pánu Bohu podobnějším a milejším.

My víme, že všichni z jednoho praotce Adama pocházíme, Adam ale že jest Boží, t. j. rukou Boží podle těla i podle duše učiněný; my víme, že Bůh jednomu každému vlévá duši nesmrtelnou podle obrazu Jeho stvořenou, neboť ji učinil naprostou a nesmrtelnou, jako sám naprostost a nesmrtelnost sama jest a ve schopnosti ku poznávání pravd věčných dal duši lidské částečnou účast v neskonalé vědoucnosti své a ve vůli, čili v mohutnosti k dobru, účast v dobru neskončeném, jako On sám „Dobro jest“. My víme dále, že pro vtělení jest Syn Boží jednorozený „bratr náš,“ a nám ve všem podoben kromě hříchu; víme: že jsme Bohem povoláni ku cíli nadpřirozenému, a tak povoláni ku nadpřirozené spravedlnosti a tak do rodiny Boží, a tím že jsme na způsob zvláštní bratřími Páně, a to jest především ten úhlavní a svrchovaný důvod, za kterým vespolečně milovati máme sebe.

Důvodů ale těch, pro které z vůle Boží sebe vespolečně máme milovati, nedovedeme vystihnouti; již původ náš z Adama tajemství řádu přirozeného jest, neboť ač nesmrtelná duše naše bezprostředně z rukou Božích vychází, anť ji Bůh bezprostředně jednomu každému vlévá, přece přirozenost lidská z Adama jest. Nemůžeme vystihnouti tajemství vtělení Syna Božího, a toho tajemného spojení Věčného Slova s přirozeností lidskou, a tak také ne neskonalé lásky Jeho k nám. Nemůžeme vystihnouti té lásky, s jakou miloval od věčnosti věčný Otec jednorozeného Syna svého, a proto také nepostihujeme, kterak miloval nás Bůh, že Syna svého dal, aby žádný, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný¹⁾; a proto také nejsme s to postihnouti té pohnutky plně a dokonale, proč máme sebe jako bratří a sestry pro vtělení Syna Božího milovati. Nemůžeme vystihnouti zázračného přenosu ze stavu hříchu do stavu svatosti, nebo-li do nadpřirozeného bytu až ku příchásti v přirozenosti Boží, a proto také nemůžeme vystihnouti, anebo aspoň jasně poznati důvodů těch, za kterými ku lásce k bližnímu nás volá Bůh. Obraz Boží na člověku shledáváme, ale Boha nepo-

¹⁾ Jan. 3, 16.

stihujeme; vtělenému Bohu se klaníme, a ač obdivujeme lásku jeho ku člověčenstvu, přece ji nepochopujeme, jasně nepozná-
váme, a proto neznáme také plně a dokonale důvodů, plynou-
cích odtud, pro něž máme milovati bližní své, a proto také
chybí nám velmi mnoho, abychom dokonale milovali bližního
svého, nebo aspoň jest láska naše a byla láska i svatých a světic
od oné, jakouž milovala a miluje člověčenstvo matka Boží, ne-
skonale vzdálena.

Matka Boží miluje nás velice, a jinak miluje
nás, miluje nás stupněm nesmírně dokonalejším,
než-li jsme my s to, milovati sebe vespolečně, neboť

a) Ona zná a zuala tajemství Boží o vtělení a o synovství
Božím podle přijetí daleko lépe nežli prorokové, a kůrové an-
dělští, znala Trojici svatou lépe nežli ji znají cherubinové,
a proto zuala také krásu duše podle obrazu Božího stvořené,
znala krásu synů Božích a dcer Božích podle přijetí, a věděla
tudíž, kterak duše lidská zvláště v milosti Boží postavená jest
milování hodna. Milovala Boha a miluje Boha více nežli kůrové
andělští, a proto miluje také v člověku na způsob nevýslovný
obraz Trojice Nejsvětější, Otce, Syna a Ducha svatého, tak že
není nikoho kromě Krista Pána, kdožby člověčenstvo více mi-
loval, než-li Rodička svatá.

b) Svatá Panna věděla o Lásce Otce nebeského ku člově-
čenstvu. Otec ale nebeský tak miloval svět, že jednorozeného
Syna svého za člověčenstvo a spasení jeho na smrt vydal. Mi-
lující ale matka přesvatá Boha, vydala i ona z lásky k němu
a k nám jednorozeného Syna svého, aby nás vykoupil. Svatý
Antoninus dří o této lásce Matky Boží: „A co se praví o Věčném
Otcí Kristovu, to se může říci o matce jeho v čase: „*Ani vlast-
ního Syna neušetřila, ale za nás za všechny ho vydala,*“ aspoň
*totiž vůlí svou a náchylou a ochotností svou (passim voluntate
et affectu) a kterakž nám také s ním všechno nedala, což náleží
ku znovustvoření našemu?* ¹⁾ Panna nejsvětější věděla o neskonalé
lásce Synáčka svého ku člověčenstvu, o jeho vůli, krev vycediti
za ně. Láska ale jeho byla láska a vůle její, neboť s jeho vůlí
byla vezdy sjednána, a proto byla i láska její k nám a jest po
lásce Boží ta největší. Matka svatá věděla o lásce Ducha Božího

¹⁾ S. Antoninus. P. IV. tit. 15. cap. 20.

ku člověčenstvu, věděla, že působení jeho ku spáse člověčenstva začalo ihned při stvoření člověka Adama, anť Duch Boží, dárce milostí jest, jimiž byl obdařen, věděla, že připravoval skrze patriarchy a proroky, a ustanovením úmluvy Starého zákona člověctvo na příští Syna Jejího, věděla, že i ji okrášlil dary neskonalými, že i ji zastínil, že z Ducha svatého počala, a věděla o něm, že bude v něm řízena církev ku spáse člověčenstva, a protož i ona s Bohem sjednána jsouc milovala člověčenstvo, jako po Bohu nikdo. Svatý Tomáš Aquinas učí zajisté, že láska bohoslovná (*charitas theologica*) jest jeden jediný stav, nebo-li *habitus*, jímžto milujeme Boha a bližního, a protož čím jest láska naše k Bohu horoucnější, tím vroucnější jest také láska naše k bližnímu¹⁾. Sv. Matka ale Boha takovou silou milovala, jako nikdo, a proto po Kristu Pánu nemiloval nás nikdo více a nemiluje, jako Matka Boží.

c) Láska Boží k nám jest neskonalá. Matka miluje syna i dceru svou, a tím miluje poněkud i sebe, anť to jest její syn a dcera její; avšak nevyslovitelně více náležíme Bohu, než-li jsme majetkem matky své, neboť Bůh stvořitel náš jest. Vše, co na nás dobrého je, Boží to je, neboť Bůh nám dal tělo i duši i vlohy ku poznání pravd a dobra, a ku konání dobrého. On jest tedy jako stvořitel náš, tak i svrchovaný Pán náš. Matka ale Páně jsouc matka Věčného Boha, svrchovaného Pána a vladaře všehomíra, a tak i člověčenstva, jest tím již, arciže jinak než-li Bůh, Paní naše a vladařka, a královna, a jako Bůh na způsob nevýslovný jest Otec náš, tak i Matka Jeho, Rodička Nejsvětější jest matka naše. Bůh miluje nás, a v milování svém miluje dobro své na nás, a tak i Matka přesvatá, milujíc nás, miluje ty, jenž jsou z vůle Boha všemohoucího, majetkem jejím. Tato milená Matka Boží jest také, jsouc z Adama, i dobrá sestra naše, zná nad to i naše těžké útrapy, a tak se spojuje v Matce Páně nevýslovná láska k nám se soustrastí, a zvyšuje ji pokud možná ještě více.

A však Matka přesvatá miluje přede všemi ty, kdož jsou ve stavu posvěcující milosti Boží; a důvody o tom jsou přehojné.

Milost Boží má svůj pramen v zásluhách Páně, zvláště v utrpení Jeho na kříži, tak že se dobře dí: že nás Kristus

¹⁾ S. II. 2. q. 25. art. I.

Pán na kříži bolestně zplodil. Obrození nebo-li „nové narození pro nebe“ se děje posvěcující milostí Boží. Milostí touto se nám udílí synovství Boží podle přijetí, anť býváme, posvěceni jsouce, i účastníci v přirozenosti Boží, a tak synové Boží, a oudové rodiny Boží.

A však Matka Boží působila na způsob zvláštní spolu ku spasení našemu, neboť ona svolila, aby z ní se vtělil Pán a Spasitel náš, ona nám ho živila, svým mlékem mateřským napájela, a Jeho střežila. Ona i v utrpení Páně tu největší účast měla, když s vůlí Otce nebeského a Synáčka svého srovnána jsouc Jej plná žele za nás na smrt obětovala. Může se tedy říci: že i ona, dadouc Synáčka svého, a trpíc spolu s ním na hoře Kalvárské, ty, kdož jsou se stali milostí posvěcující syny Božími podle přijetí bolestně zrodila. Tou měrou jest Matka jednorozeného Syna Božího, zvláště matkou spravedlivých.

Ve své neskonalé lásce zrodila Matka svatá spravedlivé, a tím dala jim v téže neskonalé lásce za bratra jednorozeného Syna Božího. Všickni tedy, kdož jsou znovuzrozeni, kdož trvají v milosti Boží jsou i z Marie Panny duchovně zrozeni, ne jako by ona byla vykupitelka jejich, ale proto, že nám dala Spasitele, spolu s ním trpěla, a tak k naší spáse spolupůsobila.

Že ale Kristus Pán skutečně se stal bratrem naším vtělením svým, a pramenem milostí odtud vycházejícím, o tom sám Spasitel takto dí: „*Jdi k bratřím mým*, praví ku sv. Majděleně, *a pověz jim: Vstupuji k Otci svému a k Otci Vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu*“ ¹⁾. U své nesmírné lásce jmenuje Kristus Pán, jednorozený Syn Matky Boží, učeníky své bratry, a Otce svého na nebesích otcem jejich, a ač toho nevyslovuje, přece jest ve slovech jeho ta sladká pravda obsažena: „*Maria Panna, Matka Boží, Rodička Nejsvětější, jest Matka spravedlivých.*“ A sv. apoštol dí: „*Který posvěcuje, i kteří posvěceni bývají všickni z jednoho, pro kteroužto příčinu nestydí se nazývati je bratřími.*“ Jsou tedy spravedliví bratři Páně a tak synové Matky Boží a ona matka jejich.

A jest jí tím spíše, poněvadž nám jest s kříže Páně za matku poručena, neboť chtěl umírající Její Syn učiniti ji matkou znovuzrození, jako se stala mučnictvím svým na hoře Kal-

¹⁾ Io. 20, 17.

varske spolupůsobitelkyní na našem vykoupení. Řekl k ní zajisté Kristus Pán: „Ženo, hle syn tvůj!“ a k sv. Janovi: „Hle, matka tvá“ ¹⁾, jakoby říci chtěl: „Matko, hle Kristus tvůj, jehož jsem já milostí svou učinil synem tvým, a ty jej hořem svým zde pod křížem zrodila, a v něm všechny ty, kdož budou ve mne věřiti.

Učenf toto, že Matka jednorozeného Syna Božího jest zvláště matka spravedlivých, jest učení od starodávna v církvi sv. předkládané. *„Tato jediná žena (foemina) dí sv. Augustin jest dojista podle ducha matka údů Spasitelových, neboť k tomu působila láskou, aby se věřící v církvi rodili, kteřížto jsou údobé oné hlavy, podle těla ale jest matka této hlavy“* ²⁾.

Sv. Anselm ³⁾ učí: *„Jako Bůh svou mocí a úpravou všech věcí (parando omnia) otec jest: tak jest blahoslavená bohoděička Maria matka a paní všech věcí, anť všechno obnovila (cuncta reparando).“*

Serafský učitel církve sv. Bonaventura takto dí o matce nejsvětější: *„Maria jest netoliko vlastní (singularis) matka Kristova, ale i matka všeobecná všech věřících. Odtud dí svatý Ambrož: Jestliže jest Kristus bratr věřících, proč by nebyla ona, ježto Krista zrodila, matkou věřících? Radujme se z ní všichni, nejmilejší, a v radosti své zvolíme: Požehnaný bratr, skrze něhož jest Maria matka naše, a požehnaná matka, skrze níž jest Kristus bratr náš“* ⁴⁾. Za tou příčinou sv. František z Assissi, serafinský zvaný, vděčností a láskou ku Marii Panně celý jest jat a uchvácen, jak sv. jeho životopisec serafinský učitel píše ⁵⁾, „poněvadž pána majestátnosti bratrem naším učinila“ (eo quod Dominum mejestatis fratrem nobis fecerit.) Sám ale sv. Bonaventura toutéž vděčností ku Matce Páně zanicený dí ⁶⁾: „Dobře dí Anselmus: Paní matko (Domina mater), skrze níž takového bratra máme, jaké díky a jakou chválu máme tobě za to vzdávati?

¹⁾ Jan. 19. 26. 27. Vide Origenem. „In Joannem praefatio.“

²⁾ S. Aug. De s. Virginitate cap. 6.

³⁾ S. Anselmus. De Excell. Virginis. Cap. 11.

⁴⁾ S. Bonaventura. In Speculo virginis.

⁵⁾ S. Bonaventura. In Vita s. Francisci.

⁶⁾ S. Bonaventura. In speculo Virginis.

Sv. Antoninus učí: že jest Panna nejsvětější s kříže za matku dána těm, kdož jsou spravedliví, neboť jako nás zplodil Kristus Pán utrpením na kříži, tak také nás zrodila soutrpitelka Maria Panna, spolu trpěvši pod křížem: „Poněvadž však „Joannes“ (Jan) se vykládá slovy: „v němž jest milost, dává se každému, kdož slove Jan, a jest jím, v němž totiž jest milost posvěcující, Panna Maria za matku.“ Na to uvodí tentýž svatý slova Anselmova: „Jako Kristus nás slovem pravdy zplodil ku duchovnímu bytu milosti (ad „Esse“ gratiae spirituale) na kříži trpěv: tak také nás blahoslavená Panna Maria trpěvši spolu se Synem počala a porodila, anť za nás nevýslovné tresty přetrpěla ¹⁾).

Sv. Brigitta vypravuje ve zjeveních, ježto od Matky Páně měla: že se Bohu zalíbilo, aby byla Maria Matkou Boží, a tím že jest matkou všech svatých, i těch, jižto již na nebesích kralují, kteří, ač mají radost plnou a nevýslovnou, přece se radují, vidouce tvář královny své nebeské; ona jest také, jak sama dí, matkou duší v očištcí jsoucích: „Jsem také matka všech, kdož jsou v očištcí, poněvadž všechny tresty, ku kterým jsou k vůli očištění svému zavázáni za hříchy své, na prosby mé každou hodinou na jistý způsob se umírňují: tak se Bohu zalíbilo, aby některý z jejich trestů, k nimž jsou podle přísné spravedlnosti Boží zavázáni, se umenšil“ ²⁾).

Matka přesvatá jest ale matkou veškerého člověčenstva, jakož svrchu bylo řečeno, a paní a vladařkou, ona za spásu jeho a za hříchy jeho byla soutrpitelkou, milovala a miluje člověčenstvo, jako kromě Boha nikdo. Ona znala, že trpí Její Synáček za hříšníky, že přišel, aby je očistil slovem života, a učinil je syny svými, a proto sjednána jsouc s vůlí Syna svého, vyhledávala ona a vyhledává spasení těch, kteří byli pro hříchy zahynuli, aby je k životu přivedla. Za tou příčinou ji jmenují otcové svatí „olivou“, „nadějí“, městem útulku (civitate refugii) archou Noemovou, oknem, žebříkem a bránou do nebes, zvláště ale matkou milosrdenství, a tak milosrdnou matkou hříšníků, jižby se káti chtěli.

¹⁾ S. Antoninus. IV. Parte. Tit. 15. cap. 2.

²⁾ S. Brigittae. Revelationum C. IV.

Sv. Efrem vzývá takto Matku Boží: „Buď zdráva, Paní naše, jež vyprosuješ úmluvu a mír věřícím svým ¹⁾. A zase ji pozdravuje: „Buď zdráva, útočiště hříšníků a jejich přibytku pohostinný, buď zdráva, útulku v Jerusulémě, do něhož se mohou totiž utéci hříšníci, a ti, již ve svaté církvi, Jerusalemem naznačené, žijou“ ²⁾.

Podobně dí sv. Jan Damascenský: „že Maria Panna jest útlukem všem těm, kdož se k ní utíkají“ ³⁾.

Sv. Jan Damascenský, Ondřej z Kreta, sv. Bernardin Senenský a jiní jmenují Pannu nejsvětější archou Noemovou, a sv. Bernard vykládá příčinu, za kterouž toto jméno se jí přikládá: „Archa Noemova vyznamenávala archu milosti, výbornost totiž Mariinu. Jako se skrze onu zachránili všichni před potopou, tak skrze tuto ochráněni býváme před ztroskotáním pro hřích. Onu vystavěl Noe, aby před potopou byl zachráněn; tuto Kristus sobě připravil, jenž jest mír náš a pokoj, aby pokolení lidské vykoupil. Skrze onu bylo toliko osm duší spaseno, skrze tuto všichni ku životu věčnému povoláni jsou. Skrze onu stalo se osvobození málo lidem, skrze tuto stala se spása lidskému pokolení“ ⁴⁾. Tentýž medotekoucí učitel církve napomíná tudíž ku důvěře k matce milosrdenství, neboť za útočiště právě hříšníkům dána jest z vůle Páně ona: „Dal ti Bůh Krista skrze Marii k vůli spáse, poněvadž jsi ale byl nehodný, aby ti udělena byla: dána jest ti Maria, abys skrze ni obdržel, cokoliv máš, kterážto, poněvadž matka jest, zrodila tobě Boha, poněvadž ale Panna, vyslyšena jest ve věci tvé a celého pokolení lidského pro uctivost svou od Boha“ ⁵⁾.

Sv. Antoninus mluví o tomto předmětu dí: „Poněvadž skrze ni (Marii Pannu) vyšlo s nebe, cokoliv ze stvořené milosti na zem se dostalo, slove ona Matka Milosti a matka milosrdenství Za druhé cokoliv dobrého ze země na nebe vstoupilo, jako svatí všichni, vstoupilo tam skrze ni, jakožto bránu . . . totiž skrze požehnání ovoce, Syna jejího“ ⁶⁾.

¹⁾ S. Ephrem. Syr. De laud. Virg.

²⁾ S. Ephrem. Tamtéž.

³⁾ S. Joannes Damasc. Orat. II. de dorm. Virg. et de sepulcro Virg.

⁴⁾ S. Bernardus. Serm. de B. V.

⁵⁾ Tentýž. Serm. III. In Vigil. Natal.

⁶⁾ S. Antoninus. IV. P. Tit. 15. cap. 20. § 12.

Sv. Brigitta vypravuje, že sv. Panna takto o sobě vyřkla: „Já jsem matka spravedlnosti veškeré, kteráž jest na světě, jižto Syn můj láskou nejdokonalejší miloval, a jako jest ruka mateřská vezdy odhodlána, aby se opřela nebezpečstvím k vůli zachránění srdce syna svého . . . tak i já jsem odhodlána, chrániti spravedlivé, kteří jsou na světě, a je osvoboditi od veškerého nebezpečství duchovního. Já jsem také „jako“ (quasi) matka všech hříšníků, již se chtějí polepšiti, a mají vůli více nehřešiti naproti Bohu, a mám tu vůli i hříšníka v ochranu svou vzíti, jako matka laskavá, když vidí syna svého přicházeti sobě vstříc, jehož nahého pronásledují nepřátelé, mající meče ostré; či snad by se ona neopřela mužně nebezpečstvím, aby syna svého z rukou nepřátel osvobodila, a vyrvala, a v lůně svém radostně zachovala? Tak činím a budu činiti já všem hříšníkům, kdožby za milosrdenství u Syna mého prosili, hříchů litovali, a Boha milovali“ ¹⁾).

Tak sv. Brigitta ve svých spisech, od sv. stolice schválených. Jáť ovšem vím, a vědí to kněží, a věřící, že schválení knihy nedává ujištění, že ve knize schválené nic není nepravdivého; alebrž že není v knize nic, co by se protivovalo učení katolickému o víře a o mravech, a tudíž také nedává církev Boží o tom svědectví nad pochybu jisté, že sv. Brigitta sv. Pannu viděla, a že matka čistého milování laskavá slova nadzmíněná mluvila, ač toho také nezapírá. A však ať tomu jakkoliv, to jisto jest, že jest Maria Panna Matkou milosrdenství, a outočištěm hříšníků. Církev ji tak jmenuje den co den, a křesťanstvo na celém světě oslavuje ji: „Zdravas Královno, matko milosrdenství, živote, sladkosti, buď zdráva.“ „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás za hříšné,“ a my všichni ji vzýváme:

Matko Milosrdenství, outočiště hříšníků, oroduj za nás.

XIII. Nabyté mravné cnosti Rodičky Boží, zvláště ale pokora její.

Mravné ctnosti jsou ty, jimiž mysl naše a jednání ohledem na věci stvořené dobře jsou zřízeny.

Ony mohou sice v člověku býti bez tří božských ctností, zejména bez bohoslovné lásky, na způsob ovšem nedokonalý,

¹⁾ S. Brigitta. Revel. l. IV. cap. 138.

a proto se také nabyté (*acquisitae virtutes*) zovou: ale tři božské cnosti jsou s mravnými nerozlučně spojeny, a sice v tom smyslu, že bohoslovná láska nemůže bez nich obstát. A to snadno lze poznati z toho, když se povází, že mysl naše stává se ohledem na Boha vírou, nadějí, zvláště láskou bohoslovnou dobře zřízena, jako milostí posvěcující všecka duše naše do řádu nadpřirozeného přenesena a dobře spořádána bývá ku dosahu nadpřirozeného cíle svého. Tomu-li ale tak jest, pak bývá i láskou bohoslovnou všecka mysl naše ohledem na věci stvořené dobře zřízena, neboť jest naplněním zákona a vůle Boží ve všem.

Ježto ale mravné cnosti ve smyslu svrchu naznačeném nerozlučitelné družky božských cností jsou, vlévá nám je Bůh ihned, když nám udílí milost posvěcující, aby tou měrou byla mysl naše v řádu nadpřirozeném ohledem na stvořené věci dobře spořádána, jako jest bohoslovnými cnostmi ohledem na Boha dobře zřízena ¹⁾.

O matce přesvaté ale víme, že jí byly již v trpném početi jejím netoliko bohoslovné cnosti vštípeny, ale i mravné, jež bohoslovci o sobě vlitými zovou, a jimiž svatá dušinka její dobře zřízena byla ohledem na věci stvořené, alebrž že jí byly uštědřeny i cnosti případnostně (*per accidens*) vlité, jimiž přesvatá mysl její byla ku všem mravným cnostem a ku konání jejich nachýlena.

Jestliže tedy, jakož svrchu dotčeno bylo, jsou mravné cnosti nerozvížitelné družky cností Božských, tož byly všechny souladně ve svaté dušince Marie Panny. Podklad ale a život nadpřirozených cností jest milost posvěcující, čím velikolepější a hojnější tato jest, tím velikolepěji a hojněji se rozvinují cnosti bohoslovné a nadpřirozeně mravné cnosti. Panenka Maria ale měla po Kristu Pánu milost sobě udělenou tu nejdokonalejší, a tak dojísta také i cnosti veškery, a tak byla dobře zřízena ohledem na sebe a na bližní své.

Panenka Maria ale netoliko byla ochotna a nakloněna ku konání cností mravných, alebrž ona je i vykonávala v dokonalosti nevýslovné, jakž snadno seznáme z nevýslovné její lásky k bližnímu.

¹⁾ S. Thomas. S. I. 2. q. 63. art. 3.

V ní byly na způsob nejdokonalejší čtyry stezejné ctnosti mravné: moudrost (opatrnost), spravedlnost, statečnost a střídmost.

Moudrost (opatrnost) zdokonaluje člověka ohledem na rozum jeho, spravedlnost ohledem na jeho vůli, statečnost ohledem na snaživou sílu (*appetitus irascibilis*), aby tatáž vůle se nedala ničím odvrátiti od plnění zákona Páně, střídmost ohledem na popudy, ježto smyslům lahodí (*appetitus concupiscibilis*).

Panenka Maria byla Panna nejmoudřejší, neboť ona nejlepší stránku vyvolila, Pána Boha neskonale milujíc, do něho se ponořujíc, milost sobě danou opatrujíc, a stále jí rozmáhajíc. A ponořena jsouc v neskonalou moudrost Boží byla skrovná v mluvení. Ona, jak evangelium zvěstuje, a jak sv. Bonaventura rozjímá, jenom sedmkrát mluvila: třikrát s Bohem, dvakrát s andělem a dvakrát s člověkem. S andělem mluvila slovo čistoty: „Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám“, a slovo pokory: „Ejhle dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého“; s člověkem slovo lásky, když svatou Alžbětu pozdravila, slovo napomínání, když řekla služebníkům v Káni galilejské, aby učinili, cokoli by jim přikázal Kristus Pán; s Pánem Bohem slovo díků: „Velebí duše má Hospodina“; slovo bolesti pro ztrátu Synáčka svého: „Synu, proč jsi nám tak učinil;“ slovo útrpnosti: „Vína nemají“¹⁾. Církev svatá ji vzývá právě slovy: „Panno nejmoudřejší, oroduj za nás.“

Panenka Maria byla Panna nejspravedlivější, neboť spravedlnost se jeví zvláště v tom, když jsou nám práva bližního našeho svata, a my ochotni jsme, nikdy jich nezkracovati, alebrž každému, což jest jeho ponechati. Ale sv. Panna bližního, člověčenstvo celé neskonale milovala, a tož již z té stránky všechno na něm ctíla, a všeho si vážila, čeho Bůh udělil jemu, avšak ona nejenom že nechtěla, aby někdo byl zkracován v dobrou, alebrž u své neskonalé lásce toužila, aby všickni lidé se rozhojňovali v dobrech Bohem jim propůjčených, a nevylučovala ze své lásky nikoho, ani nepřátel Páně, anobrž i jim žádala, aby Bůh je přijal na milost a dal jim nárok na dobro neskončené v nebesích. A proto ji zove církev netoliko matkou milosrdenství, ale i pannou nejspravedlivější, ano zrcadlem spravedlnosti.

¹⁾ S. Bonaventura. In Speculo Virg. cap. 8.

Panenka Maria měla v stupni nejdokonalejším ctnost statečnosti, než o té šířeji budeme rozjímati v rozjímání o královském mučeníctví jejím.

Panenka Maria měla ctnost střídmosti, a sice ve způsobu takovém, v jakém nižádný tvor ji neměl a míti nemohl, a to zvláště z toho jde, že svatá Panna měla z Boží milosti ustavičný klid v dušince své, že vévodila všem mohutnostem svým na způsob po Kristu Pánu nejdokonalejší, a proto stkvěly se v ní právě ony ctnosti, jež těsně přiléhají ku střídmosti; její mírnost, dobrota, skromnost a pokora.

Pokora svatá jest vedle čistoty ta zvláštní ctnost, jížto vynikala Panna Nejsvětější. Obě, i čistota i pokora jsou na výsluní mezi ctnostmi mravnými. Čistota jest ta nejkrásnější ctnost těla, pokora ta nejkrásnější ctnost duše. Čistota svaté panny byla více nežli andělská, a čistota její měla svůj hluboký základ v její neskonalé pokoře.

Pokora jest ona ctnost, jížto se podřizujeme Bohu, a všem lidem pro Boha ¹⁾).

Že jest povinno, Bohu se podrobiti, jest snadno nahlédnouti, anť Bůh jest Pán náš, a my všichni víme, kterak skrovní jsme, a Boha potřebni. Avšak že se pokora i v tom zakládá, abychom se i lidem pro Boha podřídili, snadno jest nahlédnouti. Na člověku zajisté dvě jest věci: dobra od Boha, a věci, jichžto člověk jest původem, skutky jemu vlastní. Jestliže ale jest zjevno, že se máme Pánu Bohu podříditi, tož také pravda je, že máme se podrobiti jemu v tom, co on jest o sobě, ale i v tom, co jest od něho na bližním ²⁾).

Co výlučně jest nám vlastní, buď nedostatečné a nedokonalé jest, neb i nanicovaté a hříšné, a z tohoto ohledu svatí a světice Boží sebe převelice nízko kladli, nejednou zcela upřímně vyznávající, že jsou ti nejhorší na světě, jakož tak v obyčeji měl pokorný světec František z Assissi.

Pokora svatá se jeví tím, když rádi a ochotně uznáváme, že všecko, což jsme, z Boha máme, když uznáváme, že jsme nehodni darů Páně, když netoužíme, aby nás jiní ctili, když

¹⁾ S. 2. 2. q. 161. art. 2. Humilitas est subjectio hominis ad Deum, et subjectio ad omnes homines propter Deum.

²⁾ S. 2. 2. q. 161. art. 3.

nižádným nepohrdáme, alebrž výše než sebe stavíme ohledem na své nedostatky a přednosti bližního; když se Bohu podrobujeme, a lidem pro Boha, když rádi ponížení snášíme, a velikosti jména a důstojnosti sobě nežádáme.

Pokora svaté Panny byla neskonalá, a to již z toho jde, že její ctnosti po Kristu Pánu byly ty nejdokonalejší, a proto musela býti pokora její přehluboká, neboť ona jest základ ctností: *„Chceš-li býti velikým, dí sv. Augustin, s nejmenším začínej, chceš-li zříditi budovu vysokou, měj nejprvé na paměti základ pokory, a čím větší množství kamenů má býti na ní zbudováno, tím hlubší se musí kopati základ“*¹⁾.

Pokora sv. Panny byla neskonalá, neboť se v ní Pánu Bohu nad jiné zalíbilo. Tak jako nelze bez pokory Pánu Bohu se v obět dáti, v Něho věřiti, Jej milovati, tak také nelze bez pokory ni jediné cnosti křesťanské mravné míti. Na pokoře zbudováno křesťanství, Kristus Pán sám se ponížil vzav na se člověčenství, na pokoře se vzdělává celý křesťanský život. Bez pokory nemůže býti v člověku nic v pravdě křesťanského, nic pravdě Bohu milého. A zase čím větší pokora v člověku, tím větší jest možná obět Pánu Bohu pro Boha, a tím dokonalejší je podřízení lidem pro Boha, a tím větší také zalíbení Pána Boha nad ním. Panenka Maria byla ale Bohu ta nejmilejší, a proto byla i pokora její ta nejdokonalejší.

O pokoře svaté Panny dává svědectví všecek její život. Ona byla od svého nejútlejšího mládí podrobena Pánu Bohu, a všecka jemu oddána činí slib ustavičného panenství, a slyšíc od anděla, že ona nevezme ourazu, svolí-li státi se matkou Boží, ochotně svoluje.

Ona se mileráda podřizovala rodičům svým, a odevzdána byvši do chrámu pilně plnila rozkazy kněží, jimž byla svěřena.

Když se naplnila doba, aby v pannu dospěvši opustila chrám a kněží o ní uzavřeli, že má býti dána v ochranu sv. Josefovi, a proto s ním býti zasnoubena, neodporovala, důvěřujíc v Boha, jemuž zřekla se panenství. Ona se podrobila, vědouc, že svatý její ženich tentýž úmysl chová, nikdy nezrušiti panictví svého. Podrobila se v tom také sv. Panna vůli Boží, daouc se v ochranu a pod vládu sv. Josefovi, ač ho svatostí svou daleko převyšovala.

¹⁾ S. Augustin. De verb. Dom. Serm. 10. cap. 1.

Když archanděl sv. jí poselství přinesl, a ona vyrozuměla, že se má matkou Boží státi, leká se, ne proto, že anděla viděla, neboť služeb andělských se jí nejednou dostalo, ale nad tím, že má dospěti k tak neskonale důstojnosti, a nad tím, aby snad ouhony neutrpělo, k čemu se Pánu Bohu slibem svým zavázala. A když svolila a svolivši v těle svém počala, a tak královnou nebeskou se stala, není nic na ní, z čehož by lze shledati, že sv. Panna byt i jen po skrovnu na své pokorné mysli ztratila; neboť zove sebe dívkou Páně, ač se stává matkou Páně.

Stavši se matkou Páně, královnou nebes a země, odchází s chvátáním na hory do města Judova (Luk. 1, 39 seq.), ne aby tam se vychloubala, co s ní byl učinil Bůh, a kterak jest nade všecko tvorstvo vyvýšena, ale aby, uslyševši od anděla, že sv. příbuzná její Alžběta ve své starosti byla počala, jí ku službě byla, a tak setrvala u ní, až když se naplnili její dnové. Svatá panna nepřišla, aby se honosila: a však Bůh nechtěl, aby před Alžbětou zakryto bylo tajemství vlastní Syna Božího, a zahalena neskonalá důstojnost Rodičky Boží; proto naplněna jest Alžběta Duchem svatým, aby slávu přesvaté Panenky hlásala, neboť zplésalo nemluvnátko v životě jejím, a ona poznala, že matka Boha samého navštívila ji. Až když poznána byla, netají pokorná královna andělů, co se stalo s ní, a zpívá Pánu Bohu světodějně, od té doby na stotisíckráte a více na Východě a Západě opakované: „Velebí (Magnificat) duše má Hospodina.“

Pokora tato, (a snad také neznámá jí o tom vůle Boží), bránila sv. Panně, odhaliti sv. Josefovi důstojnost svoji, ač se bylo po lidsku obávati, aby její bezúhonná čest jinak neutrpěla. Přesvatá dívka zvyknuvši Bohu věčnému a jeho řízení všecko podrobovati, ponechala sv. Jeho vůli, aby s ní naložil, jak se jemu líbí, chtějíc raději trpěti, nežli míti ouraz na pokoře své, a nebo podstoupiti něco, co by se nesrovnávalo s úradou Boží.

Zasnoubena jsouc sv. Panna sv. Josefovi, vedla za jeho řízením domácnost. Sv. ženich její nic se nedozvěděl z úst Marie Panny o tajemství vtělení Božího, a uviděv, že nosí plod v životě svém, trpěl velice. On prý, jak blahoslavená sestra Margareta ¹⁾ vypravuje, sobě nedovolil, odsouditi sv. pannu, a nebo jí

¹⁾ Dr. Fried. Poesl. *Leben der gottseligen Schwester Margaretha vom heil. Sacramente. Passau 1842. pap. 245.*

míti v podezření, a i když se na tom ustanovil, ji tajně propustiti, nestalo se tak z vůle volné, ale v návalu uchvácené mysli. Byla to chvíle trpkého okoušení pro sv. Josefa. Avšak Bůh uvaliv na něho hoře, vytrhl ho, neboť se mu ukázal anděl a řekl: „Josefe, synu Davidův, neboj se vzíti Marii, manželku svou; neboť, což z ní zrozeno jest, z Ducha svatého jest. Porodit pak syna a nazveš jméno jeho Ježíš; tenť zajisté vysvobodí lid svůj ze hříchů jejich“. ¹⁾

Sv. Panna nezvěštovala pro pokoru svou sv. Josefovi nic z toho, což se jí bylo u Alžběty sv. přihodilo, neřekla, kterak sv. Alžběta ji velebila, a jak i nemluvně v životě jejím zplésalo: neboť kdyby byla něco zvěštovala, byl by se byl sv. Josef tak velice nezarmoutil, vida, že Panna Maria ve svém životě počala.

Také tomu nedopustil Bůh, aby sv. Panna zvěštovala sv. Josefovi, co se s ní událo, neboť věci nadpřirozené se udály s ní, a proto bylo přiměřeno, aby anděl Boží způsobem nadpřirozeným sv. Josefovi ohlásil o přesvatém početí Marie Panny. Měl zajisté Bohem ustanovený strážce Rodičky Boží, a pěstoun Jejího dětátka na způsob nadpřirozený svědectvím s nebe býti přesvědčen, že co se z Panny Marie narodí, bude sám Syn Boží.

Z pokory se podrobila také královna nebeská rozkazu císařovu, aby každý k vůli sčítání lidu do svého města se přihlásil ²⁾. Byla matka Páně tehdaž v devátém již měsíci těhotna, a přes to ochotně se podvoluje, vědouc že se podřizuje rozkazu tomu pro Boha, jehožto správou vše se děje, a podle jehož vůle se měl Spasitel v Betlémě naroditi.

Když do Betléma přišli, nenalezli, ač hledali, místa, kam by hlavu sklonili, a nenalezše, a odevšad odpuzeni byvše, do jeskyně (chléva) se uchýlili. Matka Boží znala, ač pokorná byla, přece ze všech tvorů nejlépe důstojnost mateřství svého. Ona věděla, že dnové těhotenství jejího již se naplnili; a přece nemyslí pokorná, přesvatá panenka, jak dí tatáž blahoslavená Margareta, nic na sebe, alebrž pouze a jedině na tajemství vtělení Syna Božího.

Tam tedy v chlévě rodí královna nebeská Boha samého, a neshledává, že by neskonalá důstojnost její pro toto veliké snížení byla snížena!

¹⁾ Mat. 1, 20. 21.

²⁾ Luk. 2, 1.

Sv. Josef řídí přesvatou rodinu tuto; a proto ne jí, ale sv. Josefovi se ukázal anděl Páně a poručil jemu, aby vzav matku a její dítě do Egypta utekl, a Panna Maria ač bohorodička, ráda se podrobuje řízení jeho.

Ona se podrobuje, ač dobře ví, že dědičný hřích nič na ní neměl, že nepodléhá kletbě, již dědily ženy po pramáteři své, že přecistá a nepoškvrněná je, přece zakonnitému očišťování.

Když dítě Ježíš při slavnosti v Jerusalemě setrval v chrámě, a rodičové jeho nezpozorovali toho, a později shledavše, že se nevrací s nimi, vrátili se do Jerusalema. Teprv po třech dnech ho v chrámě našli. Svatá Panna, ač matka Spasitelova vlastní, neklade oslovivši Syna svého, jména svého z pokory napřed, alebrž hlavu přesvaté rodiny, svatého Josefa: *Synu, praví, proč jsi nám tak učinil, aj otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe*¹⁾. Sv. Augustin o tom řeč čině takto dí: *„Nesmíme, bratři, mlčením pominouti, k vůli kázni žen, té skromnosti svaté Panny Marie. Ona zasloužila, poroditi Syna Nejvyššího, a byla ta nejpokornější, anť ani sebe ani jména svého nad chotě (marito) svého nevynášela, aby řekla: „Já a otec tvůj“, alebrž „Otec tvůj a já.“ Ona nebéře zřetele ku důstojnosti života svého, nýbrž ku řádu manželskému, poněvadž hlava ženy jest muž*²⁾.

V Káni Galilejské jsouc matka Páně milosrdenstvím hnuta řekla ku Kristu Pánu: *„Vína nemají.“* I dostalo se jí odpovědi ná pohledně tvrdé: *„Co mně a tobě ženo? ještě nepřišla hodina má*³⁾. A jak se zachovala královna nebeská? Matka svatá neodvětila ničehož, alebrž jsouc ticha, mírna a pokorná nepochybovala ani na okamžik, že by Božský její Syn pomoci nechtěl, ale u své důvěrné pokoře praví ku služebníkům: *„Což vám řekne, učinite.“*

Nikdy nebylo matky vznešenější nad matku Páně Marii Pannu. Ona byla z rodu královského, ctnostmi svými neskonálními náde všechny dcery pozemské vyvýšena, trvala v Boží rodině, jsouc dcerou Boha Otce nejmilejší, matkou Boha Syna a nevěstou Ducha Božího, přátelství jejího s Bohem neporušil ani mráček hříchu ni toho nejmenšího, ani myšlenka, ba ani

¹⁾ Luk. 2, 48.

²⁾ S. Augustin. Serm. 65. De Diversis cap. 11.

³⁾ Io. 2, 4.

hnutí ku zlému nebylo v ní, a což vyniká nad nebe samo, byla Panna neporušena, nejčistší, a neporušena jsouc zároveň matka Boha nejsvětějšího. A ta milá matka královská, matka nebeská se toho dožila: že Synáčka jejího nenáviděli až k smrti, že i příbuzní vlastní ho pronásledovali; ona se toho dožila, že jedno-rozenému Synu Božímu, synu to jejímu posedlost ďáblem vytýkali. A hle! ta milá královská Panna, svatá Boží Rodička, nikde se nevyrušuje z tiché, trpělivé pokory své, tiše nesouc hrozné břemeno na ni vložené!

Nastalo pro Pannu nejsvětější snížení nejtěžší. Jejího Synáčka Božského jali, svázali, trýznili, při soudním dvoře s ním nehodně, tyransky nakládali, celou noc týrali, u Herodesa s ním ousměšné a potupné žerty tropili, u Piláta bičovali, že nebylo ani místočka na něm, anoby nebylo zraněno. Odsoudili ho k smrti nejohavnější, a smrt tu na něho volali zástupové, za něž za nedlouho umíral, a jimž nesčíslné dobrodiní prokázal; na to vložili kříž na jeho svatá ramena, . . . a tak potupený a zohavený ubíral se břemeno těžké nesa Syn Marie Panny. Každý krok Jeho byl potupou stížen, jíz se jí z mnoha stran dostávalo, a tak zohaveného a potupeného spatřila Ho matka nebeská. Se všech stran na ni hleděno, zřídka kde bylo útrpnosti viděti, všady jakoby na ni ukazovali řkouce: „Hle matka zločincova!“ Ale matka přesvatá ubírá se ač s pukajícím srdcem na horu Kalvářskou. Tisíce lidí jest kolem potupného kříže, na němž u nevýslovných bolestech pní její Syn, shromážděno, a právě pod hanebným křížem stojí Matka Boží, zároveň se Synem svým pohaněná a potupená dcera královská, královna panen, královna mučeničů, královna andělů. Bohorodička ale, ač nevýslovně pohaněná a v srdci svém mateřském zraněná, neplápolá hněvem, nehrozí, nevolá pomstu, ale tiše a pokorně, jako čistá ovečka, ana nám porodila beránka, Krista, stojí. Stojí a přijímá pohanění na svá ubohá ramena mateřská jako by říci chtěla: „Hle, národové! já jsem matka ode všech potupeného, a jako zločince ukřižovaného a utrápeného jediného Synáčka svého!

Celý život Matky Boží byl ustavičnou pokorou. Ač byla nade všecky vznešenější, vede život skromný, až nade všecko pomyšlení. Ona se nikdy nedere do popředí, nevyhledává pro sebe ani té nejskrovnější pocty, ač jest matka Syna podle světa velikého, matka divotvorce, a učitele, jemuž se obdivují zástu-

pové, nehledá pocty, ač ví, že jest Bohem samým nade všecko povýšena, a že za nedlouho ji budou velebiti všichni národové.

Když Kristus Pán na nebesa se odebral, a ona zůstala z vůle Páně ku potěše osiřelé církve na zemi, nechtěla ani tehdaž, anť nyní nebylo nikoho vznešenějšího nad ní na světě, skromnosti se odřici, alebrž v stále pokoře v pozadí sebe staví, a tak jako postrčena jsouc dívkou Páně nejpokornější se býti osvědčuje.

Ve skutcích apoštolských jí také nejmenujou z předu, ale dávají do pozadí, činíce o ní zmínku teprva za apoštoly, ano i za ženami, jež spolu se sborem apoštolským jednomyslně na modlitbách trvaly. „*Ti všickni, (t. j. apoštolové) byli trvající jednomyslně na modlitbě s ženami, i s Marií, matkou Ježíšovou, a bratřími jeho.*“ „Ve skutcích apoštolských, dí sv. Bernard, čteme, že apoštolé navrátivše se s hory Olivetské trvali jednomyslně na modlitbě, a ač tam byla také Maria, nejmenuje se na místě prvé, ona jest nade všecky, i výsadou Syna svého, i výsadou svatosti své; ale teprv po ženách, poněvadž naposledy se představila, aby jako nejposlednější ze všech za vdovami, a kajicnicemi, ano za tou, z níž sedmero ďáblů bylo vyhnáno, a tak se ponížila skromností nevýslovnou, a tudíž zaslouženě stala se Paní všech i nad anděly jsouc povýšena“ ¹⁾.

Nicephorus dí o ní: „Byla Maria ve všech věcech počestna a vážna, (převelmi mlčenliva), velmi málo a jen co bylo třeba mluvit, ochotna ku slyšení, velmi vlídná prokazujíc každému čest a úctu . . . Ona užívala řeči slušně svobodné ku všem, nasmála se, bez pobouření, a zvláště bez zlosti. (Decenti dicendi libertate adversus omnes homines usa est, sine risu, sine perturbatione, sine iracundia maxime): Nebylo v ní hrdosti, byla prostouňka, nikdy nebylo přetvářky na obličeji jejím, neměla na sobě nic schoulostivělého, alebrž všade na jevo dávala neskonalou pokoru“ ²⁾.

Vynikala tedy Maria Panna jako svatostí, tak i hlubokou pokorou. Pokora její tím více se jeví, čím vznešenější, ano nevystihlá byla důstojnost její. Zvláště vidna jest pokora její při návštěvě u svaté Alžběty. Sv. Alžběta ji velebí, pokorná ale

¹⁾ S. Bernardus. Sermone. Signum Magnum.

²⁾ Nicephorus l. II. hist. cap. 23.

a přesvatá dívenka Maria všecko dobré na sobě k Bohu odnáší. Medotekoucí učitel sv. Bernard překrásně o tom dí: „Když Alžběta od Ducha sv. poučená se divila nad osobou (Panny Marie) přicházející a pravila: „Odkud mi to, že matka Pána mého přichází ke mně?“ zpomínajíc, kterak zplésalo nemluvnátko v životě jejím, a blahoslavíc víru té, kteráž uvěřila; byla to zajiště veliká chvalořeč, a však zbožná pokora nedopustila, toho, aby se jí něco ponechalo, nýbrž všecko raději Tomu přikládala, jehožto dary na ní se velebily ¹⁾. „V ničem, dí sv. Ildephonsus z Toledy, si nezakládá Panna na sobě; v ničem se nevynáší; alebrž všecka v Bohu se raduje, a všecka velebí Pána duše své. Nepřipisuje sobě zásluhy nižádné, nic na sobě nevychvaluje, nýbrž žádá sobě pouze těch věcí, kteréž jsou Boží; a proto všecka v něm se veselí, osvojujíc sobě toliko pokoru dívky, ač jest počtēna byla od anděla, jako Matka Spasitelova“ ²⁾.

XIV. Mučeniectví Marie Panny.

Utrpení většího na světě nikdo nesnášel, jako Spasitel, Kritus Pán. Vše se shrnulo, aby mučeniectví jeho neskonalé, nevyslovitelné bylo.

On byl Spasitel, nesl neduhy naše a bolesti naše on snášel, t. j. snášel veškeru hrůzu hříchů veškerých, hříchu dědičného i hříchů osobných, jež byly před ním a po něm páchány, a budou páchány až do dne soudného. Znal hrůzu každého hříchu smrtelného, jenž má do sebe nezpytatelnou hloubku zloby a nepravosti, a jízto dokona seznati a vystihnouti nikomu nelze, leč kdo vystihl nesmírnost a neskončenost Boha samého. Kristus Pán ale znal Boží podstatu, neboť byl Bůh, člověk v osobě jedné a to Božské, věděl tedy, co jest to, urážeti neskončenou velebu Boží v míře plné, a znal, jak veliké je to zlo, odvrátiti se od Boha s potupou; a teď leželo na něm celé neskonalé břemeno všech hříchů, ať je znal všecky, za něž umíral.

Nikdo na světě nemiloval více člověčenstva, a nemohl milovati, jako Bůh-člověk Kristus, jenž sebe sama za ně vydal, a nikdo nemohl lépe vystihnouti, co člověk hříchem smrtelným ztrácí; a proto nikdo větší bolestí nad ztrátou touto pojat ne-

¹⁾ S. Bernardus. Ibidem.

²⁾ S. Ildephonsus. Serm. II. de Assumptione.

byl, jako Spasitel. Krvavý jeho pot na hoře olivetské dává o tom svědectví.

To všecko sjednotilo se k mukám nevýslovným, jež trpěl Kristus Pán bičováním, trním korunováním, neslýchanými potupami, a na konec ukřižováním a opuštěností svou na kříži.

A však po utrpení Páně nebylo většího, jako ono Matky Boží.

Matka Boží, jakož učí bohoslovci katoličtí, znala proroctví o zaslíbeném mesiáši daleko lépe, nežli je znali proroci starozákonní, anebo kteříkoliv sv. mužové. Bylať ona nad jiné nejenom milostí Boží obdařena, ale i vědoucností svatou naplněna, a to ihned od útlého věku svého, a když na slova andělova svolila: „Aj já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého“, tuť rozvinula před zrakem jejím Trojice svatá na způsob zvláštní pravdy nedostižitelné, a přede vším tajemství vtělení Syna Božího, a útrapy Spasitelovy.

My víme o Matce Boží, že stále byla v Bohu ponořena, a jako u vytržení, že v Bohu myslila, toužila a žila, víme o ní, že Synáčka svého tak milovala, jako všechny matky širého světa nedovedou svých dítek milovati. A teď věděla o tomto svatém Synáčku svém, ihned v početí, ihned když dlel v životě jejím neporušeném: že po nevýslovném utrpení z tohoto světa smrtí ohavnou sejde. O této pravdě byla tak přesvědčena, že ji stále na očích byla.

Goerres vypravuje ve své mystice o jedné ženě, kteráž ten hrozný dar měla, že poznala způsobem neobyčejným na lidech, jižto měli z tohoto světa sejíti. Viděla totiž nad hlavou téhož, jenž brzo umřítí měl, svíci hořeti. Touto hořící svící nad hlavou jedináčka, ano více nežli svíci byla Marii Panně vědoucnost její o útrápách a smrti Syna jejího.

Jedináček její dlel před očima jejíma, byl krásný nade všechny syny lidské, všechny ctnosti byly v něm v tom nejvelikolepějším a nejsličnějším souladu, tak, jako v nižádném, nebyl jí nikdy ani v tom nejmenším křiv, ona v zraku jeho viděla nejednou zakryté Jeho Božství, nejednou patřila, o tom můžeme býti jisti, na jeho oslavenou Božstvím tvář, ona k němu, jako ku svému vlastnímu Synu se měla, nad ním jako pečlivá matinka bděla: a teď viděla již z předu tu jeho svatou tvář ssinalou, líce zapadlé, a na drahé a milé hlavince korunu trnovou! Viděla

ta nebohá matka nebeská již zpředu hlavinku svého Božského dítěte se kloniti a umírati!

I může se podle toho právem říci: že byla Matka Boží po celý čas života svého matka přebolestná, matka mučenická. I zdá se mi býti zcela na pravdě, že matka svatá ač byla vezdy nevýslovně vlídna a přívětiva, přece nikdy na světě se nesmála, tak že by tradice o Kristu Pánu, že na světě se nikdy nesmával, i o svaté Panně místo měla. A jakby to také mohlo býti při přesvaté dívence Marii Panně a Matce jináče, zvláště od té doby, kde se stala matkou krále mučovníků Krista Pána?

Jeden výtečný bohoslovec katolický uvodí sv. Pannu, ana takto rozmlouvá: „Nechtějte mysliti, že tehdáž teprv pronikl srdce mé meč, tou hodinou, a tím dnem totiž, když jsem viděla miláčka mého od nešlechtníků jatého, a jak se s ním zle nakládá, jak se mu posmívají, jak ho trní korunu, mrskají, na kříž přibíjejí, žlučí a octem napájejí, kopím prohánějí, když jsem viděla, jak (miláček můj) umírá a do hrobu se klade: neboť netoliko tehdáž proklál meč srdce mé, ale již dříve dlouhou cestu skrze mne učinil. Byla jsem prorokyně, a od těch dob, kde jsem se stala matkou, věděla jsem, že toto vše bude trpěti. Když tedy jsem měla Syna svého počatého, když jsem ho v lůně svém zahrřívala, na rukou svých nosila, prsem svým kojila, viděla jsem očima svýma budoucí jeho smrt, předvídajíc ji prorockým, a více nežli prorockým duchem; co soudíte, jaké, jak veliké a jak dlouhé utrpení mateřské a bolesti jsem já snášela? To jest, co pravím: „Milý můj jest mi, jako kytička myrrhy, mezi prsy mými odpočívati bude“ (Cant. 1, 12.)¹⁾.

Téměř jako bohoslovec zmíněný sv. Pannu uvádí, ana dává zprávu o svém dlouhotrvajícím mučení, a že je měla předzvěděné, vypisuje i sv. Brigitta, že sv. Rodička o utrpení Synáčka svého věděla a to do podrobná, a daleko jasněji, nežli prorokové, a že kdykoliv jej do plenek zavíjela, viděla ihned také přesvaté toto tělo biči rozedrané, ruce a nohy hřeby proklané²⁾.

Přes to ale, že Rodička sv. mučení Synáčka svého neustále před očima měla, uváděl ji je Bůh sám stále na paměť.

¹⁾ Rupertus. In cap. I. Cant.

²⁾ S. Brigitta. In sermone Angelico. Cap. 16. et. 17.

On ji obmyslil milostmi neskonalými, naplňoval ji přesladkou útěchou své sv. přítomnosti, v mateřství jejím udělil ji a převáděl na ni celé proudy radostí, jakých nemůže poskytnouti svět, ale také vysýlal na ni trpkosti, jakýchž nižádný na světě neměl, a tím ji připravoval ku veliké oslavě, kteráž na ni čekala.

Před námi zastřel Bůh z lásky a milosrdenství svého budoucnost naši, abychom snad hrůzou budoucích věcí ježto nás čekají, na myslí neklesali; a však jinak jednal s Pannou nejsvětější. Zdá se téměř, jakoby si byl přesvatou dušinku Panenky Marie mezi všemi byl vyvolil, aby srdce Její rozrýval, ač v něm, jako v přecistém stánku, bytoval. Chtěl zajisté, aby přesvatá dívka, Panna i Matka, hořký kalich utrpení až na dno vypila, ať ji připravoval převelikou slávu na nebi a před národy.

Ne nadarmo ji jmenujou národové křesťanští matkou sedmi-bolestnou, ať meč sedmery dopuštěním Božím nebohé srdce její pronikl, ač jí byl denně pronikal, jelikož celé moře útrap budoucích stále jí bylo před očima, aby tak sloučena jsouc co nejúžeji s vtěleným Bohem, tak se jemu v útrapách co nejvěrněji podobala.

Prvý ale meč, slovem zvenčí přišlý, bylo proroctví Simeonovo, jenž ku Marii Panně takto pravil: *„Aj postaven jest tento ku pádu a ku povstání mnohých v Izraeli, a za znamení, jemuž bude odpíráno: a tvou vlastní duši pronikne meč, aby zjevena byla mnohých srdcí myšlení“* (Luk. 2. 34. 35.). Kristus Pán byl tehdaž útlé dítě, milé překrásné pacholátko, sebevědomé a moudrostí naplužené, všechna láska přesvatá Matky jeho trůnila v něm; a hle! právě teď, když uradostněná jedno-rozeného Synáčka svého Věčnému a vlastnímu Otci jeho obětuje to nejdražší, což má, a při tom ať všecko jako v Boha a lásku svou k němu vtržena na okamžik zapomíná na hořký kalich utrpení nejsvětějšího dítěte jejího, přichází stareček, aby ji z vůle Páně z radosti, do níž byla zabrána, vyrušil, a vypravuje: že bude dítě její mnohým ku pádu, a že mu bude odpíráno.

Matička nejsvětější to všecko, jak víme věděla; zde ale ohlašuje jí Bůh sám zevně skrze starečka Simeona, čeho se má nadíti ubohá v budoucnosti. Živě jí tanulo na myslí: kterak vytýkají Synu jejímu, že jest z rodu chudičkého. *„Zdaliž tento není syn tesařův?“*¹⁾, a jak se jim zdá že tento syn tesařův projevuje

¹⁾ Mat. 13, 55.

nepřiměřenou rodu svému moudrost, a proto se nad ním horší ¹⁾). Živě tanulo sv. máteři na mysl, jakoby slyšela, co všecko o Božském Synu jejím vypravují. „*Zlého ducha má a blázní, co ho posloucháte?*“ ²⁾ „*Mocí knížete zlých duchů vymítá zlé duchy*“ ³⁾, jako by slyšela, že ho za zločince vyhlašují ⁴⁾. Živě se přivádělo bohorodičce na mysl, a viděla jako přítomné, že jejího Synáčka jeden z učeníků zrazuje, jeho důvěrní přátelé ho opouštějí, kterak ho nepřátelé jeho jímají, zkrátka ubohá bohorodička vidí celé to moře utrpení, úštěpků a výsměchů, jejichž svědkyní napotom byla, jako zpřítomnělá ⁵⁾).

Simeonovo proroctví bylo mečem prvním, jenž zranil srdce bohorodičky, a však brzo následovalo druhé bodnutí do mateřského srdce jejího. Z Jerusalema putovala sv. Panna zpět do Betléma, na rukou nesouc božské děťátko své, a byla pohřížena jednak v patření na božské dítě své, a jednak hlubokým žalem jata nad útrapami, ježto stihnou je, a které v přítomnosti se děly, a jež před sebou spatřovala. Došli, a však nedlouho na to Herodes král, jsa rozezlen, že mudrcové od Východu se nevrátili, aby mu zvěstovali, kde by byl ten narozený král židovský, a boje se o časnou říši svou, uzavřel, zabíti Krista Pána. Než ale zločinný úmysl Herodesův překažen jest prozřetelností Boží. Anděl Páně se ukazuje sv. pěstounovi, a ne panence Marii, a velí: „*Vstaň a vezmi dítě i matku, a utec do Egypta, a buď tam, dokavadž nepovím tobě; neboť bude Herodes hledati dítěte, aby je zahubil*“ ⁶⁾. Sv. Josef oznámil zajisté ihned panence Marii vůli Hospodinovu. I byla sv. panna slyšíc, že musí dítě její do Egypta utíkat, ze země, kdež se klaněli Bohu pravému, do ciziny, velikým žalem sklíčena nad nevděkem a nepravostí lidí, za něž ubohé Její děťátko umíratí mělo.

Panna svatá, uslyševši rozkaz Boží, ihned se podrobila, vzala děťátko do náručí svého, opatřivši je, jak mohla, neboť byla doba zimní ⁷⁾, počasí nemilé, deštivé. Cesta sama do Egypta

¹⁾ Mark. 6, 3.

²⁾ Is. 10, 20.

³⁾ Luk. 7, 34.

⁴⁾ Jo. 18, 30.

⁵⁾ Sv. Alphonsus de Ligorio. Herrlichkeiten Mariens. II.

⁶⁾ Mat. 2, 13.

⁷⁾ Karel Müller, farář: „Život Krista Pána a sv. apoštolů“ se do-

jest neschůdna, Egypt na 100 mil od Palestiny vzdálen, a cestou touto neschůdnou, kamenitou a hustým křovím posetou bylo se ubíratí té útlé svaté Panně, kterážto sice byla pracovitosti zvykla, nikoliv schoulostivělá, v sebe zapírání a v obětování se Pánu Bohu nade všecko cvičena, ale drsným cestám nikoliv nepřivykla. Kdož by dovedl všech útrap svaté Panny, jež byla na té cestě vytrpěla, vylíčiti! ¹⁾ Nad to ji svírala právě ta láska její k Božskému děťátku a její bázeň, aby snad neblahé povětrí nebylo údečkům jeho škodlivé, nebo aby snad byť i jen malounko utrpělo přesvaté dítě její.

Skutečné dí také blahoslavená Markéta ve svých kontemplacích o tom byvši poučena: „že božské dítě na té cestě nesmírně zimou trpělo, a že bylo převelice cestou unaveno, že na cestě plakalo, pohlížeje ku své mámě, jakoby od ní pomoci očekávalo. Svatá Panna ale vidouc své jediné nade všecko milované dítě trpěti, trpěla spolu. Útrapy milého děťátka pronikaly duši její, tak že není možno vysloviti, co na této cestě vytrpěla ²⁾).

Ve vyhnanství tom setrvala svatá rodina as dva roky ³⁾. Když Herodes zemřel, ukázal se anděl sv. Josefovi, a pravil k němu: „*Vstaň, vezmi dítě i matku jeho a jdi do země Israelské, neboť jsou zemřeli ti, kdož hledali bezživotí dítěte*“ ⁴⁾.

Navrátil se rodina svatá ubytovala se v Nazaretu, a vedla tam život nade všecko pomyšlení skrytý, skromný a tichý. Tatáž

mnívá, že se stal outěk Páně v II. roce po narození Páně okolo desátého ledna. Str. 14.

¹⁾ V apokryfu: „*Historia nativitatis Mariae et de infantia Salvatoris*“ se vypravuje, že lvové a pardalové, jichžto se Maria Panna velice lekala, je předcházeli, a Pánu Ježíši se klaněli. Pán Ježíš přimlouval sv. panně, aby se nebála (cap. 19). Když třetího dne Matka Boží velice umdlela, slunce bylo palčivé, což zhusta v jižních krajích i v zimě bývá, žádala si pod palmou odpočinouti. Unavena jsouc, byla by ráda pojedla z ovoce palmy, ale strom byl převysoký. Tu velel Ježíšek v jejím jsa lůně: „Strome, skloň své větve s ovocem, a občerstvi matku mou.“ Ihned se strom naklonil, a zůstal nachýlen, čekaje, ažby Pán Ježíš poručil, by se narovnal. Tu poručil Ježíš, aby se zase vztýčil, a aby z kořenu jednoho vyprýštil pramen (cap. 20). Na to poručil, aby větev jedna ze stromu toho byla od andělů do ráje donešena (cap. 21.).

²⁾ Leben der seligen Margaretha a. ss. Sacramento; pag. 253.

³⁾ Viz Karel Müller. I. c.

⁴⁾ Mat. 2, 20.

blahoslavená Markéta dí: „že Matka Boží málo mluvila se Synáčkem svým, neboť více v Jeho Božství pohroužená klaněla se Jemu a vzdávala úctu Jemu. Patříc na přesvatou Jeho tvář, byla naplňována sladkostí takovou, že jí nebylo třeba rozmluvou množit, ano snad že by se byla sladkost ta umenšila, kdyby byla rozmlouvala.“ Blahoslavená Markéta takto dí: „Málo rozmlouvala sv. Panna se sv. dítětem Ježíšem, a dítě Ježíš málo s nimi (s rodiči svými). Co mluvilo, byl výraz lásky jeho ku Marii Panně a ku sv. Josefovi, a zase oni vyjadřovali u veliké úctě svou lásku k němu jen málo slovy¹⁾. Přesvaté děťátko bylo pramen k osvěcování Panenky Marie i sv. Josefa.

Matka Boží měla v majetku svém nesmírného Boha na způsob dvojí. Jednak bytovalo v ní Božství, Otec, Syn a Duch svatý, jakož bytuje Trojice svatá v každém, kdož Boha miluje, jsa ve stavu posvěcující milosti Boží. Arciť že bytování Trojice svaté v Rodičce Boží bylo nad pomyslení slastiplné, neboť byla Panna Maria ze všech tvorů Pánu Bohu nejmilejší. Matka přesvatá znamenala také tuto přítomnost Boží v sobě, a okoušela také blaženost přítomnosti této v míře převeliké. Avšak Bůh byl ještě jinak majetek její. Ona ho měla viditelným způsobem při sobě, Nazaretská chýže její byla chrám, v němž bytoval vtělený Bůh, byla nebe, jež náleželo Matce Boží; ona okoušela také z přítomnosti vtěleného Boha sladkost takovou, jakáz se nijakž nedá vypsati.

Předeslavše toto porozumíme poněkud třetímu bodnutí do srdce Matky Páně, ježto opět z vůle Boží stihlo ji. Sv. Lukáš vypravuje, že chodívali rodičové Páně po všeka léta do Jerusalema podle obyčeje ku dni svátečnímu. Když vykonali dni a navracovali se: zůstalo pachole Ježíš v Jerusalemě a nevěděli rodičové jeho. Domnívajíce se pak, že by byl v zástupu, ušli den cesty a hledali ho mezi příbuznými a známými. A nenalezše navrátili se do Jerusalema, hledajíce ho. I stalo se, po třech dnech našli ho v chrámě, an sedí mezi učiteli poslouchaje jich a otazuje se jich²⁾.

Nejsvětější Panna ztrácí Synáčka svého, dovídá se, že ho není mezi příbuznými a známými. I chvátá se sv. Josefem do

¹⁾ I. c. p. 257.

²⁾ Luk. 2, 42—46.

Jerusaléma zpět, a na cestě hořem jsouc sklíčena a bolestí a žalem všechna naplněna se snad u své veliké pokoře domnívá, že se stala nehodnou býti strážkyní Syna Božího, a proto že jí byl snad odňat. Ubohá hledá Synáčka svého den jeden, a ptá se snad každého, jenž mohl míti vědomost o dítěti jejím nějakou: „Neviděli jste, jehož miluje duše má“ ¹⁾? Ale uplynul jeden den pro matku Boží neskonale trapný a dlouhý den, a ona nemá Synáčka svého. Nastal druhý den a hledání sv. Panny počíná na novo, — ale i ten se uchyluje ke konci, a matka svatá nemá Synáčka svého. Nastal den třetí, trápení svaté matky se přitěžuje, hoře její a bolest její se množí, slze jí tekou z utrápených tváří, avšak Bůh ještě ukrývá před ní, kde by se nalezal milný Synáček její, i třetí den se nachyluje, a matka svatá nemá ještě Synáčka svého!

Představme sobě matku, ona by měla Syna jedináčka, a že by také věděla, že ač nikdy zločincem nebude, přece smrtí ohavnou z tohoto světa sejde, ale nevěděla by, kterou dobu se tak se synem jejím stane. Jedináček ten by byl nade všechno dobrý a zdárný. Teď by ale neočekávaně zmizel: zda by mohla býti matka taková byt' jen na okamžik klidna a ticha, aby ji nesvíralo hoře?

Jedináček ale Matky Boží byl Bůh-člověk, Syn nejlepší a nejsvětější, Její Syn a zároveň Jednorozený věčného Otce, a ten se nedává najíti!

Kdož vypíše tedy žalost přesvaté Rodičky Boží? Nižádná mysl nedovede ji pojmouti a vystihnouti, jako nižádná mysl nedovede vystihnouti lásky Matky Boží k Božskému Synáčku jejímu.

Bolest tato předčila onu, jakouž Matka Boží utrpěla, když vyslechla prorocství Simeonovo v chrámě, a když musela s děťátkem svým prchat do země cizí; neboť když jí stařeček Simeon trpkou budoucnost Synáčka jejího předpovídal, tak že vlastní srdce její pronikne meč: měla při sobě drahocenný dar Boží, vtěleného Syna Božího. Když utíkala do Egypta, truchlila nad trpkým osudem Božského dítěte; ale měla děťátko své v náručí. Avšak zde Synáčka svého nemá, Božské dítě jí zmizelo, první, druhý a třetí den miji, a dítě se nenalezá!

Svatá Panna také nezakrývá bolesti své před Synáčkem svým, neboť dí k němu, když ho uradostněná v chrámě nalezla:

¹⁾ Cant. 4, 4.

„Synu, proč jsi nám tak učinil? aj, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe“ ¹⁾).

Sv. Alfons de Ligorio vypravuje, že blahoslavená sestra Benevuta jedenkrát žádala sv. Pannu, aby dovolila, by ji směla v bolesti následovati, kterouž měla, když Krista Pána mezi příbuznými a známými nenalezla. Matka Boží svolila a ukázala se jí k účelu tomu, majíc na ruku překrásné děťátko Ježíše. Když Benevuta na nějaký okamžik užila patření na tvář překrásného děťátka, ztratilo se ono najednou. Nad tím uchvátila tak veliká bolest blahoslavenou Benevutu, že se jala prositi sv. Pannu, by nedopouštěla, aby hořem nad ztrátou touto zemřela. Po třech dnech prý se opět ukázala sestře této sv. Panna, aby ji poučila, že bolest, kteréž pocítila, jenom skromné částky z té bolesti obnáší, již byla ona (Matka Boží) při ztrátě Synáčka svého okoušela ²⁾).

Okoušela sv. Panna v tom, že vtěleného Boha ztratila, částečnou opuštěnost od Boha samého. Ona prosila Boha Otce, aby v milosti své se ulitoval, a dopřál, by našla Synáčka svého, ale Věčný Otec jednorozeného Syna jejího jí oslyšel; ona se obrátila s modlitbou ku Synu svému, ale Synáček její se nedal obměkčiti; žádala důvěrně, aby Duch lásky, Duch svatý se slitoval, ale matka přesvatá nadarmo volá. Zdá se jakoby se bylo nebe před ní zavřelo. Trvalo to dlouhé tři dni, než hrůza duchovní samoty její nalezením Synáčka ustoupila.

Trpěla tedy sv. Panna aspoň částečnou opuštěnost od Pána Boha, kterouž kromě nevýslovných bolestí Její Synáček na kříži dobrovolně přetrpěti ráčil. Hrůza této opuštěnosti jest nestihlá. A však blažen jest ten, u něhož jest jen náhledna. Když sv. Antonín poustevník ve svém dvacátém roce, jsa na poušti, ochuravěl, a celý pokryt vředy ani hnouti se nemohl, přidáno mu, aby trpěl opuštěnost od Boha. I byly útrapy jeho neskonale; a když doby opuštěnosti té minuly, a světec okoušel v duši své přítomnost Páně, a radost naplnila srdce jeho; jal se k Pánu Ježíši mluvit: „Pane Ježíši, kde jsi byl, když jsem tak velice byl urván a sklíčen? Tu se mu dostalo odpovědi: Vždy u tebe“. ³⁾

¹⁾ Luk. 2, 48.

²⁾ S. Alphons de Ligorio. Herrlichkeiten Mariens. II, 250.

³⁾ Bone, Buch der Altväter; pag. 9. Životopis sv. Antonína podle

O kýžby matka svatá nám té milosti vyprosila, abychom, jestli že Bůh ustanovil, i nás hrůzou opuštěnosti navštívití, aby nebyla nikdy jiná leč jen náhledna.

Avšak opuštěnost i náhledná od Pána Boha jest hrozná, a sice tím hroznější, čím duše náhledně opuštěná více Boha miluje, a pro něho hoří; a proto byla opuštěnost tato pro matku svatou velice bolestná. Sv. Alfons rozjímaje o této bolesti matky Boží, takto se jí táže: „O blahoslavená Panno! proč jsi byla tak zarmoucená, když jsi Syna svého hledala? Snad že jsi nevěděla, kde se nalézá? Ale neznamenáš, že je v srdci tvém? Nevíš, že pod liliemi pase stádo své? Vždyť jsi ty sama řekla: „Můj milý jest můj a já jsem jeho, jenž pase mezi liliemi?“¹⁾ Všecky myšlenky tvé, a náklonnosti, ježto tak pokorny, čisty a svaty jsou, toliké lile jsou, zvoucí Božského ženicha tvého, aby u tebe přebýval. O Maria, ty vzdycháš po Ježíši, ty, ježto jiného nemiluješ, nežli Ježíše, — ach dej, ať já a množství hříšníků vzdycháme protě, že Boha nemilujeme, ztrativše Ho pro urážky své. O moje milování hodná matko! jestliže Syn tvůj se pro hříchy mé ještě nevrátil do srdce mého, o způsob to, abych ho zase našel. Já vím, že, kdo ho hledá, také nalezá. „Dobrý jest Hospodin těm, jenž doufají v něho, duši hledající jeho“ (Pláč. Jerem. 3, 25). Učiň ale, abych Ho tak hledal, jak hledán býti má; ty jsi brána, skrze níž všichni k Ježíšovi přicházejí, skrze tebe doufám, že i já k němu se dostanu.“²⁾

Řekli jsme již, že sv. Panna věděla předobře o útrapách, ježto na ni čekaly, a že je viděla jako přítomné, řekli jsme, že k této vnitřné vědouce o útrapách přidány byly zevně body, jimiž bylo mateřské srdce bohorodičky prokláno, bod proctví Simeonova, útěku do Egypta, bod ze ztráty dvanáctiletého Ježíše.

Avšak ztráta v Jerusalemě a mučennictví Matky Boží při tom přetrpěné bylo, ač nevyslovitelné, přece jen jako přípravou ku hroznému utrpení, jež spolu se Synáčkem svým při jeho posledních dobách snášeti měla.

biografie sv. Antonína sepsané od současníka světcova sv. Athanáše, patriarchy v Alexandrii.

¹⁾ Cant. 2, 16.

²⁾ Sv. Alphons l. c.

Nepochybně že Kristus Pán dříve nežli na utrpení šel, se svou milou máteří se rozloučil, a že ji pověděl, kterak na-dešla doba, aby trpěl za člověčenstvo.

Zpráva tato projela jako meč mateřské srdce Marie Rodičky. Ona sama vyjevila sv. Brigittě, že když nastala doba umučení Synáčka jejího, byly oči její neustále naplněny slzami a že studený pot pokrýval čelo její¹⁾. Nečteme sice v písmě, že by byl dopustil toho Kristus Pán, aby matka Boží s ním do zahrady Getsemanské šla, a tam na své oči užířela velikou tíseň a zármutek, a krvavý jeho pot; avšak matka svatá v duchu svém všecko viděla²⁾. Ona viděla, jak se Syn její odebírá maličko od Petra, Jana a Jakoba, jak počíná se rmoutiti a teskliv býti, a jak nesmírné hoře své vyjádruje slovy: „Smutnáť jest duše má až k smrti;“ ona viděla v duchu Syna svého, jak se krví potí; ano ona ubohá viděla, že pro Synáčka jejího není na světě útěchy nižádné, a jak neskonanou tesklivostí svou projevuje slovy: „Otče, je-li možná, ať odejde kalich tento ode mne, ale ne má, ale tvá vůle se staň.“ Vidí, kterak Syn její jde vstříc nepřátelům svým, kterak nevěrný učeník políbením ho zrazuje, jak ho vážou, a nemilosrdně s ním strkají.

V takovém patření trvala nejsvětější Panna po celou ne-výslovně krutou noc se čtvrtka na pátek. Na usvítě dostala od učeníků sv., ctihodná sestra Kateřina Emerichova dí, od sv. Jana, Miláčka³⁾, co všecko se až dosud se Synáčkem jejím událo. Jeden z učeníků vypravuje, jak se dělo jemu u Kaifáše, druhý, jak u Herodesa, třetí, jak u Piláta. Konečně přichází Jan Miláček, a zvěstuje, že nespravedlivý Pilát po hrozném mučení a bičování odsoudil Synáčka jejího ku smrti. Již prý vložili na ramena jeho přetěžký kříž⁴⁾. O Matičko Marie, dí, chceš-li viděti Synáčka svého, o pojď, pojď, již jde, břemeno kříže tíží ramena jeho, o pojď, jen pojď, „Boží Rodičko“⁵⁾.

¹⁾ S. Brigitta. Revel. I. 5. cap. 45.

²⁾ Das bittere Leiden unseres Herrn Jesu Christi. Nach den Betrachtungen der gottseligen Anna Katharina Emerich. Sulzbach. 1834. p. 137.

³⁾ I. c.

⁴⁾ Io. 19, 17.

⁵⁾ Sv. Alfons. Herrlichkeiten Mariens II, 254.

Matka Boží ví, co na ni čeká, vždyť pak neustále vidí v duchu svém přehrozné mučení svého Syna, ona ví, že bude na své oči viděti divadlo hrozného, jakéhož na světě dosud nebylo, že bude viděti až k nepoznání ztýraného jednorozeného Syna Božího, pravého Boha mučeného od tvorů svých!

Sv. Bonaventura dí, že sv. Panna předešla cestou kratší, a předešší ulici skrovnou postavila se na rohu ¹⁾, aby přicházejícího Synáčka svého uzřela. Od okolojdoucích slyšela množství příhan a urážek Syna Božího, viděla hřeby, kladiva a provazy, kteréž se nesly, a jiné nástroje ku konečnému usmrcení Jeho. O jak as bodalo toto všecko ubohé mateřské srdce její! Ctihodná sestra Kateřina Emerichova dí: že když se přiblížili holomci s nástroji k usmrcení Syna Božího, Matka svatá se trásla, sténala a rukama lomila, a tu prý se jeden z těch holomků tázal: „Co jest to za ženu, ana sobě tak žalostivě počíná?“ Jeden odpověděl: „To jest matka toho Galilejského.“ Když ti holomci toto slyšeli, činili sobě posměch z matky přezalostné, ukazovali prstem na ni, a jeden vzal dokonce hřeby, a držel je před tváří svaté Panny ²⁾. Nyní slyší hlas trouby a vyhlašování, proč jejího Syna na smrt odsoudili; přicházejí žoldnéřové — a teď vzhledši sv. Pannu vidí Syna svého od hlavy až k patě ranami pokrytého, muže bolesti, trnovou korunou na hlavě, k nepoznání zedraného ³⁾. Její láska poznává ho. Panna pře-svatá lomíc rukama, jak dí Kateřina Emerichova, přistoupila blíže, vrhla sebou na kolena mezi ztýraného Synáčka a pochopy a objala ho. Tatáž sestra se domnívá ve své kontemplaci, že slyšela slova: „O synu můj, o matko má!“ Pocho-pové prý láli sv. Panně a výsměšně povykovali: „Ženo, co tu chceš, kdybys ho byla lépe vychovala, nebyl by se octnul v rukou našich“ ⁴⁾. Syn Boží musel, jak píše sv. Alfons ⁵⁾ nej-prvé setřítí krev s očí svých, aby bolestným zrakem tělesným mohl uzříti bolestnou máteř svou.

Co tu svatá Panna přetrpěla, toho nížádná duše nedovede vystihnouti, jako nedovede nížádná vypsati horoucí lásku její

¹⁾ Sv. Bonaventura. Medit. VI.

²⁾ L. c. 237—238.

³⁾ Sv. Alfons. I. c. II, 256.

⁴⁾ Kateřina Emerich. I. c. p. 238.

⁵⁾ I. c. II., 256.

k jednorozenému Synu jejímu! Její bolest by byla každou matku jinou dojista okamžikem usmrtila; cítilať zajisté každou ránu v srdci svém, jižto viděla na ubohém synu svém krváceti, a každá špice trnu, kteráž se vbodla do přesvaté hlavy Páně, ranila i její srdce mateřské.

Jeden dopisovatel do „Vereinsblattu“ v Innomosti vycházejícího, jenž v pátek dne 17. ledna 1879 byl návštěvou u stigmatické dívky *L u i s y L a t e a u*, píše takto: „Byl jsem v Bois d' Heine, abych uhlédal stigmatickou (patero krvavejších ran Páně nesoucí) dívku naší diecese. Luise jest prostá dívka venkovská, a chudičká švadlena vzezření obyčejného. Teď má 29 let, a 12 let nosí již rány Kristovy, a 8 let jest hostie sv. její pokrm jediný.... Přijímá nejsv. svátost denně, a sice s takovou zbožností, že téměř všecka v Boha zaniká. Půl hodiny po přijímání jest tomuto světu odcizena a u vytržení, a v této absorpci neboli v jistém smyslu jako ve zničení podobá se soše mramorové. Každý patek trpí nevyslovitelné bolesti. O druhé hodině odpolední dostupují ony svého vrcholu.... Jest asi čtvrt na tři. Cizinci přicházejí a umísťují se v skrovné komůrce, kdež na loži odpočívá, jsouc u vytržení extatická dívka. Bylo mi možno, náleztí místo poblízkou lože. Přikleknuv a podepřev se o lůžko mohl jsem ji pozorovati. Zde ležela živoucí obdoba nevinného beránka Krista na svém loži bolestném.... Ruce její byly lehce pozdvíženy, tak že jsem mohl dobře pozorovati krvavejší jizvy jako od hřebů u vnitř na dlaní. Zdá se jakoby byl tupý hřeb vytažen, a jakoby rána se pak krví naplnila. Kolem jizvy (stigmy) jest ruka oteklá. Krev řine z ran v takovém množství, že šátky, jež dali hosté pod její ruku, byly všechny krví zmočeny. Přítomní kněží jali se modlití nešpory. Dívka ač jsouc u vytržení — oči její byly do kořan otevřeny, — brala účast v modlitbě. Všecky affekty tam obsažené zrcadlily se na tváři její. Zdála se mi býti harfě Ducha sv. podobna. Když se vyslovila jména: „Ježíš a Maria“ zazařil obličej její velikou lahodností. Když se četlo o milosrdenství Božím, bylo viděti na obličejí jejím radost a naději. Děla-li se zmínka o soudu Božím bez slitování, cukaly hrůzou její pysky. Když jsme se modlili za duše v očištcí, bylo na obličejí jejím čisti srdečnou soustrast a prosbu za slitování.... Jsou tři hodiny. Vše se mění. Hrůza a ouzkość se zjevuje na tváři stigmatické dívky, vzchopuje se

a pozdvihuje v udivení zkrvacené ruce své. Oči její jsou otevřeny a těžkými slzami naplněny. Dívá se vzhůru, a stává se bledá jako mrtvola. Na to padá na lože ve formě kříže, ruce má v pravo a v levo roztažené, a hlava je k levému ramenu skloněna.“

Než ale sv. Panna cítila bolest neskonale více nad zedraným Synáčkem svým. Vždyť to byl její jednorozený Syn, a její Bůh, její vroucně nade všecko pomyšlení milovaný syn, jenž máje trnovou korunu na hlavě a sténaje na popraviště se ubíral.

Matka přesvatá se potácí, konajíc první hrůzoplnou cestu křížovou za ztýraným Synáčkem svým. Jde a vidí plná žele krvavé šlépěje Spasitelovy. I zdá se jakoby se štítila něbohá matička vložiti liliovou nohu svou v krvavou šlépěj Synáčka svého. „O vlož ji tam jenom, Matičko přesvatá, vlož, přejmi nevinnou tu krev, a zachovej až k tomu dni, kdež ji Syn tvůj zase přijme, a spojí s oslaveným tělem svým, a ulituj se nad námi pro přehroznou bolest svou, jižto jsi zakusila, uviděvši zraněného Syna svého!“

Matka Boží koná cestu křížovou, a to s útrpností takovou, jakové nebylo nikdy a nebude na světě. Kolik šlépějí krvavých oko její shlédlo, tolik bodů neskonale bolestných utrpělo srdce její. S krvácejícím srdcem bere se Matička bolestná na horu Kalvářskou.

Než jaké divadlo ji zde očekává! Ubohá až k smrti zarmoucená matka vidí, kterak Synáčku jejímu šat s těla trhají, svlácejí, obnažují, na kříž přibíjejí; vidí, kterak nejprve ruce jeho tupými hřeby probodávají a upevňují ku poslednímu, smrtelnému tvrdému lůžku jeho, na to probodávají jeho přesvaté nohy ku dřevu kříže.

Když tak Spasitele na kříž přibili, jenž při brozných těchto mukách ani nezabědoval, upevnili kříž v zemi, a tak nechali Pána ku poslední hodiuce pracovati.

Maria Pana přistoupila, jak sama sv. Brigittě ¹⁾ vyjevila, ku kříži blíže, aby byla na blizku až bude umíratí její Syn. Slyšela tedy každý tluk kladiva, jímž se vrážel hřeb do rukou a do uhou Spasitelových, a bylo jí, jakoby tolik ran se zatloukalo do srdce jejího. A když svaté tělo Synáčka jejího na kříž,

¹⁾ S. Brigitta Revel. l. I. cap. 6.

přibíli, bylo jí, jakoby sama byla ukřižována. Cítilať ubohá ne jenom bolest svou, ale pro mateřské srdce své i bolest synovu.

Na blízku kříže stála sv. Panna, a proto všecko viděla, což ji na způsob nevýslovný zraňovalo. Ona sama vyjevuje sv. Brigittě ¹⁾, že sladký její Ježíš všecek zarmoucený na kříži visel, zápase se smrtí, oči jeho byly hluboko vpadlé, na polo zavřené, odumřelé, pysky jeho byly svislé, ústa otevřená, tváře jeho zapadlé, brada dlouhá, nos jeho špičatý, obličej smutný, hlava ku prsoum nakloněná, vlasy jeho do tmava krví zbarvené, sv. tělo jeho scvrklé, ruce a nohy nehybné, všechny částky těla ranami pokryté. ²⁾).

Na blízku smrtelného lůžka stála Matka boží, ale co musela vytrpěti! Stála zde outrpnosti a bolesti plná Matka, matka kterážto Syna svého tak milovala, jako všechny matky dohromady nedovedou svých dětí milovati. Stála přesvatá matka a viděla, an její Syn se smrtí zápasí, lůžko jeho bylo tvrdé, do hrozna bolestné, a nad to nade všecko tížilo Jej, jakož dobře věděla, břemeno hříchu člověctva veškerého, za které umíral. Věděla toto všecko Matka bolestná. Ach, kdož vypíše, kterak byla trpěla!

Povídá se, že nad lásku mateřskou není nic na zemi, a je tomu skutečně tak. Kdožby dovedl vylíčiti, kterakou péčí mají matky o děťátko své od prvního narození, kterak je ošetřují, a jak úzkostlivě hlídají, když bylo ochuravělo, anebo dokonce když bylo na smrt se roznemohlo. Nemohouc pomoci svému děťátku, stará se matka aspoň pečlivě, aby některak ulehčila jemu. Brzo je obrací na stranu pravou, brzo na levou, ustýlá postýlku, a upravuje podhlavničku. Zase utírá pot s čelíčka, hladí ubledlé tváře, ochlazuje rozpalenou hlavinku, bere ji do rukou svých, líbá ty smutné očičky, vypravuje o nebičku, o sv. andělíčkách, a choré dítě se usmívá jakoby je vidělo. Doba poslední jeho se blíží. Dítě se namáhavě obrací ku matince své, hledá tu milou drahou ruku mateřskou a líbá ji, na to obrací posledníkrát zrak svůj k matince své a s namáháním posledním dí: „S Bohem, matinko má, zaplať ti Bůh všecko, což jsi pro mne učinila a vystála, s Bohem, matinko má, s Bohem! V nebi se uhlédáme opěť.“ Zdá se jakoby bolesti minuly dítě,

¹⁾ S. Brigitta I. c.

²⁾ S. Alphonsi de Ligorio. Herrlichkeiten Mariens II, 260.

pokoj trůní v ubledlém obličejí jeho. Nepochybně že jest při něm anděl strážný jeho a Spasitel jeho, a nebeská matka jeho Maria. Tak umírá dítko matky křestanské!

Ale matinka nebeská stojí pod křížem a vidí lůžko přebolestné, snáší spolu se Synáčkem svým nevýslovné bolesti, ale ač by ráda, nemůže v ničem ulehčiti jemu. Ona slyší, kterak její Synáček žaluje: „Žíznm.“ Žízni Spasitel, od nesčíslných ran zimničně zachvácen — žízni, a Matka nebeská slyší, a nemá ubohá ani vody, kteráž i té nejchudší matce jest po ruce. Žízni její Synáček, a ona nemá pro něho, jak dí sv. Vincenc Fererius, leč slzy své. Vody nemohla ubohá matka mroucímu Synu svému podati, ach kýžby aspoň byla mohla jeho hlavu podepřiti, jeho přesvatou krev setřítí, velikou horkost ochladiti, Synáčka umírajícího políbíti, ale ne — nic dokonce nic nemůže milující Matka nebeská pro Syna svého učiniti.

Poslední hodina jest bolestná, a budí bezděky i v těch, kdož umírajícího neměli v lásce, outřpnost a slitování: ale nic z toho při smrti Syna mátere nebeské. Opuštěný visí on na kříži, nižádný se ho neujímá, nižádný ho nelituje, ani ti ne, jimž dobře činíval. Kde jsou asi ti slepí, jimž rozkázal viděti, hluchí, jimž velel slyšeti, malomocní, kteréž očistoval, nemocní kteréž uzdravoval, lačné, kteréž zázračně nasycoval atd. Dojista že jich bylo množství na hoře Kalvárské, ale ani oni se neujímají Jeho; visíť na kříži opuštěn Věčného Otce Věčný Syn!

Ach kýžby byl jen opuštěn! Pod křížem Páně se probáněli jeho úhlavní škůdcové a nepřátelé na smrt, rouhající se jemu ukřivující hlav svých a říkající: „*Ha, ha, kterýž rušíš chrám Boží, a ve třech dnech jej zase vzděláváš, pomozíš sám sobě, sstupiž s kříže*“ ¹⁾ Ano i knížata kněžská a zákonníci a starší posmívající se jemu pravili: „*Jiným pomahal, sám sobě nemůže pomoci; jestliže jest král israelský, ať nyní sstoupí s kříže a uvěříme jemu*“ ²⁾. Ano oni se neostýchali posmívati se jemu slovy: „*Doufáš v Boha, ať ho nyní vysvobodí, chcelť mu, nebo pravil: Syn Boží jsem*“ ³⁾. Ano, když Kristus u velikém hoři pohřížen i opuštěností od Boha chtěl trpěti (Božství ho arcí neopustilo,

¹⁾ Mat. 26, 39. 40.

²⁾ Mat. 26, 42. 43.

³⁾ Mat. 26, 43.

neboť on sám byl Bůh) a trpěl, a cítě ji žaloval: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil,“ i tu se neobměkčili, ale rouhavě pravili: „Necht' at' uzříme, přijde-li Eliáš, aby ho osvobodil“ ¹⁾. Matka svatá ale slyšíc toto vše, nevýslovně trpěla, ať každé slovo takové bodalo jí v srdce více nežli by byli dovedli tupí hřebové.

A však přese všecko ji dojalo hoře Synáčkovo, na něž on sám žaloval, jeho hrozná opuštěnost! Od lidí opuštěný Synáček její, od nepřátel vysmíváný tupí, poněvadž u své neskonale lásce trpěti chce, a kalich umučení až na dno vyprázdniti, i opuštěnost od Boha. Matka svatá hořem sténá, ale nemá ubohá, čím by ho potěšila, nemá, čím by potěšila sebe!

Když mučenísci naši a mučenice na způsob katanský mučení byli, zdálo se jakoby muk ani necítili, neboť při mukách Bohu chválu prozpěvovali, sílil je Špasitel jejich; a když nadešla poslední hodinka, byla tvář jejich vyjasněna, uradostněna, oslavena, neboť opuštěnost Páně na kříži jim toho zasloužila. Mnozí svatí k poslednímu okamžení přišedše radostí uchvácení nemohli se zdržeti, aby nezapěli písní Pánu Bohu. Když sv. Filip Neri dne 25. května 1695, právě den před smrtí svou mši sv. naposledy sloužil: obrátil již při introitu zrak svůj ku východu, jakoby tam byl něco sobě milého spatřil, a když dospěl ku „gloria“, naplněn byl takovým jásotem, že se jal proti obyčeji celou píseň „Sláva Bohu na Výsostech“ zpívati ²⁾. Trpěl zajisté Špasitel opuštěnost na kříži, aby ti, jež vyvolil při posledním tažení byli potěšováni.

Ale co mělo ubohou Matku Boží potěšiti? Špasitel Její? Ach Špasitele Synáčka svého viděla na kříži viseti, od celého světa opuštěného, opuštěnost od Boha trpícího, a na svou bídu neskonalou žalujícího! Upomínka na Syna, a patření na Něho, byla zdrojem bolesti nevýslovné pro ni. Synáček její vidí zase matku svou, a hoře její rozrývá milující srdce jeho — a zármutek Jeho přidává bolesti matce Boží!

Konečně dospěl Synáček její ku poslední hodině. Všecko smutní, nebe i země. Slunce nedává světla svého, nebe se zatmívá, země se třese, skály pukají, hroby se otvírají, opona

¹⁾ Mat. 26, 49.

²⁾ Leben des heil. Philippus Neri. pag. 356.

chrámová se trhá — a matka Páně stojí pod křížem. Stojí a slyší hlas dokonávajícího Synáčka svého: „*Dokonáno jest. Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.*“

Synáček umřel, a Matka Boží jsouc živa umírá s ním. Každý bolestný tah na tváři Spasitelově má obdobu svou na tváři Její.

Pod křížem stojí Maria Panna, nenaříká, neběduje, rukama nelomí, ale mlčí. Mlčí zrak majíc na mrtvolu Páně obrácený, a zdá se bolestným tímto zrakem k širému človecstvu, jehož matkou se stala slovy Spasitelovými: „Hle, Syn tvůj, hle, matka tvá“, takto mluviti: „*O vy všichni, kteříž jdete cestou, pozorujte a vizte, zdali bolest jako bolest má*“ ¹⁾).

Bol každé matky jest po úmrtí synově veliký. A však synové matek pozemských jsou někdy dobří, někdy ale zlotřilí. Jsou-li zlotřilí snadno jest, ač by se v posledním okamžení káli, matku potěšiti. Možno ji na srdce klásti, že se Bůh nad ní ulitoval, když ji zbavil útrap, jakýchž byla se syny svými dosyta zakusila, a snad že se utiší, rozpomenuvši se, že jí Bůh očividně smrti syna nezdárného veliké dobrodiní prokázal. Ale i kdyby zemřelý syn byl ducha dobrého, ano výtečného, kdyby dobře prospíval, a dary sobě uštědřené svědomitě vynakládal, matky své poslouchal, k ní se nikdy nevlídně a hrubě nechoval, hrubých poklesků se varoval, a nepravostí se vystříhal; přece dojistá matku svou nejednou rozhněval, a byť se tak bylo stalo jen na chvílku, anebo jen málo kdy. A tak matka taková hledíc do minulosti přece se pamatuje, že odešlý syn přece někdy se provinil, ač milující srdce její rádo a ochotně odpouští!

A však u matky Boží jest zcela jináče! Její Synáček neměl skvrny na sobě, ani ti nejhorší nepřátelé nemohli při vši pšli na něm hříchů shledati, ba ani nespravedlivý Pilát ne. Sám zrádce Jidáš vyznává, že zradil krev spravedlivou, zradiv Pána. A nejenom že nebylo na Synáčku jejím skvrny, jakož ani nemohlo jinak býti, byly v něm i všechny ctnosti v souladu dokonalém spojeny. Nikdo ale neznal lépe neskonale nevinnosti, bezhříšnosti a svatosti Kristovy, jako Matka Boží. Jak daleko by se byla rozpomínala, nikdež ani stínu nedokonalosti na něm neshledávala, vidouc v něm ideal dokonalostí. Ona mohla o něm

¹⁾ Jerem. Pláč. 1, 12.

řici: „Synu můj, všecken jsi krásný a poskvrný není na tobě,“ a teď jí umřel ten všecken krásný Synáček! Matka Páně se rozpomíná na všechny ty radosti, ježto byla okusila, od té doby, když byla Syna Božího počala, pod srdcem nosila, svým mlékem napájela, k prsoum svým vinula, slovům jeho naslouchala, anebo od něho vniterné osvěcování, a hnutí ku té nejněžnější lásce k Bohu přijímala, že svaté tváře jeho Boha samého na sebe patřiti viděla, a teď jest jediná radost její mrtvá! V pravdě ona mohla vším právem řici: „*O vy všichni, kteříž jdete cestou, pohledněte a vizte, zdali bolest, jako bolest má?*“

Matce zbude, když duše z těla synova byla vyšla, jeho mrtvola. Mrtvola ta jest jí milá, a běda tomu, kdožby se odvážil, bezduchému tělu ublížiti, anebo s ním nešetrně zacházeti, neboť ona by lehčeji snesla útrapy, nežli aby nějakého ourazu dopustila na mrtvole synáčkově. Ubohá ale matka Páně musí okoušeti bolest dovršenou. Vidíť, kterak se pochopové ku kříži blíží, na němž právě smrtí nejbolestnější dokonal Synáček její. Byl obyčej, že dříve, nežli bylo tělo odsouzencovo příbuzným vydáno, kopím probodeno bylo. Blíží se tedy pochopové, v rukou jednoho jest kopí, a ten otvírá levý bok těla Páně kopím před očima bolestné mátere!

Sv. Panna oznámila sama sv. Brigittě¹⁾, že když bylo kopí ze srdce Páně vytaženo, špice jeho všecka červená byla od krve, jí ale že bylo tak, jakoby vlastní srdce její bylo probodeno. Bolest z toho byla tak nevýslovná, jak sv. Brigitta píše, že by byla i sv. Panna smrtí zajíti musela, kdyby jí Bůh zázračně při životě nezanechal.

Metaphrastes²⁾ vypravuje na základě, jak dí, autorů velice vážných, že sv. Panna ku kříži blížeji přistoupila, ruce a nohy Páně a jeho rány líbala, své slzy s krví Jeho smísila, a oči své a tváře krví zbarvila, a také onu krev přijala, ana řinula s vodou smíšená s boku jeho.

Matka sv. se bála, jak dí sv. Alphons de Ligorio, aby snad mrtvola Synáčkova nebyla dalšímu pohanění zůstavena, a proto prosila Josefa z Arimathie snažně, aby šel k Pilátovi, a vyprosil sobě mrtvolu Syna jejího. Josef šel a přednášel vla-

¹⁾ S. Brigitta Revel. lib. II. cap. 10.

²⁾ Metaphrastes. Orat. de vita et de dormit. Deiparae.

daři prosbu matčinu, a tento svolil, obměkčen jsa hořem ubohé matky nevinně odsouzeného Ježíše. Avšak ještě čeká nová bolest na matku Boží!

Když bylo povolení od Piláta dáno, jali se konati přípravy k tomu, aby mrtvolu Spasitelovu sejmuli s kříže, a sejmuvše vložili ji do náručí matky Boží. Bolestná matka pohlíží na zmodralá ústa jeho, pozoruje temné oči jeho, vzhlíží na jeho tělo, a na všechny rány, jimiž bylo poseto, a na kosti jeho, s nichž bylo maso zhusta odřeno. — Konečně se dívá na korunu trnovou, snímá ji, a vidí, kterak jest přesvatá hlava Synáčkova ukrutně zbodána! O Synáčku můj, zdá se s puklým srdcem volati: „Hle, co z tebe láska k lidem učinila. V čem jsi jim ublížil, že na takový způsob zobavili tebe?“

Má tedy sv. Panna naposledy mrtvolu Synáčka svého v náručí svém, oči její jsou stále upřeny na rány jeho, a tak okouší poznovu mučeníctví své. Berou jí milovaného Syna z náručí, zavínají ho v bílé, čisté plátno a odnášejí. Svaté ženy jdou za nimi a pak následuje plná žele Matka Spasitele. Andělové žalostnější nad ní, stromové šeleští jako zármutkem, jakoby chtěli matce Boží šeptati: „Matko přesvatá netruchli, a netruchli zdají se andělové mluvit, aby snad veliké hoře tvé neurvalo života tobě.“ Konečně přicházejí do zahrady na hoře Olivetské ku místu, v němž byl vytesaný hrob ve skále. Zde uložili Pána do rakve, dadouce ku mrtvole 100 liber vonných koření. Tak vidí matka bolestná posledníkrátě ostatky umučeného Syna svého. I zdá se k němu volati: „O můj Synu nejmilejší, když není možná, anť v tom není vůle Boží, abych zároveň s Tebou skonala a skonavši s Tebou pohřbena byla, o vezmi sobě, Synáčku můj, do hrobu srdce mé proklané, ono bude odpočívati s Tebou, neboť jenom u Tebe nalézá ukojení“¹⁾.

Teď zavřeli víko rakve, a uložili do hrobu, a tím bylo tělo Páně od Matky Boží odděleno. Smutná až k smrti se ubírá matka Boží domů zpět. Upomínka mučeníctví jejího provází ji. Navrátivši se přivolává mučnická Matka celý život svůj jako před oči své, kterak se stala matkou umučeného Syna, v Betlemě porodila, k uradostnému srdci vinula, připomíná sobě všechny radosti, jakých se v Nazaretě dožila, a zase smutné loučení se

¹⁾ S. Alphonsi. Herrlichkeiten Mariens II, 273.

Synáčkem svým, jeho všecken zármutek a pohanění, jeho rány a bolesti, jeho neskonale utrpení na kříži, a nevýslovně trapnou opuštěnost, jižto snášel, jeho smrt, snímání s kříže a pohřbení. Bolesti její se obnovují, spánek mívá svaté oči její, any se neustále slzami zalévají.“

O této veliké bolesti matky Boží přemýšleje sv. Alfons de Ligorio takto vzývá matku bolestnou: O moje matko, milá Maria, viz, nechci, abys plakala samotná, neboť i já chci plakati s Tebou. Prosím Tě za tu milost, aby vezdy s něžnou zbožností na utrpení Ježíšovo a na Tvé bolesti mysli, abych zbylých mi dnů použil k oplakávání Tvých bolestí, a útrap Spasitele svého. Doufám, že mně myšlenka na tyto bolesti dodá v hodině smrti mé důvěry a síly, abych při pohledu na urážky, jichž jsem se naproti Bohu dočinil, nezoufal. Tyto bolesti musejí mi odpuštění hříchů mých a konečné setrvání, a nebe vymoci, kdež se naději, že budu moci s Tebou na věky se radovati, a milosrdenství Boží velebiti Amen ¹⁾.

XV. Statečnost královny mučeníků při hrozném mučnictví jejím.

Nikdy nebylo a nebude matky, kterážby byla šťastnější nad Matku Páně. Co jsou proti ní císařovny a královny tohoto světa? Co jest štěstí všech matek pozemských, byť se i spojilo v jedno veliké dobro naproti šťastnému mateřství svaté Panny?

Ona nezrodila Syna svého v paláci královském a neukládala ho v kolébku stříbrnou anebo zlatou, nepřiodila ho v hedbáví a kment, bylať matka chudičká, jeskyně jest místo, kde porodila, a jesličky, do nichž svého jednorozeného Synáčka vložila. Nižádní dvořané ani dvorní dámy nepřicházejí, aby rodiťelce a jejímu děťátku lichotili — nic z toho — jenom chudí pastýřové pozdravují dítě chudičké.

A přece jest matka Páně šťastnější a neskonale blaženější, nežli matky královské a císařské, neboť ona netoliko že sluje, alebrž jest, a to vlastně a v pravdě matka Boží. Ona jest ta žena, o níž vyřkl sám Bůh v ráji mluvě k hadovi: „Ona potře

¹⁾ S. Alphonsi. Herrlichkeiten Mariens. I. c.

hlavu tvou, a ty budeš činiti ouklady patě její.“ Ona je ta Panna, o níž dí prorok: „Aj panna počne a porodí Syna a nazváno bude jméno Jeho Emanuel.“ Ona jest, po níž roztoužený král takto pravil: „Všecka jsi krásná, přítelkyně má, a poškrvny není na tobě.“ Ona jest, k níž dí anděl: „Že Bůh je s ní, a že jest milosti plná;“ a sv. Alžběta: „že jest požehnána mezi ženami.“ Ona jest ta žena, jižto národové za starodávna z tradic znali, a doufali, že porodí Syna, jenž je vysvobodí z kletby zlého ducha. Ona jest, jižto velebí a velebili křesťanští národové, a k níž prosebně ruce pozdvihují a volají: „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné.“

Paněnka Maria byla matka nejšťastnější a nejblahoslavenější, a však zároveň pro neskonale útrapy, ježto Bůh na ni uvalil, ta nejbolestnější, královnou mučeníků právem nazvaná.

A jak se zachovala při těch útrapách sv. Panna? Ona je znala, jakož víme, již z předu, a cítila osten jejich neskonale více, nežli je to možná u matek jiných, neboť milovala jedináčka svého nevýslovně, a vědouc, že ten jediný, nevýslovně milovaný Syn mučen, na smrt veden a ukrutně usmrčen bude, zda klesala na mysli: že věčný Bůh právě ji sobě vyvolil, aby srděčko její přesvaté rozrýval? O nikoliv! Když přišla ku sv. Alžbětě, a tato Duchem Božím naplněna jsouc zvolala: „Odkud mi to, že matka Pána mého přichází ke mně“ a blahoslavenou ji nazvala, protože uvěřila, odpovídá přesvatá Panna: „Velebí duše má Hospodina a zplesal duch můj v Bohu Spasiteli mém,“ a dokládá: „Velké věci učinil se mnou Pán.“ Ona neřekla: „Ó milá Alžběto, pravdu máš, že mne blahoslavenou nazýváš, ale víš-li také, že vidím v Bohu všechny útrapy s mateřstvím tímto spojené? — Nikoliv! Velebíš její dušinka Pána Boha za radosti, jimiž ji obdařil Pán, neskonale žalosti přijímá z ruky Páně, jako ovečka tiše. Obětovala sebe tiše s myslí hrdinskou, jako její božský Syn těm nejkrutějším útrapám ¹⁾).

Mučeníctví Marie Panny začalo v den páteční, čili v den, když byl v životě jejím počat Synáček její, a den ten byl 25.

¹⁾ S. Bernardinus Sen. Tom. VI. Serm. VI. cap. I., kdež jedná o mučeníctví Marie Panny.

březen, jakož učí sv. Jan Zlatoustý ¹⁾ a sv. Augustin ²⁾, jenž se dovolává tradice, kterouž byla církev od věků přijala.

Když po trpkých zkouškách v životě vyslechla: že den utrpení Božského Synáčka jejího se blíží a ona s bolestí nevýslovnou a touhou, aby bolest její smísila se s bolestí jeho, cestu křížovou koná, Synáčka potkává, krví zbroceného, sobě nepodobného, muže bolesti, neklesá, alebrž následuje hořkým žalem naplněna jsouc krvavé šlépěje Synáčka svého.

Nepřehledné zástupy jdou spolu s ní, ale ne aby rozjímali o hrozném utrpení Spasitelově, ale aby uhlédali pověstného divotvorce, miláčka národa, kterýž nyní jako zločinec těžký kříž na horu Kalvářskou nese.

V zástupech jsou zjevní, krvežízniví nepřátelé Páně, kteřížto se uradili, že Ho na smrt vydají a také vydali, ač na něm viny nebylo; jsou v zástupech lidé neteční a lhostejní, jimžto pranic na tom nezáleží, zdali vítězí ohavná nespravedlnost, anebo spravedlnost, zdali pravda anebo lež; a ti všichni spojují se s knížaty židovského kněžstva a se zákonníky, aby Krista Pána co možná nejvíce zohavili, spílajíce jemu a nadávající, jmény hnusnými a ošklivými za ním pokřikující. A matka přebolestná ana posud v zatiší domu svého v práci a na modlitbách trvala a rozjímáním svým k výšinám Božským zalétala, do života veřejného se nevtírajíc: ta skromná, pokorná a tichá Matinka Boží neštítí se hluku hrozného, neštítí se příhan a tupení, jež se valí jako příval na hlavu Synáčka jejího, neštítí se ohavného kříže, a rozvzteklého, fanatického lidu židovského, a putuje, jde na horu Kalvářskou. Jde a každý krok, jež činí, dává svědectví o neskonalém pohanění Synáčkovu, neboť všady jest viděti Jeho krev, krev zločincovu, každým krokem slyší tupiti, haněti Syna svého a Jemu zlořečiti, a ona ta matinka bolestná jde. Jde a ač puká srdéčko Její, neklesá na mysli matka mučnická, a koná přehořkou cestu na horu Kalvářskou, nestydí se za ohavný kříž, neštítí se Syna odsouzence, nehrozí se zástupu rozvzteklého, rouhačů, katanů, ano ani ne ohavných vražedníků Synáčka svého, knížat kněžských a zákonníků. Jde ta útlá skromná, pokorná a tichá panenská Matka a nese spolu se

¹⁾ Sermo de natali Joannis Bapt.

²⁾ S. Augustin. Lib. IV. de Trinitate cap. 5.

Synáčkem svým jako ovečka až k smrti poslušná tresty světa celého, kdežto učenníci a to ti nejhorlivější z daleka následují (Petr a Jan) a jeden z nich zapírá mistra svého.

Přišedši sv. Panna na horu Kalvářskou protlačila se davem lidstva ku Synu svému a vidí: kterak jedináčka jejího se šatů svlácí, na kříž přibíjejí, na to ho vyvyšují a do země upevňují, vidí jeho přebolestný obličej, slyší, kterak sobě hlasem nevýslovně žalostným stěžuje: „Otče můj, Otče můj, proč jsi mne opustil:“ a přece na mysli neklesá, alebrž ku kříži blížeji přistupuje, kolem něhož rouhači a nenávistníci Synáčka jejího se prohánějí, a trvá pevně při tvrdém lůžku jeho, ač srdce její umírá. Trpí Matička nejsvětější bolesti nevýslovné; ale stojí. „*Maria, Matka Boží, dí sv. Ambrož, stála u kříže Synova. Nikdo mne o tom nepoučil, leč evangelista svatý. Jiní napsali, že svět se třásl při utrpení Páně, že nebe se tmou zahalilo, slunce že prchlo, že lotr, když byl zbožné vyznání učinil, do ráje byl přijat. Jan nás o tom poučil, o čem jiní neučili, kterak jsa na kříži uložen matku jmenoval, anť se domýšlel, že daleko vyšší jest, že vítěz nad mukami povinnosti své ku matce zbožně konal, než že říší nebeskou (lotra) obdaroval . . . A však ani Maria nebyla menší, než jak se na matku Boží slušelo. Když apoštolové prchli, stála u kříže a očima zbožnými hleděla na Kristovy rány, poněvadž očekávala . . . spásu světa, nikoliv záruku smrti. Anebo snad že ona, jsouc stánek královský a seznávši, že smrtí Synovou vykoupení se vymáhá také seznala, že smrtí svou něco ku daru povšechnému (publico) přidá.“ Na to dokládá sv. biskup: „Následujte svaté té matky, kteráž majíc jediného a neskonale milovaného Syna takový příklad rekovnosti dala“ ¹⁾. A ve své řeči o smrti Valentinianově dí světec: „Stála i svatá Maria u kříže Synova, Panna se dívala na utrpení svého Jednorozenného. Čtu o ní, že stála, ale nikoliv že plakala.“*

Onať arci Matka Boží u kříže stojíc hořké slzy ronila, ale sv. Jan o tom ničeho nezaznamenal, neboť jednak bylo dosti říci: že při brozném umučení Maria Matka stála, neboť to všem dávalo na vědomost, co byla okoušela; a však daleko více záleželo na tom, zvěstovati: že Matka mučnická mučennictví své s hrdinskou myslí snášela.

¹⁾ S. Ambros. Io. Ep. XXV.

Hrdinsky stála matka Boží u kříže Páně a nic se nehrozila nesrdečných, ukrutných a nespravedlivých katanů Synáčka svého, alebrž dávala sebe také za oběť ¹⁾).

Hrdinství Matky Páně se jeví zvláště v tom, že ač Synáčka svého nevýslovně milovala, přece svou neskonanou bolest tak přemáhala, že od hrůz mučennictví Jeho se neodvrátila; pukalo jí srdce, a ona přece nežádá, aby Bůh uskrovnil bolesti její, ale žádá, aby mučennictví její se spojilo s mučennictvím Syna jejího. *„Ctihodná Panna, dí sv. Ildephonsus, byla více nežli mučennice, neboť byla v duši své netoliko mečem lásky, ale i hoře svého zraněna“* ²⁾).

Při svých neskonalých bolestech obětovala sv. Panna všechny hrůzy, jež trpěla Pánu Bohu. Ona trpěla, poněvadž vůle Boží to byla a dopustila, aby bylo nebohé její srdce rozedráno, poněvadž Bůh tak a jinak míti chtěl. Ona byla první, kteráž konala hrůzyplnou cestu křížovou, vezmouc kříž svůj a následující na horu Kalvářskou Syna svého; neboť jako Její Syn nepřišel, aby konal vůli svou, ale vůli Toho, kterýž Ho poslal: tak i ona vědouc, že to vůle Boží jest, aby trpěl Syn její a aby ona byla na způsob přebolestný sotrpitečkou, trpěla ani neotevrouc úst svých. Trpělivě snášela útrapy, když na cestě Kalvářské celé moře příhan na ni se valilo, trpělivě snášela rány, jež tupé hřeby do rukou a nohou Krista Pána činily; nebyla vzdorna, nekypěla hněvem naproti pochopům, nevyřknouc ni slova, aby zakřikla nesrdečníky, nevolala, aby nepřátele Syna jejího pomsta Boží zachvátila, slyšela naříkati umírajícího Pána na svou opuštěnost, ale svatá Panna trpí.

Trpí, protože je Bohu oddána, vůli Páně výše nežli svou klade, trpí a z velikých útrap v Bohu se raduje, že brzy uradostněna spatří Syna svého jako vítěze nad smrtí vzkříšeného, a že jméno Jeho vyvýšeno bude nade všecko jméno na zemi, pod zemí a na nebi.

Zdroj stálosti této nevidané jest čistá neskonalá láska Panenky Marie k Bohu, pro kterouž všecka hnutí svá, na výsost dokonalá, Bohu podřídila. Milovala Syna svého, neboť její byl všecek, nevýslovně,

¹⁾ S. Ambros. De Inst. Virg. c. 7.

²⁾ S. Ildephonsus. Serm. II. de Assumptione.

ale i tuto svou lásku spojovala s láskou Boží a Synáčka svého k lidstvu, a podřídila ji lásce své k Trojici svaté, kteráž ustanovila od věčnosti, aby Syn její trpěl a tak vešel do slávy své.

Majíc vůli svou s vůlí Božskou na způsob nejdokonalejší sjednanou, trpěla matka Boží mučennictví své s neohrožeností a statečností takovou, kteráž hodna byla oběti té, již sebe sama v utrpení a smrt vydal Božský její Syn.

Právem se velebí v písmě Božím matka Macchabejská, jako matka podivuhodná a toho hodná, aby památka její vezdy trvala, ana za jeden den sedm synů svých jednoho po druhém na smrt vésti viděla a každého z nich ku stálosti za víru napomínala a konečně sama hlavu svou katům obětovala.¹⁾ Právem zpomíná církev na hrdinnost sv. Felicity, kteráž hodná jsouc jména matky křesťanské, sedm synů svých na mučennictví Pánu Bohu odevzdala, a sama jsouc přítomna, když byli nelidsky trápeni, napomínala zapomenouc na krvácející srdce mateřské ku stálosti, bojíc se, aby snad některý z nich nezradil Spasitele svého a nezavřel sobě otevřené již brány nebeské a nepozbavil jí té radosti, že ho s jásotem k prsoum svým přivine na nebi. Právem oslavuje církev sv. Symphorosu, kterážto sedm synů mučennictvím svým předešla, a jim, kteřížto ihned byli trápeni, cestu ku nebi ukázala; právem oslavuje církev hrdinskou mysl matky Melithona, vojína (jednoho ze 40 mučeníků), kteráž zmučeného, zmořeného a polomrtvého, bojíc se, aby Krista Pána nezradil, anť ho katané jeho k tomu cíli zachovati chtěli, na vůz dovlekla, aby i s druhými na hranici upálen byl. Právem oslavuje církev matku sv. Symphoriana, kteráž když na smrt veden byl, takto ho napomínala: „Synu, rozpomeň se na život věčný, pohledni na nebe a vzezři na vladaře svého (Boha), nižádný není s to, života zbaviti tebe, neboť ten (vezdejší) promění se tobě v lepší.“ A tak i jiné matky křesťanské napomínaly s myslí hrdinnou ku stálosti za Krista Pána své mučené syny a dcery a církev Boží je chová u vděčné památce.

Snad že byly ty křesťanské matky bez citu mateřského, snad že nemilovaly synů svých a dcer? — Zajisté, že je milovaly více, nežli milovala matka Gracchů syny své, ana je za nejdražší klenot vyhlásila, zajisté více nežli kterákoliv matka

¹⁾ II. Macchab. 7.

pohanská anebo židovská, anebo matka, ona se zřekla křesťanství, své dítě milovati může. Matka křesťanská spatřuje v dětech svých děti Boha samého, děti přijaté do rodiny Boží, ona je miluje jako své, pokud jsou a budou děti Boží, netoliko dočasně, ale do věků, a proto jsou důvody lásky mateřské při matkách křesťanských jakostí svou rozdílné, a proto nemůže matka pohanka ani matka židovka své dítě tak milovati, jako matka křesťanská. Matky křesťanské ztrácejíce tedy mučennické děti pociťovaly ztráty té způsobem dvojím: byly to jejich děti podle přirozenosti, a děti Boží podle přijetí.

Ztrácejíce matky křesťanské mučennické děti své nepostrádaly milosti s nebe, kteráž je sílila, aby se osvědčily býti matkami v pravdě křesťanskými. Avšak ač byla stálost jejich podivuhodna, hrdinnost Matky Boží byla neskonale větší, nežli jejich. Tyto daly na oltář mučennictví drahé a milené děti své, dobře vědouce, že obětí tou se nejlépe postarají o blaženost věčnou synů svých a dcer; matka Boží ale dala v oběť neskonale více, milovaného Syna, jehož všecka matkou byla, dala v oběť Syna — Bohočlověka, jenž ku slávě své ničehož nepřičinil útrapami, neboť tu měl od prvopočátku, ona ho nedala v oběť, aby ho spasila, ale z čisté lásky k Bohu a ku člověčenstvu.

Matka Boží nesla statečně břemeno mučennictví svého nejenom, alebrž ona je, ač s puklým srdcem, ráda nesla. Stála statečně při kříži Páně (tak as vykládá sv. Antoninus, IV. Tit. 15. cap. 41. n. I.), neboť se opírala o svou silnou víru, že její Syn Bůh jest a že třetího dne z mrtvých vstane, církev slaví statečnost tuto, když při hodinkách o svatém týdnu hořeti nechává svíci její, kdežto svíce apoštolů se shasínají. Ona stála neboť její hrdinství a stálost se nelámala nižádnou upomínkou na hřích, ani na dědičný, ani na osobný, netížila ji žádostivost ani vlnobití její, ale právě proto poněvadž nic nezatemňovalo dušinku její, cítila na výsost bolesti, ježto rozrývaly mateřské srdce její. Ona stála neohroženě, poněvadž se opírala o vůli Boží, a jí se také tužila, dobře vědouc, že podle úrady věčné měl Její Syn za lidstvo trpěti, a pro tu příčinu že přišel na tento svět, že písmo sv., jež klamati nemůže, takto dí. Tou měrou nalézala ukojení v této věčné vůli, jíž se všecka obětovala, a proto nebylo ani toho nejmenšího stínu odporu naproti této vůli. Ona si netrhala vlasů s hlavy, a nerozrývala obličej svého

ztrácejíc utěšitele Syna svého, alebrž stojí, jako ovečka tichá, slz plná, skromná a do své neskonale bolesti pohřížená.“ O této tiché oddanosti do vůle Páně a statečnosti svaté Panny dí dále tentýž světec, užívaje slov sv. Anselma: **O vladařko! co mám říci: kolik as pramenů slz se vyronilo z nejstydlivějších očí tvých, když jsi pozorovala, jak nevinného jedináčka tvého před očima tvýma bičují, vážou, vraždí, a tělo, jež bylo z těla tvého, odsekávají; a přece jsi byla s vůlí Boží tak sjednána, že byla všechna roz-toužena po spáse lidstva, tak že se odvažují říci: Kdyby nebylo žádného, jenžby byl Syna tvého křižoval, že bys byla k vůli spáse člověčenstva, a aby se naplnila vůle Boží, sama byla Syna svého na kříž položila.“ „Nemůžet se říci, žeby její (Panenky Marie) poslušnost byla menší, nežli ona Abrahamova jenž byl dle vůle Boží ochoten, obětovati syna svého v oběť zápalnou.**

Tím způsobem se může o svaté Panně říci, co vyslovil sv. Pavel k Římanům o Bohu (Řím. 8, 32.), že vlastního Syna neušetřila, ale za všechny vydala Ho, kterakž nám také s ním všechno nedala, neboť Synáček její bylo „Její Všecko.“

Podobně se také vyjádřuje serafinský učitel, sv. Bonaventura, pravě, že sv. Panna, jsouc na hoře Kalvárské sوترpitelkou Páně zvláštních zásluh sobě dobyla, a ačkoliv neskonale trpěla, přece byla hotova vydati Syna svého za spásu světa, poněvadž byla úplně sjednána s vůlí Boží, žádajíc sobě, co Bůh chtěl. Ano byla hotova, trpěti útrapy spolu se Synem, anebo je raději sama snášeti¹⁾. K tomu přidává sv. Bonaventura: „*V pravdě ona (svatá Panna) byla statečná a zbožná a sladká a vážná, sobě skrovná, k nám ale předobrotivá. Ji máme tedy především milovati, a po Trojici sverchované a po nejblahoslavenějším dě-tátku, Pánu našem Ježíši Kristu nejvíce ctíti.*“

Matka Páně překonává tedy hrdinností svou mučeníky, neboť, ač i oni muky hrozné okoušeli, matku Boží nepředstihli ani v bolestech, jež přetrpěli, ani statečností, kterouž je snášeli, jako jí nepředstihli v pokoře, v poslušnosti a v lásce k Bohu. Bolest její byla jako moře veliká, a proudy a vlny její se draly do ubohého srdce přečisté a přebolestné matičky Boží, ale ne

¹⁾ S. Bonaventura. In I. Sent. D. 49. art. 2. q. 2. in fine.

aby odešly, ale aby tam horkostí lásky mateřské v páry se proměnily, a rozpnouce se na všech stranách pukající srdce její rozedraly. Matka Boží přijala toto moře, a snášela prudkost par jeho s hrdinností bezkrákladnou, a proto k ní právem my katolíci na celém zemském povrchu voláme: „*Královno mučeníků, oroduji za nás.*“

XVI. Maria Panna, vzor Panny křesťanské.

Panna Maria jest panna panen, neboť panenství její nebylo nikdy ani tím nejskrovnějším kalem poskvrněno. Bylať svatá Panna všecka nevinná a čistá; čistá ve skutcích, ve slovech a v myšlenkách, dušinka její nedoznala nižádného hnutí žádostivosti, zejména tělesného, vždyť pak nebylo v ní, jakož víme, nižádné žádostivosti. Její andělská čistota byla tak veliká, že působila i z Boží milosti na ty, kdož byli v její společnosti. Přítomnost její poutala žádostivost těch, kdož ji viděli v té míře, že nižádná myšlenka nedovolená neovládala jich, pokud Panna Nejsvětější přítomna byla. Tak dí o Panně Marii starobylá tradice, a my nemáme zajisté nižádných důvodů, proč bychom jí nevěřili, neboť tento dar měl také do jisté míry „Il Santo“ Římanův sv. Filip Neri. Kdykoliv kajicník nějaký k němu se uchýlil, a žaloval na těžké pokušení proti čistotě svaté, dotkl se ho světec, a ihned ho ostala tíseň jeho.

Neskonalá, andělská čistota Panenky Marie přitáhla s nebe Nestvořené Slovo, ježto se z ní vtělilo a přebývalo mezi námi.

A však Maria Panna byla pilna těch ctností, o něž se opírá, a s nimiž se zdokonaluje a vzrůst bře čistota svatá.

Panenka Maria byla zbožná, byla pokorná a skromná, mlčenlivá, trvala na modlitbách o samotě dlíc, nedrala se do veřejnosti, byla stydlivá a střežila bedlivě oči svých.

Panenka Maria jest vzor, jehož by měly následovati panny křesťanské.

Koruna panenská jest čistota svatá, bez ní ztrácí panna půvaby své, ztrácí dívka důstojnosti své, vnitřného klidu, a spokojenosti a síly, kteráž jest jí potřebna, aby odolala těžkému nebezpečení, ježto odevšad obklopuje ji.

Čistota svatá se jeví u dívky vnitř a zevnitř blahodárnými účinky svými. Vnitř se jeví pokojem a klidem, anebo aspoň

bojem s nadějí na vítězství nad sebou a to právě v té vášni, kteráž člověka nejvíce snižuje, ano když jí otročí až pod zvíře vrhá a zaslepuje až k neuvěření, odměňujíc se tak člověku králi tvorstva, že se poddal tělesností svým. Kdežto v duši nečistě bouří vlny naruživostné; panuje v duši čistě mysl klidná, přívětivá, ano veselá, nikoliv dovádívá a bez míry a slušnosti rozjařená, ale rozmar milý, utěšený a nížádnému protivný. Čistota svatá se jeví i zevnitř, jako se nečistota prozrazuje. Máť se to s čistotou tak, jako se sopkou. Nejprvé zuří vnitř v sopce rozružené živly a když byly sesílily, vynucují sobě násilné výlevy, naplňující horu a krajinu poblížkou zžírající lávou. I vášně nečisté vybuchnou, a jako zneuctily a znečistily kalem svým duši, a zanechaly hroznou svou a zžírající stopu, tak se derou i na povrch. Odtud se také stává, že dívka zapomenuvši, že jest její povinností, míti vzor andělské čistoty Mariánské neustále před očima svýma, a nedáti co na ní jest, vzniku nížádné myšlenky, nížádnému hnutí zlému, a zapomenuvši zakochá se v nečistotu, a chovajíc ráda a ochotně na prsou jedovatého hada necudného, ztrácí duchovní klid a mír, dobrou mysl a veselou, a jasné nebe nevinné dříve dušinky se zakaboní, dívka se stává smutnou, zasmušilou, mrzutou, do sebe zarytou, a tak mimovolně dává na jevo, že anděl Boží vyrušen myšlenkami jejími od ní odstupuje. Tím se stává dívka, kteráž v duši své láme běloskvoucí růži svatě čistoty, domácím velmi obtížnou. Tak se děje, když hřích nečistoty uchvátil duši dívky křesťanské. Duše ale a tělo v jednu přirozenost spojené člověk jest. Působí tedy stav duše naší na tělo, jako na vzájem stav těla na duši. A však není hříchu smrtelného, jenž by neodnímal duši krásu a šerednou ji nečinil, a jenž by šeredu tuto nepřelával na tělo. Mezi všemi nepravostmi ale působí nejzhoubněji na tělo nečistota, zvláště skutek nečistoty, uchvacujíc i tělo i duši zároveň, jak sv. apoštol zřejmě dí: *„Utíkejte před smilstvím. Všeliký hřích, kterýkoli učiní člověk, kromě těla jest: ale kdo smilní, hřeší proti svému tělu“* ¹⁾. *„Zdaliž nevíte, že oudové Vaši jsou chrám Ducha svatého, jenž jest ve vás, ježž máte od Boha, nejste svoji? Neb koupeni jste za velikou mzdu. Oslavujtež a noste Boha v těle svém“* ²⁾.

¹⁾ I. Cor. 6, 18.

²⁾ I. Cor. 6, 19. 20.

Spousty hříchu nečistého jeví se na těle a na tváři člověka, a tak i na tváři dívky, ana se stala v tom Panence Marii nepodobnou, a Kristu Pánu nevěrnou. Bez choroby mizí s obličejem růžový nádech, a s pysků barva korálová, panenský lesk prchá s očí, a na místo toho nastupuje divná bledost, oko je jako kalné a jako rouškou smutku nad ztrátou andělské podobnosti potažené, kolem očí povstává modrý pruh jako u osoby nezdravé, a vše tak ukazuje k tomu: že duše dívky sšeredila, že v šeredilosti té má účast ubohé ku spojbě s duší andělské krásy zba-venou odkázené tělo, a to proto, že dívka opomenula na úžděho držeti, a tak neúhonně zachovati nejdražšího klenotu, jímžto se andělům podobala.

Za to na vzájem jeví se duševní krása a klid panenské dívky i na těle. Celá postava její je ztepilá, něžná, pravý odlesk andělské ctnosti „čistoty“, na tváři její pohrává růměnec nevinnosti, oči mají nevýslovný lesk, jímžto prozírá cudnost. Její lehká chůze a mrav prozrazuje, že v dívce jest dušička nákazou nečistoty neuchvácená. Lidé dobří si jí váží, ale i člověk nečistý a nestoudný mimoděk vzdává úctu čisté a panenské dívce, a hrozí se, čehož jindy tak snadno nečiní, mluvití před ní nedovolených věcí. Jestliť jakoby v ní byla vtělená Panna panen, královna andělské čistoty Maria; neboť jsouc dcerou Marianskou v nevinnosti a v čistotě své udržuje v počestné vzdálenosti člověka darebu.

Je-li ale Matka Páně vzor andělské čistoty dívkám křesťanským a září-li obdoba její v tváři čisté dívky; tož jest matka Páně i vzor dívky ohledem na ty ctnosti, ježto jsou oporou a ohradou andělské čistoty.

Prvá ohrada jest pokora a skromnost. Již svrchu jsme naznačili, kterak nevýslovně pokorna byla Panna Nejsvětější, anť vyvýšena jsouc nade všecky, a za matku Boží vyvolena, dívkou sebe nazývá, a vůli svou ráda a ochotně podřizuje vůli Pána Boha nejenom, alebrž pokud se to srovnává s Vůlí svrchovanou, i vůli lidské. Ona se nevynáší nad žádného, není domýšlivá, ale nade všecko pokorná, skrovná, tichá, ku každému vldná.

Za tímto vzorem jdouc, a čistotu svatou v duši i v těle zachovati hledíc, musí i panna křesťanská býti pokorná, neboť

pýcha předchází pád. Odtud má se podle příkladu svaté Panny ráda a ochotně podřizovati vůli zvláště svých rodičů, své křesťanské matky, nemá míti před nimi nižádného tajemství, zejména co se jí samé týče, ale ve všem s rodiči svými radu brátí, vůli jejich a úsudek jejich více ceniti, než-li svůj. Dívka pokorná varuje se všeho, což by jí a její ctnosti mohlo býti ourazem, neboť to jest vlastnost pokory, své síly nepřeceňovati, sobě a své ctnosti dosud osvědčené nedůvěřovati. Sv. Filip Neri měl v obyčeji, každého dne prositi Pána Boha: „Pane Bože, dej si pozor na mne, neboť pakli toho neučiníš, střež se, zradím tebe.“ Jednou běžel, a vida dva dominikany vedle sebe jíti, odtrhl je od se a jda prostředkem nich řekl: „Nechte mne, zoufám“. Řeholníci, jsouce polekáni slovy těmito, hnali se za ním a jali se mu domlouvati, aby se zpamatoval. Světec odpověděl: „Zoufám ale sám nad sebou, nikoliv nad Božským slitováním.“

Panna nejsvětější, ač Božskou milostí nad jiné vznešená tak sice, že nebylo možná, aby hnutí vniterné porušilo klidu jejího, a vytrhlo dušinky její z ponoření se jejího v podstatu Boží: přece nad míru na sebe byla pozorlivá: „Ona pak, dí sv. Ambrož ¹⁾, neměla v obyčeji vycházeti, leč do chrámu, a to se dělo s rodiči jejími a s příbuznými, doma byla zaměstnána pracemi, venku byli oni svědkové jejího jednání, ačkoliv byla ona sama strážkyně nad sebou (beze snadu) ta nejlepší. . . . Na slavnosti do Jesusaléma chodívala v průvodu čistého ženicha svého Josefa, neboť průvodce všech ctností jest stydlivost, zvláště ale čistoty, bez ní není možné panenství. Ani do chrámu tedy nešla Maria bez strážce své stydlivosti, a v tom jest ona vzor panenství.“ Pokorná dívka tedy majíc před sebou vzor svůj Pannu nejmodřejší, nebude tak snadno vydávati osobu svou v nebezpečí a bude toužiti, aby svědky jejích kroků byli rodičové její a bratři její a nebo příbuzní její, neboť pokorná jsouc nebude důvěřovati v sebe a se vydávati do společnosti člověka, byť i jinak ctnostného, neboť mnohá již důvěřujíc přes míru sobě musela za malou z prvu chybu pykati po celý život, že neposlechla hlasu písma Božího: „Zlořečený člověk, který doufá v člověka.“

¹⁾ S. Ambrosius. Lib. II. de Virginibus.

Panenko Maria trvala o samotě, ale ne, aby se zabrala do myšlenek marných, ona nevyhledávala společnosti, a když v ní byla, použila příležitosti té, aby družek svých mysl k Pánu Bohu pozdvihla; tak i dívka křesťanská majíc vzor Matinky nebeské před sebou, nebude vycházeti leč pod stráží své stydlivosti a nebude vyhledávati společnosti, ani dívek, leč by byla přesvědčena, že žijou, mluví a se chovají podle vůle Páně. Majíc dívka křesťanská před sebou vzor panenské dokonalosti Matku Boží buď se docela vzdá tančiren, anebo když není zbytí, jde sice, ale v průvodu rodičů, a nevzdaluje se nikdy s očí jejich a pilně užívá všech těch prostředků, aby nevzala ouhony stydlivosti a čistoty její, neboť to jest nade všechnu pochybu jisto, že málo která dívka vychází z tančírny beze skvrny, ježto čistota svatá i nádechem myšlenky se kalí a zatemňuje.

Panna Nejsvětější jsouc pokorná, byla také skromná, a mlčenlivá. Nikdy nevycházelo z úst jejích slovo marné, anebo jen nepotřebné, ona ráda vyslechla úsudek cizí, byla vlídná nade všecko pomýšlení, ač, jak tradice praví, se nesmála, a my víme předobře, že má tradice ta své důvody. Jdouc tedy panna křesťanská za příkladem tímto bude i ona mlčenlivá, nebude nikdy svého bližního, zvláště družek svých hyzditi a zlehčovati, nebude sobě na svém náhledu a na svém rozumu zakládati, alebrž ráda a ochotně se podvolí odůvodněnému úsudku jiného, bude ke každému vlídná a nebude nikdy v radosti své přestupovati mezi příkázaných.

Maria, panna panen a královna byla také královnou ve zbožnosti. Víme o ní, že jako slunce na nebi pořádě výše a výše vystupuje, v lásce ku Pánu Bohu se rozmáhala, a že její svatá dušinka byla všecka ponořena v Bohu, a jakož svrchu již bylo pověděno, když byla ještě outlou dívenkou, byla stále plná vděčnosti naproti Bohu, tak že pozdravena byvši odpověď dávala: „Deo gratis“ Bohu díky. Dušinka její byla tak v Pánu Bohu zaniklá, že ji ani práce, jíž se ochotně a ráda podrobovala, vyrušiti nemohla. O ní se mohlo zajisté v pravdě říci, že jsouc na zemi měla obcování na nebi. O ctihodné sestře Anně Kateřině Emerichové se čte, že neznala od svého roku šestého nižádné radosti, leč v Bohu, a nižádné ža-

losti, leč že dobrotivý Bůh bývá od lidí urážen ¹⁾; čte se o ní, že podnikala práce lehčí i tuhé, ale duše její zalétala i při práci do výšin nebeských pravd, a ač byla v nich nazírajíc je potopena, netrpěla nižádné ujmy práce její ²⁾. U Panny Nejsvětější ale byla láska k Bohu neskonale vroucnější, nazírání její na pravdy věčné a kontemplace její neskonale vznešenější, a proto všecken život její v Bohu byl uzavřen, a i když pracovala, a skutky milosrdenství prokazovala, nebyla z obcování s Bohem nijakž vyrušována, jenž ji na způsob nevýslovný k sobě táhl.

Za vzorem Panny panen má panna křesťanská, hledíc sobě andělské čistoty, a střežíc očí svých a úst svých, a bedlivá jsouc mravů ušlechtilých, také býti nábožná, v jednání svém a konání svém Boha míti na zřeteli, a k němu směřovati, na modlitbách trvati, službám Božím, pokud možná často obcovati, a svátosti přijímati. Kristus Pán ustanovil k vůli nadpřirozenému životu našemu nadpřirozený pokrm, a tím jest Jeho tělo a Jeho krev. O velebné oltářní svátosti svědčí otcové svatí, že ona rodí panice a panny. Tím více mají dívky, jimž na ctnosti panenské záleží, královnu panen ve zbožnosti následovati, k Bohu směřovati, do něho se ponořovati, k němu outočiště bráti, an nikdo není tak velice ochrany Páně potřeбен, jako dívka. Pán Bůh sám ji na způsob něžnější nežli pohlaví mužské k sobě vábí, anť ji vštípil do srdce vroucí cit náboženský, tak že právem se pohlaví ženské pohlavím zbožným zove, jako je zovou „pohlavím krásným.“ A poněvadž Bůh k sobě vábí a táhne dívku, pannu, ženu na způsob úsilovnější, tresce odpor naproti sobě, bezbožnost a nevěru na dívce, panně a ženě daleko přísněji než-li nevěru mužovu. Je-li nevěra na muži hloupá, nepřirozená, nešlechtná: jest na dívce, panně a ženě ohavná a nesnesitelná, tak že se zdá jakoby dívka, panna a žena nevěrecká byla pohlaví své zapřela, a proto je také každému odporná a protivná.

Naproti tomu šlechtí upřímná pobožnost zvláště dívku pannu, neboť přidává přirozenému lesku nevinnosti její nadpřirozenou a nehynoucí krásu, kterážto jest i opora čistoty její a záštita. Upřímně pobožná dívka, dokud k Bohu směřuje, Jeho

¹⁾ Leben der sel. Anna Katharina Emmerich. V P. Schmoeger. Freiburg 1867. pag. 24.

²⁾ Tamtéž. Pag. 95 seq.

na paměti má, v Bohu žije, nikdy cti panenské nezádá; ale, když opomijí k Bohu se modlití, když v konání svém na něho zapomíná, službám Božím neobcuje, u oltáře přesvatého útulku nehledá, jest to znamení neomylné, že se v srdci dívky zatemnilo, že odstoupila od Boha svého, a že jest blízka pádu.

Za tou příčinou usilují všichni ti, jimž není po chuti křesťanská stydlivost, ušlechtilost a mravnost našich dívek a panen, a již chtějí z nich učiniti ženky poddajné a otrokyně vášní cizích, všemi silami o to, aby zbožnost dívčí podvrátili, anť je-li ta podvrácena, ctnost dívčí na dlouho neodolá. Snaží se tudíž, aby aspoň školy tak byly zařízeny, aby dívky byly bez Boha odchovány, a nebo aby vyučování takový směr na se vzalo, aby nebohým dívkám byla vyrvána víra pevná v Boha, a zakotvená v srdečku jejich nábožnost, a tím i záštita andělské čistoty.

Pokora svatá, skromnost, mlčenlivost, upřímná nábožnost jsou družky andělské čistoty. K těm se druží pracovitost. Královna panen Panna Maria rozdělila sobě den tak, že nikdy nebyla bez zaměstnání. Podle vzoru tohoto má navykati také dívka křesťanská záhy pracovitosti, neboť zahálka jest jako matka hříchů vůbec, tak i nečistoty zvlášť.

Pokora svatá, skromnost, mlčenlivost, pracovitost a upřímná nábožnost jsou ctnosti, jichžto jest zapotřeby v tiché domácnosti, a kteréž jsou zárukou jistou, že dívka jimi okrášlená bude andělem míru a štěstí v manželství, pak-liže by se k němu odhodlala. Bůh sám volá dívku, aby v kruhu rodinném působila, rodinu vzdělávala, a proto má za příkladem Panny nejsvětější ráda a ochotně domácnosti si hleděti, část starostí s ramenou matčinných na se bráti, pracím domácím navykati, hlučným společenstvem, leč kde není zbyti, se vyhýbati, s Bohem se obíratí, matku svatou ctíti, a pak bude jí zajisté královna panen ochranou.

XVII. Maria Panna, vzor křesťanské ženy a matky.

Panenka Maria byla již dříve nežli se stala matkou Páně, od Boha nade všecky tvory obdařena, tak že vynikala i nad cherubíny. Byla panna nemajíc sobě rovné ani v kráse pozemské, ani v kráse nadpřirozené nebeské.

Přes to však jsouc nade všechny, a nemajíc rodičů svých na živě více, dopustila, aby nad příštím osudem jejím jiní rozhodovali.

Zasnoubili svatou Pannu se svatým Josefem, a zasnoubena byvši byla v poslušnosti jemu oddána, a ač byla královna andělů a archandělů, dávala přece sv. ženichovi svému ve všem přednost, podvolujíc se mileráda řádu jím stanovenému. Když obdržel sv. Josef rozkaz s nebe, aby vzal dítě a matku Jeho a utekl do Egypta, a tento jí zvěstoval, co Bůh byl nařídil, neřekla sv. Panna: „Josefe, snad rozkaz ten z Boha není, a máme-li již utíkat, jinam se obraťme, do krajiny méně vzdálené, po cestě méně neschůdné, nežli jest ona do Egypta. Nikoliv! nýbrž, jak mile obdržela návštěví toto, ihned se připravovala, a připravivši se nastoupila dalekou pouť do Egypta.

Ona se podřídila sv. Josefovi, pro Boha a z lásky k Bohu, poněvadž věděla, že jest to vůle Boží a řád všemohoucího, aby žena podrobena byla muži svému.

Panenka Maria se podřizovala sv. Josefovi, ženichu svému ráda a ochotně, a proto ráda a ochotně vůli Jeho vykonávala.

Podřídila se ráda a ochotně, ač věděla že kromě Boha není tvora, jenžby nad ni vynikal, a tím způsobem že na jisto není na světě nikoho, kdožby směl nad ní vládnouti.

Ona se podřídila majíc v Božském Synáčku svém příklad, jenž sám se podřídil, a jsa Bůh sebe sama snížil člověkem učiněn jsa, a poslušen byl až ku smrti kříže, a o sobě řekl, že nepřišel na svět, aby konal vůli svou, ale toho, kterýž jej poslal.

Křesťanská žena má tedy vzor svůj v nejsvětější Panně, aby i ona se podřídila vůli mužově, na konec ne pro muže, ale pro Boha, kterýž od prvopočátku rodinu tak chtěl míti zřízenou, aby byl muž hlava rodiny, a žena aby pod správou jeho domácnost řídila. Panna nejsvětější se podřídila vůli ženicha svého sv. Josefa ráda a ochotně, vědouc, že to vůle Boží jest, podřídila se ochotně, neboť byla tichá, mírná, pokorná, a skromná, a tak byla v přesvaté rodině andělem míru a pokoje svatého, jako její nejsvětější děťátko jeho pramen bylo. Rodina přesvatá podobala se v tom říši Boží a byla jí. Na obzoru této rodiny nebylo nikdy ani toho nejmenšího mráčku nevole, osvětlovalať obzor ten hvězda jitřní Maria Panna, a Slunce Spravedlnosti Kristus Pán.

Žena křesťanská majíc v Panně největší vzor svůj, bude vůli svou ráda a ochotně podržovati vůli mužově, dobře vědouc, že tak Maria Panna činila, a že Bůh tak velí; bude pokorná, mírná a tichá. Mírnost, tichost a pokora uchvátí na konec muže, byť i na cestách nepravých se nalézal, a získá ho rodině, dítkám, ženě, a což neskončeně výše jest, získá ho Pánu Bohu. Nesčíslně mnoho mužů lítostí hnutí nad mírnou, tichou a pokornou družkou svou šlo do sebe, a odložili pyšnou, prchlivou a nevhodnou povahu, a že se naučili od milé a dobré ženy křesťanské, býti povážlivými a vážnými, a o své dítky pečlivými. I může se dobře říci, že žena mírná, tichá a pokorná jest nejen andělem míru domácího, ale i spasitelkou rodiny, a zejména muže svého. Mnoho mužů by bylo zavrženo, kdyby jim Bůh u své nestihlé dobrotě nebyl určil ženu mírnou, tichou a pokornou, která vůli jejich od Boha odvrácenou poznenáhla, ne násilou, ale lahodou, k dobrému naklonila. Mírná, tichá a pokorná sv. Monika získala svého zlého a urputného muže nejenom sobě ale i Pánu Bohu.

Umí-li žena panovati nad sebou, umí-li podle vzoru Marie Panny býti tichou, mírnou a pokornou, stane se v rodině nejenom andělem míru a pokoje, ale bude i vladařkou a paní v rodině, skutečnou muže svého družkou, jako toho žádá Bůh: neboť tím způsobem vymůže snadno na muži svém společně s ním se radíc, a jemu předkládajíc dobro jeho vlastní a celé rodiny, aby rady její uposlechl, a dobrou vůli její se zákonem Páně a církve souhlasnou vykonával.

V rodině se často přiházívá, aniž by zlá vůle předcházela: že se obloha nad manžely zakaboní, a že začne jako z čista jasna vlnobití žádostivostné z úst mužových buráceti, že propuknou výbuchy netrpělivosti, pýchy, nevrlosti, a těm podobné vášně. Tak tomu ovšem nebylo v pravzoru křesťanské rodiny v Nazaretu. O Panence Marii víme, že nebylo v ní žádostivosti aniž hnutí žádostivostných, nebylo na ní nikdy ani té nejskrovnější vady. Nepochybně, že jí vídal sv. Josef často ve svatém zápalu za Boha roznícenou a u vytržení, a že ctil v ní královnu a panovnici nebeskou, jako ctil v ní matku Boží. A když obrátil zrak svůj ku Božskému děťátku jejímu, dobře věda, že zírá naň z očí jeho Bůh, tuť nebylo nikdy ani možno, aby mráček

nechuti nějaké v jeho duši se zahrnul, zvláště, anť víme, že jako strážce svaté rodiny velikými milostmi od Boha byl obdařen. Než ale v tom jest rodina Nazaretská pravzorem pro manžely — že nejsvětější Panna svatou z Boha se řinoucí láskou ženicha svého si vážila ve stupni takovém, jako nižádná žena svého muže; a že svatý její ženich tak jí byl oddán, a tak jí ctil, že hotov byl vše za ni položit v obět. — Jestliže tedy se obloha nad manžely zakaboní, tuť pokorná a mírná svého vzoru Nararetského bedlivá žena, nedá se strhnouti, ale vyhoví moudře, a opatrně, aby slova netrpělivá bez rozvahy pronešená nepřinesla bouři.

Panna Nejsvětější, jsouc vzor ženy křesťanské, byla mlčenlivá. Blahoslavená sestra Margareta dí: že matka Boží a sv. Josef byli Bohem a jeho milostí tak naplněni, že stále v něm byli ponořeni, a odtud ač v rodině nejšťastnější jsou byli, málo mluvili¹⁾. V evangeliu čteme, že sv. Panna byla velmi zdrženlivá. Podle příkladu jejího řídí se žena křesťanská bude svůj jazyk na uzdě držeti. Převeliké části pohrom a svárů by nebylo, když by žena trpělivě snášela nehody své, a trpělivá jsouc tajila se s vášněmi a snad s nespravedlnostmi, jichž se naproti ní dočinil její muž. Bude-li v tom se zapíratí, bude Bůh jí nápomocen, aby učinila mír v domě; bude-li ale netrpělivá, a pustí-li uzdu jazyku svému, přidá k břemenu břemeno, neboť ani muži nehodnému není lhostejno, jaký úsudek pronáší o něm choť jeho.

Matka Boží byla domácnosti své milovna. Nikdy nečteme o ní, že by se byla do veřejnosti pouštěla, a působiti chtěla na způsob mužům podobný. Vědělať dobře, že Bůh vykázal ženě jiný obor, stydlivé, mírné a tiché povaze ženského pohlaví přiměřený, a ten že je rodina, domácnost. O kýžby ji v tom následovaly ženy křesťanské, ať již rodu nejvyššího, neboť jestiž v rodině tolik povinností, jež jim uložila Prozřetelnost Boží, že téměř ani není možná, řádně je konati, a při tom po veřejných zábavách choditi, anebo dokonce na způsob mužům obvyklý politickým spolkům obcovati!

Maria Panna jest nejenom pravzor ženy křesťanské ale i matky.

¹⁾ Leben der seligen Margaretha a ss. Sacramento. pag. 256.

Bylo již dotčeno, že matka Páně milovala Synáčka svého láskou takovou, jako všechny matky dohromady nedovedou milovati synů svých a dcer.

Ovšem že byly před ní také matky, i v židovstvu, a snad jakož doufáme i v pohanstvu, (pokud milost Boží na ně působila a ony s ní), jež své děti láskou spořádanou milovaly, a o ně snažnou péči měly, zejména milovala sv. Anna dívčku svou Marii převelice — a však matka Boží předešla všechny.

Ona byla vzor všech matek křesťanských.

V pohanstvu neměly matky a nemohly míti pohnutek takových a popudu takového k mateřské lásce, jako v křesťanství.

Křesťanská matka shledává v dětech svých, jakož bylo již dotčeno, děti Boha samého, neboť je na křtu svatém z rukou Jeho přijala, aby je jako Jeho chovala, vychovávala, vedla a řídila, a na konec do lůna Božího, ač-li v tom bude svrchovaná vůle Jeho, s jásotem a radostí zpět navrátila. Dítka křesťanské matky jsou jako kvítečky v rajské zahradě vypěstované, neboť křesťanské manželství jest z vůle Páně branou do ráje rodiny křesťanské, jsouc svátostí a zdrojem, odkudž se prýští ona síla, jížto se proslavily vznešené matky křesťanské v dobách mučnických, anebo i v jiných časech těžkých. Odtud jest také láska křesťanské matky ku dítkám, jež byla od Boha obdržela, jakostí svou rozdílná od lásky matky židovské, pobanské, anebo dokonce matky, svého pohlaví ohavy, matky nevěrecké.

A však nade všechny matky křesťanské se proslavila svou mateřskou péčí a svou láskou panenská matka Maria.

Mateřská péče o dítě, a láska začíná od početí jeho v lůně jejím. Jestliť zajisté dítě na jistý způsob jedno s matkou svou, a odtud musí se pečlivá matka stříci, aby robátku svému neublížila, ani požíváním pokrmů, ježby mohly býti na ujmu jemu, ani vášněmi, jimžby se oddávala. Zlost, prchlivost, závist, nenávisť a všechny jiné vášně mají vliv na tělo děťátka v lůně matky své jsoucího, alebrž také na dušinku jeho. Rozprouděna-li jest krev v matce, rozproudí se i krev v skrovném tělíčku dítětem, a opět ono rozproudění připravuje náklonnosti a náchyly v dušičce dítěci dříve, než poznalo vzduch a svět, utužuje žádostivost, a činí tou měrou cestu ku bráně nebeské drsnější. A vina toho všeho spadá na matku vášnivou, svéhlavou, a nerozumnou. Matka v pravdě křesťanská majíc péči o robátko

své, předobře ví, že v době těhotenství dvojí povinnost ji váže, aby život její byl podle vůle Boží tichý, mírný a cnostný, jednak aby Pána Boha nehněvala, a za druhé aby se proti lásce mateřské neprovinila a robátku svému neuškodila a nebyla ourazem jemu. Padí ji k tomu víra, kteráž ji učí, že jest Bůh stvořitel dítky jejího, že Syn Boží za ně krev vyléval, a že za nedlouho bude ono milostí Ducha svatého dítětem Božím učiněno; pudí ji k tomu naděje, že přijde doba, že dítko její bude za průvodu strážného anděla do lůna jejího v nebi uvedeno, pudí ji k tomu křesťanská láska, ana ve své dokonalosti dává život za bližního svého.

A jako péči má o dítko, když v životě svém počala, tak o ně se stará, když je porodila, a bdí nad ním, ošetřuje je, vychovává, řídí a spravuje, aby je učinila šťastné na zemi, a což více váží, aby je dobře připravila ku blaženosti na nebi.

Než ale, ač jest láska matek křesťanských po svém způsobu neskonálá, a péče jejich o dítky nevýslovná, překonává je přese všecko Panna Maria.

Panna Maria jest pravzor lásky mateřské a péče pro matky křesťanské.

O Matce Boží víme, že dříve nežli počala, byla nade všechny dívky vyvýšena, že byla mírná, tichá, pokorná, všech nespořádaných vášní prostá, ku každému vlídná a skromná, a že zalétala ničím nejsouc zdržována rychlým létem k dokonalosti. Když ale počala, upoutána jest její láska vroucností k Pánu Bohu tak velikou, že jí vystihnouti ani andělové nemohli. Bůh ale, jehož nevýslovně milovala, stal se jejím Synem. Byla ona všecka jeho matkou a on všecek její Syn. Ó kdož by mohl vypsati, kterak svatá Rodička dbalá byla, aby mírnota její, její pokora, její skromnost, její tichost možno-li ještě dokonalejší se stala, aby Božské děťátko její mělo v životě jejím tichý útulek, a pokoj ničím nevyrušovaný!

V pravdě matka svatá byla v těhotnosti své pravzorem matky křesťanské! Když Panenka Maria porodila Synáčka svého, bděla nad ním úzkostlivě, obsluhovala ho, na sebe zcela zapomenuvši. Když rozkaz obdržela, utíkat do Egypta, přivinula nevýslovnou láskou pronásledované Dítě své k sobě, zimou křehnoucí zahřívala, a s trpícím trpěla.

Svatá Panna věděla, že její Syn je Bůh, velikomocný, neskonalé moudrý, přesvatý Bůh, a přece ztrativši Ho, když byl 12 let, všecka zarmoucená vrací se do Jerusáléma zpět, a hledá Ho po tři dni neunaveně v bázni a úzkosti neskonalé a nalézá pokoje teprv tehdáž, když dítě své nalezá.

Nikdy nebylo na Matce nejsvětější ničeho, v čemby Božské její dítě se bylo uráželo. Ona se nikdy nehněvala, nelála, žádného nezlehčovala, nebyla nikdy zasmušilá, mrzutá, nevlídná, anebo podle světa pro nějakou věc časnou zarmoucená, ona si nehleděla nádhery, ani novot a novinek podle světa, netoužila po radovánkách a veselostech, a tak nebyla nikdy ourazem Božskému děťátku svému, ona ho nezanedbávala pro světské marnosti, alebrž zanícena jsouc láskou k Němu stále Jeho na mysli měla, všechnu snahu k tomu vynakládajíc, aby byla dívkou Páně, matkou podle vůle Páně šlechetnou a svatou. Na ní nebylo ani té nejmenší skvrny, ani toho nejskrovnějšího hříchu všedního ona byla všecka krásná, všecka svatá, všecka starostlivá, všecka pro nejsvětější Dítě své žijící matka Boží, naše sladká Máti nebeská!

Za tímto pravzorem jdouce Matky křesťanské budou se střežiti, aby svých nevinných dítek v ničem neporušily.

Z očí dítek zírá všecka duše jejich, ony vidí zrakem orličím všechny příklady a činy na matce své, nižádné slovo její jim neujde, ony jsou jako vosk, do něhož se vtlačí jako dobrý příklad, tak i zlý. O běda jim, jestli že slovem a nebo skutkem staly se na místo andělů strážných svědkyněmi dětí svých!

Jako vůbec nemáme býti nižádnému křiví, ku žádnému nespravedliví, anť to proti povinné lásce ku bližnímu jest: tak zvláště matka křesťanská má se podle pravzoru svého, Panny Nejsvětější stříci pomluv, zlehčování, mrzutosti, zasmušilosti, nesváru s mužem svým.

Matka Nejsvětější měla děťátko Nejsvětější, vždyť bylo Bůh; ale matky křesťanské byt měly i děti hodné, přec jsou z Adama, a k zlému náchylné. Za tou příčinou naléhá potřeba, aby naváděly své dítky k tomu, aby vášně své krotily, sebe zapíraly, děťátko Ježíše v ctnostech následovaly. Bez sebe zapírání a vlády nad sebou, není možná blaženost na zemi, tím méně jest možno dosažení její na nebi. Proto jest jejich povinnost, aby ku sebezapírání dítky své vedouce jim usnadnily budoucí jejich

pozemský život, útrap a břemen plný, a jim upravily cestu tak ku bráně nebeské.

Jestliže dítě po dobrém se nedá vésti, a po dobrém nechce vůli svou podříditi a vášně své krotiti, nastává trpká povinnost pro matku, aby přísností je navykala poslušnosti, pokoře, mírnosti, pracovitosti, pilnosti, čistotě a skromnosti. Musíť ovšem matka při trestu dítěte svého lásku svou mateřskou v tom zapřítí, ale zapírání samo jest ovoce lásky mateřské, anť když by dítě svého netrestala, když se provinilo a cestou přísnou ho nevedla, špatně by dítěti posloužila svému a špatně by naplnila povinnost svou, tak vésti dítě své, aby bylo přesvatému děťátku Marie Panny co nejvíce podobné.

Za vzorem Marie Panny a Matky Boží jdouce matky křesťanské budou svědomitě o to dbáti, aby děti jejich nebyly nikdež a od nikoho porušeny, budou pečlivy v tom, aby své malé děti svěřovaly pouze dobrým, křesťanským služkám, budou se starati, aby děti pohlaví různého pro sebe zvláštní lože měly, aby stydlivosti navykaly, budou je vésti jako dobré matky k milému Ježíškovi hned z kolébky. U vedení tomto se zajisté nevyrušují neblahým a všem pravidlům křesťanské víry a křesťanského vychování odporným tvrzením: že prý dítě vedení náboženskému a modlitbám nerozumí, a že toho žádá rozum, aby dítě se nechávalo v těchto věcech na pokoji. Matky křesťanské vědí, že jejich outlé děti záhy rozumějí a předobře rozumějí slovu „Bůh“, ač jest v tom dítěti nezpytatelné; ony vědí, že se záhy tulí k děťátku Ježíši, a že jest jméno Bůh a Ježíš Kristus přemocné a působivé k tomu, aby se dítě naučilo ihned od outlého věku konati dobré bez ohledu na časné výhody.

Matky křesťanské jdouce za vzorem Matky Boží, budou zrakem přísným přihlížeti, s jakým druhem obcuje jejich dítě, jaké náhledy s sebou přináší z ulice, a jaké ze školy, neboť škola není bohužel za našeho věku vezdy tím, čím by býti měla ústavem netoliko vyučujícím, ale i vychovávacím; zhusta si dovolují ti, jimžto matky katolické svěřují své nejdražší klenoty, podrývati osvědčenou zázraky a velikolepou víru naši. Dozvědí-li se matky křesťanské, že učitel jejich dítek jest člověk bez víry, a což obyčejně bývá spojeno, člověk bez mravů, nenechají dítě svého kaziti, alebrž učiní, seč jsou, aby dítě jejich se dostalo vyučování křesťanského a vychování.

Matky křesťanské budou za vzorem Matky Boží vezdy o to dbáti, aby věděly, kde ditko jejich, syn, dcera se nalézá, a ne-nechají jich bez dohlídky; aby snad, kdyžby toho nešetřily, jejich děti nevzaly ourazu na mravech svých.

Matky křesťanské dobře vědouce, že není možná, aby svým vznešeným povinnostem dostály, leč budou-li bdíti nad rodinou svou neustále, budou po příkladu Matky Boží domova milovné, nebudou marnivé, po veselostech a radostech baživé, nebudou si hleděti nádhery, tak aby jejich dcery měly na nich příklad skromnosti, pokory a pracovitosti a sobě navykly, přede vším milovati tichý život domácí.

Následování Matky Boží jest jistou zárukou blaženého života domácího, štěstí rodinného a té pravé svobody pohlaví ženského.

XVIII. Matka Boží osvobodila pohlaví ženské od poroby.

Pramáti naše Eva zhřešila v ráji pýchou, chtějíc na způsob nezřízený míti vědoucnost vědoucnosti Boží podobnou (nikoliv rovnou, neboť o tom věděla na jisto, že to není možno), a hřích ten ji vedl ku přestoupení zákona Páně, jedla ze stromu vědění dobrého a zlého; a i Adam zhřešil, taktéž zpyšniv v duši své. Tím uvaleny zvláště na všecko pohlaví ženské, dívky i ženy, trpké následky, jež ohlašuje Bůh v ráji těmito slovy: „*Rozmnožím bídy tvé, tak dí k Evě, a početí tvá, v bolesti roditi budeš, a muži svému podrobena budeš, a on panovati bude nad tebou.*“

Ohlášen jest tímto výrokem Hospodinovým trpký osud, jenž stihl a stihnouti měl ženské pokolení veškero, a jenž se na způsob ukrutný naplnil, a naplňuje až na náš věk tam, kamž nevniklo ještě světlo víry křesťanské.

Snížení, jímžto upělo pokolení ženské, bylo všeobecné, při národech všech, netoliko nevzdělaných neboli barbarských, ale i při těch, kteříž slynni tak zvanou vzdělaností a osvětou. Ono se jevilo i v životě rodinném i v zákonodárství a v životě veřejném. Zdá se věru, jakoby se bylo vše spiklo v jedno, aby pohlaví ženské bylo snižováno, týráno a do otroctví zavlečeno.

1. Pohlaví ženské bylo sníženo a týráno u pohanů, a v tom nečinila osvěta nižádného podstatného rozdílu.

Záštitá důstojnosti, cti a vznešenosti dívky i ženy jest její čistota, a opora čistoty pokora, stydlivost a nábožnost.

Než ale panenská čest, čistota dívky neměla v pohanstvu těchto opor.

Pokora svatá vymizela téměř ze života pohanského, a proto vybízeli Spasitel zvláště, abychom se učili od něho, anť jest tichý a pokorný srdcem. Pokora učí člověka o sobě nemysleti, že by s něco byl, učí jej, aby všechno dobré k Bohu odnášel, křehkosti a nedostatky sobě přičítal, aby sobě nedůvěřoval, ctnost svou chránil a střežil, v úskalí nebezpečné ji nevydával, ona jest základem ctností mravních, ale také jejich oporou. Ale ubohá dívka panská kde měla nabýti pokory? Bohové její neměli jí, neboť se vespolečně svěřili, byli marniví pro maličkosti spory vedoucí; v rodině panské jí zřídka anebo docela nebylo, a v životě veřejném ještě méně. Spoléhalo tedy dívka panská na sebe, neznala nedostatků svých, a proto slepě šla úskalím vstříc, a tak se brzo octla v záhubě.

Druhá opora čistoty a panenské cti jest stydlivost; a však stydlivost ženská byla veřejným nemravem mrhána. Od útlého mládí nebylo pečováno o to, aby dívka studu navykala. Doma visely na stěnách, v síních a chodbách obrazy nestoudné, a byly namalovány na zdích, tak že dívka sotva že začala zraku rozumně užívat, obrazy do zvířecosti byla tažena, aniž by byla poznala doby nevinnosti své. O těchto malbách máme ještě zbytky v Pompeji, v antických museích v Neapoli a jinde. Obrátily-li se oči dívčí do zahrad a sadů, všude bylo plno soch, a mezi těmi nikdy nechyběla socha bohyně nemravu „Venuše“, a nestoudná soška „Priapa“.

Když dívka povyrostla, byla posílána do školy, v níž hoši a dívky pospolu gymnastice se učili, a pohybům stydlivosti málo prospěšným. Jinde, jako v Spartě, byla nucena, veřejně konati gymnastická cvičení, v šatě stydlivosti záhubném, při čemž mužové a jinoši byli diváci.

Co zbylo ze studu,“ odňala nebohé dívce pohance divadla, kdež veřejné ženky role mívaly, v oděvu tak těsně přilehajícím že formy tělesné vynikaly. Představovaly se zhusta děje ohavné mimikou všeho studu prázdnou, vášně diváků uchvacující, tak že nezřídka obecenstvo nevázané sobě žádalo, spatřiti nahotu

herců a hereček; a tím věru nepřibýlo dívkám takové ohavnosti vidoucím, nikterakž na studu.

Aby důstojnost a čest pohlaví ženského netrpěla, obdařil je Pán Bůh zvláštním darem, a dar ten je volá ku zbožnosti. Když vše se proti dívce vzbouřilo, i život veřejný i rodinný i příklady neřestné; zůstává jí útulek, jenž ji drží: víra a důvěra v Hospodina Boha. A však dívka pohanka nenalezla pro svůj stud, a pro panenskou čest ve svém náboženství ni žádných opory, ni žádného útulku. Bohové a bohyně na Olympu žili sami v ustavičných zamilovaných pletkách, neštítíce se ni klamu, ni podvodu, ni zločinu, a dopouštějíce se i cizoložstva. Byla-li tedy mysl dívky k bohům a k bohyním obrácena, (a ona znala předběhně život jejich), tuť shledávala, že vedou život nestoudný, ohavný, a jak my říkáme, sodomský.

Lidským způsobem nebylo tedy možná, aby dívka pohanka udržela sobě a uhájila opory panenské své cti a čistoty, jež jest stydlivost, a jestliže zde onde dívka stydlivosti nepozbyla, dělo se tak as zázrakem, nebo-li zvláštní ochranou všemohoucího Boha, neboť lidskou silou toho docíliti nebylo možná.

Jest-liže jest byla u dívky stydlivost porouchána, pak neodolá proudu ode všad na ni se valícímu, zvláště to téměř nemožno bylo za dob pohanských; ona neodolá, pustí se do vln jeho, a nemajíc studu hlouběji klesne, než-li klesává pohlaví mužské a upadá tím v nečest, nevážnost, v hanbu a potupu.

Druhá úhlavní záštita cti a důstojnosti pohlaví ženského jest posvátnost stavu manželského a jeho nezrušitelnost, a zásada nebo-li princip nezrušitelnosti sňatku manželského jest pravda: že podle přirozenosti jest důstojnost ženského pohlaví na rovní s důstojností pohlaví mužského, a že důstojnost člověcká má charakter nepomijitelnosti na sobě, neboť osoba člověcká nepomijí, anť duše lidská nesmrtelná je. Jdou-li tedy, muž a žena za sebe, všecka žena a všecek muž vchází v manželství, osoba s osobou, a tak jest manželství, právě proto, že jest ono sňatkem dvou lidí, v řádu přirozeném již nezrušitelné.

Víra, že pohlaví ženské má z vůle Boží podle přirozenosti lidské stejnou důstojnost s pohlavím mužským vede ku přesvědčení, že nemá býti ani s ženou, ani s dívkou jako s věcí prodajnou nakládáno.

A však u pohanů nebyla za nic ceněna vůle dívky a její svolení, jako za nic nebyla ceněna její panenská stydlivost a její panenská čest. Nezáleželo nijakž na vůli její, komu by náležeti chtěla, aneb zdali by v sňatek chtěla svoliti, alebrž na těch, jimž podle zákona byla poddána. U Římanů rozhodoval nad ní její otec, ne jako otec Bohu věčnému odpovědný za dítě své, ale jako absolutný vladař rodiny, jako bůh sám, jakoby jemu a ne Bohu celá bytost dívčí byla poddána.

Muži svému byla odevzdána ne jako osoba osobě, ale věc, nad níž má plné právo ten, jemuž náleží; neboť neměla žena ničích práv ani náboženstvím ani zákouem vyhrazených, jsouc zúplna do z vůle mužovy poddána.

Byla tedy dívka, byvši provdána, zvláště bylo-li manželství plnou formou doby tehdejší uzavřeno, a jež zvali „konfarreace“, byla dokona pod vládou mužovou. On jediný všade a ve všem vládl, on jediný měl práva, žena ale povinnosti. Moc mužova byla tak veliká, že mohl ji i souditi, i ku smrti odsouditi, když byl ku poradě povolal pokrevníky své.

Vláda mužova v pohanstvu byla trpká pro ženu, neboť on mohl beze všeho, aniž by mu v tom byl bránil zákon občanský anebo společenský mrav, anebo pohanské náboženství, tolik míti při ženě kuběn, kolik se mu uráčilo; nebránil tomu nijakž dobou tehdejší mrav veřejný, když manžel domy ženek navštěvoval, otrokyň k ukojení vášni svých užíval, sobě celé haremy dívek, anebo dokonce hochů držel. A kdežto muž měl svobodu, ale ne tak svobodu, jako nevázanost, činiti, co by se zlíbilo jemu, jsa tak prototyp nyní v Evropě řádicího principu liberálního, nezávisle na právu lidském a Božském, byla žena beze vší svobody. Musela ubohá beze všeho místo, kamž byla uvedena v půvabě své a kráse, opustiti. Vešla do domu muže svého půvabna a krásna, a teď, když krása její jako růže opadla, a půvaba tělesná se zakalila, jde zarmoucená k rodičům svým zpět, zapuzena byvši od muže, jemuž se byla ve vášni své oddala; a blaze jí, ačli rodičové její poněkud mravni jsou a šlechtní, anť jinak chtěc nechtíc jest uvržena byla do víru nersrdečného, ukrutného světa pohanského.

Jako bylo trpké manželství ženy pohanky, tak bylo trpké i její mateřství. Dítě její, jež byla v životě počala, s obtížemi nosila a v životě krví svou živila, a bolestně porodila, nebyly

tak její jako výhradně mužovy, neboť do jeho vůle bylo po právu dáno, chtěl-li novorozenátko, ať již chlapečka neb děvčátko, přijmouti, anebo zabít, neb vysadit, a i když dítě povyrostlo, nezáleželo na matce, ale jedině na otci o něm rozhodnouti.

Žena takto snižená a úlevy nikde nenalezající, ukryla bol svůj a zármutek v srdci svém, a hoře její neznalo mezí, ani náboženství jí nižádné útěchy nedávalo. Bůh Saturnus jí nebyl útěchou, neboť ten své vlastní děti požíral, Jupiter také ne, neboť ten sobě sám cizoložství hleděl, bohyně Juno ne, neboť ta nebyla příkladem pokorné, tiché a mírné ženy, ale ženy hrdé, popudlivé, pomstychtivé a žárlivé Xantippy, ještě méně Venuše, neboť ta byla vzorem nemravné a nestoudné ženštiny. Nenalezající žena pohanka nikde úlevy, a neumějíc býti pokornou, mírnou, tichou a trpělivou, zahorela záští, nenávistí a hněvem naproti trýznitelům svým, a vidouc se od nebe a země opuštěnu, hleděla sobě úskočnosti, klamu, podvodu, a msty, a tím sobě nepolepšila, alebrž stav svůj ještě zhoršila. Zhoršila stav svůj, poněvadž sebe samu vášněmi svými ponížila, nevrlou, mrzutou, hněvivou, mstivou, úkladnou, a vidouc nevěru mužovu i nevěrnou se stala.

A v tomto krutém stavu nacházelo se pokolení ženské po širém světě pohanském. Peršané, Egyptané, obyvatelé Thracie i Macedonie, Indové, Skytové i Číňané, ač v mnohých věcech se rozcházel, v tom byli sjednáni, že dívku a ženu za zboží kupné považovali, jí nižádných práv nepřičítali, ženu, když se jim líbilo, zapuzovali, tyransky, nesrdečně nad ní vládli.

Nižádný národ v tom nečinil výminky, ani Germané, ač jim Tacitus v tom velmi nadsazuje, právě, že žili o jedné ženě, nebo-li v monogamii, a jenom jejich vládykové prý více žen měli, ale ne k vůli svévoli, alebrž k vůli vznešenému stavu svému. Popis Tacitův jest, jak Nikolas dobře dí, již proto as na nepravdě založen, ani staří Germané v lesích neproniknutelných žili, a tudy nemohl mít Tacitus tak zevrubné známosti o rodinném životě jejich, aby se mohlo zprávám jeho na jisto věřiti, a pak jest zpráva Tacitova odporna charakteru rodů germanických. Byloť i u nich v souzvuku s jich povahou panování mužů násilnické. V každém domě byla jediná volná osoba „muž“ otec, hlava rodiny, vše ostatní bylo mu bezvýminečně podřízeno¹⁾.

¹⁾ Nikolas „Die allerseligste Jungfrau Maria.“ IV. 325 seq.

Odporuje zpráva Tacitova i celému ústrojí v životě národním Germanů, otrocký život podřízený velmožům, anť veškeren pozemek jako feudum náležel velmožovi, druzí ale jako že byli bez majetku tak i bez práva; a konečně jest i v odporu s obyčejem, vedle něhož bylo mnohoženství i u nich částkou veřejného práva.

Byla tedy žena i u Germanů snižována za věc kupnou, a nikoliv za osobu s mužem v stejné důstojnosti člověcké jsoucí, i její manželství bylo trudné pro despotii nad ní provozovanou, a pro polygamii a možnost rozvodu, a tak i mateřství její, anť nad dětmi jejími výlučná vláda náležela toliko mužovi.

Přes to však se může přijmouti, že bylo u Germanů lépe se ženou nakládáno, nežli u jiných národů, ale jen lépe, nikoliv, jakby se bylo slušelo. Než však lepší ten stav žen nevyplyval z mravů ušlechtilějších; byliť Germané rovněž tak suroví, jako i jiní národové barbarští, alebrž z bludu náboženského, že žena jest i na onom světě ku pochtám nezbytna, tak že náchylnost jejich k ženám a jejich sňatek měl poněkud i ku věčnému životu zření, maje tak ráz „ustavičného trvání.“ A však právě tento zdroj lepšího nakládání se ženou u starých Germanů byl pro ženy osudný. Domníváno totiž, že muž přikročiv na onom světě ku bráně věčné, shledá ji zavřenu, jest-liže není v průvodu jeho žena. A proto zavládl obyčej, aby se ženy v den úmrtí svého muže usmrtily, neb aby byly upáleny, čímž na jevo dáno, že žena jest pouhou věcí a nástrojem pouhým ku požitkům mužovým, a nikoliv svéprávnou a milou družkou v manželství.

Směle tedy můžeme říci, že žena neměla u žádného národa té poctivosti a té vážnosti, ana jí po vůli Boží a po přirozeném právu náleží, a že v tom ani staří Germané nečinili výminky nížádné.

U židů byla žena lépe chována. Příčina toho byla, že se u nich náboženské pravdy ryzou tradicí Božskou zachovaly, a že byli židé od Boha bezprostředně řízeni. Pravdy ty náboženské byly: učení o rajském stavu člověka, o jeho pádu, o tom, kterak byla žena prvá svedena, jakož i o oné veliké ženě, ana počne a porodí, aniž by přestala býti pannou, zaslíbeného mesiáše a potře hlavu hadovi svůdci. Z rodu Abrahamova měla původ míti ona žena velika: a proto byla každá žena, jako ta, na níž spoléhalo zaslíbení Abrahamovi dané v poctivosti, později zvláště ženy z pokolení Júdova, a konečně ženy z rodu

Davida krále. Z této dogmatické příčiny nabývala žena židovka vážnosti, jakéž neměla v nižádném národě.

Kdežto žena pohanka majíc děti, břemeno měla pouhé a obtíže, a sotva shlédnouc na novorozenátko nezřídka ku svému žalu spatřila, že jím otec jeho povrhne, je vysazuje, a vraždí: raduje se žena židovka z narození dítěte svého¹⁾. U pohanů byla žena v nenávisti, umřel-li muž její, byla poddána, ač matka byla synu svému: u židů ale vedou se mužové k tomu, aby si vážili družky svého života, a aby se střežili ženy cizé²⁾, a děti se napomínají, aby ctily rodiče své: „Kdož se bojí Pána, ctí rodiče, a jako pánům sloužiti bude těm, kteříž ho zrodili“³⁾. A na hoře Sinai velí Bůh sám: „Cti otce svého i matku svou“, a spojuje s tímto přikázáním zvláště zaslíbení, že se těm, kdož budou šetřiti jeho, dobře povede.

Jednalo-li se o sňatek, nebyla dívka židovka bez svolení svého za muže provdána, ona mohla míti, ač vdána, jmění, kdežto u pohanů byl muž pánem neobmezeným jako osoby ženy své a oudů rodiny celé, tak i veškerého majetku rodinného.

Ano u židů nechybilo na ženách, ježto i ve veřejných záležitostech velké věci konaly, a to právě pro větší a spořádanou volnost, kterouž v rodině měly: jako Sara, Rebekka, Rachel, prorokyně Marie, Deborah, Jahel, Rut, Anna, Judith, Esther a jiné, ať nic nedíme o velikolepé rekovnosti matky synů Makka-bejských.

Přesto však shledáváme i u židů hojnost svízelných, jimiž stížena byla žena, a sice pro tvrdost srdce židů. Mělať i u nich místo polygamie, i u nich řádl rozvod manželství a jeho plné rozrušení, ač byl stížen formami zákonnými, a lístkem zapuzení. I žena židovka, zvláště nebyla-li plodná, velikým bédám byla podrobena. I její lože manželské poškvřňovaly souložnice, i s ní bylo zhusta, ač proti vůli Boží, tvrdě nakládáno, i u židů byla málo vážena čest panenská, a málo váženo panenství, neboť byla čest panenská dívek a ženina čistota zadávána a vydávána chtlicům nešlechtným.

¹⁾ Žalm. 112, 9.

²⁾ Přísloví. 5, 18. 19. 20.

³⁾ Sirach. 3, 8.

I může se tedy po pravdě říci: že ani u židů nemělo pohlaví ženské té vážnosti, jakož jemu po právu přirozeném a po vůli Bůží náleží.

Nespravedlnost naproti pohlaví ženskému páchaná zasluhuje tím přísnějšího odsouzení, anť pohané trestali na ženě a krutě stíhali, čím byli sami vinni. Oni byli vinni: že se staly ženy zlostnými, hněvivými, mstivými, podvodnými, nevěrnými, zkrátka, že upadly v nepravosti jim v hojně míře přičítané, a teď což byli hrubým násilím a krutým nakládáním na nich zavinili, přičítají přirozenosti ženského pohlaví! „Nic není na světě, dí Nikolas, čemuž by nebylo odpíráno, ale věta, že žena jest mravného života neschopna, že jest jí daremnost přirozena, nebyla nikdy v pochvy brána.“

Právem tak dí Nikolas, neboť ve snižování a týrání ženského pohlaví byli svorní národové, i jejich tak zvaní vele duchové, filosofové a básníci. Plato a Aristoteles, ač stáli na vrcholi antické filosofie, považovali ženu, jako osobu z přirozenosti zlou. Hesiod vypravuje, že Vulkán učiniv ve své dílně Pandoru, spůsobil zlo zaslepující, a dílo mistrovské sice, ale pohromu přinášející¹⁾; Pandora prý, otevřevši skříň všecka zla na svět vyvolala, dobra potratila, anť jí jen naděje na dně zbyla²⁾, a z ní prý pochází ženské pokolení, plemeno zlořečené, a metla tížící smrtelníky. Ženy prý jsou vinny veškerým zlem, byvše Jovišem darovány jako dar ze všech darův nejvíce zkázonosný³⁾. O ženy, dí Aeschylus, tvorové nesnesitelní, pokolení shrzené ode všech mudrců, s nímž by nikdo neměl bytovati. Vy jste nejhorší ze všech metel pro stát a pro dům.“⁴⁾ Euripides vyslovuje svou nenávisť naproti pohlaví ženskému tím, že sobě žádá, aby pokolení lidské jinak se množilo, nežli ženami, aby nebylo zapotřeby, míti jich pod střechou⁵⁾.

Lékař Hyppokrates tvrdí: „že jest žena z přirozenosti zkažena, a proto prý musí její náchylnost ku zlu denně býti krocena, anť jinak počne pučiti a se rozšiřovati, jako ratolesti

¹⁾ Hesiod. Theog. vers. 584.

²⁾ Ibidem. 94—98.

³⁾ Ibidem. 589—601.

⁴⁾ Aeschylus. Sept. c. Th. v. 165. 169. 172.

⁵⁾ Nicolas. I. c.

stromové ¹⁾). Za tou příčinou touží také Plato, aby zákonodárství nepouštělo žen s očí svých, ale aby byly, jako pokolení zlotřilé pod stálou policejní dohlídkou. ²⁾)

Vůči takovým přátelům mohla sobě právem stěžovati Medea: „My ženy jsme mezi všemi bytostmi rozumem obdařenými ty nejnešťastnější. Za veliké sumy kupujeme sobě muže, pána naší osoby neobmezeného a teprv pozdě se dovídáme, že věc nám zle dopadla. A jestliže tak se stalo, s ni nejsme. Od muže jíti, není volno ženám. Co tedy zbývá nám, leč umřítí?“ ³⁾)

Když nebylo zbylí a naléhavá potřeba kázala, aby bylo ženám v jejich otroctví uvolněno: dána jim úléva v občanských poměrech i manželských. Cáto ovšem proti veškeré úlevě ve prospěch svobody žen horlil, tak pravě: „Jak? chcete těmto nezrokrocným zvířatům zcela popustiti uzdu, a pak kojiti se nadějí, že ony svým výstřednostem samy meze položí?“ ⁴⁾) A opět: „Čeho ony (ženy) si žádají, jest, abychom věc pravým jmenem pojmenovali, nevázanost (nezbednost). Budou-li dnes slaviti vítězství, co budou chtítí as zítra přivéstí k místu? Rozpomeňte se na všechny zákony, jimiž moudrost předků našich je zkrotila, a je mužům podrobila. Těmto zákony nedovedete jich nyní zkrotiti. Co se stane potom, než jim dopustiti, zákon po zákonu napadati? Jak? chcete to trpěti, aby na vás vynutily ústupky, a na konec byly s muži na rovni? Domníváte se, že to vydržíte s nimi? Jak mile je sobě učiníte rovnými, shledáte, že nadvládý se domohou nad vámi.“ ⁵⁾)

Drsně a nespravedlivě mluví zde naproti pohlaví ženskému Cáto, o němž víme, že byl ukrutný k rodině své a nade všecko k otrokům svým, ⁶⁾) ale pravdu měl v obavách svých, že bude mítí volnost nebo-li emancipace pohlaví ženskému zákonem udělená následky smutné. Mělať zajisté následky smutné, a sice pro pohlaví ženské přímo a bezprostředně. Až dosud zajisté držány jsouce v nevolnosti a ve stavu bezprávném, a považovány za předmět, proti němuž by bylo mužovi

¹⁾ L. c.

²⁾ Plato de Legg. lib. VI.

³⁾ Nicolas I. c. z Euripida.

⁴⁾ Titus Livius. Lib. 34. cap. 2.

⁵⁾ Titus Livius. Lib. I. cap. 34.

⁶⁾ Syllabus Pia IX. Od Jana Brázdy; pag. 137.

vše dovoleno, byly vehnány v různé necnosti, nedostatky a nešlechtnosti. Byly lstivé, podvodné, pokrytecké, mstivé, hněvivé, nevěrné. Když se jim dělo bezpráví, neměly útulku oni v pokoře, ani v trpělivosti, v mírnosti a tichosti, alebrž rozlítily se, stavše se jako furiemi, tajně soptícími, dokudž by nebylo možno vykonati pomstu nad trýzniteli svými. Vášně jejich rozjitřené nebyly utiřovány příkladem, jež by byly kolem sebe viděly, ani vírou v bohy, ani nadějí, že za neskonale útrapy bude na onom světě odplaty, neboť jaké odplaty by se byly mohly nadíti od bohů a bobů, kteřížto právě takovými neřestmi prosluli, jako jejich pohanští manželové.

Teď jim kynula tak zvaná emancipace, neboť zákonodárství pohansko-římské jim uvolnilo ve věcech sňatku manželského, i ve věcech občanských. A však, jako Cato dobře pověděl, nevedlo uvolnění to ku svobodě, a k dobru, alebrž ku nezbednostem, a tou měrou k novému daleko horšímu otroctví, nežli bylo ono prvé. O nezbednosti žen dávají nám historikové pohanští sami trudné svědectví, kterak se jako bachantky naproti stydlivosti, dobrým mravům a naproti řádu veřejnému srotily, kterak se za tou příčinou rodinné poměry a manželské zhoršily, cizoložství množilo, sňatek do nekonečna rušival, že netoliko mužové zaháněly ženy zrušivše na dobro manželství s nimi, ale že i ženy, což bylo od věků neslýcháno, zapuzovaly od sebe muže.

Pro nezbednost žen štítily se mužové v sňatek vcházeti, bojíce se, aby na se neuvalili břemena ženy nekárané, bujně, vášním oddané, nezbedné, a zlotřilé, a tím jest vržena dívka do souložnictví a nemravu bezměrného, a upadla tím ještě u větší nečest a neváznost, nežli v jaké se byla za dob otrockých nacházela.

Byl tedy stav ženy a dívky v dobách před Kristem Pánem převelmi smutný, a žalostný, a nebylo v pohanstvu nikoho, kdoby byl znal a věděl, jak pomoci, byli toho neznalí národové a nevěděli sobě rady pohanští moudří mužové, leč že k tomu nabádali, aby ženské pohlaví v tuhém otroctví držáno bylo.

S co ale nebyli pohanští národové a jejich moudří mužové, co se zdálo jim býti nadlidské, to vykonalo náboženství křesťanské; neboť jim jest byla pokolení

ženskému příslušná jemu důstojnost vrácena, ano čest žen a dívek byla nade všecko pomyšlení vyvýšena, rodinné poměry upraveny a obrozeny, ano posvěceny, žena jako září posvátnou ověncena do kruhu rodinného uvedena, aby oblažovala a sama oblažena šťastna byla. A však netoliko v kruhu rodiném vrácena jsou jí práva její, a důstojnost jí vykázána, alebrž i v ohledu občanském.

A tento obrat stál se ve světě osvoboditelkou ženského pohlaví panenkou Marií, neboť ona nám porodila Spasitele, a jí samou sňata jest kletba s dívky a ženy. Arciť že slova archandělova: „Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami“ k Matce Páně směřovala, poněvadž ona nebyla kletbě dědičného hříchu podrobena, již byly stíženy všechny dcery Eviny; a však požehnání jí přinesené a čest jí prokazovaná přelévaly se svým způsobem na pokolení její.

Upomínka na to, že pramaterí Evou i Adam do hříchu klešl, a tak pokolení lidské z ráje bylo vypovězeno, a do oudolí béd zapuzeno, zatvrdilo svět a učinilo jej nespravedlivým naproti dcerám jejím, tak že byli netoliko kletbou navštíveny ale i nade všecko pomyšlení sníženy. Upomínka prastará o Evě, ana poškodila pokolení naše, zatemnila se upomínkou novou na druhou Evu, matku druhého Adama, Krista Pána, skrze niž požehnání byli všichni národové, a tak jménem jejím již byly dívky a ženy neskonale vyvýšeny.

Za tou příčinou vykládají sv. otcové zhusta výroky písma Božího, ku královně panen se nesoucí, o pannách všech. Sv. Jarolím píše ve svém dopisu na Eustochiu pannu takto: O jak velebný a slavný bude ten den, když uvidíš nejláhoslavenější Pannu Marii, a jak tobě přichází vstříc ta matka Boha tvého; když uslyšíš, kterak jako ona Maria po zázračném a šťastném přechodu přes rudé moře při zvuku bubnů Boha velebí: „Zpívejmež Hospodinu, nebo slavně zveleben jest, koně i jezdce jeho uvrhl do moře.“ Exod. 15, 21. I ženich tvůj se objeví, aby oslovil tebe: „Vstaň, pospěš, přítelkyně má, holubice má, krásná má a pojd', neboť již zima pomínula, prška přestala, a odešla“ (Cant. 2, 10. 11.). A andělové obdivem naplnění volati budou: „Kteráž jest to, jenž kráčí jako dennice vycházející,

krásná jako měsíc, výborná jako slunce, hrozná jako vojenský šik spořádaný?" (Cant. 6, 9.)

Odtud vyzývá sv. Bernard pramáteř naši Evu, aby se radovala spolu s Marií Pannou nad dcerami svými. Vesel se, Adame, praotče náš, vesel se ještě více, pramáti naše Evo!... Veselte se oba nad dcerami svými! Ty zvláště Evo, ježto jsi uvalila zlo, a na všecko pokolení své hanbu přivodila! Čas je zde, kdež hana tato bude snata, kdež muž nebude mítí příčiny, aby (za zle měl ženě) jí byl křiv a na ni zlobu vyléval. Aby omluvil sebe, nestyděl se muž, svalovati všecku vinu na ženu: „Žena, kterouž jsi mi dal, dala mi se stromu a jedl jsem.“ Zjinač nyní, Adame, svou výmluvu, a rci: „Žena, kterouž jsi mi dal za společníci, dala mi ovoce života a jsem obnoven“ ¹⁾).

Od těch dob, kde s křesťanstvím známost a něžná úcta Marie Panny zavládla, vrácena jest ženě opět poctivost její a důstojnost, jí příslušná. Nicolas vypravuje podle Diepenbrocka ²⁾), že Jindřich Suso, když ho v jedné z těch nejspínavějších ulic města potkala chudá žena, ihned se vyhnuv do bláta ustoupil, aby místem suchým projíti mohla. Žena vidouc, že muž tento se takto pokořuje, pravila: Můj otče, co činíte? Vždyť jste řeholník a kněz! Proč mi přenecháváte cestu, ježto jsem pouze žena chudobná? Není mi se stydětí za takou mi prokazovanou čest? Bratr Jindřich odvětil: „Má sestro! zvykl jsem sobě, vážit si žen a je ctíti; neboť ony mne pamatují na královnu nebeskou, Matku mého Boha, jižto jsem díkem tolikerým zavázán.“ Tu pozdvihla žena rukou svých k nebi a pravila: „I budu tedy prositi tu mocnou královnu, jižto v nás ženách ctíte, aby Vám před smrtí vaší zvláštní milost vyprosila“ ³⁾).

Jméno tedy Panny Nejsvětější, matky Boží, původkyně požehnání lidskému pokolení uděleného, bylo korouhví onou, pod kterouž se pokolení dívek a žen vracelo ku cti, důstojnosti a poctivosti jemu urvané v rodině a ve společnosti.

Panenka přesvatá vybavila pokolení své z neskonalého snížení a z otroctví Synáčkem svým.

¹⁾ S. Bernardus. Serm. 17. de diversis.

²⁾ Diepenbrock. „Heinrich Suso's Leben und Schriften“.

³⁾ Nicolas. l. c. IV., 350.

Božský Syn její cenil

1. pohlaví ženské na stejno s pohlavím mužským. Mužské pohlaví oslavil, poněvadž v tom pohlaví zde na světě bytoval, ženské vyvýšil, poněvadž ze ženy Panenky Marie se vtělil a v ní po devět měsíců bytoval a od ní se přikájetí, živiti, ošetřovati a vychovávatí dal. A jako podle přirozenosti není muž výše nežli žena, neboť obou jedna přirozenost člověcká jest; tak ohlašuje z vůle Páně apoštol národů, že na dále nemá míti muž výsad větších v řádu občanském nežli žena; neboť jako jsou podle zákona Krista Pána v církvi Boží národové rovnoprávní, tak jsou také rovnoprávní muž a žena. „Všickni jste synové Boží skrze víru, kteráž jest v Kristu Ježíši. Nebo kteříkoli jste v Kristu pokřtěni, Krista jste oblékli. Není Žid ani pohan, není služebník ani svobodný, není muž ani žena; nebo všickni vy jedno jste skrze Krista Ježíše“. ¹⁾ Odtud napomíná kníže apoštolů sv. Petr, „aby mužové udělovali ženám cti, jako spoludědičkám milosti života.“ ²⁾

2. Druhý princip, jímžto matka přesvatá pohlaví své z neskonalého snížení vybavila jest: že Božský její Synáček povýšil stav manželský na svátost, a jemu takovou důstojnost dal, že svatý apoštol Pavel beze všeho srovnává manželskou rodinu křesťanů s onou velikou rodinou, za niž Kristus Pán zvláště krev svou vyléval, a jižto na kříži bolestně zplodil, a jmenuje tutěž rodinu křesťanskou obdobou církve Boží, a spojbu muže se ženou srovnává se spojbou Krista Pána s církví. Kristus Pán jest ale s církví spojen pro vtělení své, a jest s ní spojen pro milost, anť sebe sama za ni vydal obmyv ji vodou skrze slovo života; a tak jest i spojba ženy a muže ve sňatku křesťanském netoliko „spojbou tělesnou“, ale i „nadpřirozenou“, anť se vlévá na manžely křesťanské milost pro spojení svátostné. V té veliké rodině křesťanské jest Kristus Pán svrchovaný správce a hlava: a tak i v období té rodiny v rodině křesťanské jest muž správce a hlava, ale nikoliv proto, že pohlavím svým nad ženu vyniká, ale proto, že Bůh chtěl, aby byl řád v rodině, a že Bůh poručil muži, a ne ženě, aby řídil a spravoval ji. Ale muž není v rodině

¹⁾ Galat. 3, 26—28.

²⁾ I. Petr. 3, 7.

svrchovaný a neobmezený Pán, alebrž poddán jest ve všem konání svému vůli Boží a jeho zákonu.

Zákon ten stanoví, že má muž právo na ženu svou, ale také žena že má právo na muže svého: „Žena nemá moci nad svým tělem, ale muž: podobně ani muž nemá moci nad tělem svým“ ¹⁾. I zavazuje zákon ten ženu ku věrnosti, ale také muže a chce a žádá, aby bylo lože manželské vezdy svaté a neporušené, jako že sňatek manželský svatý jest a neporušený.

Zákon ten stanoví povinnosti manželů vespolečné a velí, aby ženy poddány byly mužům, jako Pánu, t. j. jako tomu, kterýž na místě Božím zřízen jest, aby řídil rodinu, a sice tak, jako církev poddána jest hlavě své Kristu Pánu. Avšak vláda tato se strany muže nemá míti do sebe nic násilnického, ale zdroj vlády té má býti láska k ženě, a odtud jest povinen muž ženu svou milovati na způsob pohanům neznámý a můžeme říci zcela nepochopitelný, on jest povinen, ženu svou milovati tak jako Kristus Pán miloval církev svou. On ji ale tak miloval, že sebe samého za ni vydal, aby ji posvětil očistiv ji obmytím vody skrze slovo života, aby sobě učinil církev slavnou, nemající poskvrny ani vrásky, neb cokoli takového, ale aby byla svatá a nepoškozená. Manžel křesťanský má tedy milovati ženu svou až ku smrti, jako miluje tělo své a sebe sama, má býti ochráncem jejím a strážcem její cti, neboť čest její a vážnost jest vlastně i jeho čest a vážnost, má býti útlukem jejím a živitelem a pro ni všecko nasaditi. ²⁾

Aby ale žena byla poddána muži jako Pánu a jeho ctíla jako hlavu rodiny, nabývá prostředkem svátostného stavu manželského potřebné síly a milosti s nebe. Tou byla a bývá uschopněna, aby v rodině křesťanské zastupovala Marii, matku Páně, a vzor na ni majíc, povinnosti své věrně plnila, aby byla tichá, pokorná, mírná a mlčenlivá, aby ctíla muže svého a odchovávala dítky své v bázni Boží. A opět aby i muž milovati mohl a miloval svou ženu, jako Kristus Pán církev svou, vyvádá na něho Pán z téhož svátostného sňatku sílu a moc a milost, aby hodně zastupoval místo hospodáře Boha, a byl si

¹⁾ Cor. 7, 4.

²⁾ Efezsk. 5. 22. seq.

toho vezdy svědom, že co nevidět bude museti oučty z vladařství svého klásti, jakéž mu bylo z vůle Boží nad rodinou křesťanskou svěřeno.

Zákon ten víže muže rovněž jako ženu ku dítkám a velí, aby je vychovávali podle vůle Páně a v kázni Jeho, a staví rodiče v rodině křesťanské na místo sebe samého, neboť on jest stvořitel dětí jejich, on je obmyl na křtu svatém od hříchu a spůsobil, aby byly svaté, aby byly synové a dcery Boží podle přijetí a dědici království Božího. Děti rodičův jsou tedy majetek Boží neskonale větším právem nežli je mohou rodičové jmenovati svými. A poněvadž ukládá rodičům křesťanským Bůh, aby řídili a vedli děti své podle vůle Jeho, ne jak by jim se uráčilo, velí a poroučí opět ve jmenu svém, aby poslouchaly rodičův svých, aby je ctily, anť to spravedlivé jest ¹⁾).

Třetí princip, jímžto panenská Matka Boží pohlaví své z otroctví a ze snížení nehodného vybavila, jest zákon, jenž stanoví nerozvížitelnost sňatku křesťanů platně uzavřeného. Nezrušitelnost tato vyplývá bezprostředně z povahy svátostné manželství křesťanského; neboť ono je obdoba spojení Páně s církví, Kristus Pán ale jest ve spojbě s církví na způsob nezrušitelný, jakož sám praví: „Aj já s vámi jsem po všecky dni až do skonání světa,“ a tak i manželství nezrušitelné jest. Ano Kristus Pán zřejmě dí, že není volno, rozrušiti svazku manželského, ženy propustiti a jiné pojmouti, a to dí jednak naproti pohanům, již své ženy zapuzovali, a jiné sobě přibírali, podle svévole své; jednak naproti židům, kteří lístkem propustným, ježž museli v takovém případě podle forem zákonnitých vyhotoviti, ve svévoli své aspoň poněkud obmezováni byli. „Kdobykoli propustil manželku svou, a jinou pojal, cizoloží proti ní. A jest-liže by žena propustila muže svého a za jiného se vdala, cizoloží“. ²⁾) Kristus Pán vyslovil tímto, že svazek manželský nižádnou mocí lidskou, nižádnou svévolí nemá a nesmí býti zrušen, neboť že Bůh sám tak ustanovil, a muže a ženu k sobě připoutal: tak že co Bůh spojil člověk nemá a nesmí rušiti. Pravdou touto se vši určitostí a přísnotou národům ohlášenou nabyla žena trvalého útulku

¹⁾ Efez, 6, 1. seq.

²⁾ Mark. 10, 11. 12. Viz též. Luk. 16, 18. Mat. 5, 32. Mat. 19, 9.

v rodině, a nebylo volno jí, když byla krása její uvadla, a líce její svrašťely a ona prací a starostmi schřadla, z domu jako psa vyhostiti, a tak měla skutečné, pravdivé a stále z víry svaté plynoucí právo domovské při muži býti, jako zase povinnost ji vázala, i při útrapách a souženích setrvati, muži svému podporou býti, jemu se podříditi, neboť tak velí a velela vůle Boží, kteráž jí apoštolý, biskupy a kněžími byla hlásána. Tou měrou Kristus Pán utvrdil to, čehož vyžaduje důstojnost ženy, ana podle přirozenosti své s mužem na rovni jest, a čeho žádá důstojnost člověcká obou, i muže i ženy, ana se vzpírá naproti tomu, sňatek manželský jinak uzavíratí, leč na vždy, neboli ku smrti jednoho z nich.

Čtvrtý princip, jímžto panenská Matka Boží pohlaví své z poroby vybavila, jest jedinství sňatku manželského, podle níž nelze muži touže dobou míti více žen, anebo ženě míti soudobně více mužův. Jedinost tato vyplývá taktéž ze svátostné povahy manželského sňatku, neboť Kristus Pán jeden zasnouben jest církvi jedné a to nerozvížitelně. Je-li tedy sňatek křesťanů obdobou spojení Páně s církví, pak je mezi křesťany polygamie nemožna, jako nemožna je polyandrie. Jedinost tato vyplývá z výlučného práva, jakéž má žena podle zákona Páně na muže svého, a muž na ženu svou a z trvání téhož práva až ku smrti. Při jedinství sňatku manželského, a tím, že lože manželské křesťanů svato a neporušeno bylo a býti mělo, zbavena jest žena souložnic a sokyň a navrácen jí mír a pokoj domácí.

Dogmatickými pravdami o rovné důstojnosti pohlaví ženského s muži, o nerozvížitelnosti a jedinství manželství, stanovením práv vespolečných a povinností manželů byla žena vybavena jak říkáme v zásadě. Pravdy byly vyrčeny, o něž se opřítí měla důstojnost a svoboda, nebo-li ta pravá křesťanská emancipace žen.

A však pravda, neuí-li v život uvedena, což medle prospěje? A to jest právě to tajemství, že pravda o veliké důstojnosti panenky Marie, a že ona potřela hlavu hadu pekelnému, porodivši nám Spasitele, v život národů vešla, a pohlaví Matky Boží vybavila, a že všedší nezbytnou podmínku pravé svobody

a pravé emancipace ženy k místu přivedla, obnovivši věrou dívky a ženy a obrodívši je silou téže víry a milosti z vazby a poroby nepravostí a ze jha hříchu, a naučivši je všem těm ctnostem, jež činí dívku a ženu velikou a vzácnou a milou všem, naučivši je ctnostem, jež činí ženu věrnou, o muže svého pečlivou, a jež činí matku o dítky své starostlivou a pro ně na všecko odhodlanou.

Vybavena jest dívka a žena z poroby, neboť

1. navrácena jest stydlivosti a svaté čistotě. Navrácena jest dívka čistotě svaté a stydlivosti, neboť poznala vysokou cenu panenství z příkladu Krista Pána samého, kterýž volil z panenského života Marie Panny se zroditi, jenž při poslední večeři v lůně panického Jana odpočíval, a svou vznešenou Matku Pannu panici Janovi do ochrany dal, jakož již dříve strážcem jejím čistý sv. Josef byl. Žena a dívka poznala velikou cenu čistoty, anť Kristus Pán, ač učinil z rodiny křesťanské říši Boží v malém, přece neskonale více cenil panenství nad sňatek manželský. Žena a dívka poznala převelikou cenu panenství, neboť, jak dí sv. Ambrož: *„Výborná Maria povznesla znamení čistoty, a vyvýšila zbožný prapor neporušeného panenství, a všichni jsou povoláni příkladem Marie svaté, aby panenství měli v poctivosti, a tak zavládl v celém okršku obyčej, vésti život lidsko-nebeskými těly. To jest nebeský zázračný sbor, ježto předeslali sborové andělští, Boha velebíci na zemi“*¹⁾. *„Mám za to, dí sv. Jarolím, že panenství bylo v Marii a v Kristu Pánu posvěceno. . . Smrt skrze Evu, život skrze Marii, a proto se bohatěji rozléval dar panenství na dívky, ježto vzalo ono počátek svůj v ženě ihned, jak mile Syn Boží na svět přišel: novou sobě zřídív rodinu, aby ten, jemuž se klaněli andělé na nebi, měl také andělé na zemi“*²⁾.

Těchto andělů na zemi byla matkou právě andělská matka Spasitelova. On sám Spasitel zázračně zachoval panenskou neporušenost její před porodem, při porodu a po porodu: „Chtěl, jak sv. Bernard píše, aby matka jeho byla panna, aby vyšel neporušený z neporušené“³⁾, a ona tak se stala matkou té rodiny, kteráž jsouc na zemi, odchovávala anděle.

¹⁾ S. Ambrosius.

²⁾ S. Hieronymus. Ep. 22. ad Eustochium.

³⁾ S. Bernard. Hom. II. Super: Missus est.

A poněvadž přesvaté panenství má rodokmen svůj v Kristu Pánu a v přečisté Rodičce Jeho, a poněvadž Kristus Pán sám o panenství mluvě, andělským životem je nazval ¹⁾ jinak byli za starých dnů ti jmenováni, kdož se životu takovému oddali.

„Dívky jmíny jsou, dí Tertullian ²⁾, z rodiny andělů vdavek se odřeknuvší.“ „Setrváte-li v čistotě, dí sv. Cyprian ³⁾ a v panenství, rovny jste andělům Božím.“ „O panenství, dí sv. Athanáš ⁴⁾, bohatství nehynoucí, přibytku Ducha svatého, . . . půvabný drahokame, . . . radosti proroků, slávo apoštolů, živote andělů, koruno svatých.“ Ano. sv. otcové cenili čistotu svatou a panenství nad život andělský.

Za tou příčinou byli jsou od jakživa ti, kdož panenství svého střežili, čítáni k výtečnějším oudům církve. Sv. Ignat mučeník chce mítí ty, kdož v panenství žijou tak ve vážnosti, jako kněze Kristovy ⁵⁾. Sv. Cyprian ⁶⁾ zve panenství květem keře církevního, ozdobou a okrasou duchovní milosti, podstatou chvály a cti veškery, skutkem neposkvřeným a neporušeným, obrazem Božím svatosti Páně odpovídajícím, vznešenější částkou stáda Kristova. Sv. Jarolím klade čistotu svatou na roveň s mučnictvím: *„Má zajisté zachovaná stydlivost mučnictví své“ ⁷⁾*. Ano otcové sv. praví, že jest panenství úblavnou ctností, a že ono vlastně uspůsobuje ku stálosti v mučnictví: *„Ne za tou příčinou jest panenství chvalitebné, ježto se nalezá v mučnictví, ale proto, že k mučnictví uspůsobuje (quia ipsa martyres facit).“* Tak dí sv. Ambrož ⁸⁾. Tentýž světec takto velebí panenství svaté: *„Kdož by byl s to, pojmouti lidskou myslí je (panenství), anť ono není vázáno zákonem přirozeným? A kdož by je chtěl vysloviti hlasem přirozeným, anť jest ono nad řád přírody? Ono s nebe má, aby se na zemi následovalo, hledajíc sobě právem obyčeje života v nebi, ježto mělo ženicha svého v nebi. A poněvadž se věří o Eliášovi, že nebyl pokálen vášněmi tělesného obco-*

¹⁾ Mat. 22, 30.

²⁾ Tertullianus. Lib. I. ad uxorem.

³⁾ S. Cyprianus. Lib. II. de disciplina et habitu Virg.

⁴⁾ S. Athanasius. In fine libri de Virginitate.

⁵⁾ S. Ignatius ad Tarsenses.

⁶⁾ S. Cyprianus. De discipl. et cast. Virg.

⁷⁾ S. Hieronymus ad Demetriadem de servanda castitate.

⁸⁾ S. Ambrosius. De Virg.

vání nižádnými, proto byl na voze do nebe vtržen, a objeví se, aby byl předchůdcem Páně, ve slávě spolu s ním“¹⁾.

Touže měrou posvětili Kristus Pán a panenka Maria, Matka jeho nejčistší, panenství, učinivše ze stavu panenského jako předjatou říši andělskou, kdežto povýšeno bylo manželství pouze na říši Boží na zemi. On sám Kristus Pán jsa pravzor panenství zplozen jest od věčnosti z otce, nemaje jako Bůh matky nižádné, a přijal tělo z nejčistší krve panenky Marie, anižby její panenství bylo utrpělo ourazu a narodil se, anižby byl porušil přechistě její tělo panenské, a posvětiv panenství na sobě a na Rodičce nejsvětější a vyhlásiv je za dokonalost, přivábil a pohnul příkladem svým a přesvaté matere své nejprvé dívky, aby příkladu toho následovaly a sílil je milostí svou a zvláštní ochranou matky své, aby úmysl svůj také vykonaly.

A ony jej vykonaly, tak že čistota dívek křesťanských i u pohanů proslula, kteřížto dobře věděli, že dívky ty podle pohlaví slabé se neobávaly ani těch nejhorších muk, jež jim bylo podstoupiti za víru, ale že se hrozily, aby snad čistota sv. jejich neutrpěla ujmy. Ony jsou byly, jež před muži všecek svůj život Pánu Bohu věnovaly a v ustavičném panenství dlíce andělský život vedly.

Čistota křesťanských dívek byla druhu jiného, nežli ona pohanských Vestálek, neboť měla původ svůj a pohnutku svou v Bohu samém, bylať to čistota srdce, ne ale z pýchy na odiv stavené jakési hrdinství a na čas provozované, bylať to čistota majíc za družku pokoru svatou.

Křesťanské dívky slynuły vůbec stydlivostí, čistotou, pokorou, mírností a nábožností. Ony nevyhledávaly míst sv. čistotě nebezpečných, vyhýbaly se hrám a divadlům pohanův a veřejných slavností jejich národních, byly skromny, vlídny a nábožny. Ve svaté čistotě je sílil, andělský pokrm, velebná svátost oltářní, jíž denně požívaly, sílila je milost Boží a ochrana matky Páně.

Tuť shledali najednou mužové, kterak se klamali, když pohlaví ženského za nic sobě nevážili, je snižovali a jako s pokolením podvodným, lstivým, nepravostem z přirozenosti odaným pohrdali.

¹⁾ S. Ambrosius. Tamtéž.

Pokorné, tiché, mírné, stydlivé a čistotné dívky vynutily na mužích ne násilou, ale lahodou a krásou svých ctností, aby si jich vážili, je ctili, je sobě na rovni býti považovali, kdežto zhusta muže v hrdinských ctnostech předstihovaly, a tak sobě zasloužily, co jim bylo svatou Pannou a Božským Synáčkem jejím připraveno pro velikou důstojnost mateřství jejího, pro svátostné manželství a jeho nezrušitelnost a pro oslavené nade všecko panenství.

Kdežto spíše bylo pohlaví ženskému spíláno, že jest ono pokolení lstivé, nemravné a podvodné, získalo sobě teď jméno netoliko pohlaví krásného, ale i zbožného, ano svatého.

Pokoru, mírnost, skromnost, stydlivost, nábožnost, pracovitost, poslušnost přenášely dívky křesťanské, když se provdaly ze stavu svobodného do stavu manželského, a když jim dal Bůh muže dobrého ozdoby a okrášlily šťastnou rodinu svou svými ctnostmi ještě více, a jestliže Bůh toho na ně dopustil, jako na sv. Moniku, že měly muže nedobré, i tu netratily myslí své, dobře vědouce, že bez vůle Páně ani vlas s hlavy nesejde, a proto byly trpělivé, mírné a tiché, pokorné a mlčenlivé, nábožné, věrné a muži oddané, až se Bůh nad nimi slitoval, a obrátil srdce mužů jejich. Ale i když Bůh prodléval, nehořekovaly, neboť měly na paměti, že je zde cesta křížová a cesta lkání, aby na nebi bylo neustálé radování. Co je rmoutilo, bylo zvláště to, že muž jejich v hříchů trval, jiné Pánu Bohu a Jeho svaté Materi odporoučely; a proto nebyly nešťastné, muž na konec si jich vážil, ctil je tím více, čím více bezpráví jim učinil.

2. Jestliže čistotou, cudností a ctnostmi svými, nebo-li obrodem mravů svých sobě dívka žena křesťanka osvojovala, čeho jí vydobyl Pán a připravila královna panen: tož přičinila valnou část ku vážnosti sobě povinné, a tak ku povznešení stavu svého, statečností svou a mučnictvím svým. Mučnictví bylo podle slov kněze Tertulliana, „semenem křesťanství“, ale mučnictví žen a dívek bylo i semenem výbavy jejich z hrozného jha otroctví, pod nímž sténaly: „*Budiž chvála Bohu, dí sv. Jan Zlatoústý, žena se smrti nebojí. Žena, kteráž smrt na svět přinesla, láme sama zbraň starého nepřitele. Tato slabá bytost, kteráž pro přirozenost svou (recte pro pohlaví své) málo je vážena, objevuje se býti v ruku Božích zbraní nepřemožitelnou. Ano žena se smrti nebojí, neohroženě*

*jdouc ji naproti! Kdož by se tomu nedivil? Ať se zardějí pohané, a židé, ať se stydí, nevěřice, že Kristus z mrtvých vstal. Neboť, což by mohlo býti důkazem rozhodnějším pro Jeho z mrtvých vstání, jako tak podivuhodný převrat? Žena se smrti nebojí, již se ještě děsili spravedliví Starého Zákona“.*¹⁾

Mučenictví dívek a žen křesťanských tím více přispívalo ku oslavě pohlaví ženského, ať se událo za dob velikého úpadku mravného vůbec, a za dob neskonalého snížení ženského pohlaví ohledem na mravy, anebo vlastně na nemrav, do jakého vinou svou, ale ještě více vinou svých tyranů bylo pokleslo. Nejsme věru ani s to velikosti žen těch a dívek pojmuti, poněvadž jsme na své oči neshlédli úpadku pohanského světa, a neviděli, jak snížena, postrkována, týrána a shrzena byla dívka a žena, a neuzřeli jsme, kterak byla žena a dívka za času pohanstva sklesla, znemravněla a proto i schoulostivěla.

Mučenictvím se proslavily ženy a dívky za dob nejstarších, ze stavu šlechtického i nízkého. Již v prvním věku oslavily pokolení své Flavia Domitilla, z rodu jsouc císařského a sv. Thekla, učence sv. Pavla; ve věku druhém sv. Symphorosa z Tivoli (Tibur) a sv. Felicita z Říma, dvě šlechtické matrony, obě utrpěvše hroznou smrt mučnickou stálostí bezpříkladnou, s tím rozdílem, že hrdinská Symphorosa smrtí svou sedm synů mučnických předešla, obávajíc se, aby snad jeden z těch, ježž byla zrodila z bázně před mukami a smrtí Krista Pána nezradil. Pověsili hrdinskou matku tu za její vlastní vlasy, a vrhli ji, snad na potupu stydlivosti křesťanské, do vodopádu, kdež se nevěstky koupávaly. Sv. Felicita ale s hrdinností nevyslovitelnou patřila na muka sedmera mučnických synů, napomínajíc ku stálosti u víře Páně, načež předeslavši u vítězoslávě syny své do nebe, sama umučena byvši tamtéž se odebrala.

K matronám těmto se řadí sv. Blandina otrokyně. Ač byla těla slabounkého snášela muka stálostí podivuhodnou, když ji mrskali, do žhavé stolice posadili, divoké zvěři předhodili, a konečně na skřipci trápili; tak byla stálá, že se zdálo, jako by mučená dívka nebyla trýzněna, ale ku zasnoubení svému ozdobována, byla tichá, mírná, ano veselá, tak že i pochopové žasnuli. V ukrutném mučení tomto nemyslila mučená dívka

¹⁾ S. J. Chrysostomus. De S. Bernice et Prodosce Virginibus.

tak na sebe, jako na soutrpitele své, a napomínala muže trpící za víru ku stálosti.

Zvláště dojmavé jest mučeníctví sv. Theodory, Římské panny. Sv. Theodora byla v Alexandrii jako křesťanka udána, a od Prokula vladaře uvězněna, a poněvadž byla rodu šlechtického a krásná, všemožně lákána, aby se sřekla Krista Pána a bohům obětovala. Když vše bylo marno, dal jí vladar ještě tři dni na rozmýšlenou, ustanoviv, že po třech dnech, pakliby se jinak nerozhodla, bude podle rozkazů císařů do místa ohavy odvedena, aby jí bylo to odňato, čehož sobě na výsost vážila, čistota svatá. Ale panna odvětila po třech dnech uplynulých na pohružku opěťovanou: „že Bůh, jenž všechno ví, a jenž ji až dosud bez poskvrny zachoval, ji také dovede před nešlechtnými lidmi ochrániti.“ Byla odvedena, ale Božskou silou před poskvrnou zachráněna. Konečně se slitoval nad ní Bůh. Didymus, jinoch křesťanský obleknuv vojanský šat dostal se až ku sv. Theodore. Sv. dívka se ulekla, ale zvěděvši, že je křesťan upokojila se, vzala na se na mnohé domlouvání šat vojanský a tak ušla z místa zlotřilého. A však jinoch byl ku smrti odsouzen. Určeno, aby byl stat. Sv. Theodora se dozvěděla dosti záhy o všem. I neotálela a spěchala ku místu popravnímu, a jala se takto volati ku Didymovi: „Přijala jsem od tebe, abys byl ochranou panenství mého, ale nikoliv, abys byl zástupcem mého mučeníctví. Ty jsi se mne zastal, když byla čest má v nebezpečení, ale nesmíš býti na místě mém v mučeníctví. Povinnost tuto já vykoupám. Také učinili nález smrti nad tebou, a sice k vůli mně, neboť outěk můj by byl příčinou tvé smrti. Neprchla jsem, abych nebyla mučena, ale abych nebyla zprzněna. Tělo mé nechť nyní za Krista Ježíše zemře. Jestliže mi ale odnímáš korunu (mučnickou), pak jsi mne neosvobodil, ale oklamal.“ Theodora i Didymus byli na to stati.

Podobně dojmavé jest mučeníctví sv. Felicity, otrokyně a matrony sv. Perpetuy.

Sv. Perpetua popisuje sama co se s ní bylo událo, když již uvězněna byla. Měla otce, sešlého, jenž těžce nesl, že má dcera jeho ohavnou smrtí sejíti, nad to měla outlé dítě, jež od ní oddělili. Otec její přišel k ní do žaláře, a jal se takto, zármutkem všecek sešlý, k ní mluviti: „Slituj se, dcero má, slituj se nad mými šedinami! slituj se nad svým starým otcem, jestliže mne

ještě za hodna uznáváš, abych sloul otcem tvým. Vychoval jsem tebe až ku květu nynějšího věku tvého, miloval jsem tě více nežli bratry tvé, o tak tedy nedej, abych byl v hanbu lidskou vydán. Pohledni na bratry své, na matku svou a na dítě své, ježto bez tebe nebude moci žíti. Odlož svéhlavost svou, kteráž nás všechny do záhuby uvrhne; neboť nebude se moci nikdo veřejně ukázati, budeš-li na smrt odsouzena.“ Při těch slovech, píše světice, líbal otec ruce mé, ano vrhl se k nohám mým, a jmenoval mne „domina“ paní, a přidává, že nevýslovně trpěla, zvláště při té myšlence, že on jediný z rodiny se nebude radovati nad jejím mučenictvím. Ale sv. matrona nedala se pohnouti ani láskou mateřskou, kterouž křesťanské matky přede všemi sly-nuly, aby zapřela Spasitele svého. Vyznala, že je křesťanskou, a usouzeno jí, jakož i sv. Felicitě a jiným mučovníkům, aby byla divoké krávé předhozena. Sv. Felicita byla ale osmý měsíc již těhotna a den vykonání nálezu nad odsouzenými byl již zde. I smutněla velice, že se jí nedostane, spolu s druhými mučovníky, neboť zákon stanovil, aby se vykonání nálezu smrti při těhotných až po porodu odročilo. Ale i vyznavačové toho želeli, a proto se jali ku Pánu Bohu vřelé prosby vysýlati, aby jí té milosti popřál, aby čas její předešel a ona spolu s nimi byla korunována. Sotva že modlitbu svou zakončili, dostavily se u Felicity bolesti porodní. A když roditelka při bolestech vzlykala, pravil jeden ze strážníků: Jak? ty běduješ? Co budeš as činiti, až tě divým šelmám předhodí? Roditelka odpověděla: „Co nyní trpím, trpím sama, tam ale bude někdo jiný se mnou trpěti, poněvadž budu trpěti za něho.“ V pravdě těmito slovy podala světice vysvětlení o mučenictví a stálosti nejenom své ale i mučovníků a mučenic všech, neboť tím dala na jevo, proč mučovníci a mučenice nejenom stáli byli při mukách nevyslovitelných, ale se i radovali, že jim jest trpěti za Pána.

Na to vypravují akta mučnická, t. j. zápisky, ježto byly shotočovány o mukách a o smrti mučovníků, že když nastal den boje a vítězství, byli všichni ze žaláře do amphitheatru uvedeni, Sv. Felicita a sv. Perpetua byly pospolu divé krávé předhozeny. Tato se rozsápala nejprve naproti Perpetue, a mrštila ji do povětří. Když k zemi dopadla, byla Perpetua pečlivá toho, aby urovnala na sobě roztržené roucho majíc více na paměti stud, nežli bolest. Na tu uchopilo rozružené zvíře Felicitu a zle ji

zranilo. Když Perpetua uzřela, že leží na zemi, ihned přikvapila a pomáhala, aby povstati mohla.

Na to se ustanovilo, aby byli všichni zajatci v amphitheatru zavražděni. Dali sobě tedy políbení pokoje, a přijali smrtící meč, anižby byli vydali hlasu. Perpetua upadla v ruce nemotorného gladiatora, a protože mnoho vytrpěla, na konec řídila meč jeho ku svému krku a tak skonala ¹⁾).

A tak množství jiných žen a dívek s myslí hrdinskou na popraviště chvátało, nic se nebojíce smrti ohavné a zuřivosti katanův, jako sv. Sabina, sv. Cecilie, sv. Anastasie, sv. Agatha, sv. Aněžka a jiné, a přesvědčily takto umírajíce udivený svět, že žena a dívka statečností svou a silou za muži nezůstává pozadu a dokázaly, že křesťanská víra slabé jejich pohlaví vyvýšila, ozářila, ozdobila; dokázaly, že pohlaví jejich, jindy do hříchu a zloby zahnané, jest netoliko nábožné a šlechetné, ctnostem přístupné pohlaví ale i silné a statečné.

A převrat tento a obrod v nich zázračný stal se za příkladem mučennické Matky Boží a silou jejího Synáčka, neboť ten učinil z dívek a žen slabých a bojácných dívky a ženy silné a hrdinské.

3. Žena a dívka osvojila sobě vybavení z poroby své účinnou láskou svojí křesťanskou. Známo jest, že měli křesťané dobře spořádanou péči o chudé, jižto i pohané nejkrutější a nepřátelé obdivovali, ale andělové této péče byly ženy a dívky. V této lásce předešly je již ony ženy, kteréž vidouce Pána zedraného těžký kříž nésti, hoře nad ním plakaly (Luk. 23, 27.), předešly je ony ženy, kteréž přišly, aby tělo Páně vonnými mastmi mazaly (Luk. 24, 1.), předešly je Tabitha a Dorkas, o nichž vypravují skutkové apoštolští, že byly plné dobrých skutků a almužen (Act. ap. 9, 36—40.). V starém tomto věku odhodlaly se ženy a dívky, starati se o chudé a pečovati o bídne, choré a nemocné o vši síle své, dadouce výhost všemu pohodlí, jež posavad měly, a žijíce pouze proto, aby chudé obstarávaly a nemocným posluhovaly. Nejprvé se věnovaly účelu tomu ženy, jež obdržely

¹⁾ Acta sincera Martyrum; die 13. Martii. Viz Nikolas IV., 379. seq.

jméno „diakonisky“, abychom tak řekli, „obsluhovatelky,“ a sv. apoštol sám předpisuje podmínky, za jakými by se mohla státi žena „diakoniskou“ (I. Tim. 5, 10.); později však byla účinná ano hrdinská láska ku bližnímu všeobecným teměř úkolem křesťanských žen a dívek. Obdivoval-li tedy Julian odpadlík převýtečnou péči o chudé mezi křesťany, platil obdiv ten přede vším andělům křesťanské lásky, výborným ženám a dívkám křesťanským. Ony pečovaly nejenom za živa o chudé a nemocné, ale toužily také, aby ovoce lásky jejich i po smrti jejich pokračovalo a proto činily Římské matrony četné odkazy ku prospěchu chudých, chorých a nuzných a zakládaly hospice a ústavy k ošetřování chudiny, ano ony mrtvých byly pamětlivy a staraly se, aby měli důstojné pohřebiště. Domitilla odkázala velké pole za pohřebiště křesťanů, Fabiola zřídila poprvé hospital v Římě a jiné vynikaly vynalezavým duchem svým, aby ulevily bídě, chudině pomahaly, zarmoucené těšily, nemocné ošetřovaly, stanouce se tak divadlem v pohanstvu neznámým a nepochopitelným. Neznámým, neboť lásky ku bližnímu, jak ji Kristus Pán předkládal a nejsvětější Matka Jeho vykonávala, nepoznal před tím svět; nepochopitelným, neboť jako pravdy křesťanské o Trojici nejsvětější, o vtělení a jiné jsou nevystížitelné, tak jest i nevystihlé, nepochopitelné konání lásky křesťanské s tou hrdinností, jak je spatřilo pohanstvo. Pohanstvo neznalo, že hrdinská láska křesťanských žen a dívek měla svůj pramen, svůj princip a svou sílu v neskonalé lásce Páně k člověčenstvu, v pravdě, již on prohlásil, že každý člověk jest bratr náš, a že Bůh jest Otec náš, a že cokoliv bližnímu bychom učinili, Jemu samému jsme učinili; pohanstvo neznalo, že ženy a dívky křesťanské, tyto andělkové milosrdenství, rekovství svého v lásce ku bližnímu z příkladu matky milosrdenství, Rodičky Boží, vážily a vážíce vše pro bližního podnikaly.

Láska křesťanská, zvláště ona hrdinská, ježto se jako oběť za bližního dává, a neštítí se ani nemocí nakažlivých, má do sebe moc velikou. Ona jest důkazem, že Bůh, jenž láska jest, skrze ni působí, a proto uchvacuje i ty, kdož až dosud pravdám sv. víry odpírali, a vynucuje sobě vážnost i na barbarech, a tak i hrdinská obětivost žen a dívek křesťanských vynutila sobě vážnost a úctu a vymáhala pohlaví svému, aby vrácena jemu byla odervaná důstojnost.

4. Ku té pravé emancipaci a svobodě působili i apostolát křesťanských dívek a žen, neboť měly ony v rozšiřování sv. víry účastenství veliké. Ovšem že toho víra naše nedopouštěla a nedopouští, aby žena v bohoslužebných shromážděních mluvila (I. Cor. 14, 34), neboť dle vůle Páně a ku spáse pohlaví ženského, připadá úhlavní úkol působení jejího ku stavbě říše Boží na zemi, v rodině. V rodině jest dívka, jako útlá Maria Panna, neboť má pravzor v ní, a žena a matka v rodině zastupuje Matku Boží, neboť jako ona jest Matkou šířého křesťanstva, tak jest žena a matka, jako Matka Boží toho křesťanstva, ježto jest v rodině. Pravzor tento majíce před očima ženy a dívky, působily ku rozšíření křesťanství v rodině svou mírností, ochotou, skromností, oddaností, trpělivostí, obětovností a láskou, tak že uchvátily muže své, aby, pakli v pohanství vězeli, víře svaté se naklonili a jestliže mravů bezúhonných nebyli, aby ku životu zbožnému se navrátili, a působíce tak životem zbožným nové vyznavače Kristu Pánu získaly. Ženy a dívky působily svou láskou křesťanskou a svým milosrdenstvím ku služebným svým, neboť odolá-li člověk slovům, zřídka kdy odolá skutkům, kteréž mají pramen svůj v lásce nezištné, v lásce křesťanské.

Matky křesťanské, a dívky křesťanské byly jsou vedle apostolátu církevního, Kristem Pánem ustanoveného, úhlavní oporou rozšiřování křesťanské víry a jejího ustálení se. Slávu jejich v tomto ohledu vyslovil nechtě pohanský filosof, proti němuž Origenes vícero knih napsal, když vyslovil: „že křesťanství na ženách spoléhá „mulieribus credulis“¹⁾).

A jako působila žena a dívka ku rozšiřování a upevnění křesťanské víry u Řeků a Římanů; tak se dělo i u národů jiných. Každý národ křesťanský drží v milé památce sv. matrony a dívky, ježto zvláštní zásluhy sobě získaly o křesťanskou osvětu, o blaho rodin, o štěstí celých národů.

Působily touto měrou ženy a dívky ihned od prvopočátku. Ženy následovaly Pána jak v životě, tak i v trudné jeho cestě Kalvárské, ženy zvěstují o vzkříšení Páně daleko dříve, než sami apoštolé. A když apoštolé do šířého světa se rozptýlili, a víru sv. hlásali, a v tom nástupce měli biskupy a kněze,

¹⁾ Nicolas. I. c.

družil se k apoštolátu jejich vezdy také apoštolát žen a dívek. Ony podnikají k vůli víře daleké cesty po zemi i po moři, přinášejí pomoc a úlevu nemocným a bídným, navštěvují vězné, zvláště uvězněné mučeníky, umývají nohy jejich, líbají jejich okovy, velebí jejich mučeníctví, vyznávajíce tak víru svatou a působíce ku rozšíření její.

Víru tuto svou vyznávaly ženy a dívky křesťanské zvláště, když byli mučeníci a mučenice na smrt vedeni. Rovněž jako ženy Krista Pána na horu Kalvářskou následovaly: tak následovaly ženy a dívky outrpnosti plné mučeníků, aby sbíraly nad zlato dražší jejich krev ¹⁾, a touto neohrožeností nemálo k tomu přispěly; že víra sv. nabývala úcty a se rozšiřovala.

Vznešené matky křesťanské měly zvláště na paměti a v srdci svém povinnost vychovávat syny své a dcery podle vůle Boží. Ony nikdy z mysli své nepouštěly, že Bůh sám je obrodil, a syny svými a dcerami učinil, a proto se celou silou snažily, aby učinily z rodiny své, čímž jest byla Bohem, co na něm bylo povahou svátostnou manželství učiněno, církev Boží v malém, a přičiňovaly se, aby rozmáhaly v dětech svých víru, naději a lásku a navykaly je sebe zapíratí, a cvičily je v pokoře, v skromnosti, v mírnosti, v lásce ku bližním, v spravedlnosti a ve všech křesťana ušlechťujících ctnostech, zvláště ale vedly je ku stydlivosti a čistotě. A když někdy pro náklonnost člověka ku zlému slova jejich zanikala, dorážely ony na Boha slzami a modlitbami, a tak na milém Pánu Bohu, který tak nucen býti žádá, jako vynutily, aby i nezdárné jejich syny milostí svou uchopil, a vzdornou jejich vůli překonal.

Tak svědomitým plněním svých povinností darovaly matky křesťanské církvi Boží zvedené syny své. Mnozí z nich oslavili mučeníctvím církev svatou, jiní ji ozdobovali spisy svými a upevňovali ji ctnostmi. Sv. Nonna a její sestra Gorgonia darovaly nám sv. Řehoře z Nazianzu, Sv. Emelie darovala nám sv. Basilia, sv. Řehoře z Nisy a Petra ze Sebasty; sv. Anthusa sv. Jana Chrysostoma, sv. Marcellina sv. Ambrože, sv. Monika sv. Augustina. A kdož by chtěl vylíčiti, co všechno podnikli sv. tito synové sv. matek ku rozšíření víry svaté, k ušlechťení mravů, k zvelebení církve sv. a národů, k obrodu synů a dcer a rodin,

¹⁾ Dr. A. Lenz. Upomínka na katakomby. Str. 83.

ano celých říší vykonali? A ohnisko veškého působení toho byla matka křesťanská. Skromné, nezištné, obětavé, láskyplné plnění úkolu mateřského v rodině roznítilo jiskru dobra, kterážto vzplanula v oheň a plamen veliký, jenž zářil národům a přinesl spasení jim. A jako ctnostmi svými působily dívky a matky křesťanské ku vybavení svému z poroby v rodině, a jako vychováním synů svých a dcer podle vůle Páně tuto pravou svobodu pohlaví svého ustálily a upevnily: tak zase opět žena působila svým vedením a vychováním ku svobodě občanské a náboženské národů a ku pravé občanské emancipaci. Žena a matka tato byla sv. Helena, matka Konstantinova, jenž první vyřkl zlaté slovo „svobody,“ a ustanovil, aby ve všech smlouvách občanských měla žena takové právo, jako muž ¹⁾. Za tím příkladem se braly císařovny: Pulcherie a Eudoxie.

A však zbožné ženy šířily osvětu křesťanskou a s ní spojené dobré mravy nejenom mezi Řeky a Latiníky, alebrž i mezi barbary. Tak šířila sv. víru a osvětu mezi Gothy v Hispanii Ingondis, choť sv. Hermengilda, jenž za víru sv. život položil; Clotilda obrátila na víru Chlodvíka, krále franckého, a v naší vlasti ctíme sv. Ludmilu, ona působila s mužem svým Bořivojem, a tentýž jakoby předzvídal, ano věděl, že lid jeho právě slabým pohlavím bude z ponížení svého vyvýšen, vystavěl na hradě Pražském chrám Matky Boží, jako vzoru panen dívek a matek, ježto od Boha povolány byly, aby národ náš obnovily a ušlechtily a to ušlechťení také ustálily. Sv. Ludmila působila k upevnění křesťanské osvěty v národě našem svými ctnostmi, jsouc Bohem postavena jako za vzor lidu, zvláště ale pohlaví ženskému. „Aby pak veškeré pohlaví ženské v Čechách zrak svůj a pozornost svou tím snadněji na toto utěšené kvítko svatosti křesťanské obrátilo, stalo se řízením Božím, že právě v rodině knížat panujících první světice Boží, sv. Ludmila jako hvězda jitřní na obloze vzešla. Tak dí učený spisovatel Votka ²⁾ a pokračuje: „Poněvadž pak ženská vůbec všude, kde křesťanská víra nepanuje, tím více na své úctě a vážnosti ztrácí, čím více stárne a své tělesné krásy pozbývá: nebylo i mimo to řízení Boží, že první obdivu hodné kvítko milosti Boží ze stavu vdovského vzešlo,

¹⁾ In omnibus contractibus jus tale habeant, quale viri.

²⁾ Památky Staroboleslavské. Sepsal Jan Kr. Votka. 1879. pag. 174.

a tudíž krásou svatosti své právě v tom stáří nejvíce zářilo, v němž pohlaví ženské, když ctností křesťanských nemá, nejvíce hnusným a opovrženým se stává.“ Ona působila ctnostmi svými „jsouc matkou chudých, podporou chromých, očima slepých, zbožnou utěšitelkyní sirotek a vdov,“ působila svou statečností a mučnictvím svým ku rozšíření svaté víry, a tím také ku zvelebení pohlaví svého.

Ona působila k osvětě a ku blahu národa svého vychováním sv. Václava, tohoto knížecího vzoru panenské čistoty tou dobou, když ještě u nás mnohoženství převahou panovalo a mužové tuhý odpor naproti němu vedli. Sv. Václav vynikal čistotou srdce svého, milosrdenstvím a láskou ku bližnímu svému, láskou a zbožnou vroucností ku Pánu Bohu, ale i statečností. Jeho působením se ustálila víra křesťanská v naší vlasti, a tím zapustila kořeny pravá osvěta, on také mravy zušlechtil, zlomiv odpor naproti monogamii právě tím, že dívky a ženy po příkladu sv. Ludmily se stranily žítí s mužem, jenž choval více žen, a že příkladem svým poučil je, že čistota svatá a cudnost velikolepá jest ctností. A tak působivši sv. Ludmila prostředkem vnuka svého stala se andělem strážným pohlaví svého, zvýšila čest a vážnost jeho, přivedla předky naše k osvětě křesťanské, a zachovala národ před konečnou záhubou, neboť všichni Slované na Labi, Obodrité, Luticové, Ratarové a jiní zanikli v pohanstvu setrvavše ¹⁾).

Jest tedy žena z otroctví, v jakém upěla za dob pohanstva vybavena matkou nejsvětější, kteráž nám Spasitele Krista porodila a tak křesťanstvím pokolení lidské oblažila, pohlaví ženské cnostem naučila, ježto dívku a ženu šlechtí a ozdobují, stydlivosti, čistotě, pokoře, skromnosti, a tím je připravila, aby byly schopny k přijetí darův těch, jež jim přinesl Božský její Syn, a ony tak zušlechtěny jsouce obdivem naplňovaly svět, a vydobýly sobě, což jim odpíralo nespravedlivé pohanstvo, pravou svobodu v rodině a v řádu občanském. A to všecko vykonáno jest pod korouhví královny nebeské, panny panen, patronky zvláštní pohlaví ženského a vzoru matek křesťanských, neboť jako ze ženy vzalo vznik otroctví pohlaví ženského, tak z Marie Panny vzalo počátek jeho osvobození, a vrácena mu zadržovaná

¹⁾ Votka. I. c. pag. 70.

jeho důstojnost. A dívka a panna křesťanská svobodu tuto vírou svatou sobě vrácenou udržovala a udržuje pěstováním křesťanských ctností a vychováváním synů svých a dcer podle vůle Boží.

Církev svatá, Kristus Pán a Matka Boží okrášlili dívku a ženu a matku sobě, a křesťanská matka na vzájem ctí Krista Pána a Marii pannu a váží si víry svaté, pěstující ji v církvi Boží v malém v křesťanské rodině. Církev v malém nezahyne, dokud křesťanská matka žije.

Odtud také nepřátelé křesťanství pronásledují víru svatou v ženě, v dívce, v matce zvláště za našich dnů.

Za starého věku nahrnuli naproti dívce a ženě tolik běd, že není ani možná, aby pouhá zloba lidská byla sama tolik útrap na ni vymyslela, kdyby nepřátelství démonovo jí bylo nestihalo. Démon věděl, že potře žena zlořečenou hlavu jeho, a proto ji pronásledoval, zvláště anť v potřené ženě všecko pokolení lidské potřené shledával, neboť jaká matka, taková bývá obyčejně rodina. A jako za věků uplynulých lidská zloba, za působením démonovým ženu a dívku stihala, tak až do dnes v krajinách pohanských ano i mohamedanských. Chvěje se v nás srdce, když čteme zprávy misionářů našich ze všech krajin, kam noha jejich byla dostoupila, že jako všade mnohoženství vládne, tak také všade žena je otrokyní, bezprávnou.

A poněvadž takový osud ženy a dívky u všech národů bez rozdílu civilisace a bez rozdílu charakteru jejich byl, dokud křesťanství nezapustilo kořenů unich: musíme říci, že křesťanská víra jest palladiem důstojnosti, cti, a svobody ženského pohlaví, a že tudíž nepřátelé křesťanství také ti nejhorší škůdcové pohlaví ženského jsou.

Tito nepřátelé víry sv. spikli se podle vzoru démonova proti ženě a dívce, doufajíce, že tou měrou podvrátí i svatou víru. Spikli se proti dívce, uchystavše pro ni školu bezbožeckou a naplňující dívčí mysl věcmi marnými, vedouce ji tak, aby zbožnost a mravnost křesťanská z duše její byla vyhostěna, a nepěstující v ní těch ctností, jež jediné s to jsou, aby při cti ji zachovaly, stydlivost totiž, pokoru, skromnost, mírnost, poddajnost, poslušnost a bohabojnost. Za to však vštěpují do

duše dívčí samolibost, pýchu, marnivost, a odhalují před dívčím zrakem věci, ježto by měly býti útlému věku zastřeny, ano jako druhdy pohané ženou dívku ku gymnastice a učí ji pohybům nestoudným a tak nestydatosti a vydávají jí ohavným chtíčům v plen, zvláště, anž jí zbavili opory, kterouž dává víra svatá.

Spiklí tito nepřátelé víry usilují o to, aby školou odervali syna a zvláště dceru křesťanské matce a však fanatická zášť jejich není tím ukojena, oni chystají přímé otroctví na ženu, neboť chtějí, aby sňatek manželský byl zrušitelný, anebo, abychom po sprostě mluvili, aby bylo volno muži ženu svou, když se ji navolil, a když krása její byla setřena, jako opotřebovanou děvku zapudit. A aby tím snáze do otroctví zavlékli ženské pohlaví, vytasili se slovem „emancipace žen,“ a vnesli do slova toho ten smysl, jaký dali svobodě, jižto byli mužům na bariádách v r. 1789 velikomyslně přiřkli, smysl ohavné nezbednosti a svévole, smysl, že má člověk právo, se svou osobou, ano se svým tělem a duší naložiti, jakby chtěl, jakoby, nebylo hrozného Hospodina Boha, jemuž budeme museti oučty klásti, jakž jsme byli naložili s duší svou a s tělem svým.

Nebezpečenství jest pro ženské pohlaví za dnů našich veliké; a však budou-li dívky křesťanské a ženy pevně státi při pravzoru svém, Matce Boží, budou-li matky křesťanské jednati podle příkladů vznešených předkyň svých, matek mučennických, kteréž raději zemřely, nežli by toho byly dopustily, aby víra sv. v srdci dítek jejich byla rušena; řku, budou-li takové, pak bohdá toho nebude, aby novověké pohanství dívky, ženy a matky v okovy starého paganismu sevřelo, rodinný život křesťanský porušilo a manželství v dočasný hampejs proměnilo.

O kýžby v čas toto všechno uvážily křesťanské dívky, křesťanské ženy a matky, a u vši síle se démonismu tomuto opřely, nejenom jednotlivě, ale i sborně v bratrstva křesťanských matek se shluknuvše! Matka Boží neopustí pohlaví svého, neopustí-li ono sebe!

XIX. Matka Boží po vzkříšení a na nebe vstoupení Páně až ku její smrti.

Matka Páně trvala, jakož bylo dotčeno, vrátivši se s hory Olivetské, kdež pochovali její Lásku, milovaného jedináčka, u velikém hoři.

Do třetího dne dlí matka přesvatá v hoři nevýslovném. Po z mrtvých vstání ukázal se as nejprvé Kristus Pán zármutkem skličené máteři své, ač se o tom v písmě sv. nečte, ale spíše se dává zpráva, že se nejprvé zjevil Marii Magdaleně (Mark. 16, 9.). Církev Boží zdá se tomu nasvědčovati, neboť vyzývá ihned, jakmile byla oslavila vzkříšení Páně, matku svatou: „Regina coeli letare.“ „Raduj se, nebes Královno, vstalť jest z mrtvých, jakož pravil: Alleluja.“

Otcové sv. taktéž svědčí, že matka přesvatá vzkříšeného Syna svého nejprvé viděla ¹⁾, jako sv. Řehoř, jenž praví, že se slušelo, aby matka Boží apoštolům radostnou tuto zprávu zvěstovala, ať ona je kořen radosti, a theologové mají to za věc jistou a udávají i důvody, proč věřiti sluší, že Kristus Pán Matce své nejprvé se ukázal. Vyžadovala toho láska synovská Krista Pána, jenž velel, abychom otce a matku ctili, aby jí ctil tím, že se jí nejprvé ukázal, vyžadovala toho neskonalá bolest Matky Boží, jejížto nebohé srdce sedmibolestný meč pronikl, aby jí přede vším potěšil Božský její Syn ²⁾.

Theologové udávají také příčiny, proč v písmě svatém právě o tom není zmínky, že se Kristus Pán Matce své zjevil. Nechtělit toho, a to z příčin dobrých, sv. evangelisté, aby matka Boží jako svědkyně vzkříšeného Pána se udávala, by snad nebylo ono od nepřátel v pochybu bráno ³⁾, a nad to, zdálo se jim býti zbytečno, říci: že Kristus Pán Matce své se ukázal a to nejprvněji, ať to zajisté bylo samozřejmo ⁴⁾.

Panna Maria sama, jak čteme u sv. Brigitty ⁵⁾, vypravuje, že se jí ukázal a to nejprvé Její Syn, aby jí byl ku potěše, ač to není napsáno a to k vůli pokoře její.

Radost matky Páně, uviděvši vzkříšeného Synáčka, chtěti vystihnouti a popsati, bylo by márně. Není zajisté možno vylíčiti Její neskonalou lásku k Bohu Synu Jejímu, není možno vystihnouti jejího zármutku, když umíral Její Syn a když ho do hrobu ukládala: a tak také není možná vypsati, jakou radost měla, uzříc z mrtvých vstalého Krista Pána.

¹⁾ Gregor. Niss. Oratio II. de Resurrectione.

²⁾ Rupertus. Lib. VII. de dio. officio cap. 25.

³⁾ Metaphrastes. Oratio de vita et de dormitione Deiparae.

⁴⁾ Sv. Anselmus u Spinello loco cit. pag. 158.

⁵⁾ S. Brigittae Revel. I. VI. c. 94.

Kristus Pán obcovaľ zde na svete po svem z mrtvých vstání ještě čtyřiceti dní, a dojista že se nejednou Matičce své ukázal.

Nadešla ale doba, aby do nebe se odebral, aby člověčenství Jeho nyní oslavené za útrapy vystálé bylo vyvýšeno. Z tohoto povýšení se Matka Boží nevýslovně radovala, neboť v tom nebyla nížeji nežli matky mučenníků a mučennic, kteréž se radovaly, že miláckové jejich zavrouce očí svých za nedlouho prohlédnou a uvidí neskonanou blaženost věčnou.

Než ale Kristus Pán byl její vlastní Syn, jedináček a ona všecka Jeho matkou, a proto milovala sv. Panna svého Syna jako matka na způsob nevýslovný, a teď se ubíral do nebe, a oddělil tak sebe podle člověčenství od milující matky své.

Ženich její sv. Josef ji smrti předešel, neboť kdyby byl za dob utrpení Páně ještě byl žil, bylby byl Kristus Pán za jeho živobytí matky své nebyl Janovi doporučil ¹⁾. Zůstává tedy z rodiny blahoslavené jediné Maria Panna na zemi. Samota tato byla zajisté velmi trudná milujícímu srdci jejímu. Nejednou se zajisté roztoužila po Synáčku a volala naň slovy Písně Šalomounovy, a když nepřicházel, popisovala ho, jak ho vídala kolem sebe a jak ho uradostněná po z mrtvých vstání spatřila, opětně slovy téže písně milostné. Sv. Sophronius dí ve své řeči o nanebevzetí Panny Marie: *„Přemýšlejte a uvažujte, jakými bolestmi zachváčena byla sv. Panna po nanebevstoupení Páně, když přemítala všechno, co slyšela, co viděla a poznala, jakým plamenem zbožné lásky hořela, jakými hnutími ducha Božího, ku tajemstvím nebeským čelícími byla naplňována, poněvadž ať milovala Krista Pána z celého srdce, z celé duše a ze vši síly, přece byla novými dojmy tužeb svých denně rozplameňována, a sice tím více, čím hojněji byla uvnitř božskými navštíveními osvěcována, neboť ji všecku naplňoval Duch svatý, ji všecku rozněcovala láska Boží; tak že nic v ní nebylo, cožby byla světská vášeň zraňovala, ale žár neustálý a jeho láska spílá k tomu, jenž byl i Hospodin i Její Syn. Snad že z neskonale lásky k němu na tom místě bytovala, kdež byl pochován, aby tak vniterná láska její se živila i pohledem zevním, ne jakoby živého hledala mezi mrtvými ²⁾“.*

¹⁾ S. Franciscus Sal. Tractatus amoris div. Lib. VII. cap. 13.

²⁾ S. Sophronius, patriarcha Hierosol. Orat. de Assumptione B. V.

A byť byla i sv. Panna nepřebývala při hrobě Synáčka svého, to jisto jest, že u hrobu Synáčka svého přechozívala, a že všudek místa, kteráž byla krví Synáčkovou zbrocena a posvěcena, navštěvovala. Navštěvovala zahradu Jetsemanskou, kdež byl Spasitel velikým zármutkem stížen a krví se potil, na to se brala cestou ku Jerusalemu a vkládala lítostivě liliovou nohu svou v místa, kudy kráčel pohaněný Ježí Syn, spěchala k domu Annášovu, pak ku Kaifášovu, k Pilátovu, k Herodesovu a odtud nazpět ku Pilátovu, i vstupovala plná soustrasti po schodech, ježto vedly ku tomuto vladaři nespravedlivému a pohlížela v to místo, kdež neskonaleho Otce věčný Syn bičován, trněm korunován a tak ztrýzněn byl, že neměl podoby člověka. Tuť brala ubohá do trudné minulosti ponořená matka Páně v mysl své kříž na ramena svá, a jím stížena jsouc konala hořkou cestu na horu Kalvářskou, a tam stanula, umírajíc se Synáčkem svým, a uložila se jako bolestí zlomená spolu s ním v hrob, v smrt neskonale lásky a touhy po Synu svém.

Tak činila matka přesvatá. V zjevení sv. Brigitty dí o sobě sv. Panna: „Žila jsem po dlouhý čas po nanebevstoupení Syna svého na světě, a tak tomu chtěl Bůh, aby lidé mou trpělivost a můj život viděli a k němu se obrátili; aby apoštolé a jiní vyvolení byli posilněni a aby . . . koruna má se rozmnožila. Časem tím, kde jsem žila, navštěvovala jsem místa, kdež trpěl můj Syn . . ., a tak bylo utrpení jeho v mém srdci utkvělo, že jsem je na paměti měla, ať již jsem jedla anebo pracovala, jakoby nyní se událo“ ¹⁾. O této opěťované bolestné cestě křížové Marie Panny máme jakýsi slabý nástin na osobách extatických, jako na sv. Kateřině Senenské, na sv. Františku z Assisi, na blahoslavené Kateřině Emerichové, na blahoslavené Edvině, a za těchto dnů na Luise Lateau.

Dojista že sv. Panna často bývala u vytržení a že vídala oslaveného Syna svého, jakož věcí jistou býti soudí Dionysius Carthusianus ²⁾, a útěchy že z toho veliké nabývala, ale když zmizel obraz jeho, roztoužívala se po něm ještě více, tak že ne tak na zemi jako v nebesích dlela. Tak bylo srdce její jako v srdci Synáčka jejího, a proto tam také toužila býti dušinka její přesvatá.

¹⁾ S. Brigittæ. Revel. lib. VI.

²⁾ Dionysius Carthusianus. In I. Sent. Dist. 16. q. 2.

Tato neskonalá láska Panny nejsvětější ku Synu jejímu byla také příčinou, jížto zesnula. Sv. František Saleský píše takto: „Jak jest daleko pravdivější, (než co napsal sv. Lukáš, že byli první křesťané jedno srdce a jedna duše pro vespolnou lásku svou, a než co píše sv. Pavel, že již sám nežije, ale Kristus v něm) že matka Páně se Synem jediné srdce a jediná duše byla, a život jeden, tak že matka nebeská takto žijíc, nežila, alebrž Syn její v ní. Bylať ona matka milování daleko hodnější a více milována, nežli kterákoliv, a sice ne láskou kteroukoliv, nýbrž daleko vznešenější, nežli mohla býti u andělů a u lidí, neboť příslušelo jí jméno „matky“ a Synu jejímu jméno „Syna“ na způsob zvláštní. Z ní jediné vzato bylo tělo Páně, on byl její všecek... — Nižádný Serafin, ona jediná mohla Spasiteli říci: „Ty jsi můj syn v pravdě a já jako syna miluji Tebe.“ A nikomu ze všech tvorů nebylo od Spasitele řečeno: „Ty jsi matka má v pravdě a já jsem všecek Syn tvůj v pravdě“...

„Jestliže ale žila matka svatá životem Syna svého, kdožby pochyboval o tom, že zemřela smrtí Synáčkovou?“ Světec užívá zde legendy o ptáku phoenixu, jenž prý, došed ku smrti, sebere vonné dříví, složí na hoře vysoké a pak se na ně uloží jako do lože čestného, aby ukončil život svůj. Když totiž stávají se paprsky sluneční pálčivějšími, pták ten jme se prý tříti perutě své, až by chytily spolu s dřívím. „Tak se to mělo, pokračuje světec, i s matkou Boží. Ona snášela bedlivě tajemství utrpení Synáčka svého, denně víc a více hořela láskou, v rozjímání jsouc a u vytržení nazírajíc na všechno, což se bylo s Pánem sběhlo při jeho smrti, vzkříšení a na nebevstoupení, a patříc na neskonalé Jeho radosti. Hořela sv. Panna, až dohořela, jako oběť zápalná, z lásky k Bohu dohořela, ohněm lásky zhasla podle těla, aby podle duše uchváčena byla náručím Božského Syna svého.“

Uhasnutí ale matky Páně nebylo bolestné, neboť nebylo násilné. Jako totiž Rodička Boží bez poskvrny hříchu prvotného počata byla, bez bolesti rodila a porodila, a zde na světě, jakož theologové právem vyučují, nemocím podrobena nebyla: tak také bez bolesti z tohoto světa odcházela.

Hořel v ní zajisté oheň lásky Boží beze vší závady, nebylo v ní žádostivosti, tím méně nezřízené hnutí její, pokroky

její u svaté lásce byly ustavičny, beze všeho odporu, a proto nad pomyšlení příjemny. Sv. Panna měla dokonalou vládu nade všemi hnutími a proto rostla bezměrná její láska k Bohu, a tím také touha po Bohu postupem rychlým a neustálým. Pokroků těchto nelze srovnávat s proudem vodním, ale spíše s hlubokou, tichou vodou, a proto byly ony také tiché, pokojné, sladké a příjemné. Ano i tenkrát, když pod křížem stála jsouc plná žele, bolestí a hořkostí, nebyla prázna i sladkostí, ježto prýštily z milosti přibylé. Čím hojnější však byla láska Páně ve sv. Panně, tím více tihla ona k Bohu, tím více toužila, spatřiti ho tváří v tvář, i byl Bůh, její Věčný Syn, jako velmocný magnet, jenž ji k sobě přitahoval, a nic nebylo v ní, co by bylo připudivé moci tohoto magnetu Božského bylo odporovalo, neboť, což by bylo odpor činiti mohlo, jest: α) hřích, β) náklonnost ku statkům pozemským, γ) tělesné vášně, δ) pýcha a marnivost, ε) samoláska v průvodu všech nezřízeností, jejichž zdroj ona jest. To vše zajisté jest závaží, kteréž nás tíží na cestě ku bráně nebeské. U matky přesvaté nebylo ale nic takového; neboť ona byla před hříchem ochráněna, srdcem chudá i duchem, vezdy neporušená, nejpokornější, nebylo v ní ani stínu nespořádané lásky k sobě, a protož v ní nic nebylo, coby ji bylo zdržovalo, a coby se bylo protivilo magnetu nebeskému. Přitažlivost tato byla tím usilovnější, čím bližší byla Božské podobnosti svatá Panna. A ježto nic jí nevadilo, spojovala se všecka láskou neskonalou k Synu svému, a spojovala se s ním nevyslovitelnými extasemi. Extase sv. Panny byly tiché, a sv. Panna tonouc v extasi neustávala vykonávat obyčejných prací svých, a proto bylo také usnutí její tiché, Synáček její táhl ji k sobě vůní své přítomnosti a ona opustila bez bolesti tělo své¹⁾.

Že sv. Panna tiše bez bolesti zesnula, o tom dává zprávu Nicephorus²⁾, Albertus Veliký tak učí³⁾, pravě, že sv. Panna láskou ku Bohu a tiše a bez bolesti se odebrala, jakož i Dionysius Carthusianus⁴⁾, a jiní.

¹⁾ S. Franciscus Sal. l. c. cap. 14.

²⁾ Nicephorus. L. II. hist. cap. 21.

³⁾ Albertus M. In suo Mariali.

⁴⁾ Dionysius Carthusianus. L. IV. de laud. Marian. art. 3.

Ano sv. Panna sama dí o sobě, jakož čteme ve zjeveních sv. Brigitty: „že před odchodem svým obcházela podle svého obyčeje všeka ta místa, kdež trpěl její Syn, a tu když jednoho dne byla u vytržení mysli a rozjímala o lásce Boží, byla dušinka její takovou radostí naplněna, že se nemohla více udržeti, alebrž se od těla odloučila¹⁾).

O možnosti smrti z radosti a lásky k Bohu a touhy po něm nelze pochybovat, ani ne o vnitřním žáru, jenž člověka láskou k Bohu zaníceného uchvacuje. O sv. Filipovi Neri víme, že, ač byl již stár a choroben, nikdy ani když sebe krutější byla zima, neužíval oděvu teplého, neboť oheň lásky Boží ho zahříval. Ano tou horoucností puženo bylo srdce jeho do nadpřirozeného pohybu, tak že dvě žebra vniternou horoucností byla zlomena, (jakož po smrti jeho se shledalo), aby většího sobě prostoru připravilo. Svatí a světice nejednou vyznali, že kdyby jich Bůh neslíl při výlevech lásky, kterouž On v nich roznítil, by museli byli umřít. Právem tedy píše Suarez: že možná, aby duše takovou sílou lásky k Bohu a touhy po něm byla uchvácená, že zabrána jsouc v nazírání nemůže býti zachována v těle²⁾).

V písmě sv. nečteme ničehož o posledních okamžicích Rodičky svaté, nic o jejím životě po nanebevstoupení Páně, nic o smrti její. I z tradice nejstarší nemáme určitých zpráv, teprva pozdější věkové se o ní šíří. Sv. Epiphanius († 403) píše³⁾ na-proti kacířům, aby pátrali v písmě, že tam nenaleznou zprávy, zdali Maria Panna zemřela, čili nic, zdali byla pochována anebo ne „Já ale, dí světec, o tom nerozhoduju a nepravím, že zůstala nesmrtelná, aniž že by byla umřela.“ V pátém věku byl znám spis⁴⁾: *Transitus s. M. V.* (přechod sv. panny Marie), jež Melitonovi ze Sardes na plano přičítali. Spis ten držel mnoho bludů a věcí báječných a byl také od papeže Gelasia na synodě Římské r. 496 za podvržený uznán⁵⁾).

¹⁾ S. Brigittae. Revel. I. VI. cap. 62.

²⁾ Suarez. Tom. II. In part. III. Disp. 21. Sect. I.

³⁾ S. Epiphanius. Haeres. 78.

⁴⁾ Baronius. Annal. Eccl. ad ann. 48 Christi. Natalis Alex. Hist. Eccl. saec. II.

⁵⁾ Harduin. Collectio conc. Tom. II. p. 491.

Juvenalis patriarcha Jerusalemský, jenž byl na sněmu v Chalcedoně přítomen a zvláště Cedrenus¹⁾, Nicephorus²⁾ a Metaphrastes³⁾, podle nichž sv. Alfons de Ligorio poslední doby Marie Panny líčí, popisují smrt její as takto:

Několik dní před smrtí Panny Marie poslal k ní Bůh archanděla Gabriela s poselstvím: že Bůh žádosti její vyhověl, a že sobě žádá ji v nebi míti. Sv. Panna se této vůli Boží ihned podrobila a zvěstovala o svém odchodu nejprve sv. Janovi, jenž se velice zarmoutil. Na to navštívila ještě jednou sv. místa v Jerusalemě, zvláště ale horu Kalvářskou a rozloučila se s nimi, pak se odebrala do chudičkého svého domku v Jerusalemě, aby se na smrt připravila.

Andělové Boží navštěvovali sv. Pannu a těšili se, že ji brzy uzří korunovanou na nebi.

Sv. Ondřej z Kreta⁴⁾, sv. Jan z Damašku⁵⁾ a Euthymius⁶⁾ píšou, že všichni apoštolé a část učeníků se sešli a sice zázrakem, ač po širém světě byli rozptýleni.

Matička sv. se velmi laskavě s apoštolou loučila a jala se přimlouvati, že ač je opustí, srdce její potrvá u nich, anť láska její k nim nikdy neuhasne.

Sv. apoštolé byli nad odchodem Marie Panny rozlítostnění, a jali se Pannu sv. takto prositi: „Hle ztratili jsme již otce svého a učitele, našeho Pána Ježíše Krista. . . Tys byla jediná útěcha naše, milovaná matko; teď ale chceš i ty nás opustiti, a nás zůstaviti jako sirotky bez otce a matky? O milovaná matko, zůstaň při nás, anebo vezmi nás s sebou⁷⁾.”

Milostná královna ale odvětila, aby se ukojili tím, jak Bůh s ní ustanovil a s nimi. Vůle Boží ale že jest, aby další dobu na zemi působili ku rozmnožení koruny své, ona ale že bude vezdy prostřednicí a pomocnicí jejich.

Na to napomínala sv. Panna apoštolou, aby na spáse duší pracovali a k oslavě jména Syna jejího, prosila, aby se o pohřeb

¹⁾ Cedrenus. Compend. hist.

²⁾ Nicephorus. Hist. lib. II. cap. 21.

³⁾ Oratio de dormitione M.

⁴⁾ S. Andreas Cretensis. Oratio de dormit. Deiparae.

⁵⁾ S. Joannes Damasc. De dormit. Deiparae.

⁶⁾ Enthymius. Lib. III. hist. cap. 40.

⁷⁾ S. Joannes Damasc. Orat. De assumpt. Virg.

její postarali, a přikázala sv. Janovi, aby dvě roucha její dvěma pannám, jenž jí sloužily, každé pojednom daroval. Pak ulehla Maria Panna s velikou slušností a očekávala s velikou tužbou příchod Pána Ježíše ¹⁾).

Když uzřeli apoštolé, že již nadešel okamžik, kde měla Panna Maria opustiti tento svět, slzeli na novo, kleknouce kolem lůžka jejího. Jeden líbal její nohy, druhý ji žádal za zvláštní požehnání, jiný opět doporučoval jí nějakou záležitost, ana mu na srdci ležela. Všichni hořce plakali, majíce se na vždy s matinkou svou rozloučiti. Maria Panna měla outrpnost se všemi, žehnala všem, přislíbila všem přispění své, těšila všecky, a sv. Petrovi doporučovala snažně církev a její rozšiřování. Pak k sobě přivolala sv. Jana, a rozpomenuvši se na všecku lásku jeho a pečlivost, děkovala mu slovy přívětivými vděčná máti Kristova: „Nezapomínej na mne a vzývej mne v každé tihotě za pomoc; neboť viz, milý synu můj, i já na tebe nikdy nezapomenu! Já ti žehnám, synu můj, zůstávujíc tobě požehnání své, zachovej sobě pokoj duše! S Bohem!“ ²⁾

Andělové přicházeli nyní v kůrech, aby Matku Boží u vítězoslávě do nebe doprovázeli. Panna Maria spatříc nebeské duchy, byla arci potěšena, ale útěcha její nebyla plná, neboť jejího Synáčka tu ještě nebylo. A protož as pravila k andělům slovy písně Šalomounovy: „Zavazuji vás přísahou, dcery Jerusalemské, jestliže byste našly milého mého, abyste pověděly jemu, že láskou omdlévám“ ³⁾. O rcete, andělové moji, mému Ježíši, že láskou k němu všecku sílu svou ztrácím, ano že touhou viděti Ho, umírám.

Ale hle její Ježíš již je zde, aby matku svou s sebou vzal, a do říše blahoslavených duchů uvedl. Sv. Jan z Damašku dí: že Kristus Pán sám podal matce své velebnou svátost, a že pln lásky takto k ní pravil: „Vezmi, milá matko, z mých vlastních rukou toto tělo, kteréž jsi mi dala.“ A když matka Páně s nevýslovnou vroucností tělo Páně přijala, pravila dříve, nežli dušinku svou vypustila, ku Synu svému: „Hle, Synu můj, do rukou tvých poroučím ducha svého, odporoučím tobě tuto duši svou, jižto jsi tolíkerými milostmi obdařil, a na způsob zvláštní ode skvrny

¹⁾ S. Joann. Damasc. l. c.

²⁾ Ibidem.

³⁾ Cant. 5, 8.

hříchu chránil. Odporoučím tobě tělo své, z něhož jsi své tělo a krev přijmouti ráčil. Odporoučím tobě také své milé syny, (sv. Panna mínila učeníky Páně, klečící kolem lůžka jejího), hle odchod můj je trápí, potěš je a dej jim sílu, aby pro tebe velké věci vykonali.

Na to bylo slyšeti, jak sv. Jarolím zprávu dává, líbeznou hudbu, a podle toho seznali apoštolé, že poslední hodinka matičky svaté již je zde. „O milá matko, volali naříkajíce, dej nám poslední požehnání a nezapomeň na nás. Maria Panna popohlédla ještě jednou na všechny a zvolala: „S Bohem, milé dítky! žehnám vám: nepochybujte, ale věřte pevně, že na vás nikdy nezapomenu.“

Nyní se zavřely očinky její, umřela; ale smrt její byla bezbolestná, tichá a radostná, a odtud také neužívají otcové na Východě, mluvíce o smrti Marie Panny, slova „smrt“, ale usnutí „dormitio“.

XX. Matka Boží na nebe vzatá.

Matka Páně byla před jedem dědičného hříchu ochráněna, ona se nedopustila nikdy ani toho nejskrovnějšího hříchu, nebylo v ní žádostivostných hnutí, ani žádostivosti, klidný mír panoval v dušince její a souhlas plný s Pánem Bohem. Svátá panna měla u větší míře neporušenost, nežli ji měl Adam v ráji, a milostí sobě danou překonala netoliko Adama, alebrž i kůry andělské. Ona byla tak ctnostná a Bohu milá, jako nižádný tvor na světě. Jestliže ale tak tomu jest, tož jest blud některých omluvitelný, jenž dělí, že matka svatá nebyla smrti podrobena ¹⁾, zvláště, anť hroznou smrtí Synáčkovou na hoře Kalvárské spolu umírala.

Pravda ale jest: že umřela. Svátá Panna si as také nežádala, aby neumřela, anť Syn její a Spasitel volil sobě umřítí.

Avšak oddělivši se od těla dušinka její, nezůstala dlouho oddělena, neboť se podle víry církve svaté opět spojila s tělem svým, a vzkříšena jsouc s tělem a s duší na nebe vzata byla.

¹⁾ Collyridiané se domýšleli, sv. Panně jako bohyni se klaníce, že P. M. nesešla smrtí (Baronius adnot. ad Martyrologium Rom. ad 15. Augusti); v tom byli od církve zavrženi, jakož i ti, kdož se domnívali, že Matka Boží mučennictvím sešla.

Učení toto není v písmě sv. obsaženo, rovně jako se tamtéž nečte, že by byla smrtí z tohoto světa odvolána, avšak přes to jest věrou širé církve tak zjištěno, že bez bludu nemůže býti upíráno; byť bychom i připustili, že není ono článkem víry v tomže smyslu, čili spíše v téže formě, jako neposkvrněné početí, jakož se Benedikt XIV. vyslovuje. „Na konec díme: že nanebevzetí Panny Marie není článek víry, což Catharinus ve své knize IV. naproti Kajetanovi zastává, neboť některá místa písma sv., jež uvádějí aby mínění to upevnili, mohou se i jinak vyložiti, také není tradice takového způsobu, aby dostačovala k tomu, by učení toto dosáhlo stupně článků víry, jakož dí Dominicus Soto (In IV. Sent. d. 43. q. 2. art. I.). Autoritu jeho jsme i my naznačili (Tom. I. de canonizatione sanctorum) na místě zpomenutém“ ¹⁾).

Ač ale církev Boží dosud o tomto učení rozhodného výroku neučinila, přece se kloní a sice určitě a rozhodně k tomu, že jinak není a nemůže býti, leč že sv. Panna i s tělem do nebe vzata byla, jakož dí Baronius: „Zdá se církev více kloniti k té straně: že (sv. Panna) i s tělem na nebe vzata byla, neboť na ten den (na svátek na nebevzetí Panny Marie) dává čísti homilie, jež učení o na nebevzetí jejím utvrzují, ano učení to spolehá na autoritě velikého množství theologů a zdá se býti přijato všeobecným souhlasem věřících“ ²⁾. Benedikt XIV. sám dí: že by bylo bezbožné a rouhavé, od učení toho se vychýliti, ano nerozumné a bláznivé.

Právem tak dí, neboť ti nejvážnější theologové katoličtí vezdy věřili a učili, že sv. Panna po smrti i s tělem na nebe vzata byla; jako: Sv. Ildephonsus z Toledy ³⁾, Fulbertus ⁴⁾, sv. Anselmus ⁵⁾, Rupertus ⁶⁾, sv. Petrus Damianus ⁷⁾, Petrus Ble-

¹⁾ Benedictus XIV. De Festis D. n. J. Kr. et B. V. M. cap. 8. n. 28. p. 218. Ed. 1766. Benedikt užívá i autority kardinála Claudia Joly, Suarezze, Theophila Renauda, Thomassina, Melchiora Kana, kardinála Gotti a jiných.

²⁾ Baronius. Annal. Eccl. ad a. 48 n. 10, 12, 17, 24.

³⁾ S. Ildeph. Serm. VI. de Assumpt. B. V.

⁴⁾ Fulbertus. Serm. II. de nativitate B. V.

⁵⁾ S. Anselmus. De Excell. Virg.

⁶⁾ Rupertus L. VI. In Cant., na slova: „Quae est ista, quae progreditur?“

⁷⁾ S. Petrus Damianus. Serm. de assumptione B. V.

sensis ¹⁾), Hugo a s. Victore ²⁾), jenž k výsadám sv. Panně uštědřeným i tu čítá: že bez bolesti zemřela, že žije na nebi s tělem i s duší, a že sedí po pravici Syna svého, podle toho, co čteme v žalmu 44.: „Stála královna tobě po pravici v oděvu pozlaceném.“ Taktéž učí Richardus a s. Victore ³⁾), sv. Laurentius Justinianus a sv. Bernardus ve svých řečích o nanebevzetí Panny Marie.

S těmi souhlasí theologové scholastikové, přede všemi sv. Tomáš Aquinas ⁴⁾). On odpovídá těm, kdož zapírali, že by sv. Panna již v životě matky své byla posvěcena a dokládá, že sice se nic o tom nečte v písmě sv., to však že nevadí, anť se tam také nečte, že se narodila, ač jest to událost nade všechnu pochybu postavená. Rovněž se tam nečte, že Maria Panna i s tělem na nebe vzata byla a přes to že učí tak svatý Augustin ⁵⁾). S andělským učitelem se spojuje učitel serafinský sv. Bonaventura ⁶⁾), a vroucí ctitel královny nebeské svatý Antoninus ⁷⁾ a jiní.

Událost ale o nanebevzetí Panny Marie podává na Západě písmem prvý Řehoř Turský († 595) ve své knize o slávě mučovníků ⁸⁾), kdež o starobylou tradici východní se opíraje takto vypravuje: „Konečně naplnila sv. Panna míru svého života, a když již z tohoto světa byla volána, shromáždění jsou všichni apoštolé ze všech končin do domu jejího. Vyslechnuvše, že by měla býti vzata ze světa, bděli vesměs při ní: a ejhle, Pán Ježíš přišel se svými anděly, přijal duši její a odevzdal archandělu Michalovi a odstoupil. Na usvitě zdvihli apoštolé tělo její, položili do hrobu střežíce ho a očekávající příští Páně. A ejhle zase stál při nich Pán, vzal sv. tělo a velel, aby bylo do ráje odneseno, kdež spojeno jsouc s duší s vyvolenými jeho se raduje a požívá dober věčných, kteréž bez konce trvati budou.“

¹⁾ Petrus Blesensis. Serm. 28. de Assumpt. B. V.

²⁾ Hugo a S. Victore. L. VII. Eruditionis theolog. cap. 125.

³⁾ Richardus a S. Victore. In Cant. cap. 24.

⁴⁾ S. Thom. S. III., q. 27. art. 1.

⁵⁾ S. August. L. de Assumptione B. V. cap. 6.

⁶⁾ S. Bonavent. In speculo. Cap. 2.

⁷⁾ S. Antoninus. I. P. hist. tit. 6. cap. 3.

⁸⁾ Gregor. Turon. l. 1. de gloria martyrum cap. 4.

Na Východě vypravují nám událost o nanebevzetí Panny Marie sv. Jan z Damašku¹⁾, Nicephorus²⁾, a Simon Metaphrastes³⁾. Sv. Jan z Damašku píše: „Přijali jsme ze staré tradice, že když nadešel čas spánku sv. Panny, všichni svatí apoštolé, jenž se byli ku spáse národů po celém světě rozptýlili, najednou do výše vzati v Jerusalemě jsou se sešli, měli andělské vidění a slyšeli zpěvy mocností nebeských, a tak odevzdala (sv. Panna) ve slávě Božské duši svou do rukou Božích. Tělo ale její, jež přijalo Boha způsobem nevýslovným, vzali jsou při zpěvu andělů a apoštolů a položili do hrobu v zahradě getsemanské, a na tom místě trvaly po tři dni zpěvy andělské. Po třech dnech přestal zpěv andělský; apoštolové ale otevřeli hrob, (neboť sv. Tomáš, jenž nebyl přítomen, přibyv, žádal sobě vzdáti poctu tělu, jež Boha přijalo): a však nemohli nikdež těla jejího nalézt. Jenom roucha zbyla, v nichž bylo zaobaleno; i zavřeli jsou hrob byvše vůni nevypravitelnou naplnění. Obdivovali zázrak tajemství toho a nemohli jinak souditi, leč že, jakož se líbilo Bohu, z Marie Panny tělo vzíti, člověkem se státi a se naroditi, anť Slovo Bůh jest a Pán slávy a po porodu ji zachovati neporušenou: se Jemu také líbilo, neposkvrněné tělo a v neporušenosti zachované, nanebevzetím ctíti a sice před obecným a povšechným vzkříšením.“ Sv. Jan z Damašku jmenuje svědkem toho všeho sv. Timothea, prvního biskupa v Efesu, Dionysia Areopagitu a blahoslaveného Hierothea.

Nicephorus Callistus vypravuje⁴⁾ o Nanebevzetí Panny Marie takto: „Biskup Jerusalemský Juvenalis byl spolu s jinými biskupy z Palestiny na synodě v Chalcedonu (v r. 451). Císař je povolal do Konstantinopole, aby se jich otázal, zdali tělo matky Boží ještě odpočívá v hrobě, do něhož bylo položeno, žádaje sobě, aby bylo do nového chrámu, jež choť jeho Pulcherie ku počtě Panenky Marie vystavěla, a „Βλαχέραι“ nazvala, přenešeno. Juvenalis ale odvětil, že se sice v Písmě o smrti Panny Marie nic nečte, a však podle prastaré a velice věrohodné tradice sešli jsou se apoštolé ze všech končin, kamž se rozešli, aby kázali evangelium, do Jerusalema. . . . Syn její

¹⁾ In Euthym. Hist. lib. III. cap. 40. Orat. II. de dorm. Mariae V.

²⁾ Nicephorus. Hist. Eccl. I. II. c. 23.

³⁾ Simeon Metaphrastes. Oratio de Vita et obitu Deiparae.

⁴⁾ Nicephorus Callistus. Hist. Eccl. lib. XV. cap. 14.

(Panny Marie) Ježíš přišel také a přijal ducha jejího; svaté tělo její bylo ale za zpěvu andělů a apoštolů pohřbeno, když však byl hrob po třech dnech otevřen, nenalezlo se tělo její více, alebrž prostěradla pouze, kteráž nevýslovně příjemnou vůni rozšiřovala, na to zapečetili apoštolové hrob poznovu a užasli nad tímto zázrakem, věřili, že Pán nepoškvrněné svaté tělo Marie Panny před všeobecným z mrtvých vstáním ctíti volil nesmrtelností a skrze anděly na nebe vzíti kázal. Když Juvenal takto se vyslovil, žádali na něm osoby knížecí (císař Marcianus a choť jeho Pulcherie), aby tentýž hrob se svatými rouchy-dobře zapečetěný do Konstantinopole zaslal. Juvenalis také hrob do Konstantinopole poslal, jenž byl v dotčeném chrámu vedle oltáře umístěn. Roucho svaté bylo tam ale později přeneseno a sice za Leona, a do rotundy, již Leo vystavěl, uloženo.“

To jsou tedy ty starobylé písemné památky o radostné události, že sladká Máti naše Bohorodička Maria, na nebe vzata byla. Zprávy tyto jsou z věků pozdnějších, a jest věru podivno, proč staří věkové nic určitého o pravdě této nezaznamenaly: a však ta okolnost podstatě učení o Nanebevzetí Panny Marie pranic nevadí. Víme zajisté, že ihned z počátku přijala Církev Boží z rukou Páně učení o nepoškvrněném početí Panny Marie, ač se o něm určitě nečte v Písmě svatém a svatí otcové naprosto určitě se nevyjadřují. Věřilať zajisté Církev zavinule (implicite), což byla vyhlásila veřejně za pravé později, a věří nyní po celém světě nezavinule (explicite). A podobně, až dosud neprohlásila, že byla Matka Boží na nebe vzata i s tělem svým, a přece vezdy tak věřila, ano věřila a věří tak explicite, ač toho výslovně neprohlásila.

Příčina ale, proč ihned s počátku nebylo nanebevzetí Panny Marie v známost uvedeno, byla podle zjevení, jež učinila Matka Boží sv. Brigittě ¹⁾, ta, že se nejprvé upevniti měla víra v nanebevstoupení Páně.

Učení ale samo o nanebevzetí Panny Marie jest dojista původu apoštolského a rozhodný důkaz o tom jest svátek nanebevzetí Panny Marie, kterýž se světí od začátku věku VI. na Východě a na Západě, jakož vyplývá z martyrologia sv. Jarošíma, jež jest zajisté starobylé.

¹⁾ S. Brigittae Revel. l. I. c. 8 et 9. l. VI. cap. 61 et 62. l. VII. cap. 26.

Svátek ten se slavil a slaví po širém světě křesťanském právě v tom smyslu: že Maria Panna i podle těla na nebe vzata byla, jakož seznati lze ze zpráv sv. Ildephonsa z Toleda, sv. Ondřeje z Kréty, sv. Jana z Damašku a jiných, ze sakramentáře sv. Řehoře, kdež se čte, že Matka Boží sice zemřela, ale pouty smrti nezůstala sevřena, anť zrodila vtěleného Boha ¹⁾; a v praefaci: „V pravdě jest slušno a spravedlno, večný Bože. I tebe úctou svatých panen chváliti duší jásající . . . Mezi nimi jest neporušená Bohorodička, Panna Maria, slavně se zastkvěla, jejížto den nanebevzetí slavíme.“

Zvláště se den ten na Východě od dob nejstarších s velikou okázalostí slavil, jakož lze se přesvědčiti z liturgií Řekův a z jejich menaich, kdež se zřejmě dí, že Panna Maria i s tělem, tedy všecka na nebe vzata byla. Otcové východní a theologové z církve východní činili množství řečí na oslavu Panny Marie, ana všecka na nebe byla vzata.

Na Západě se taktéž den ten světí od nepamětných dob a sice ve smyslu svrchu zmíněném. Tak jej vezdy slavili papežové, biskupové, kněží a řehole.

Není paměti, kdo by byl nejprvé buď že na Východě a neb na Západě den ten světiti začal, na začátku věku VI. byl, jakož z historických památek dokázati možno, v obojí části Církve slaven, ale kdy byl zaveden, kdo ponejprv jej začal světiti, o tom není paměti. Náleží tedy učení o nanebevzetí Panny Marie k těm článkům víry, jež se dokazují na způsob Tertullianovi knězi obvyklý „ex argumento praescriptionis“, že nebylo času po Kristu Pánu, aby byla Církev Boží nedržela článku toho.

Nastala doba rozkolu za příčinou pýchy patriarchů v Konstantinopoli, Církve Boží byla ku veliké škodě křesťanství a ku veliké pohromě těch právě národů, jižto do rozkolu byli strženi, na dvě rozštěpena: ale ač bylo mnohé učení víry délkou věků v rozkolnictvu zakaleno, učení víry o přesvaté Panence, články víry o ní a zvláště o jejím nanebevzetí zůstaly nedotknuty a neporušeny. Synoda biskupů Arménských z roku 1342 vyslovuje: „*Má se věděti, že církev Arménů věří a drží, že svatá Boží rodička silou Kristovou i s tělem vzata byla na nebe.*“

¹⁾ Sacramentar: Gregorii pag. 330. E. apud Muratorium in Liturgia Romana Vet.

Jerusalémská synoda v r. 1672 naproti Cyrillovi Lukarimu a naproti Kalvinistům vůbec slavená činí výrok: „*Ona (Matka Boží) jest Panna Nejsvětější, kteráž jest byla na zemi znamením velikým, ježto Boha v těle svém počala a porodila, a po porodu naprosto neporušená zůstala, po pravdě se zove také znamením na nebi, neboť i s tělem na nebe vzata byla. A ačkoliv byl v hrobě uzavřen nepoškvrněný stánek těla jejího, odešla i ona, jako Kristus Pán byl vzat, třetího dne do nebe.*“

I církev Ruská světí den nanebevzetí Panny Marie, a sice v tomže smyslu jako církev katolická. „Pojďtež,“ dí liturgie její, „ať světodějné nanebevzetí nepoškvrněné Bohorodičky oslavíme“ ¹⁾; a opět: „Pozdvihši ruce odešla jsi, všeneпоškvrněná; ruce, jimiž Boha nosila jsi pleť“ ²⁾. Touže měrou slaví den nanebevzetí Rodičky Boží i sekty rozkolnické tak zvané pravoslavné církve, jako Nestoriané, Monofysité, Syřané a jiní, a v Rusku Starověrci. A podle toho byla církev v držení víry o nanebevzetí Panny Marie ve smyslu katolickém již tou dobou, když sekty tyto od církve pravoslavné odpadávaly.

Universální tento souhlas ve svěcení svátku nanebevzetí Panny Marie tím více váží, jelikož není paměti, že by byl někdo naproti oslavení dnu tohoto, anebo naproti příčině, za kterou se světí, čili naproti článku víry: že Panenka Maria i s tělem na nebe vzata byla, byl učil a odpor kladl.

Jestliť tedy církev Boží v pokojném držení tohoto článku víry až po tento den a poněvadž na celém světě se světí svátek tento a hlásá se se všech kazatelen a se všech kathedr theologických, že matka nejsvětější i s tělem na nebe vzata byla a církev Boží vyučující nikomu v té míře nebrání, nýbrž právě naopak v liturgii a breviáři o ní hlásá: tož musíme vedle pravidel katolických říci, že učení o nanebevzetí Panny Marie jest učení církve rozptýlené, učení theologů povšechné, a že tudíž právem dí Suarez: „Byl by převelikou opovážlivostí vinen učiněn, kdož by tak zbožnému a náboženskému učení odpíral.“ ³⁾

¹⁾ Liturgie 15. srpna na mal. več. list. 121.

²⁾ 15. srpna Kan. Damasc. pís. 7. list. 127.

³⁾ Suarez. Disp. 21. Sect. 2. „Summae temeritatis reus crederetur, qui tam piam religiosamque sententiam hodie impugnaret.“

Theologové nejenom učí souhlasně : že Marie Panna byla i s tělem do nebe vzata, ale mají také dobré toho důvody, a sice:

a) Kristus Pán počat jest podle vůle své z panny neporušené a volil zázračně způsobiti, aby panenství její ani při porodu nijakž rušeno nebylo, ani po porodu, a protož není víře podobno, že by byl vydal v porušení tělo, z něhož byl své vlastní přijal. „Že by tělo blahoslavené Panny bylo vydáno bylo červům v obyčejnou špínu huiloby, aby se stalo po červech prachem, to říci se děším a protož mysliti nemohu.“ Tak dí starobylý autor řeči o nanebevzetí Panny Marie, kteráž byla připisována sv. Augustinovi anebo sv. Jarolímovi. A však bylo slušno, aby tělo Matky Boží netoliko trvalo v neporušenosti, ale aby opět bylo s duší její spojeno, neboť:

b) dar, že trvá, tělo i po odešlé duši neporušeno, byl mnohým svatým dán a světicím, anebo že aspoň některý oud těla jejich neběře porušení. Nebesa nám zachovala jazyk svatého Jana Nepomuckého a sv. Antonína Paduanského, jazyk a srdce Josefa Calasanského, máme neporušené až do dnes tělo svatého Františka Xaverského, sv. Teresie, sv. Cecilie, sv. Alžběty, královny z Arragonie a jiných. Bylo-li by tedy tělo Panenky Marie pouze bylo před porušením ochráněno, nic by byla v tom nevynikala nad tyto svaté a světice. Teď ale víme: že vynikala nad ně svatá Panna neskonale za živa, i dary od Boha uštědřenými i svatostí svou nabytou, víme, že byla prosta dědičného hříchu i žádostivosti, že byla všecka krásná a svatá a že svatostí svou předčila cherubíny. Když ale tomu tak jest, pak jest na snadě, že Matka Boží nejenom porušení nevzala, ale že i vzkříšena byla. Umřela sice, ač dědičný hřích na ní neměl ničehož, aby byla Synáčku svému připodobněna, a však bylo slušno, aby se i ihned vzkříšena jsouc (jak tradice dí třetího dne) podobnou učinila vzkříšenému Synáčkovi svému Kristu.

c) Panna Maria byla, jakož z článkův víry o darech jí propůjčených seznati lze, nejdokonaleji vykoupení Páně účastna, užilať ovoce jeho ochranou před prvotným hříchem a údělem nevýslovných milostí, a protož na snadě je, souditi, že byla vůle Boží, aby ohledem na ní se také urychlil plný výsledek vykoupení, aby se urychlilo její vzkříšení, aby tělo její nepodlehlo porušení, aby se spojilo s dušinkou její ku blaženému vzkříšení.

d) Podle učení Církve katolické měla Panenka přesvatá nejenom tu nejdokonalejší účast v ovoci vykoupení: alebrž ona útrapami svými spojena jsouc s utrpením Synáčka svého, trpěla svým způsobem za nás, obětovala za nás sebe a Syna svého, a protože se slušelo, aby měla také účast ve vítězství nad smrtí, kteráž Kristus Pán odnesl, čili aby i ona byla vzkříšena a tak bylo plnou pravdou, což dí text: „Ona potře hlavu tvou a ty budeš činiti ouklady patě její.“

Latínští a Řekové, Syřané a Koptové, Arméni, Rusové, Monofysité a Nestoriáni v tom se snášejí: že Maria Panna s tělem na nebe vzata byla; snášejí se ale i v tom, že požívá sv. Panna nevýslovné slávy na nebi.

XXI. Sláva Matky Boží na nebi.

Sv. otcové a katoličtí theologové jsou neunavení v popisech o veliké cti, radosti a slávě, s jakouž byla přijata svatá Panna v nebesích.

Slyšeli jsme již, že k Marii Panně sestoupil před úmrtím jejím Spasitel sám.

On předešel matku svou do nebe, jak dí sv. Anselm ¹⁾, aby jí tam místo připravil.

Místo bylo připraveno, ale královna nebeská nepřicházela. Sv. Bernard ²⁾ uvádí anděle, jak Krista Pána žádají: „Uveď, o Pane, svou milou matku Marii do své říše, anť jsi pod jejím srdcem bytoval.“

Kristus Pán přichází, aby oslavil vjezd matky své na nebe. Vjezd byl, jak se domnívá sv. Petr Damianus, velikolepější, nežli Kristův, neboť tehdaž byli v průvodu jeho pouze anděléové, v průvodu Marii Panny byli ale netoliko anděléové, ale Spasitel sám ³⁾.

Spasitel volá: „Vstaň, matičko má, a pospěš, hle již minula zima útrap tvých, přival žalostí tvých již odstoupil, doba radostí tvých již je zde. Anděléové již očekávají tebe, abys za neskonale mučeníctví své obdržela korunu připravenou tobě od ustanovení světa.“

¹⁾ S. Anselmus. De Excell. Virginis. cap. 8.

²⁾ S. Bernardus. Sermo de Assumpt. B. V.

³⁾ S. Petrus Damianus. Sermo de Assumptione B. V.

Vznáší se tedy Maria Panna k nebesům a andělové vidouce slávu její volají: „Kteráž jest to, jenž vstupuje z pouště, oplývající rozkoší, podepřená na milého svého?“ (Cant. 8, 5.) A andělové v průvodu jsoucí odpovídají: „To jest matka Boha našeho, královna naše, panna neporušená, nejkrásnější z tvorů.“

I přivítají královnu nebeskou kůrové andělští oslavující ji, přicházejí panny, aby ji povelebily; vyznavači, anť je svými ctnostmi předešla; mučeníci, aby jí díky vzdali za sílu, již jim při mukách na Bohu vyžádala; z apoštolů přichází sv. Jakob, aby jí děkoval za dobrodiní sboru apoštolskému prokázaná. Přicházejí jí vstříc patriarchové, Adam a Eva, Simeon, Zachariáš a sv. Alžběta.

Přicházejí rodičové její sv. Jáchim a Anna, přichází čistý ženich sv. Josef. O kdož popíše slovy příslušnými, jaké as radosti pocítili všichni!

Sv. Panna ale jme se děkovati všem, kdož jí byli na světě něco dobrého učinili, děkuje sv. Jáchimovi a Anně, čistému ženichovi svému, děkuje zvláště andělským duchům.

Nyní kleká matka Boží, aby se klaněla Bohu trojjedinému a děkovala za všechny sobě prokazané milosti, zvláště ale za tu, že se stala matkou Boží.

Trojice sv. přijímá ji, jako tvora sobě nejmilejšího, Bůh Otec jako dceru svou, Bůh Syn jako matku svou, Duch sv., jako nevěstu svou. Bůh Otec ji korunuje a dává jí účast ve své moci, Bůh Syn ji korunuje a dává jí účast ve své moudrosti, Duch sv. ji korunuje a dává jí účast ve své lásce. Trojice svatá ustanovuje ji za královnu nebeskou a přikazuje andělům a všem tvorům, ji ctíti jako královnu a jí sloužiti¹⁾.

Matka svatá jest tedy na nebe vzata a sláva její tamtéž jest nevyslovna, neskonale větší, nežli svatých a světic, neskonale větší, nežli kůrů andělských.

Theologové katoličtí rozeznávají na základě písma Božího a tradice Božské dvojí odměnu svatých a světic na nebi, podstatnou a případnou (substantiale praemium et accidentale). Tu prvou jmenují „auream“ (korunu zlatou), a tu druhou „aureolam“ nebo-li korunku. Odměna podstatná se zakládá

¹⁾ S. Alphonsus de Ligorio l. c.

v patření na Pána Boha bezprostředním, neboli ve vidění Boha tváří v tvář a v dokonalém milování, případná ale se zakládá v daru slávy podstatné přidaném.

V obojím ale ohledu vyniká blahoslavená Matka nad panny, nade všecky vyznavače, všecky mučelníky a mučenice.

Ona vyniká

1. pro odměnu slávy podstatnou. Odměna podstatná na nebi tím jest dokonalejší a velikolopější, čím nevinější byl život blahoslaveného, čím byla svatost jeho hojnější, láska ku Pánu vroucnější, rozhodnější a skutkové jeho pro Boha vykonané záslužnější. A však v tom právě vynikala svatá Panna nade všecky svaté a svěťice.

a) Sv. Panna byla na světě všecka čista a neporušena, neovanul jí hřích dědičný, ale ani ten nejskrovnější všední, ba ani nádech hříchu ne, ani hnutí ku hříchu ne. Přesvatá dušinka její byla jako svatyně svatých neporušená a nepokálená.

b) Bůh ji obdařil ihned v početí trpném v životě matky její Anny milostí takovou, jako nižádného tvora, učiniv ji daleko dokonalejší účastnicí přirozenosti své a tak dcerou svou, než-li všecky jiné tvory, jež byl povýšil do řádu nadpřirozeného a obmyslil je ctnostmi Božskými a mravnými o sobě vlitými způsobem tak dokonalým, jakož toho neučinil při žádném tvorů, jehož byl posvětil a přidal jí, čehož při žádném tvorů po Adamovi nebylo, i mravné ctnosti případně vlité.

c) Panna Maria účinkovala také s milostmi sobě uštědřenými na způsob takový jako nižádný tvor. Ovšem že svatí a svěťice ctnostmi svými se stkvěli, a však tak, že jednotlivcům bylo dáno, v tom neb onom dobru zvláště vynikati, neboť jest sice pravda, že, kdo má jednu dokonalou ctnost křesťanskou, má „habitu,“ neboli stavem, v němž se nalézá, všecky, avšak nemá jich ihned podle skutků jejich nebo-li actu. „Někteří svatí a svěťice, jak dí sv. Alfons¹⁾, vynikají horlivostí za spásu duší, jiní svou kajicností, jiní stálostí v mučeníctví svém za Krista Pána, jiní životem rozjímavým, jiní pokorou, jiní svou láskou ku velebné svátosti,“ a však Matka svatá vynikala všemi ctnostmi; a v čem ctnosti tyto nade všecko byly vyvýšeny, dokonalé a na světě již téměř jako ctnosti nebešťanů, byla ta okolnost,

¹⁾ S. Alphonsus l. c. II, 201.

že Pannu svatou nic nezdržovalo v ctnostech těchto výš a výše se vznášeti, neboť břemeno žádostivosti ji dolů netáhlo, ale všecko v ní tak bylo spořádáno, že láska její k Bohu ustavičně byla zanícena, rozplameněna a tak hojna, jako při žádném svatém a při žádné světici ani nebyla, ba ani býti nemohla, neboť Panna přesvatá byla dcerou Boží a zároveň matkou Boží, a proto byla milost posvěcující, již byla ozdobena, nade všecko pomýšlení nesmírná. Za tou příčinou dí o ní otcové svatí: že byla všecka krásna, všecka svata, světější nade všechny lidi a nade všechny kůry andělské. A poněvadž se podle učení církve Boží odměna podstatná na nebi, čili sláva nebeská řídí podle míry svatosti, tož sláva podstatná svaté Panny vyniká nad slávu svatých a světic, nade slávu veškerých kůrů andělských.

d) Sláva podstatná svatých a světic bude rozdávána podle zásluhy, leč by Bůh u své nevystihlé lásce přidal ku zasloužené odměně více; neboť Bůh odměňuje jednomukaždému podle skutků jeho ve jménu Páně konaných. A však sv. Panna konala nejen všecko z lásky k Bohu, tak nezištné, tak čisté a vroucí, jako nižádný svatý a nižádná světice, ale ona prokazovala přímo a bezprostředně Bohu samému skutky milosrdenství. Ona Boha počala, devět měsíců pod srdcem svým nosila, krví svou živila, narozeného ošetřovala, mlékem svým napájela, nad ním, jako nad neskonale drahým klenotem bděla, v péči své o něho přemnoho vystála, a ač pronikal nebohé její srdce meč, neopustila ho na cestě křížové, kterouž konal od hory Olivetské až ku hoře Kalvárské, nesouc ráda celé moře pohanění za Synáčka svého, s nímž při smrti jeho duchovně umírala. Teď ale dí Spasitel: „Slouží-li mi kdo, následujž mne; a kdež jsem já, tuť i můj služebník bude. Bude-li mi kdo sloužiti, poctí ho otec můj“¹⁾. Jestliže ale ten u Boha bude, kdož mu slouží a také od otce nebeského poctěn bude: bude tím spíše a blížeji u Boha Panna Maria; neboť ona Spasiteli a Synu Bohu svému sloužila neskonale více, nežli svatí a světice a andělští kůrové. Právem tudíž dí sv. Augustin: „že není možná, aby svatá Panna měla tutéž míru slávy a radosti na nebi, jako svatí Boží a světice, anť Bůh jednomukaždému odměňuje podle skutků

¹⁾ Io. 12, 26.

jeho ¹⁾. Odměna Matky Boží na nebi a její sláva vyniká nad slávu svatých a světic a nad slávu andělů.

Matka svatá sloužila Kristu Pánu Bohu bezprostředně, a to ne s láskou, anaby byla na rovni s láskou svatých a světic a nebo andělů, alebrž služba její byla neskonale dokonalejší vyproudivši z horoucnosti, již nebylo kromě oné Synáčka Jejího podobné, a proto také není slávy na nebi, anažby se rovnala slávě Matky Boží. Odtud dí sv. I l d e p h o n s u s o nanebevzetí Panny Marie mluvě: že Matce Boží jest uštědřena na nebi sláva nevyslovitelná a nevystihlá, jakož měla na zemi milost nevyslovitelnou a nevystihlou ²⁾.

Matka sv. milovala člověčenstvo pro Boha láskou takovou jako nižádný svatý a nižádná světica, neboť ona z lásky k člověčenstvu dala v oběť Jedináčka svého, Krista Pána a volila raději, aby umíral nejsvětější Její Syn, nežli aby nebyl spasen svět; milosrdenství její tím více k člověčenstvu ji vábilo, anť Synáček Její Bůh člověk jest.

Matka svatá tedy vynikala jakož svou nevýslovnou láskou k Bohu, tak i nesmírným milosrdenstvím k člověčenstvu, ona prokazovala dobrodiní netoliko ve jménu Páně, ale Bohu svému přímo a bezprostředně.

Víme ale, že skutkům dobrým přibývá na ceně podle okolností v jakých byly konány, zvláště podle osoby, kteréž byly prokazovány a podle úmyslu a srdce vroucího, z něhož byly vyproudivy. Ježto ale Matka svatá skutky milosrdné konala z neskonale lásky k Bohu, ježto je prokazovala netoliko člověčenstvu vůbec, ale samému Bohu-člověku Kristu Pánu: byly skutky její dobré ceny takové, jako nižádného svatého, nižádné svědice, neskonale, nevystihlé, nevyslovitelné, zvláště anť Pánu Bohu obětovala, což jí samé bylo potřebno, tělo své a svou krev ³⁾.

e) Panenka Maria vynikala nade všecy svaté a svědice a nade všecy kůry andělské svatostí, jí vlitou, a svatostí nabytou, ona vynikala nade všecy svou láskou k Bohu, a svými skutky milosrdnými, jež prokazovala lidem, ano Bohu člověku samému. A však svatost, láska k Bohu a k lidem nalézá se svou mírou

¹⁾ S. Augustinus. Libro de assumptione Mariae. Cap. 7. et 8.

²⁾ S. Ildephonsus. Serm. II. de Assumptione B. M.

³⁾ Methodius. In Hypapantem.

i u svatých a světic Božích a ve všech andělech, tak že se liší svatá Panna v svatosti, láskou k Bohu a k lidem stupněm pouze, až do nesmírna. Než ale jest jedna ještě milost, jížto vyvýšena jest svatá Panna, a to jest milost mateřství Jejího při nezrušeném, nevýslovně čistém panenství jejím. Mohl Bůh, kdyžby v tom byla vůle jeho, učiniti velikolepější svět, ano světů bez počtu, mohl učiniti krásnější nebe a blaženější, ale důstojnosti větší nežli jest Matky Boží, učiniti nemohl, neboť mateřství Boží jest skutek svého způsobu ten nejdokonalejší. Jestliže ale tak jest tomu, pravdu praví sv. Jan Damašský: „Mezi Matkou Boží a sluhy Božími jest rozdíl neskonaly“ ¹⁾, a tou měrou se může o ní říci, anebo jí slova sv. Pavla (Žid. 1, 4.) přispůsobiti: „že učiněna jest tím lepší nad anděly, čím rozdílnější jméno nad ně zdědila, neboť nižádný z andělů nemůže říci Kristu Pánu: „Syn můj jsi ty.“ Liší se tedy milost mateřství Panně nejsvětější udělená, jakostí svou, nebo-li „qualitate sua“ ode všech milostí, jež kdy tvorům rozumovým uštědřeny byly, a proto soudí theologové katoličtí a to právem, že se také sláva matky Boží liší „qualitate sua“ od slávy svatých a světic Božích na nebi a také ode slávy andělů.

Rozděluje a liší se sláva Matky Boží ode slávy svatých, světic a andělů na nebi, neboť ona jest netoliko dívka Páně a služebnice Jeho, nade všecky světější, ale i Matka Boží, a tou měrou netoliko kraluje se svatými a anděly, ale jest i královna andělů a svatých.

Od věku V. rozlišují devatero kůru andělských a seřaďují do tří řádů (classes), a kůrové ti se rozdělují od sebe i přirozenou i nadpřirozenou sobě propůjčenou dobrotou a milostí, ana již v prvném okamžení bytu jejich udělena byla. Milost tuto rozmnožili zkouškou, ač-li obstáli, a jížto jim uložil Bůh dříve, nežli je připustil ku patření na tvář svou, a tou milostí jsou dojista rozdílní, ať sice všichni andělové dobří obstáli, ale každý způsobem svým a úkonností rozdílnou. Jako ale jest byla rozdílná milost, již udělil Bůh podle různého řádu kůrům andělským, a jako je rozdílné jejich vítězství pro Boha ve zkoušce dobyté; tak také i sláva podle rozdílnosti kůrů rozdílna jest, a podle rozdílně přestálé zkoušky.

¹⁾ S. Joannes Damasc. De dormitione B. V. serm. I.

A však poněvadž jest sláva Matky Boží „jakostí“ svou ode slávy nejenom svatých a světic, alebrž i všech kůrů andělských do tří řad rozdělených rozdílna, praví velmi mnozí bohoslovci a to právem, že matka sv. není na nebi některému řádu andělů přiřčena, ale že tvoří sama pro sebe zvláštní ode tří řádů andělských rozdílný řád, a sice proto, že nejenom dívka Páně je, ale i matka Boží, a tou měrou Paní (domina) naše a královna, královna andělů, archandělů a knížatstev, panstev, sil a mocností, trůnů, cherubínů a serafínů. Vroucí ctitel Panenky Marie sv. Antoninus klade ji do hierarchie jí zvláštní čtvrté, nebo do řádu čtvrtého. „Více vzdálena jest, dí světec ¹⁾, od serafínů důstojností svou, nežli serafíné od cherubínů, a však serafíné mají pro vznešenost důstojnosti své vyšší řád nežli cherubíné a proto jest Panna nad hierarchií andělů. Dále se liší Pán od sluhy nepoměrně více a však všichni andělové jsou služební duchové a i mezi nimi jsou rozdílní řádové; ale blahoslavená Panna jest Paní andělů, a za tou příčinou jest nepřirovnatelně (incomparabiliter) nad serafíny a nad veškerou hierarchií andělů vyvýšena.“ Pokorný a sv. jahan E f r e m S y r s k ý učí: „Nepoškrvněná Rodička Boží jest královna všech a vznešenější, nežli všichni nebešťané, úcty hodnější, nežli cherubíné, světější, nežli serafíné, a beze všech porovnání slavnější, nežli druzí nebeští řádové“ ²⁾. Sv. Jan Zlatoustý Pannu Marii takto vebí ³⁾: „Což jest nad ní (sv. Pannu) vznešenějšího? Ani proroci, ani apoštolé, ani patriarchové, ani mučeníci, ani andělové, ani trůnové, ani panstva, ani serafíné, ani cherubíné, nic není nad ní většího, ani výbornějšího ani mezi tvory viditelnými ani neviditelnými; tatáž jest dívka Páně a tatáž Matka, tatáž i Matka i Panna; chceš abych seznal, kterakby byla výtečnější nad mocností nebeské? Tyto s bázní a třesením jí přisluhují, zastírajíce tvář svou.“ Sv. Anselm praví ⁴⁾: „Veškeré křesťanstvo to zná, neboť věří že jest nade všechna nebesa

¹⁾ S. Antoninus IV. P. tit. 15. cap. 20. V nejnižší hierarchii jsou: Andělé, archandělé, knížatstvo; v druhé vyšší: Mocnosti, síly, panstvo; v třetí: Trůnové, cherubim a serafim. V čtvrté nejvyšší by byla podle sv. Antonina: Matka Boží sama, ani nemá sobě podobné.

²⁾ S. Ephrem Syrus. Oratio de laudibus Virg.

³⁾ S. Joannes Chrysostomus. Oratio infra octavam Nativitatis B. V.

⁴⁾ S. Anselmus. De Excell. Virg. cap. 4.

vyvýšena a že vládne kůrům andělským.“ A opět: „Bůh sám ji (sv. Pannu) na trůn slávy postavil, aby s ním právem ustavičným nad tvorstvem veškerým kralovala ¹⁾). Ano církev sama ohlašuje šířemu světu katolickému na den nanebevzetí Panny Marie: „*Vyvýšena jest svatá Boží Rodička nad kůry andělské na nebeské říši.*“

Právem tedy dí sv. Bernard ²⁾): „že by bylo bezbožné, pochybovati, že Maria Panna jest nade všechny cherubíny a serafíny vyvýšena.“

2. Matka Boží vyniká podstatnou slávou nade všechny nebešťany; a však ona jest i vyvýšena nade všechny svaté a světice radostí a slávou případnou, pro trojí jí přidělenou aureolu. Jí náleží

α) Aureola panenství, neboť ona zasvětila sebe pro Boha ustavičnou čistotou. Kristus Pán zaslibuje zvláštní odměnu, kdož z lásky k němu se ustanovili na tom, zachováti své panenství a panictví na vždy bez ouhony, a kdož je také zachovali. Čteme zajisté v písmě sv.: „Aj viděl jsem a aj beránek stál na hoře Sion a s ním 144.000 majících jméno jeho a jméno Otce jeho napsané na čelích svých . . . a zpívali jako píseň novou před trůnem, před čtyřmi zvířaty a před starci, a žádný nemohl se naučiti té písni, jedině těch 144.000, kteříž jsou koupeni ze země. Toť jsou ti, kteříž s ženami nejsou poskvrnění; nebo panicové jsou. Ti následují Beránka, kamkoliv jde“ ³⁾). Odměnu ale zvláštní, nebo-li aureolu uchystal Pán panicům a pannám, poněvadž na způsob zvláštní z lásky k Bohu a ve jménu Božím nad svým tělem zvítězili. A však panenství svaté Panny vyniká nad čistotu paniců a panen, neboť byla prosta všeho hnutí vnitřného, ježby ji bylo porušovalo, jakož i onoho jicnu (žádostivosti), z něhož se valí nečisté hnutí. Přesvaté panenství její nebylo ni žádným věterkem nectným rušeno, jímžby se nebe její čistoty bylo zakalilo. Za tou příčinou se zove svatá Panna nejenom „panna“, ale „panna panen“, a tak jest panenství její nade všechno panenství, jež byla chránila proti všemu nebezpečství zevnímu, a tak chráněné Bohu v oběť dávala, a proto jí náleží vynikající nade všechno aureola panenství.

¹⁾ S. Anselmus. Ibidem. Cap. 8.

²⁾ S. Bernardus. Serm. Signum Magnum.

³⁾ Apoc. 14, 1. 3. 4.

β) Matce Boží náleží vynikající aureola mučnictví. Mučnictví dává z vůle Páně zvláštní nároky na radosti a na slávu v nebesích, neboť apoštol národů zřejmě dí: „Vědouce, že jakož jste účastníci utrpení, tak budete i potěšení.“ II. Cor. 1, 7. A sv. Petr dí: „Majíce podíl v utrpeních Kristových, radujte se, abyste i při zjevení slávy jeho radovali se s plesáním. Trpíte-li pohanění pro jméno Kristovo, blahoslaveni budete.“ I. Petr. 4, 13. 14. Kristus Pán sám praví: „Vy pak jste, jenž jste se mnou v mých pokušeních setrvali; a já vám způsobuji, jakož mi způsobil Otec můj království, abyste jedli a pili za stolem svým v království mém: a seděli na stolcích soudce dvanáctero pokolení israelské.“ Luk. 22, 29. 30. Aureola ale zvláštní náleží mučnickovi a mučnicki, poněvadž jest mučnictví zvláštní a dokonalé vítězství nad zevními útrapami, jako panenství dokonalý triumf jest nad hnutími žádostivostnými. Velikost ale toho vítězství jde z velikosti utrpení, na vrcholi jehož jest smrt a z dokonalosti příčiny, pro niž byla podstoupena, a ta jest Kristus Pán ¹⁾. Mučnictví ale Marie Panny bylo nejobolestnější ze všeho, jaké kdy podstoupeno bylo, neboť bylo ono „mučnictví a utrpení Syna Božího nejpodobnější“ a jemu „nejbližší“, a nižádný mučnick neumíral tak rád a ochotně a z tak horoucí lásky k Bohu, jako Matka Boží trpěla mučnictví své: a protož jí náleží zvláštní, nade všecko vynikající aureola mučnictví, jako královně mučnicků.

γ) Matce Boží náleží aureola moudrosti a znalosti učení Páně, nebo-li aureola učitelů církve, jimž ji katoličtí theologové přisuzují; neboť nikdo neznal lépe tajemství Boží, nikdo se hlouběji do nich neponořil, nikdo nerozjímal o nich dokonaleji nežli ona. A tak vynikala a vyniká svatá Panna i aureolou učitelů církve nade všechny svaté a světice.

δ) Matce Boží náleží i zvláštní oslava těla jejího, neboť z těla jejího počat jest Spasitel, původ všeho oslavení, a s tělem tím byla dušinka její sloučena, schránka tolikerých ctností, jež se jako v zrcadle odrážely v přesvatém obličejí Rodičky Boží. Jestliže Bůh čtyřmi vlastnostmi těla blahoslavených oslavil, tak dí sv. Bonaventura ²⁾, tím více tělo Mariino, jelikož

¹⁾ S. III. q. 96. art. 6.

²⁾ S. Bonaventura. In Speculo cap. 6.

ono toho zrodilo, jenž jest oslavitel, a jelikož byla ozdobena ctnostmi, majícími s vlastnostmi těla podobnost (similitudinem), neboť byla nejjasnější svou svatostí, nejsubtilnější (nejoutlejší) svou pokorou, nejrychlejší (agilissima) svou zbožností, netrpná (impassibilis) svou trpělivostí.“

ε) Matce Boží náleželo a náleží, aby byla nade všecko vyvýšena, poněvadž byla nade všecky nejpokornější dívka; neboť Kristus Pán dí: „Kdo se poníží, bude povýšen“ (Mat. 23, 12.). „Kdožkoli se poníží, jako toto pachole, ten jest větším v království nebeském“ (Mat. 18, 4.). Maria Panna byla nejpokornější, ač byla od Boha již na světě nejvíce vyvýšena, ač svatostí svou nade všecky svaté a kůry andělské vynikala, ač byla v pravdě a vlastně matkou Boží. „Panna sobě osvojuje, dí sv. Ildephonsus¹⁾, pouze pokoru dívky, ač ji ctí anděl jako matku Spasitelovu, a však ani o pokoře nedí, že by něco byla z ní, alebrž že Nejvyšší na ni shlédl, a učinil ji sobě milou, proto že ji budou blahoslaviti národové všichni, o čemž nyní svědkem jest veškeren svět.“

„Veliké odměny, dí opět tentýž světec²⁾, sobě zasloužila (sv. Panna) ve věčné odplatě, poněvadž se velice ponížila, ač měla dary neskonale a ač s Bohem obcovala, a protož jest dnes od Pána ve slávě velice vyvýšena. Konečně přišel pokorný Kristus ku pokorné Panně, kteroužto si vyvolil, aby na základě tak hluboké pokory zbudoval vítězoslávu (triumphum) a vyvýšil ji i nad kůry andělské.“

Svatí otcové a theologové katoličtí vyučují, že jest matka Páně Synu svému na nebi co nejbližší. Bylať ona na zemi již spojena se Synem svým na způsob nevýslovný, anť byl všecek její Syn, a ona všecka jeho matka, nevýslovnými milostmi od něho obdařená, a proto také na nebi co nejúžejí s Ním jest spojena, „požívajíc, jak dí sv. Augustin³⁾, jasnosti Kristovy, a ctěna jsouc od Něho vznešenější a zvláštní výsadou a majíc tělo své v držení v Kristu, jež zrodila a jež nyní na pravici Otce oslaveno jest.“ A sv. Ildephonsus⁴⁾ dí: „Jestliže jest

¹⁾ S. Ildephonsus. Serm. II. De Assumpt. -B. V.

²⁾ S. Ildephonsus l. c. Serm. III. de Assumpt. B. V.

³⁾ S. Augustinus lib. de Assumpt. Mariae. Cap. 6.

⁴⁾ S. Ildephonsus. Tom. I. Serm. I. de glorioso Nom. Mariae. art. 2. cap. I.

jedno a totéž místo vykázáno, jejichž tatáž jest přirozenost, a přirozenost její (matky svaté) jedna jest s přirozeností Synovou, tož bude i místo její totéž a protož bude i zásluhou i místem Synovi nejbližší, ne jinak jako hvězda polární polu svému.“ Učený Gerson¹⁾, dí: „Panna jediná činí pod nejvyšším a prvním hierarchou hierarchii druhou.“

Ku této neskonalé slávě Panence Marii uštědřené měla ona také neskonalé větší způsobilost nade všechny svaté a světice i nad kůry andělské. Způsobilosti ku patření na tvář Boží a ku radostem nebeským nabýváme posvěcující milostí Boží, ale aby mohli svatí skutečně, bezprostředně Boha viděti na nebi, obdrží zvláštní milost a tu zovou theologové světlem slávy (lumen glorie). Jinak by svatým nebylo lze bezprostředně poznati Boha, jako není možno na světě v řádu nadpřirozeném věřiti bez světla víry (sine lumine fidei). Sv. Panna ale překonala všechny svaté a anděly i milostmi sobě vlitými a zásluhami nabytými a proto se také nedostalo nižádnému svatému, nižádnému cherubínovi anebo serafínovi světla slávy v té míře, jako svaté Panně.

Vyniká tedy svatá Panna nade všechny svaté a světice, nade všechny kůry andělské, nade všechny nebešťany, slávou jí přidělenou i podstatnou i případnou, jsouc netoliko dívka Páně ale i matka Páně, a tak královna svatých a světic, a královna kůrů andělských.

Nota. (Jak dlouho sv. Panna po nanebevstoupení Páně ještě na světě žila, o tom jsou domněnky různé.

Sv. Ildephonsus se domnívá, že brzo zemřela, anť toužili po ní andělové²⁾).

Evodius³⁾ dí, že dosáhla věku 59 let, Nicephorus sám přičítá jí 60 roků, kteroužto důmněnkou zovou sv. Antoninus a Driedo obecnou (sententiam communem).

Jiní přikládají sv. Panně 63 roky, jako Franc. Turrianus⁴⁾, jenž se dovolává zjevení sv. Brigitty⁵⁾ kdež sv. Panna o sobě

¹⁾ Tract. IV. Super Magnificat.

²⁾ S. Ildephonsus. Serm. VI. De Assumptione B. M.

³⁾ U Nicephora l. II. hist. cap. 6.

⁴⁾ Franc. Turrianus. Lib. III. pro epist. pontif. cap. 16.

⁵⁾ S. Brigittae Revel. L. VII. c. 26.

dí: že žila po nanebevstoupení Páně ještě 15 let. S důmněnkou, anebo spíše se zprávou touto zdá se souhlasiti Eusebius, anť píše, že matka Páně v r. 48. po narození Páně zemřela. Tak učí také Dionysius Carthusianus¹⁾.

Cedrenus²⁾ přičítá sv. Panně 72 roky, tak že by byla po nanebevstoupení Páně 24 leta žila, v 14. roce počavši, v 15. porodivši a jsouc při utrpení Páně ve věku 48 let. S Cedrenem souzvukuje sv. Anselm³⁾, Baronius⁴⁾ a Suarez⁵⁾.

Metaphrastes⁶⁾ konečně dí: že byla Matka Boží při zesnutí svém pokročilá věkem.

Jistoty však plné míti nelze, jak dlouho sv. Panna na tomto světě samotna bez Synáčka svého živa byla).

XXII. Maria Panna jest naše prostřednice u Boha.

Sv. Panna miluje, jakož dotčeno bylo, lidi po Bohu nejvíce, zvláště ale kdož věří ve Jmeno Páně a kdož trvají v milosti Boží.

Láska její k lidem na nebi nevychladla, neboť láska nikdy nevypadá, jakož píše apoštol národů.

Ona jest naše prostřednice u Boha, neboť naplňovala a naplňuje úlohu, jižto má prostředník. Úkol prostředníkův jest, aby mezi stranami spornými zakročoval a byl tlumočnickem obou a aby je ku smíru přiváděl.

To může činiti prostředník na způsob dvojí, a sice *a)* zásluhami a pomocí a *b)* přímluvou u toho, jenž byl uražen, zde u Pána Boha.

Jmenujíce tedy Matku nejsvětější „prostřednicí naší“, máme dvě věci na zřeteli, a sice *a)* zásluhy její o člověčenstvo, a *b)* její přímluvu za ně.

Matka přesvatá jest prostřednice naše, neboť ona:

1. přispěla souhlasem svým ku vtělení Páně, přispěla, jak se říká morálně, anť o své vůli se rozhodla býti

¹⁾ Dionysius Carthusianus. Lib. IV. de laudibus Virg. art. 6.

²⁾ Cedrenus. Comp. hist. In Tiberio.

³⁾ S. Anselmus. Opusc. De forma et moribus. B. V.

⁴⁾ Baronius. Anndl. Eccl. ad Ann. 48.

⁵⁾ Suarez. Tom. III. in P. III. disp. 2.

⁶⁾ Metaphrastes. De vita et de obitu Deiparae.

matkou Páně; ona přispěla i fysicky, ježto z krve její se dělo v životě jejím vtělení. Matka přesvatá měla také na způsob zvláštní účast ve vykoupení, jehož se nám Kristem Pánem dostalo, neboť ona vydala v oběť to nejdražší, co měla, za spásu člověčenstva. Ano jako se její jediný Synáček dal smrtí svou v zástavu za padlé člověčenstvo; tak i ona dadouc za lid svého Syna, svůj život za něj položila, neboť život její byl její Syn.

2. Svatá Panna působila netoliko ku vykoupení našemu, jak říkají objektivnému, ale i ku spáse naší, nebo ku vykoupení subjektivnému. Není zajisté možno, abychom měli dospěvše účast ve vykoupení Páně, leč bychom věřili v Krista Pána, zejména, že se vtělil a jako člověk mezi námi přebýval. Ku víře ale této přispívá materství Panny Marie, neboť jestliže počala Slovo Věčné a porodila podle těla, pak jest materství sv. Panny i důkazem o vtělení Páně. Matka svatá působí i k důvěře Boha, neboť jest matkou Boha samého a i matkou naší a proto se můžeme skrze ni všeho nadíti od Boha. Touže měrou vede nás, jako matka syny své a dcery, ku lásce k Bohu, neboť ona jest matka čistého milování.

Ano jako jest Kristus Pán kořen a pramen a princip všech dober, nám uštědřených; tak jest i Matka sv. svým způsobem kořen a princip všech dober, neboť ona nám porodila a darovala Spasitele.

Toto učení předkládají o sv. Panně otcové sv. a theologové katoličtí od starodávna.

Sv. Irenej dí, že jsme obdrželi poslušností Marie Panny i vykoupení i spasení: *Neboť jako onano (Eva) řeči anděla svedena jest . . . ; tak i tato řeči anděla zvěstování obdržela, že má nésti Boha, poslušna jsouc slova jeho. A jako onano neposlechla Boha, dostala tuto radu, aby poslechla Boha, aby tak panně Evě stala se Panna Mariu orodovnicí, aby jakož spoutáno bylo smrti lidské pokolení skrze Pannu: panenská neposlušnost se napravila poslušností panenskou¹⁾*. A jinde dí: *„Jako ona (Eva) majíc muže sice ale ještě pannou jsouc . . . neposlušností i sobě i veškerému pokolení lidskému smrt zaviniła: tak i Maria, majíc určeného muže, ale přec pannou jsouc poslušností i sobě i veškerému pokolení stala se příčinou spásy“²⁾*.

¹⁾ S. Irenaeus. Lib. V. adv. hereses cap. 19. n. 1.

²⁾ S. Irenaeus. l. c. l. III. cap. 22. n. 4.

Sv. Epiphanius ¹⁾ dí: „*Tato (Maria Panna) jest, jižto předobrazovala Eva obdrževši obrazné jméno „matky živých“.* Neboť ona nazvána jest matkou živých i když byla vyslechla: „*Zem jsi a v zem se hřešivši obrátíš . . .*“ Z prvé té Evy má celé človecstvo na zemi svůj původ: z Marie život sám na tento svět jest přiveden, ona porodila živého a tak se stala obrazně matkou živých . . . Neboť Eva učiněna jest lidem příčinou smrti, anť skrze ni přišla smrt na svět. Marie ale učiněna jest příčinou života, skrze niž nám vzešel život.“

Sv. Ephrem Sýrský ²⁾ takto vzývá sv. Pannu: „*Buď zdráva, nejlepší prostřednice mezi Bohem a lidmi. Buď zdráva smířitelkyně celého povrchu zemského nejvydatnější.*“ . . . „*Buď zdráva míre a radosti lidského pokolení . . . Buď zdráva, strome života . . . Buď zdráva ty, kteroužto Adam na zpět jest povolán. Buď zdráva, ceno za vykoupení Evy. Buď zdráva, pramene milosti a nesmrtelnosti . . . Buď zdráva, o čistá, kteráž jsi hlavu draka přenešlechetného potřela, a jej do hloubi spoutaného uvrhla. Buď zdráva, jež jsi kletbu rozvázala, skrze tebe, panno nejnepoškvornější, radost světu vzešla . . . Buď zdráva, Matko Krista, Syna Boha živého“ ³⁾.*

Basilius, biskup v Seleucii ⁴⁾ oslavuje takto Matku Boží: „*Buď zdráva, neporušený ráji čistoty, do něhož vsazený strom života vydává všem ovoce života. Odtud vyplynul pramen . . . milosrdenství . . . pro ty, kdož uvěřili. Buď zdráva prostřednice mezi Bohem a lidmi* (μεσιτεύουσα θεῷ καὶ ἀνθρώποις), aby zrušena byla hradba nepřátelství a spojeny byly (věci) pozemské s nebeskými.“

Autor homilie „de natali Domini“, kterouž sv. Janu Zlatoustému přiřítají, srovnává Pannu Marii s Evou dí: „*Od oné (Evy) smrt; z tebe (Maria) život věčný; z ní ovoce smrt působící, z tebe ovoce život přinášející; z oné klam, z tebe láska; z oné rozdělení lidí od Boha, z tebe spojení těla a Boha nevyslovitelné.*“

Na tomto učení o prostřednictví Matky přesvaté spoléhaje, dí sv. Germanus, patriarcha v Konstantinopoli, že nemůže nikdo býti spasen, leč skrze Marii Pannu. „*Nikdo není vědouce*

¹⁾ S. Epiphanius. Haeres. 78.

²⁾ S. Ephrem. Syr. De laudibus Deiparae.

³⁾ Idem. Oratio ad Deiparam.

⁴⁾ Basilius episc. Seleuciaae. Oratio in Annuntiatione B. V.

o Bohu naplněn, leč skrze tebe, nejsvětější; nikdo spasen leč skrze tebe, Rodičko Boží (οὐδεὶς ὁ σωζόμενος, εἰ μὴ διὰ σου, θεοτόκε); *nikdo nemůže být nebezpečností zbaven, leč skrze tebe* ¹⁾).

Sv. Jan Damašský ²⁾ jmenuje sv. Pannu prostřednicí naší; a sv. Proclus oslavuje jméno její těmito slovy: „*O země nezasetá, kterážto jsi vydala nebeské ovoce! O Panno, kteráž jsi Adamovi ráj otevřela, ano kteráž jsi nad ráj slavnější! Neboť ráj měl vzdělavatele svého Boha; tato ale Boha samého podle těla vydala*“ ³⁾).

Než ale netoliko otcové svatí, ale i liturgie na Východě v tom jsou souzvučny, že Bohorodička jest naše prostřednice u Boha. Čteme zajisté v liturgii sv. Jana Zlatoústého tuto modlitbu: „*Učiň mne skrze prostřednictví nepoškvrněné Paní naší Bohorodičky hodna, abych přijal nepoškvrněný tvůj dar na odpuštění hříchů a k životu věčnému.*“ Modlitba ta má se podle obřadu ode dvou odříkávati právě tou dobou, když se rozdává eucharistie svatá.

V liturgii Aethiopů vzývají Pannu Marii: „*O prostřednice před Pánem naším Ježíšem Kristem v pravdě Tebe prosebně žádáme, abys nás byla pamětliva.*“

V liturgii Arménů takto oslovují na den narození Páně sv. Pannu: „*O svatá Panno, kteráž jsi kletbu rozvázala a smír za hříchy přinesla! Skrze tebe jest znamení odsouzení zničeno, a tebou jest pozdvižena první matka, kteráž byla hříchem poklesla.*“

V hodinách Syřanů, a sice v prvním nokturnu sobotním praví o svaté Panně: „*Požehnaná ty jsi mezi ženami, skrze niž kletba jest ze země vykořeněna a nález odsouzení rozvázán.*“

Jako na Východě tak byla Matka Boží i na Západě vezdy jako prostřednice mezi Bohem a lidem slavena. Sv. Augustin dí: „*že jako skrze ženu smrt přišla na svět, tak že zase skrze Pannu spása se vrátila*“ ⁴⁾. A jinde dí: „*že, když žádný se nás neujal, záležitost naše Panně svěřena jest, aby původ původem byl přemožen, a původ hříchu překonán byl rodičkou Krista Pána, tak že jako matka pokolení našeho na nás trest uvalila, Rodička Boží*

¹⁾ S. Germanus. De dormitione Virginis M.

²⁾ S. Joannes Damasc. Oratio I. de dormitione B. M.

³⁾ S. Proclus. Oratio IV. de Nativ. Dom.

⁴⁾ S. Augustinus. Sermon XIII.

spásu nám přinesla, i mužovi i ženě. „Původkyně hříchu je zlořečena; původkyně zásluby požehnána... Onano nám uškodila usmrtivši nás, tato nám prospěla obživivši nás“ ¹⁾. Tentýž sv. Augustin praví, že těmi též stupněmi kráčelo se ku výkupu pokolení lidského, jimiž se sestoupilo v zátратu. „Adam byl pyšný, Kristus pokorný; skrze ženu smrt, skrze ženu život; skrze Evu zahynutí, skrze Marii spasení“ ²⁾.

Sv. Petrus Chrysologus vyslovuje, čeho prostřednictvím Panny Marie nabýváme, takto: „Jedna dívka (P. M.) tak jímá a přijímá v příbytek svého srdce Boha, že dává zemi mír, nebesům slávu, spásu zhynulým, život mrtvým, pozemšťanům s nebešťany ochranu“ ³⁾.

Sv. Fulgentius slaví překrásně prostřednictví Matky Boží, právě o ní: „že jest ona řebříkem na nebesa, poněvadž skrze ní sestoupil Bůh na zem a že jest obnovou pokolení ženského (restauratio foeminarum), a za tou příčinou zve sv. biskup tento ku Marii Panně panny, i matky, aby z ní ssaly obnovení, neboť Maria Panna že obrozuje všecko pokolení ženské, jako Kristus Pán vyzískal pokolení mužské“ ⁴⁾, ač i Kristus i Matka Boží oba působili ale svým způsobem k obnově pokolení ženského.

Sv. Anselm dí o Pannence Marii: „že jest ona čistá svatost a nejsvětější čistota srdce nejzbožnějšího, převyšující čistotu a svatost všech tvorů a touto výší sobě zasloužila býti obnovitelkou světa“ ⁵⁾.

Sv. Bernardus, o němž dí učený Petavius ⁶⁾, že byl muž veliký a osvícený, jenž sice měl ku Marii Panně lásku vroucí, ale nikoliv slepou a pověrečnou, alebrž rozumnou, tentýž tedy učitel církve, jehož zovou doktorem medotekoucím, jmenuje sv. Pannu na místech přemnohých prostřednicí naší. Tak činí ve své řeči o slově „Signum magnum.“ „I ukázalo se znamení veliké na nebi: Žena oděná sluncem a měsíc pod nohama

¹⁾ S. Augustinus. Serm. 17. Petavius se domnívá: že řeč tato není Augustinova, a sice pro rozdíl slohu. Lovanští ji ale přijali za přesnou.

²⁾ S. Augustinus. De Symb. ad Catechum. cap. 4.

³⁾ S. Petrus Chrysologus. Oratio 64.

⁴⁾ S. Fulgentius. Řeč tato obyčejně se nalézala mezi oněma sv. Augustina. XV. de tempore.

⁵⁾ De Excell. V. M. cap. 9.

⁶⁾ Petavius. S. XIV. de Incarnatione. Cap. 10. n. 11.

jejíma, na hlavě její koruna dvanácti hvězd“¹⁾. Řeč tu čteme v hodinkách na svátek Marie Panny Pomocnice křesťanů²⁾: „Nejmilejší! dva lidé, muž a žena nám na výsost uškodili; ale díky Bohu! zase skrze jednoho muže a jednu ženu vše se napravilo, a sice nikoliv bez velikého výtěžku milosti. Dostatečen byl arci Kristus, anť až do dnes všecka stateč naše z něho jest: ale nám nebylo dobro, aby byl člověk sám. Bylo slušno, aby obé pohlaví k naší obnově působilo. A tuť není možná, aby bez úkolu byla žena požehnaná, nalezáť se pro ni místo v usmířování. Věrný jest dojistá a mocný prostředník mezi Bohem a lidem člověk Ježíš Kristus: a však lidé ctí v něm majestát Boží . . . Potřebí tedy bylo prostředníka ku prostředníku tomu; i tu nám není užitečnějšího nad Marii. Ukrutná byla totiž Eva, anť skrze ni vlil starý had i muži zkázonosný jed. Ale věrná jest Maria, kteráž lék spásy i mužům i ženám připravila. Onano přísluhovala ve svůdnictví, tato ve smíření; onano nám připravila hřích, tato vykoupení. Proč bychom se báli při slabotě své ku Marii přistoupiti? Nic není na ní drsného, nic strašlivého; ona jest příjemná všecka . . . Ona neuvažuje zásluh předešlých, ale všem se dává uprositi, všem jest nejmilosrdnější.“ A ve své řeči II. na den nanebevzetí Panny Marie praví o Matce Boží: „Ona jest naše prostřednice a skrze ni jsme obdrželi milosrdenství tvé, Bože; ona jest, skrze níž jsme také Pána našeho Ježíše Krista do domů svých přijali.“

Serafský doktor sv. Bonaventura takto se šíří o prostřednictví Panny Marie: „Maria jest nejvěrnější prostřednice spasení, jako holubice nejvěrnější mezi svrchovaným Noemem a mezi světem duchovní potopou zatopeným“³⁾.

A nejenom otcové sv. a theologové, alebrž i církve západní slaví matku svatou v hodinkách církevních, v liturgii a písních nesčíslných, jako prostředníci křesťanů a útočiště hříšníků a jako prostředníci mezi Bohem a lidmi velebí křesťanští rodové.

Východ tedy i Západ v tom se srovnávají, že matka Boží jest prostřednice naše u Boha. Víra tato má svůj základ v tom, co Matka přesvatá za naši spásu zde na světě vykonala a ještě vykonává.

¹⁾ P. Apoc. 12, 1.

²⁾ Vide Proprium Bohemiae. II., 188 na den 24. května.

³⁾ S. Anselmus. In Speculo cap. 8.

Jsou sice i svatí a svěťice svým způsobem prostředníci naši u Boha, ale jinak nežli svatá Panna, neboť svatá Panna jest na způsob nevyslovitelný co nejněžněji se svatou Trojicí spojena a jest netoliko dívka Páně ale i matka Boží, kteráž ku výkupu našemu působila a ku spasení našemu působí.

Že ale prostřednictvím sv. Panny se nezatemňuje prostředník Kristus Pán, jde z toho, že i Matka Boží Kristem Pánem vykoupěna jest, že prostřednictvím její v Kristu Pánu a v Jeho milosti svůj pramen a svou sílu má.

XXIII. Matka Boží jest přímlyvkyně a orodovnice naše u Boha.

Matka svatá jest přímlyvkyně naše a orodovnice; a to právě jest úloha její, kteroužto působí prostřednictvím její ku spáse naší.

Matka Boží, orodovnice naše, ví o nás na způsob jí Bohem propůjčený. Ona zná tedy naše útrapy, jako nikdo po Bohu, a má útrpnost s námi, neboť přemnohé a to nevyslovitelné strasti vytrpěla sama, jiné převzala na mateřská ramena svá za lidstvo, anť byla soutřpitelka Syna svého, jenž neduhů naše snášel.

Matka Boží nás miluje, jako po Bohu nikdo; ona nás více miluje, poněvadž poznává více neskonaleho Boha, k jehož obrazu stvoření jsme, a poněvadž více miluje Boha, jenž se pro nás vtělil, nežli Ho milují a milovati dovedou svatí a svěťice, anebo i kůrové andělští. Matka svatá miluje nás více, nežli svatí a svěťice a kůrové andělští, neboť její svatá vůle jest více a něžněji sjednána s vůlí Boží, nežli jejich. Ona ale ví daleko dokonaleji o nesmírné lásce Boží k nám.

Teď ale čteme v písmě Božím, že svatí a svěťice za nás orodují¹⁾, a protož tím spíše věřiti dlužno, že jest Panna Nejvyšší orodovnicí a přímlyvkyní naší u Boha.

V písmě svatém čteme, že andělové sv. netoliko vůbec za nás orodují, čili za člověčenstvo tak jak jest a jak je Bohu povědomo; alebrž i za jednotlivce zvlášť a že o jednotlivce se starají²⁾; tím více tak sluší věřiti o Matce Boží a protož díme, že jest Matka Boží přímlyvkyně naše u Boha a že jest mocná přímlyvkyně, anť jest netoliko dívka Páně ale i Matka.

¹⁾ II. Macchab. 15, 12 seq. Apoc. 5, 8.

²⁾ Tob. 12, 12. Mat. 18, 10. Luk. 15, 10. Žid. 1, 14.

1. Že se sv. Panna za nás přimlouvá u Boha, o tom jsou sjednání sv. otcové. Tak žádá na sv. Panně sv. Augustin nebo-li sv. Fulgentius ¹⁾, aby vyslyšela prosby naše a přinesla nám smíření a aby nám všem přelaskavě ku pomoci přispěla. „Svatá Maria přispěj bídňým, pomáhej malomyslným, občerstvi zarmoucené, pros za lid, buď orodovnice za duchovenstvo a prostřednice zaslíbeného pokolení ženského: ať všichni okoušejí tvou pomoc, kdožkoli světi svatou památku tvou.“

Než ale není ani zapotřeby, abychom výroky jednotlivých otců svatých uváděli; neboť o sv. Panně, přímlovkyni naší, u Boha vydává církev sama svědectví od východu slunce až na západ. K svaté Panně hlásí se za přímlovu:

Liturgie sv. Petra: „Osvoboď nás, prosíme tebe, Pane, ode všeho zlého přítomného i budoucího, na přímlovu nepoškvrněné a veleslavné panovnice naší bohorodičky a vezdy panny Marie“ ²⁾.

Liturgie sv. Jakuba takto se utíká ku Matce Boží: „Zpomínajíce na přesvatou, nepoškvrněnou, veleslavnou panovnici naši a matku Boží, doporučujeme Bohu všechen život svůj“... Na to odpovídá jahan: „Čiňme upamatování na přesvatou, nepoškvrněnou, veleslavnou, požehnanou panovnici naši, matku Boží a vezdy pannu a všech svatých, abychom na prosby jejich a přímlovy všichni došli milosrdenství“ ³⁾.

K sv. Panně se hlásí za přímlovu liturgie sv. Marka, sv. Basila, sv. Jana Zlatoústého, sv. Řehoře, Syřanů a Koptů i Jakobitů a Armenů, a nade všecko hlásí se k ní církev katolická v nesčíslných modlitbách, obsažených ve formulářích mešních a v církevních hodinkách. Hlásí se k ní veškeren lid katolický, biskupové a kněží. Denně ji žádají: „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás za hříšné.“ Denně ji velebí slovy: „Zdrávas Královno, matko milosrdenství, buď zdráva k tobě voláme vyhnání synové Evy... I protož, orodovnice naše, obrať k nám své milosrdné oči.“ Denně jí žádají katoličtí národové, starcové a stařeny, mužové i ženy, jinoši i dívky, ano i malé outlé

¹⁾ S. Augustini vel s. Fulgentii Serm. XVIII.

²⁾ Passaglia. De immaculato Virginis Conceptu. I, 203 seq.

³⁾ Passaglia. Ibidem.

dítky, když byly slyšely, jak zvuky zvonové ku chvále Matky Boží a vtělení Páně vybízejí, aby milá sv. Rodička ani v životě ani ve smrti nás neopouštěla.

Kdožby sčítl všechny ty vzdechy, všechno to lkání a všechny prosby, ježto národové křesťanští ku sv. Panně do nebe vysílají a aby církev Boží této důvěře národův napomahala, volá sama v litanii loretanské: „Pomocnice křesťanů, oroduj za nás;“ a ustanovila zvláštní svátek věnovaný „Přímlově a orodování sv. Panny za nás“ ¹⁾).

2. Sv. Panna se tedy za nás přimlouvá, ale její přímlova a ochrana jest také velemocná. Když sv. Getrurda v modlitbě: „Zdrávas Královno“ k slovům: „protož, orodovnice naše“ dospěla, a přemilostnou Matku Boží za pomoc a ochranu žádala, tu se jí zdálo, jakoby veleslavná Panna silnými provazy k ní byla skloňována. Z toho ale sv. Getrurda vyrozuměla, že kdykoliv někdo Matku Boží za ochranu žádá, láska její mateřská se obměkčuje a jakoby se nemohla přemoci, uchopuje Synáčka svého a nachyluje ho k zemi a praví: „Hle to jsou mé milosrdné oči“ ²⁾).

Mocné ochrany Matky Boží se dovolávali a jí také okusili sv. otcové, naši svatí a světice, mužové i ženy, jinoši i dívky města i národové.

Sv. Bernard dí: „že sv. Panna sice na nebe vzata jest, ale že dary své zůstavila nám; a jakby toho nebylo, anť jí nechybělo ani na moci ani na vůli. Ona je královna nebeská, milosrdná a nad to matka jednorozeného Syna Božího. Odtud plyne její veliká moc a neskonalosť její lásky. Nikdo nemůže o tom pochybovati, leč by snad nevěřil, že chce Kristus Pán ctíti máteř svou, anebo leč by měl za to, že sv. Panně chybí na lásce k nám, ač Láska sama po devět měsíců v ní bytovala a to podstatně“ ³⁾).

Sv. Germanus, patriarcha Konstantinopolský dí: „že není nikoho, kdožby tak bral v ochranu hříšníky, jako Panna Maria a že není, kdožby byl takovou pomocí těm, kdož bloudí, jako ona. Těm, kdož přese všechnu míru hřeší, vymáhá svou mateřskou přesilou odpuštění. „Neboť není možná, volá k ní

¹⁾ Patrocinium B. V. M.

²⁾ Revelationes S. Gertrudis. l. IV. cap. 53.

³⁾ S. Bernardus. Serm. I. De Assumptione B. V.

něžně světec tento, abys nebyla vyslyšána, neboť jest tobě Bůh podle všeho a ve všem poslušen jakožto své pravé a nepoškrvněné matce („Επειδὴ πεῖσαρχεῖ σοι κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα καὶ ἐν παντι ὁ Θεός, ὡς ἀληθινῇ αὐτοῦ καὶ ἀχραντῷ μητρὶ“). A tak se k ní, dokládá sv. biskup dále, právem utíká soužený, slabý a opuštěný ¹⁾.

Sv. Petr Damianus, když byl uvedl příklad o Theophilovi, jehož sv. Panna z rukou démonových vyvětila, dí: „že Matka sv. na Bohu všecko vymůže, anť se přibližuje k Jeho trůnu, ne jako služebnice, ale jako panovnice: „Jakby bylo možná, aby velemoc (Boží) tvé moci něco odepřela, anť podle těla z tebe má původ, a ty ku zlatému oltáři smíření přistupuješ netoliko s prosbou, ale i s rozkazem, jako panovnice, ne jako služebnice“ ²⁾.

Serafínský učitel, sv. Bonaventura, o velemoci Panenky Marie ten výrok pronáší: „že Bůh neskončeně mocný nejmnější je s Matkou Boží a ona že je nejmnější s Ním, nejmnější skrze Něho, nejmnější u Něho, a tak že má ona nejvyšší moc v církvi vítězné a i také v církvi bojující ³⁾.

Sv. Antoninus píše o velemocné přímlově Matky Boží: „že prosba svatých se liší od orodování Matky Páně, neboť prosba oněch spoléhá a opírá se pouze o milosrdenství Boží; a však přímlova sv. Panny má oporu v milosti Boží právem přirozeným a spravedlností (oratio Virginis innititur gratia dei jure naturali et justitia evangelii), neboť jest syn povinen, vyslyšeti matku svou a jí poslouchati; a tak jest modlitba Rodičky Boží ten nejvznešenější způsob modlitby, anť má do sebe povahu „rozkazu,“ ježto není možno, aby byla ona oslyšena“ ⁴⁾.

Jiří z Nikomedie šíří se o velemocné přímlovkyni Panně Marii v ten smysl: „že máme naději dosíci říše nebeské skrze Matku Páně, protože jest ona zpomocnice naše a podpora našich proseb, a všecko vymůže na Synu svém, majíc síly nepřekonatelné; její milosrdenství že větší jest, nežli hříchy naše a že nic neodolá, alebrž že jí vše poslouchá.“ Na to dokládá: „Slávu Tvou počítá Stvořitel za svou vlastní, anť se

¹⁾ S. Germanus. Oratio de Dormitione B. M. V.

²⁾ S. Petrus Damianus. De Excell. Virg. cap. 11.

³⁾ S. Bonaventura. In Speculo Virg. cap. 8.

⁴⁾ S. Antoninus. IV. P. tit. 15. cap. 17. §. 4.

raduje z ní jsa Syn tvůj a v náhradu za dluh svůj naplňuje prosby tvé“ ¹⁾).

Podobně se vyjadřuje Vilém Pařížský, když praví: „že není možná, aby ji církev nadarmo zvala přímlyvkyní svou, a útočištěm bídých, anť nižádný tvor nemůže tolik a tak velkých věcí na Bohu vyprositi, protože ona neprosí, jako služebnice a dívka, ale jako Matka“ ²⁾).

Ano Suarez, o převeliké moci blahoslavené Panny rozjímaje, praví: „že kdyby celé nebe, svatí i andělové prosbě její odporovali (kdyžby to bylo možno a skutečno, čehož není), tož žeby Matka Boží nade všemi vítězila, ježto orodování její účinnější jest, nežli ono svatých a světic všech, a také že jest to přiměřeno její důstojnosti, jako Matky, a na nějaký způsob povinně pro neskonalou svatost a lásku Panny Marie“ ³⁾). Tentýž Suarez dí, že se jeví velikolepější a mocnější přímluva Matky Boží, nežli všech svatých a světic také v té okolnosti: „že nežádáme nižádného svatého, aby se za nás u jiných svatých přimlouval, anť jsou všichni řádu tohotéž. Matka Páně ale jest Panovnice a bohorodička, a proto prosíme, aby se svatí za nás u Marie Panny přimlouvali“ ⁴⁾).

Jestliže ale Matka Boží za nás u Boha oroduje a jestliže přímluva její jest tak velemocna: pak zajisté jest nejenom dovoleno, ale i veleužitečno, ji za pomoc vzývati, jakož bylo v církvi vezdy obyčejem.

Za tou příčinou vyzývali svatí a světice svěřence své, aby ku svaté Panně za ochranu se utíkali a sami útočiště své k Matce Boží brávali.

Sv. Teresie nejednou ujišťovala, že, kdykoliv se uchýlila za ochranu prosíc ku sv. Josefovi, vezdy vyslyšána byla, a tudíž že tím méně bude sv. Panna ve své přímlyvě oslyšána, anť Bůh člověk Kristus jí byl na světě podroben. Sv. Filip Neri přechoasto vybízel k tomu, aby žáci jeho k Panně sv. se utíkali. On sám nejmenoval jí jinak leč matkou svojí a nezřídka celé noci probděl vzýváje ji. Jednou byl na smrt nemocen, tak

¹⁾ Georgius Nicomediensis. Oratio de oblatione Deiparae.

²⁾ Quilielmus Parisiensis. In libro rhetoricae divinae ad Deiparam sermonem dirigens.

³⁾ Suarez. Tom. II. In III. disp. 23. Sect. 2.

⁴⁾ Suarez. I. c. Sect. 3.

že lékařové poručili, aby vezdy někdo u něho bděl. I stalo se, že tak učinil Jan Ant. Lucci. Bylo vedro veliké, tak že se obával, aby snad spaním nebyl přemožen; a však právě na opak se stalo. Sv. Filip, domnívaje se, že není nikoho na blízku, jal se svatou Pannu tak sladkými jmény jmenovati a tak ji vzývati, že Lucci na všechno zapomenuv naslouchal, kterak nemocný královnu nebeskou pozdravuje. Zvláště však ji vyzýval slovy: „Virgo Maria, Mater Dei deprecare Jesum pro me.“ Panno Maria, Matko Boží, pros za mne u Ježíše. On nabádal své učeníky, aby sv. Pannu 63krát takto vzývali, neboť „Panna a Matka Boží“ jsou dva z nejúhlavnějších titulů jejích. Sv. Filip se také přiznal, že Matka Boží jej množstvím dobrodiní obmyslila a proto se také snažil, aby své milé Materě vděčnost svou na jevo dal. A ta milá Královna nebeská nejednou se mu ukázala, aby ho potěšila, zvláště ale v poslední hodince jeho ¹⁾.

Sv. František Sáleský utíkával se důvěrně ku Matce Boží a zvláště tak činil v hrozném pokušení svém: že snad bude na věky zavržen. I jal se tu prositi Rodičku svatou: „O Panno svatá, nedopusť, abych byl zavržen, bych Tebe své milé matky nemusel v pekle nenávidět.“ A Matka Boží ho uslyšela. Zvláště brával sv. Alphons útočiště své ku Marii Panně, sv. Karel Boromejský a jiní svatí a světice, tak že není ni jediného svatého, kdož by byl svaté Panny za pomoc byl nevzýval.

Svatí ti a světice měli tak velkou důvěru ve velemocnou záštitu Panenky Marie, že vyslovili, kterak nebylo slýcháno, aby byl kdo opuštěn býval, kdož ji za ochranu prosil a žádal, dobře vědouce, že nás neskonale více miluje nežli andělé v nebesích, že jest silná a mocná u Boha, jsouc netoliko dívka a služebnice Boží, ale i Matka Páně, Panovnice a královna nebešťanů a všech národů na zemi.

XXIV. Pocta sv. Panence povinná.

Podle katolického článku víry jest dovoleno a užitečno, svaté ctíti a vzývati ²⁾.

Sněm Tridentský neučinil výroku o tom, jaké povahy by ta pocta svatým a světicím povinná byla, zdali náboženská ne-

¹⁾ Dr. Friedrich Poesl. *Leben des heil. Philippus Neri.* pag. 104.

²⁾ Concil. Trid. Sess. XXV. *Decretum de invoc. vener. et reliq. SS. et ss. imag.*

boli pouze občanská; a však že měl na mysli poctu náboženskou, nemůže býti pochyby, neboť uzavřeno bylo naproti akatolíkům: že jest dovoleno a užitečno, svaté ctíti a vzývati, pocty ale občanské, jakouž v obyčejném životě se vespolečně pozdravujeme a vážnost svou na jevo dáváme, svatým vzdávati, protestanté nižádnému za zlé neměli.

Katolíci rozeznávají klanění Bohu jedině povinné, jež zovou Řekové „λατρεία“, Latíní ale „religio“ a poctu, kteráž se zove „δουλεία“, „služba“.

Ta prvá úcta k Bohu čelí a Bohu jedině se prokazuje, jakožto svrchovanému Pánu všeho tvorstva; ta druhá svatým, jakožto sluhům Páně. Ona se jim vzdává pro Boha a směřuje tedy na konec také k Bohu, neboť Bůh a Vykupitel a Spasitel se ctí ve svatých, jenž je milostmi obdařil a je řídil a vedl až ku radostem nebeským. „Ať se mi ukáže v Římě, dí sv. Augustin, že by chrám Romulův v takové úctě byl, jako hrob (upomínka, memoria) Petrův? Kdož ale jiný se ctí v Petrovi, nežli ten, jenž umřel za nás? Jsme zajisté křesťané a ne Petríní“ ¹⁾. A poněvadž úcta svatým věnovaná na konec k Bohu čelí, jehož darem svatými učiněni jsou, zove se právem náboženskou.

Že pocta ta vezdy byla náboženskou jména, jde z toho, že pro oba způsoby pocty, i té Bohu i té svatým povinné, jeden a tentýž výraz byl „προσκυνηθῆναι“ „adorare“.

Pojem však byl pro každý z těch způsobů pocty zvláštní. Sv. Cyrill z Alexandrie ²⁾ píše naproti Julianovi, jenž vytýkal katolíkům, že se klanějí svatým (tedy totéž, co katolické víry náležitě neznalý, anebo darebácký mnich, neb obojí, M. Lutr 11 set let později katolíkům předstíral): „Nedíme, že mučeníci jsou bohové, aniž máme v obyčeji jim se klaněti, poctou totiž toho klanění, ježto se zove „λατρεία“, alebrž pouze potahmo a obřadem pocty.“

Sv. otcové neměli poctu svatým věnovanou za takovou, jakoby jí trpěla čest Boží, neboť za jedno jest pocta Bohu povinná, jakožto svrchovanému Pánu, jakostí svou od uctění svatých rozdílná, a za druhé svatí a světice byli jsou chrámové Ducha Božího již za živa, Bůh přebýval v nich a oni v něm, a proto je dlužno, abychom ctíce Boha, ctili také jeho chrámy

¹⁾ S. Augustin. In enarr. ps. 44.

²⁾ S. Cyrillus adv. Julianum.

svaté a světice. Právem tedy mohl autor druhé řeči na den svatých apoštolů Petra a Pavla, kteráž jest otištěna mezi spisy sv. Augustina a sv. Ambrože říci: „Kdokoliv ctí mučeníky, ctí také Krista a kdo svatými pohrdá, Kristem pohrdá.“

Než dosti o tom, neboť že svatí a světice naší úcty zasluhují, o tom se snášejí všichni věkové křesťanstí, sv. učitelové, mužové ti nejučenější, katolíci všech věků a národů, ba i rozvážlivější a rozumnější mužové protestantismu.

Jestliže ale jest slušno a poctivo, svaté ctíti a světice Boží, tím více jest slušno a poctivo, aby chom ctili Panenku Marii.

Theologové katoličtí zovou poctu Matce Boží dlužnou jmenem „ὑπερδουλεία“, jakoby chom řekli „pocta“, kteráž jest vyšší, nebo vyniká nad tu, kteráž pouze „dulia“ slove. Ač ale pocta Marii Panně povinná vyšší jest nežli uctění svatých, není nikolivěk poctou jediné Bohu příslušnou.

Sv. Tomáš Aquinas takto píše o úctě Marii Panně povinné:

„Poněvadž jest blahoslavená Panna pouze tvor rozumový, nepřísluší jí klanění „latría“, ale pouze úcta „dulia“, a však vznešenější, nežli tvorům druhým jest dlužna, pokud jest Matka Boží. A tou měrou se dí, že jí přísluší na snad jen ledabylá „dulia“, alebrž „hyperdulia“ ¹⁾. Tudiž jí nenáleží úcta taková, jako nebeskému králi, jak týž světec dále dí, a však podobná (con-similis ratione cujusdam Excellentiae).

Důvodové ale, proč máme Panenku Marii ctíti úctou náboženskou a vyšší, nežli svaté a světice, úctou „hyperdulie“, jsou:

1. Máme ctíti matku Páně pro její mateřskou důstojnost. Ti, kdož jsou ve stavu posvěcující milosti, jsou synové a dcery Boží, ale podle přijetí pouze, nejsouce bratřími Krista Pána podle přirozenosti a takovými syny a dcerami jsou také svatí a světice na nebi. Panna Maria jest také dcerou Boží pro nevýslovnou svatost jí vlitou, kterouž již v prvním okamžení bytu svého obdržela a jížto vynikala nad kůry andělské. Milost tu a svatost rozmáhala sv. Panna ctnostmi svými, byla nejenom svatá, ale nade všechny tvory svatá. Nikdo na světě nebyl pokornější, nikdo

¹⁾ S. III. q. 25. art. 4.

čistotnější, nikdo Boha tak nemiloval, nikdo pro Něho více nevytrpěl, jako Panna Maria, nikdo nemiloval více bližního svého, jako ona, a proto nebyl nikdo více v přátelství Božím a nikdo nebyl více od Boha milován jako ona.

Jestliže jest tedy Panna Maria světější, než svatí a světice, světější nežli kůrové andělští, jestliže jest od Boha více milována jsouc v neskonalém a nevýslovném přátelství jeho; a jestliže máme ctíti svaté a světice pro jejich nadpřirozenou dobrotu, a že jest Bůh přítel jejich a oni přátelé Jeho: tož jsme tím více povinni ctíti Matku Boží, neboť důvod ku její úctě jest daleko závažnější.

Než ale úcta Panně nejsvětější za tímto důvodem povinná jest pouze stupněm od úcty svatých a světic rozdílná, ať jest slušno a poctivo, Matku přesvatou nade všechny svaté a nad cherubíny a serafíny ctíti a velebiti, poněvadž nade všechny tvory svatostí svou vyniká.

Matka svatá však jest netoliko přítelkyně a dcera Pánu Bohu v rodině Jeho nade všechny tvory nejmilejší a Jeho dívka a služebnice, alebrž i Jeho Matka. Pro tuto důstojnost jí propůjčenou a poněvadž matka se podobá synu, jako syn matce, bylo zapotřebí, aby majíc býti matkou Páně byla způsobem nevyslovitelným ku podobenství Božímu, povýšena, Pánu Bohu co nejvěrněji přispůsobena a jako Jemu svým způsobem rovna, ne sice podstatou, nebo to není možná; ať mezi Bohem a tvorem trvá býti mezera nepřestupitelná, ale nevystihlou a nepochopitelnou milostí důstojenství svého, stanouc se matkou Boha Nejvyššího ne obrazně, ale v pravdě a vlastně, ano vlastněji, nežli kterákoliv matka jest matkou syna svého.

Za tou příčinou, že Matka nejsvětější jest netoliko dívkou Páně, ale i matkou v pravdě a vlastně, jest úcta jí povinná netoliko stupněm, ale na nějaký nám nevystihlý způsob jakostí svou od úcty svatým povinné rozdílná, ač se liší opět jakostně neboli „qualitate sua od úcty a klanění Pánu a Stvořiteli Bohu povinného.“

2. Abychom tak ctili sv. Pannu jest vůle Boha samého; neboť sv. Trojice sama ji ctíla; neboť Bůh Otec ji vyvolil od věčnosti za matku Syna svého; Bůh Syn ji ctíl, neboť vzav z ní tělo své, jest všecek její Syn; Duch sv. ji ctíl, neboť ji na způsob zázračný zastínil, učiniv, aby byla matkou bez ouhony přecistého panenství svého. S ní ve spojení pře-

býval Syn Boží v životě jejím po devět měsíců, ssál její prs, odpočíval v lůně jejím, jí byl jako matce své poddán, a o ní měl umíraje péči. Trojice svatá ji ctíla, oslavivši ji na nebi nade všecky svaté a nad kůry andělské; a na zemi ji oslavuje a ctí nesčíslnými, nade všecku pochybnost dokázanými zázraky. Ano, kdežto jsme my všichni Pánu Bohu zavázáni čest prokazovati, Jemu jako Pánu sloužiti, Jeho chváliti a Jemu děkovati, dlužníci jsouce, Bůh ale nám v ničem není zavázán a povinován: jest Matka Boží jediná, jižto jako Matku svou ctíti sám se zavázal, anť velí: „Cti otce svého i matku svou“¹⁾.

3. Jsme povinni ctíti Matku Boží úctou „hyperdulie“ pro zásluhy, jakýchž si o nás dobyla a pro dobrodiní, jež nám prokázala a stále prokazuje, jsouce jí vděčností nevýslovnou zavázáni.

a) Ona nám prokázala dobrodiní, neboť zasloužila, jakož praví theologové „de congruo“ býti Matkou Boží, a přivolala a přilákala svým svolením do svého přečistého života nestvořené Slovo, pro nás živila vtěleného Boha krví svou a mlékem svým, a tak nám tímto způsobem vykoupení zjedнала, ač sama byla vykoupěna a účast měla v milostech z vykoupení Páně se řinoucích. Ona také, jakož vyličeeno bylo, k vykoupení našemu tou měrou spolupůsobila, anť dobrovolně a ochotně z lásky k Bohu a k nám to nejdražší, což měla, Jedináčka svého, za nás vydala, s Ním také spolu trpíc mučnictvím svým ku vykoupení našemu působila.

b) Ona prokazuje nám dosud dobrodiní, neboť milovala zde na světě človecťvo více nežli andělové a ti nejsvětější tvorové, miluje nás do dnes více nežli nás milují svatí a světice, nežli nás milují odešli od nás do nebe otcové naši a matky naše, aneb milovati dovedou. Víme zajisté, že, čím jest kdo Bohu podobnější, tím jest láska jeho ku tvorům podle obrazu Božího stvořeným úsilovnější, matka ale svatá jest Bohu nejvíce podobna a proto miluje nás kromě Krista Pána nejvíce.

Ona jest hotova a má vůli dobrodiní prokazovati a moc neskonalou, na Bohu vše vymoci, což ku blaženosti naší pravé směřuje a také vymáhá. Svatá Panna prokazuje dobrodiní na místě každém, anť nikdo nebývá oslyšán, kdo se k ní za pomoc byl utíkal; a však ona si volila zvláště některá místa, aby tam

¹⁾ Methodius. In hypapantem.

prošby svých ctitelů vyslyšela a jim v potřebách jejich i duchovních i tělesných pomáhala. Jmenujeme místa taková poutními místy Marianskými. Původ těchto míst poutnických jest zhusta zahalen do dávnověkých pověstí, neboť mnohé poutnické místo bylo po staletí navštěvováno a byly rozličné zprávy o jeho původu z pokolení na pokolení přenášeny, až konečně ve spisech se zaznamenávaly. „Známo jest také, dí Votka ¹⁾, že milostivé obrazy a sochy v nejproslulejších svatyních Marianských Matku Boží představující nejsou obyčejně díla umělecká však ale to nevadilo a nevadí aby se veliká úcta a důvěra k těmto milostivým obrazům a sochám nezakořenila Kterákoliv poutnická svatyně stala se jen tím způsobem proslulou, poněvadž pokorné žádosti a prosby jednotlivých poutníků tam přichozích na přímluvu Rodičky Boží tam vyslyšány byly i v případech takových, kde žádná lidská pomoc a žádné umění více nespomáhalo ²⁾. Vyslyšení proseb soukromých a veřejných a zázraky sběhlé jsou přední a nejhlavnější základy, na nichž proslulost milostivých obrazů a soch Marianských spočívá, zvláště pak, když některé ze zázraků těch vrchností duchovní dle předpisů církevních zkoušeny a za pravé zázraky uznány byly.“

Poutnických míst Marianských jest v katolickém světě množství preveliké, jimiž Věčný Bůh sám ohlašuje národům, kterak jest Matka jeho velemocná a přímluva její nepřekonatelná, že jest ona nade všecko vyvýšena královna nebes a země, a že si žádá, aby přemilá Matka jeho na světě byla vzývána, ctěna a slavena.

Jest míst poutnických preveliké množství, anť sobě Rodička sv. v každém téměř národě vyvolila místečko a nebo více míst, kteráž jsou jako stánky jejího slitování a jako důkaz, že jest ona matka národů bez rozdílu všech, jako jest Bůh otec všech národů a všechny bez rozdílu jazyka a jejich tak zvané osvěty a civilisace, do říše své na zemi, do církve své volá.

Nejznamenitější poutnická místa Marianská jsou:

a) B a s i l i k a M a t k y B o ž í nad domkem Nazaretským v Loretě v Italii. K domku, v němžto sv. Panna poselství

¹⁾ Votka l. c. pag. 324.

²⁾ O vyslyšaných prosbách svědčí votivní tabulky v chrámech poutnických, jejichž stěny jsou jimi téměř zastřeny. U nás je odstranil fanatismus zeďnářů za času bezohledného Josefinismu.

Gabrielovo obdržela a kdež slavilo člověčenství své nezpytatelné spojení s Věčným Slovem, bylo od časů apoštolských putováno. Sv. Helena, císařovna, připutovala v r. 300 do Nazareta, a kázala nad posvátným domkem zbudovati překrásný chrám. I sv. Jarolím sem putoval, jakož sám píše. Národové putující se zde shledávali a poutě ty ani tehdaž neustávaly, když ve věku VII. Saraceni sv. zem urvali a Jerusalem, Betlém i Nazaret sobě podmanili. Za časů válek křížáckých vykonal sv. Ludvík král francouzský v r. 1252 tuto pouť; sv. František z Assisi v r. 1213.

Až dosud byl domek posvátný v Nazaretě, když ale divocí Turci dobyli Palestiny a města sv. urvali, urván i jim zázračným způsobem dům, kdež sv. rodina přebývala. Domeček stanul nejprvé dne 9. května 1291 na pahorku mezi Tersato a Rjekou. Farář z Tersato slyšel, že stanul nějaký domek na pahorku tom, že jest v něm obraz matky Boží ze dřeva cedrového, ale jsa churav nemohl se hnouti, aby i on se zástupy tamtéž putoval. I obdržel od sv. Panny, ana se mu ukázala, návěští, že domek, po němž touží, jest právě ten, v němž vyrostl Synáček její. Zvěstovala mu také, že již sv. apoštolé domek tento na kapli změnili, a oltář že byl sv. Petrem zasvěcen, domek že byl od andělů do Dalmatska přenesen, a na důkaz pravdy toho, že ihned se uzdraví. Když dotčený farář k sobě přišel, byl zúplna zdrav a ohlásil ihned, co byl Bůh k osvědčení domku na něm byl vykonal. Mikuláš Frangipani, ban v Chorvátsku, Dalmatsku a Istrii vyvolil čtyry obezrelé muže a ti se k vyšetření zprávy té odebrali do Palestiny. V Nazaretě jim vyprávěli křesťané, že sv. domeček před nedávnem zmizel. Vyslancové změřili zbylé stopy po zmizelém domku, a ejhle vše souhlasilo s rozměrem domku v Dalmatsku se objevivšího. Než ale domeček potrvav tři léta a sedm měsíců v Dalmatsku opět zmizel, přenesen byv silou nadpřirozenou přes moře jáderské do okolí Rekanateského. Tam žila matrona jménem Laureta. Ta se přičiňovala seč byla o ozdobu sv. doniku a tak přenesla jméno své na časy budoucí, neboť sv. domek sluje „Loretský“ a vzývání sv. Panny tam konané „litanie loretanská.“ A však ani zde nezůstal domek, přenesen byv na blízký as 1000 kroků vzdálený pahrbek, a odtud opět v roce 1295. k nejbližšímu návrší Zde trvá až do dnes. Nad domkem strmí krásná basilika, kterou Pavel II. stavěti začal a Sixtus V. dokoual. Rakanatští jednali moudře, vyslavše

posly do Tersato i do Nazareta, a přesvědčili se, že na místech obou byl domek těchže rozměrů. Opatrnost jejich nebyla zbytečnou, neboť přenos sv. domku jest událost zázračná a není po chuti těch lidí nemoudrých, kdož se opičili podle Kanta upravivše sobě boha, jenž bohem ani býti nemůže, anebo boha a svět ztotožnivše nemohou božství rozeznati od vesnické hnojnice. Nad to vyslal papež Klement VII. poselství i do Lorety i do Tersato i do Nazareta, a vše se shodovalo. Jeden z poslů přinesl z Nazareta dva kameny, a hle ony se podobaly úplně těm, z nichžto domek Nazaretský zbudován jest. Chýže sv. jest totiž vystavěna z červeného pískovce, cihlám velice podobného, jehož není ni v Italii, ni ve Francii, ni v Hispanii; a sice jen na povrchu, nemajíc nižádných základů. Zázračný přenos domku jest tak jistý, jako kterákoliv na výsost osvědčená událost a svatá církev ji světí na den 10. prosince, pod jménem: „Přenos vznešeného domu blahoslavené Panny Marie;“ a jest volno v jednotlivých krajinách užívati na ten den zvláštního formuláře mešního. Nad to schválilo více než 20 papežů tradici o přenosu domku Loretského ¹⁾).

Sem tedy na toto posvátné místo putuje sta tisíce poutníků každoročně, aby za pomoc vzývali sv. Pannu a ji jako Královnu nebeskou uctili. Sem také putují novosnoubenci, aby sobě v domku, kdež sv. rodina bydlela, požehnání na sv. Panně vyžádali, novězasnoubeným všem na příklad, že by jim neškodilo, sv. Pannu za totéž prositi.

b) Památný a světový chrám poutnický jest „Maria Maggiore“ v Římě, také „ad præsepe,“ čili u jesliček nazvaný, poněvadž tamtéž jesličky Betlémské se chovají, sluje také Marie sněžné“ čili „ad Nives“ pro známou událost, že na tom místě hory Eskvilinské, kdež chrám nyní stojí, dne 5 srpna, čili v době největšího horka, snůh se objevil, na znamení, kdeby sobě matka Boží přála, aby chrám jí ku počtě byl vystaven. Chrám ten v roce 367. vystavěný sluje „Marie větší,“ protože se počítá ku sedmi hlavním chrámům Římským, a jest ze všech chrámů nejvíce odpustky obdařen pro ty, kdož jej navštěvují.

c) Ve Španělských jsou poutní místa Mariánská zvláště v Kordově, v Seville a Maria Montserratská.

¹⁾ Kamaryt. Cesta do Říma. Str. 17. seq.

d) Ve Francii v Paříži „Maria naše Paní,“ neboť tak jmenovali za uplynulých věků Pařížané vesměs Matku Boží, i v kruzích nejvyšších, sem se uchylovali, když nastoleni byli králové, aby korunu svou k nohám sv. Panny skládali. V úctě Panny sv. vše se spojovalo, králové, šlechta, měšťanstvo, cechy a bratrstva, jsouce neunaveni v okrášlení chrámu Marii Panně zasvěceného.

Za našich dnů zvláště jest ve Francii památné místo poutní naší Paní v Lourdesu, pro nescíslné, dokázané zázraky ježto tamtéž vykonala, a sice na oslavu nepoškvrněného početí svého ¹⁾).

e) V Polsku Maria Czenstochovská a Krakovská.

f) Ve Švýcarsku jest po devět set let poutní místo Marianské v Einsidlenách, když bývá do roka na 150.000 komunikantů. Původ má od sv. Meinarda, z rodiny Hohenzollerů, jemuž se v čírem lese dostalo kapličky, kdež choval obraz Rodičky Boží.

g) V Bavořích jest slavné místo poutní Blahosl. Panny Marie v Altoettingenách, kdež bývá do roka 130.000 komunikantů.

A tak i jinde v jiných krajinách sobě Rodička svatá vyvolila zvláště k útěše a pomoci naší působiti.

U nás v Čechách jest mnoho poutních míst Marianských zejména v diecési Budějovické: V Doudlebsích, v Brünlu, v Bechyni, v Klokotech, na Křešněšníkú, v Kájově, v Klatovech, v Podsrpech, v Chlumci, v Římově a jinde.

Nad jiné známější poutní místo v Čechách jest Sv. Hora; nejstarší ale Stará Boleslav. Podle popisu děkana Svatovítské kapitoly, Kašpara Arsenia z Radbuzy, začaly poutě k Matce Boží Boleslavské za panování krále Vladislava okolo roku 1160. Původ ale putování tentýž Arsenius as takto oznamuje: „Byl v Staré Boleslavi robotní člověk matky Boží velký milovník; ten na místě, kdež nyní jest kostel matky Boží a oltář veliký... oraje shledal, že se koně z místa hnouti nechtějí, zastavivši se... Bijíc koně, aby táhli, vlekl tuze radlici do země, a hle maličký k stříbru neb mosazu podobný obraz Blahosl. Panny Marie a obraz Syna jejího... se zjevil... Nesl ho domů, na ráno chtě obraz ohledati, nikdež ho více nespátroval; jakž ale na pole vyšel, spatřil jej na témž místě, kdež jej prvé vyoral. Tak se stalo po druhé i po třetí... Dal jej do kostela kanov-

¹⁾ Jedna vysokorodá dáma, zbožná neméně jako vroucí ctitelkyně Bohorodičky chystá do tisku spisek „o Marii Panně Lourdské“; a já mám naději, že vznešeného jména svého nezamlčí, aby i tím Svatou Rodičku oslavila.

níků, ale i odtud se po dvakrátě vrátil... Z toho seznali, že matka svatá žádá býti tam ctěna, kdež byl obraz její vyorán... Vystavěli tedy k poutivosti jejího jména kapličku a odtud začalo putování k ní. Vzáývali jsou zde sv. Pannu: „Tys matka Boží, tys naše milostivá před Pánem Bohem příměluvkyně: tebe ctíti a chváliti budeme my i naše budoucí věky.“ Při obrazu tom se dáli přeroliční divové. Dne 18 září 1609 konali katoličtí Pražané velikolepou pouť k Panně Marii Boleslavské, jakož až po dnes z celých Čech sem putují. Obraz ale sám buď že byl přinešen od sv. Cyrilla a Methoděje, jenž jej daroval sv. Ludmile; anebo, což snad spíše na pravdě spoléhá, dala jej shotoviti sv. Ludmila ¹⁾.

Sv. Panna tedy prokazuje až do dnes dobrodiní nám a svědkové toho jsou zvláště místa poutnická a zázraky tam činěné, svědkové toho jsou katoličtí národové; díky jí plynou za to z úst mužů a žen, jinochů a dívek a no i dítek

Zvláště ale jest byla zjevná pomoc matky Boží na sv. Filipovi Neri. Sv. Filip Neri byl v posledním okamžení. Lékařové jeho: „Angelus da Bagnarea a Rudolf Silvestri, vyslovili, že je ztracen. Ohledavše ještě jednou stav jeho, stáhli opony u postele a že'li, že život jeho pílí ku konci. Tu na jednou slyšeli hlas Filipův: „O moje nejsvětější Panovnice, o Paní nejkrásnější, o Paní požehnaná.“ A když takto se roznítila duše jeho, utrpěl veliké otřesení na sobě, tak že i postel se trásla. Lékařové a jiní přátelé Filipovi ihned přikvapili, a uzfeli ho v povětří se vznášeti, kdežto své ruce brzo roztahoval, brzo svíral, jakoby něco k sobě přitahoval. Když byl několikrátě slova svrchu zmíněná opakoval, jal se mluvit: „Nejsem hoden, nejsem hoden. Kdož jsem já, o Panovnice nejsladší, že ke mně přicházíš?“ Všichni přítomní byli úžasem zachvácení, jedni se trásli na celém těle, jiní plakali, jiní měli oči na nemocného upřené, očekávající, jaký konec vše vezme. Teď se tázali lékařové, jak se mu daří? Když sv. Filip se opětně ku lůžku snesl, pravil: „Neviděli jste Pannu nejblaho-slavenější? Ona přišla ke mně a sňala všecku bolest se mne.“ Na ta slova vrácen jest sv. Filip sobě a vida se obklopena,

¹⁾ Votka I. c. Str. 318 seq. Byloby zajisté přezádoucí, aby se tiskem vydala všecka poutní místa aspoň u nás v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, i události a legendy k nim směřující.

zastřel lněným rouchem tvář svou, a tak trval po nějakou dobu v slzách. Lékařové, bojíce se, aby snad veliké jeho rozechvění mu nebylo na škodu, přimlouvali mu, aby ustal. On ale odvětil: „Já nepotřebuji více pomoci Vaší, Panna nejsvětější mne uzdravila přišedši ke mně.“ Lékařové ohledali tlukot jeho krve a přesvědčili se, že ho minula zimnice. Druhého dne vstal sv. Filip, jakoby nikdy nebyl churav. Když kardinalové Jindřich Boromeo a Augustin Cusano přišli, aby sv. Filipovi blaho přáli, napomínal jich, aby své outočiště ku Panně Marii brali, on že se toho dožil: „že není nic více působilého ku dosahu milosti Boží, jako pomoc Matky Boží.“

Jestliže tedy svatá Panna nám pomáhá a dobrodiní nesčíslných prokazuje a sice nade všecky svaté a světice; pak nás vyzývá povinná vděčnost k tomu, abychom ji nade všecky svaté a světice ctili.

4. Svatí otcové a theologové katoličtí vyučují, že jako měla Matka Boží účast ve vykoupení našem, ježto nám počala a porodila Spasitele a Syna svého na hoře Kalvárské v oběť vydávala: tak že také nikdo nebývá spasen, leč skrze Matku Boží. A v pravdě! Ti kdož matku Boží v pravdě ctili, k ní jako synové a dcery se utíkali, s ní na světě jako v jedné rodině žili, shledali se s ní také na nebi; neboť zajisté že ta vděčná královna ctitelů svých neopustila, když byli při posledním tažení a když ji k sobě volali a celou rodinu svatou.

Může se tedy věriti, že jakož theologové katoličtí učí, jest úcta Panny Marie a láska k ní znamení, že ctitel Panny Marie jest v počtu vyvolených. Nemůže arcíť nikdo o sobě tvrditi, leč by Pán Bůh zjevil jemu, že jest předzřízen (Trid. Sess. VI. cap. 12.); avšak pouze jistotou víry, ana klamati nemůže (certitudine fidei, cui non potest subesse falsum). Ač ale neklamnou jistotou o žádném ani o sobě samých tvrditi nemůžeme, že budeme v počtu svatých na nebi, přece jsou jistá znamení a mezi nimi „úcta Matky Boží,“ podle níž, jak říkáme, morální jistoty nabýváme o předzřízení.

Důvod toho jest tento: Předzřízený buď že již má nadpřirozený obraz Boží, nebo-li podobenství na sobě, anebo bude je mít. Podobenství ale to osvědčuje životem svým, vírou, nadějí, láskou, pokorou, čistotou, trpělivostí a jinými ctnostmi podle toho, co dí sv. apoštol: „*Kterěž předzvěděl i předzřídil,*

aby byli připodobněni obrazu Syna jeho, aby on byl prvorozený mezi mnohými bratřími“ (Řím. 8, 29.). Jsouce ale předzřízení bratřími Páně, musejí býti i synové Boží (dcery Boží), neboť Kristus Pán jest Syn Boží, ale jeduorozený a přirozený Otce svého Věčného. Ježto ale nejsou předzřízení podle přirozenosti synové Boží, jsou jimi a nebo budou dojista „in futuro“ podle přijetí; a tak jest Kristus Pán bratr jejich netoliko pro své vtělení, alebrž proto, že náležejí do rodiny Boha Otce, jehož jednorozený a přirozený Syn On jest. Kristus Pán ale miloval Matku svou, jako ji nikdo nemiloval a ani milovati nemohl a ctí tak, jakož nikdo z příčin, ježto jsou známy; mají-li tedy ti, jež vyvolil Bůh připodobnění býti Kristu Pánu, i v tom se jeví, ano jeviti musí podoba ta: že ctí Matku Jeho. Vždyť pak ani není možná, abychom v pravdě milovali Krista Pána Boha a ctili Jeho, když bychom nemilovali a nectili Matky Jeho. Jestli ona „Matka Boží“, podle pravdy a přirozenosti, anť Boha počala a porodila; těch ale, kdož jsou v rodině Boží podle přijetí, ve smyslu duchovním.

Může se tedy dobře říci, a to s důvodem: že úcta ku Marii Panně jest znamením předzřízením ku životu věčnému.

5. Důvod tento pro úctu Marie Panny tím více váží, že nebylo nižádného svatého a nižádné světice, kteřížby nebyli vroucí zbožností a láskou ku Marii Panně nebyli slynni.

Z lásky ku Marii Panně vystavěl sv. apoštol Jakub, větší, ku počtě její kapli v Caesaroaugustě a uložil podle tradice svou velikou úctu k ní v liturgii své; ctil ji nad jiné sv. Jan apoštol, jakož i apoštolové všichni.

Ctili sv. Pannu otcové svatí sv. Irenej, sv. Cyprian, sv. Mikuláš biskup, sv. Martin biskup Turonský, sv. Gerard, biskup, sv. Hanno, biskup v Kolíně nad Rýnem, a jiní bez počtu.

Ctil sv. Pannu učitel církve sv. Bernard, jenž jsa blízek smrti, poslal jednoho z bratří řeholních, aby se za něho modlil u tří oltářů, u oltáře bohorodičky, sv. Vavřince a sv. Benedikta; a matka Boží v průvodu těchto svatých mu přispěla.

Sv. Dominik, zakladatel řádu Dominikánského, skládal po Bohu svou naději veškerou na sv. Pannu, on vynalezl, (anebo aspoň v novém způsobu upravil), s přispěním Božím modlitbu sv.

růžence, s kratičkými přídávky ku zdrávasu o tajemstvích, Matky Boží se týkajících. Tentýž svatý nikdy nepodnikal ničeho, leč by se byl odevzdal do ochrany Marie Panny.

Sv. František z Assissi miloval Panenku Marii, jak píše životopisec jeho sv. Bonaventura, láskou nesmírnou, protože nám porodila Pána slávy, a proto se v ní také důvěřoval po Kristu Pánu nejvíce. Jí ku počtě postíval se od svátků sv. apoštolů Petra a Pavla až ku nanebevzetí jejímu. K ní se také utíkal, takto k ní se modle: „Svatá Panno Maria, Tobě není podobná ze všech žen, jež se zrodily, nižádná; dcero a dívka svrchovaného krále a otce nebeského; nejsvětější Matko Pána našeho Ježíše Krista, choti Ducha sv., oroduj za nás se sv. archandělem Michalem, se všemi silami nebeskými a se všemi svatými u svého Syna nejsvětějšího, nejmilejšího Pána a mistra. Amen“ ¹⁾. Pro tuto svou lásku a zbožnost ku Marii Páně sídlil sv. František v chrámu Páně Matce Boží de angelis zasvěceném, a tam se také jsa smrti blížek donésti dal ²⁾.

V této zbožnosti ku přesvaté Panně následoval sv. zakladatele svého řád Františkánů, jenž zvláště proslul hájením neposkvrněného početí Mariánského.

Sv. Antonín Paduanský, člen řádu Františkánského, jenž první svého řádu bohoslovnou vědu na školách vysokých, ač jsa ještě mlád, přednášel, byl veliký ctitel Rodičky Boží. Tato láska ku Marii Panně ho provázela po celý přeslavný, ač krátký život jeho, až ku smrti. Bezprostředně před smrtí jal se „Il Santo“ Paduanů zpívati ku Rodičce Boží píseň: „O gloriosa Virginum.“ „O nejslavnější z panen.“

Sv. Bonaventura ctil sv. Pannu nejenom slovy a životem, ale i spisy svými, vybízel k úctě její a napomínal utíkat se ku Panence Marii ve všech tihotách života ³⁾.

Podobně i sv. Tomáš, současník sv. Bonaventury, učností svou nade všecky vynikající a všestrannou vědovností svou a hloubkou ducha svého všechny vědy tehdejší doby pronikající, již od věku nejútlejšího nežnou úctu ku Marii Panně choval, a velikou její důstojnost a velikomocnou přímluvu nad jiné svými spisy oslavoval a dotud oslavuje.

¹⁾ Canisius. l. c. l. V. cap. 2 .

²⁾ S. Bonaventura. In Vita s. Franc. cap. 2.

³⁾ Ep. 25. In 18. memoriali.

Sv. Bernardin Senenský již od mladosti své se každou sobotu ku počtě Marie Panny postíval, a každého dne ji pozdravoval docházeje ku bráně městské, kdež byl překrásný obraz její, každou záležitost důležitou její ochraně odevzdával, a ji oslavoval těmi nejhoroucnějšími kázáními, jimiž k úctě a lásce k ní zástupy rozněcoval a ve spisech svých celé poklady horoucí své úcty a lásky ku Marii zanechal. Světec tento říkával, že všecken dar, jež má, na přímlovu Matky Boží má. Sv. Panna mu vyžádala zvláště daru, kázati slovo Boží nadobyčejnou vroucností a konati zázraky.

Sv. Kateřina Senenská, Bohem nad jiné obdařená panna, byla od prvé mladosti své službě Marie Panny oddána. Vstupujíc domů po schodech opakovala na každém schodu „pozdravení andělské,“ a utíkala se k Matce Boží jako dítě ku matce své.

Sv. Stanislav Kostka († 1568) jmenoval sv. Pannu vezdy svou matkou, a když jméno její vyslovil, a nebo o její velebě rozmlouval, býval tak dojat, že se zdál býti jako bytostí nebeskou. Vezdy mívával u sebe nějaké znamení úcty k ní, buď že růženec, anebo nějakou o ní jednající knihu. Než začal nějakou práci vezdy se obracel ku nějakému chrámu Matky Páně, aby sobě vyžádal požehnání jejího. Odtud také zavládl obyčej v řádu Jesuitů, napomínati noviců, aby vstávajíce a léhajíce obraceli obličej svůj ku chrámu „Marie Větší“ (Maria maggiore), a tak své konání Marii Panně obětovali. Sv. Stanislav prosil snažně sv. Pannu, aby mu bylo dopuštěno na den nanebevzetí Jejího umřítí. Na den sv. Vavřince (dne 10. srpna) psal podle příkladu blahosl. Hermannu sv. Panně a žádal, aby mu tu milost vyprosila, by směl na nebi slaviti den jejího nanebevzetí. Napsal psaní své a šel k přijímání. I ochuravěl na tentýž den a předpověděv svou brzkou smrt, umřel na usvitě svátku nanebevzetí Panny Marie. Umíraje držel v ruce obraz sv. Panny a kolem ruky měl otočený růženec. A tak se může říci, že ho k sobě zavolala Rodička Boží, již byl ctil, jsa neunavený u vymyšlování sladkých jmen, ježto do nebe zasýlal. Umřel maje věku 19 let.

Sv. Aloisius Gonzaga byl vroucí ctitel Panny Marie. Matka jeho, jsouc pro těžký porod v nebezpečenství smrti, zaslíbila se, že chce, ač bude-li zachována, i s dětátkem konati pouť k Matce Boží v Loretě. Dítě bylo slabé, lékaři mu předpovídali brzkou smrt. Proti všemu nadání se ale dítě zotavilo.

Sv. Aloisius tak miloval matku Boží, že všechen byl uchvácen, jak mile jméno její slyšel. Maje věku svého 18. let zaslíbil čistotu svou Panence Marii ve chrámě navštívení Panny Marii ve Florenci. Za ochrany Matky Boží zachoval panenství nejenom bez úhony, alebrž netrpěl nikdy nižádnými obrazy necudnými, aniž byl znepokojován nějakými hnutími žádostivostnými.

Sv. František Xaver., dříve profesor filosofie v Paříži, napotom soudruh sv. Ignatia z Loyoly, zaslíbil se Bohu v r. 1534. na den nanebevzetí Panny Marie v Paříži. Světec tento, než se jal vykládati učení Páně, nejprvé se k Bohu obrátil, na to vzýval sv. Pannu, a končil se „Zdrávas královno,“ jakož sám v jednom dopisu svém se zmiňuje. Kdykoliv byl těžce od démonů soužen, utíkal se k Matce Boží volaje: „Domina mihi opitulare.“ „Panovnice, zpomoz mi.“ Když se k poslední hodiuce měl, stále volal: „Jesu, Fili David, miserere mei, Mater Dei, memento mei.“ „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou, Matko Boží, buď mne pamětliva.“ Zemřel maje 55 let. Tělo jeho jest dosud neporušeno.

Sv. Karel Boromejský, věhlasný biskup i kardinál, vynikal jako svátostí a dobročinností, tak i také zbožností, jakou lnul ku sv. Panně. On si ji zvolil za matku svou, a užil také její ochrany v rozličných tihotách. Denně se modlíval hodinky Marianské, konaje k ní i jiné ještě pobožnosti a to vše v kleče. Kdykoliv zvonili „Anděl Páně,“ byť byl i na ulici, ihned klekl, a na koni jsa ihned sestoupil, aby se Matce Boží pokoril. Na den vigilií před svátky Marianskými žil o chlebě a vodě. Sv. tento biskup si žádal, aby kněží na dané znamení se shromáždžovali a vespolečně zpívali „antifonu“ Marianskou té době příslušnou, založil ku její počtě bratrstva a napomínal, aby lid zvláště na její dni ku sv. svátostem přistupoval.

Sv. Václav byl velký ctitel Matky Boží. Kdykoli se při rozličných příležitostech s odznaky a slávou své knížecí důstojnosti u prostřed četného komonstva svého veřejně objevil, nosíval dle jeho rozkazu jeden z dvořanů v čele průvodu knížecího na dlouhém kopí zavěšený obraz Rodičky Boží... Tuto korouhev s obrazem Matky Boží míval sv. Václav v čele komonstva svého i když s vojskem do boje táhl, aneb když se někdy k dvoru krále německého ubíral“ ¹⁾.

¹⁾ Balbin. Historia Boleslaviae. l. VII. cap. 3. pag. 9. U Votky. l. c. pag. 320.

Sv. Jan Nepomucký taktéž s velikou zbožností ctíval Matku Boží, a jakož pověst dí, bezprostředně před smrtí svou do Boleslavi putoval, aby tam Rodičce Boží se odporučil a její mocné přímluvy sobě vyžádal.

A však kdožby by byl s to, spočítati všecka ta drabá jména našich svatých a světic, jenž Matku Boží vroucně ctili, a milovali a její svaté ochraně se odevzdávali?

6. Úcta sv. Panny se jeví v životě církve a katolických národů.

a) Její úctu hlásají liturgie: Liturgie sv. Jakuba slaví takto sv. Pannu: „Hodno jest, abychom tebe v pravdě blahoslavenou nazývali a bohorodičkou na vždy blahoslavenou, ve všem způsobu nade všecku hanu vyvýšenou, Matku Boží více ctihodnou, nežli jsou cherubíni, slavnější nad serafíny, neboť jsi Boha Slovo bez porušení zrodila... Tobě blahopřeje tvorstvo veškeré, jenž jsi milosti plná, sbor andělův a lidské pokolení, anť jsi chrám posvěcený, ráj duchovní, sláva panen, z nížto Bůh tělo přijal, jenž jest před věky.“

Liturgie sv. Jana Zlatoustého dí: „Čiňmež upamatování na přesvatou, nepoškvrněnou, a nade všechny požehnanou panovnici naši Bohorodičku vezdy Pannu Marii... větší cti hodnou nežli cherubíni, slavnější, aniž by porovnání možno bylo, nad serafíny, vezdy nejblaženější, dokona nepoškvrněnou Matku Boha našeho.“

Touže měrou uctívají i jiné liturgie Pannu nejsvětější.

b) Úcta Marie Panny, a sice úcta hyperdulie, se jeví v životě církve Boží četnými svátky ku její slávě ustanovenými. Slavíť zajisté církev Boží:

a) Nepoškvrněné Početí Matky Boží na Východě od věku V., na Západě od století IX.

β) Narození Panny Marie od dob sněmu Efezského, jakož se přesvědčiti lze z menaí Řeků; záhy též zavládlo na Západě.

γ) Církev světí den obětování Panny Marie, o němžto se děje řeč ve sv. Germanovi a v církevních upomínkách Řeků, jak z četných výroků jejich poznati lze.

δ) Církev světí den Zvěstování Panny Marie od starodávna v církvi slavený, snad že od časů apoštolských; aspoň zpomíná na něj již sv. Řehoř divotvorce.

ε) Navštivení Panny Marie dne 2. července, kterýžto sv. byl od papeže Urbana v r. 1385 schválen.

ζ) Očišťování Panny Marie, u Řeků „Hypapante“ zvaný, čili setkání Páně, anť Pán se setkává se Simeonem. Podle Nicephora (Hist. lib. XVII. c. 28), byl svátek ten na synodě ekuménické V. ustanoven.

η) Svátek nanebevzetí Panny Marie, světlí církev s velikou okázalostí na Východě i Západě dne 15. srpna.

Sem se řadí i jiné svátky, jako: svátek sedmiboletné Matky Boží, svátek radostí Marie Panny, jejího zasnoubení a mateřství, svátek její čistoty a neporušenosti, svátek jejího patrocinia, svátek Marie andělů a Marie sněžné.

Svátky těmito život Marie Panny a její úctu oslavujícími dává církev na jevo, že Maria Panna nade všechny svaté a světice jest vyvýšena a že náleží, ji slaviti poctou Pánu Bohu nejpodobnější, poctou hyperduliae.

K tomu účelu jest jí také po celý rok sobota zasvěcena, a theologové kromě této i jiné ještě důvody udávají a sice: že jest ji zasvěcen den ten, poněvadž po hrozném umučení Spasitelovu víra její ani na okamžik ourazu neměla, že když láska její v hrobě odpočívala ona pevnou nadějí v jeho vzkříšení měla; poněvadž jest ona branou do říše Boží, jako sobota předchází den Páně, protože, jako Bůh, stvořiv člověka, tvora na zemi nejdokonalejšího, v sobotu, odpočinul: tak také stvořiv Marii Pannu, nade všechny tvory svaté nejdokonalejší, v životě jejím stanul a odpočinul.

Za našich dnů světíme ku poctě královny nebeské všechen máj. Obyčej tento vzal vznik v Římě, papež Pius VII. jej schválil konstitucí svou od 21. března 1815; z Říma se rozšířil po Italii a Francii, v Němcích, v Čechách a jinde. Sv. otec tento spojil s pobožností touto i odpustky 300 dní, jichžto nabýti lze i privátním konáním úcty té Mariánské každého dne a jednou za měsíc plnomocných, pakli by ten, jehož se týče, se vyzpovídal, velebnou svátost oltářní přijal a na úmysl potřeb sv. církve a svatého otce se pomodlil. Odpustky ty mohou i duším v očistci býti přivlastněny.

c) Úcta Marii Panně povinná se jeví v církvi chrámy a oltáři jí ku poctě vystavěnými, kaplemi, sochami a obrazy a sice již od dob starobylých, a ne snad na místě jednom, alebrž na

celém širém světě katolickém. I není nijakž možno sečísti všech těch chrámů a oltářů, a ještě méně soch a obrazů jimiž Matka Boží se ctí a ctěna byla.

Praví se, že již za živobyť sv. Panny byl ctěn její dům v Nazaretě, že sv. apoštol Jakob v Caesaroaugustě, sv. Martha v Massilii, královna Kandaces v Aethiopii Matce Boží svatyně vystavěli. Nepochybně že as také Řím v nejstarších dobách již svatyně Marianské měl; ač v těžkých časech pronásledování skrovné a v domích ukryté. Nejstarší chrám Marianský jest „Maria trans Tiberim“ od sv. Kallista v r. 224. vystavěný,¹⁾ a ten byl již za času téhož papeže farní chrám (titulus Callisti). Chrám „Santa Maria schola græca“ jest původu starobylého. Vystavěl jej sv. Dionysius papež v r. 260 anebo vlastně proměnil svůj dům v chrám bohorodičky. Santa Maria in via lata; kdež prý sv. Pavel dlel, jsa v Římě, a odkudž také psal epištoly k Efezským, Filipenským a druhou k Timotheovi.²⁾ Tamtéž ctí obraz Matky Boží od sv. Lukáše prý malovaný. Kromě těchto honosí se Řím četnými chrámy Marianskými, jest jich do padesáti, nad něž vyniká basilika Liberiova, nebo Maria Maggiore, kdež sobě také sv. paměti papež Pius IX. hrobku učiniti kázal, a kamž také tělo jeho časem svým z basiliky sv. Petra přeneseno bude, an sobě zvěčnělý papež žádal, odpočívati ve velechrámu Matky Boží, jižto za živa vroucně ctil a miloval.

Četné chrámy Marii Panně zasvěcené čítá Neapole (do sedmdesáti), a jiná města Italská. I není dojista v Italii města většího, jediného, ježby nemělo více chrámů Rodičce Boží zasvěcených, není dědiny, kteráž by neměla aspoň kapličky věnované královně andělů, není domu, jenžby neměl sochy její anebo jejího obrazu. Tou měrou hlásá Italie všecka, kteraké lásky a úcty požívá v lidu tamním Panua přesvatá.

K Italii se druží Španělsko, Francie, Anglie, Belgie, Německo, a království a národové říše rakouské, Polsko i schismatické Rusko, Rumunsko, Srbsko a Bulharsko.

K Evropě se v úctě Marianské řadí ohledem na chrámy Asie i Afrika, Amerika i Australie.

¹⁾ Baronius. Annal. Eccl. Tom. II. ad. ann. 224. Psáno jest o tom „In libro de Romanis pontificibus.“

²⁾ Baronius. l. c. I. ad ann. 58.

Aby se důstojně chrámy Mariánské ozdobily, vše se spojilo, obce i města, šlechta i lid, králové i poddaní, umění i věda. I zápasili jsou malířové, jakžby nejsličněji namalovali královnu nebeskou, a důkazy o jejich pílí shledáváme v chrámech přesvaté Panny na širém světě, zvláště ale v středu katolické církve, ve věčném městě Římu. Zápasili řezbářové vypodobňující co nejkrásněji Matku Boží, aby netoliko slovo ale i trvalá socha ku lidu mluvila, kterak jest Panenka Maria všecka krásna a že poskvrny není na ní.

Jí ku počtě stavěli věhlasní stavitelé překrásné basiliky a chrámy, a v těch chrámech se ozývaly ty nejněžnější písně od mužů láskou a úctou ku Matce Boží zanícených skládané; ozývaly se a ozývají překrásné zpěvy církevní ku cti Panenky přechisté složené, nad jiné ale zpěv veškerému katolickému lidu známý „Magnificat anima mea Domine,“ „Velebí duše má Hospodina,“ jež zapěla ku chvále Pána Boba v domě Zachariášově sv. Panna. I ozývá se zpěv ten každého dne z úst mnoha tisíc kněží od Východu slunce až na Západ; a když v starém světě zaniká, počne zavznívati v Novém. I může se zde o chvále a cti P. M. věnované totéž říci, co o slávě Hospodinově dí prorok: „Nebesa vypravují slávu Boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha. Den dni vypravuje slovo a noc noci oznamuje umění. Nejsou to umění ani řeči, jichžto by hlasové nebyli slyšáni. Po vši zemi vyšel zvuk jejich: a až do končin okrášlu země slova jejich“ ¹⁾. O slávě Mariánské vypravuje den dni, a noc noci, veškerá obloha církve Boží poseta hvězdami písní Mariánských, a zvukové jejich odnášejí se z jednoho konce k druhému a zvěstuje, kterak milována, ctěna a vlebná jest Panenka Maria, zvěstuje, že Matka Boží dobře zapěla: „Od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové“ ²⁾.

Národové oslavují sv. Pannu způsoby přerozmanitými. Jedni rozjímají o jejích radostech, jiní o žalostech, jiní o výsadách a tajemstvích jí se týkajících. Oslavují její zastínění Duchem Božím, její početí nepoškozené, její panenství a mateřství bez porušení, hloubku její pokory, velikost u víře, skrovnost v mluvení, dokonalost v dobrých skutcích a setrvání. Oslavují její předzřízení, milosti jí ihned v početí nštědřené,

¹⁾ Žalm. 18. 1. seq.

²⁾ Luk. 1, 48.

její narození a obětování, její zvěstování a mateřství, její mučeníctví a stálost, její radost při vzkříšení Páně, při jeho nanebevstoupení a při seslání Ducha svatého, její kralování na nebi, a že tamtéž jest prostřednice a přímlyvkyně naše.

K tomuto rozjímání užívají národové svatého růžence a nestydíce se za prostou tuto modlitbu nosí růženec o ruku ovinutý, kdykoliv do chrámu putují, ano nevycházejí z domu, anižby nevzali s sebou svatého růžence. Činí tak i lidé nejosvícenější a nejučenější. O kýžby příkladu toho následovali mužové, ženy, jinoši i dívky také v našem národě!

Národové oslavují Pannu nejsvětější a v tom vynikají zvláště slovanští národové a mezi nimi náš milý český národ ¹⁾. Národ český ctí svatou Pannu, neboť vystavěl pouze v království českém více jak 300 chrámů ku její poctě a mezi těmi jest přes 140 nanebevzetí jejímu zasvěceno, na důkaz, že učení o nanebevzetí Panny Marie není pouhé mínění, ale článek víry církve rozptýlené na zemi, jemuž i národ náš rád a ochotně svědectví vydává. Není u nás v Čechách as chrámu nižádného, kterýžby neměl Marianského oltáře, sochy a obrazu jejího, není domku katolíkova, kdežby Maria Panna nebyla ctěna. Nižádného téměř národa není, jenžby měl v jazyku svém tolik něžných písní o Panně Nejsvětější, jako národ náš, (kancional náš o tom svědčí, a četné jiné písně ku oslavě Matky Boží vydávané). Nikdy neznějí zpěvy v chrámech tak velebně, jako když jest den Marianský. Některé ze zpěvů těch jsou obsahu na skrze dogmatického, jako velikolepý zpěv: „Tisíckráte pozdravujeme tebe“ ²⁾. Svou velikou lásku ku Marii Panně dává národ náš také tím na jevo, že ji obyčejně ne Pannou ale „Panenkou“ zove.

Národ náš ani tehdáž se úcty Matky Boží nevzdal, když začala jím ku veliké škodě naší lomcovati hæresie, ba ani Jan Hus, ač byl on původce prostředech všech těch hrůz na národ

¹⁾ Jak český národ Matku Boží ctí, tak ji ctí i jiní slovanští národové, ba i rozkolníci Srbové, Bulhaři a Rusové, a v této okólnosti jest pevná naděje má zakotvena, že Matka Boží vyprosí odděleným od církve návrat do lůna jejího. O jak jest na čase, abychom nebeskou matku zvláště zato žádali apostolátem modlitby, a abychom my kněží se snažili za tou příčinou i po ruskou psáti a dobrý lid ruský do církve volati.

²⁾ Byl jsem svědkem toho, jak se týž zpěv v Králové Hradci v chrámu katedrálním Jeho Excellenci Nuntiovi Jacobinimu líbil, a jak byl jím uchvácen.

náš svalených až ku bitvě na Bílé Hoře, nezamítal úcty Matky Boží, jakož tak téměř veškerí haeresiarchové činili, ano on sám ji velice ctil. On dí o ní: „že učiněna jest po synu svém pokolení lidskému prvním prostředkem ku jeho spáse . . . bez jejížto přímlyvy nelze, aby hříšník byl spasen ¹⁾. Hus ctil matku Boží jakožto Rodičku Spasitelovu, obnovitelkyni lidského pokolení a královnu nebeskou ²⁾.

Nepochybně, že as národ náš pro tuto úctu Marianskou na přímlyvu Její od Boba zachovan byl. A protož neváhám tvrditi, že úcta ku Marii Panně jest lidu našemu Bohem vštípena, jako do krve vlita, tak že nic není jemu více na odpor, jako potupa na Pannu nejsvětější chrlená.

7. Úcta Marie Pany se jevila a jeví u katolických národů skutky milosrdnými, následováním jejího života a jejich ctností.

Jí ku počtě zaslíbili se jinochové a dívky Pannu Bohu, následující jí v čistotě a panenství, jí ku počtě se zapírali národové, postívali, svým nepřátelům odpouštěli, bezčetných dobrých skutků vykonávali, a aby ctnostmi a skutky milosrdnými byla i po jejich smrti ctěna Matka milosrdenství, útočiště hříšníků, Matka bídných a nuzných, zakládali ctitelové její řehole a hospitály. Každé město katolické jich velké množství mělo. V Neapoli měli chrám „Maria de populo“ při nemocnici pro nezhojitelné, a při domě děv z prostopášného života se navrátilších, „chrám S. Maria montis pietatis“, kdež se bez úroků půjčovaly peníze, „Maria montis misericordiae“, kdež se prokazovalo sedm skutků milosrdných, „S. Maria columna pauperum“, kdež se odchovávali hoši poběhlí, „S. Maria visita pauperes et egenas“, kdež měli péči o útlé dívky; a jiné ústavy dobročinné, jimiž oplývala Neapole, netoliko, ale i Řím a velká i menší města Italská, jakož i města katolická na celém světě.

Ústavy ty ku počtě Marie Panny zřízené pohltil lidožravý liberalismus a tím dal na jevo svou nenávisť naproti víře svaté, naproti svaté Panně a naproti člověčenstvu, jež svatá Panna z otroctví vyvětila a do něhož národy upoutati opětně se snaží liberalistické snahy.

¹⁾ Opera Husii. Tom. I. Contra prædicatorem Pilsnensem. p. 147.

²⁾ J. Hus. De fidei suae dilucidatione. Viz „Učení Jana Husi,“ od doktora Ant. Lenze, p. 179--180.

Ale ač pohltil lidožravý liberalismus dobročinné ústavy našich předků a útulky chudých a bídných, Matku Boží nám neoderval, a úctu k ní nám ze srdce nevyhostil; národové katoličtí a náš milý národ ji budou ctíti, chváliti a velebiti, k ní se utíkati a budou plniti slova její: „Blahoslavenou mne budou nazývati všichni národové.“ A když národové katoličtí budou ctíti a vzývati sv. Pannu, nezhyne a nezhyne osvěta jejich a mír a klid jejich rodin bude zkvétati a prospívati budou synové jejich a dcery.

O ctěmež všichni tu milou sv. Rodičku naši, ctěmež ji, protože ji Bůh ctil obmysliv ji dary neskonalými, zvláště ale tím, že se stala matkou Boží, ctěmež ji jako královnu nebe a země, ctěmež ji z vděčnosti, neboť ona v našem vykoupení, dadouc za nás Syna svého, účast měla, a za nás se u Boha přimlouvá a jest naší spomocnicí ve všech dobách života našeho; ctěmež ji, neboť ji ctili naši svatí a naše světice, ctili ji ty nejlepší ženy, matky a dívky, ti nejproslulejší mužové a na širém světě katoličtí národové; k úctě té nás vyzývají bezčetní chrámové a oltáře a naši zbožní předkové. A matka svatá ctitelů svých neopustí, ni v životě ni ve smrti.

